

პეტიცია სიღიშნულება საჯარო სამსახურში:

პონუფციური სამართლებრივად,
ინტენსივად პონუფციური და
თანამდებობრივი შუთავსებლობა

აღიპიშვილი ი., ბესელია ბ., ქარდავა ვ. (ჩად.)

კეთილსინდისიერება საჯარო სამსახურში:

კორუფციული სამართალდარღვევა, ინტერესთა კონფლიქტი და
თანამდებობრივი შეუთავსებლობა

© საჯარო სამსახურის ბიურო, 2022

მომზადებულია საჯარო სამსახურის ბიუროს მიერ, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობის UK aid-ის მხარდაჭერით. გამოთქმული მოსაზრებები ავტორისეულია და შეიძლება არ ასახავდეს დონორი ორგანიზაციების თვალსაზრისს.

რედაქტორი: ეკატერინე ქარდავა

ავტორები: ირინა ალაპიშვილი, გვანცა ბესელია, ეკატერინე ქარდავა

დიზაინერი: ირმა ლიპარტელიანი

კეთილსინდისიანება საჯარო სამსახურში:

კონკრეტული სამართლებრივი,
ინტეგრირებული კონფლიქტი და
თანამდებობრივი შეუთანხმებლობა

ალაპოშვილი ი., ბესელია ბ., ქანდავა ე. (რედ.)

სარჩევი

შემოკლებანი	6
სახელმძღვანელოს შექმნის მიზეზი და მიზანი	7
კარი 1. კეთილსინდისიერება	8
1.1. ტერმინის წარმომავლობა, მნიშვნელობა და დანიშნულება	10
1.2. ეთიკური დილემები	15
1.3. კეთილსინდისიერება საჯარო სამსახურში	20
1.4. კეთილსინდისიერების გავლენა საჯარო სამსახურის მდგრადობაზე	25
1.5. კეთილსინდისიერების კუნძულები	30
1.6. კეთილსინდისიერების სტანდარტი საერთაშორისო და ეროვნულ დონეზე	35
კარი 2. კორუფცია	44
2.1. კორუფციის ისტორიული ექსკურსი	47
2.2. რა არის კორუფცია	52
2.3. პოლიტიკური კორუფცია	58
2.4. კორუფციის ნეგატიური გავლენები და შედეგები	62
2.5. კვლევები და მიდგომები კორუფციის შესწავლის გზაზე	67
2.6. კორუფციის წარმოშობის მიზეზები და ინდიკატორები	72

კარი 3. ინტერესთა კონფლიქტი	76
3.1. ინტერესთა კონფლიქტის არსი და ფორმები	77
3.1.1. რა არის ინტერესთა კონფლიქტი	77
3.1.2. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის მიზეზები და ინდიკატორები	82
3.1.3. ინტერესთა კონფლიქტის ფორმები	87
3.2. ინტერესთა კონფლიქტის რეგულირება და მართვა	97
3.2.1. ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებული რეგულაციები	97
3.2.2. ინტერესთა კონფლიქტის პრევენციის მექანიზმები	104
3.3. ინტერესთა კონფლიქტი და პანდემია	106
გამოყენებული ლიტერატურა	109

საერთაშორისო კონვენციები	114
გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ	115
ფულის გათვრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღების და კონფისკაციის შესახებ	174
კორუფციაზე სისხლის სამართლის კონვენცია	194
გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ	210

შემოკლებანი

ა(ა)იპ	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი
გაერო	გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია
იხ.	იხილეთ
მაგ.	მაგალითად
რედ.	რედაქტორი
სზაკ	საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი
სსიპ	საჯარო სამართლის იურიდიული პირი
GRECO	The Group of States against Corruption ევროპის საბჭოს კორუფციის წინააღმდეგ მებრძოლ სახელმწიფოთა ჯგუფი
ILO	International Labour Organization შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია
OECD/ACN	Anti-Corruption Network ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის ანტიკორუფციული ქსელი
OSCE	The Organization for Security and Co-operation in Europe ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია, ეუთო
TI	Transparency International საერთაშორისო გამჭვირვალობა
UN WOMEN	The United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women გაეროს ქალთა ორგანიზაცია
UNCAC	The United Nations Convention against Corruption კორუფციის წინააღმდეგ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია
UNODC	The United Nations Office on Drugs and Crime გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ოფისი
UNDP	The United Nations Development Programme გაეროს განვითარების პროგრამა
WTO	The World Trade Organization მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია

სახელმძღვანელოს შექმნის მიზები და მიზანი

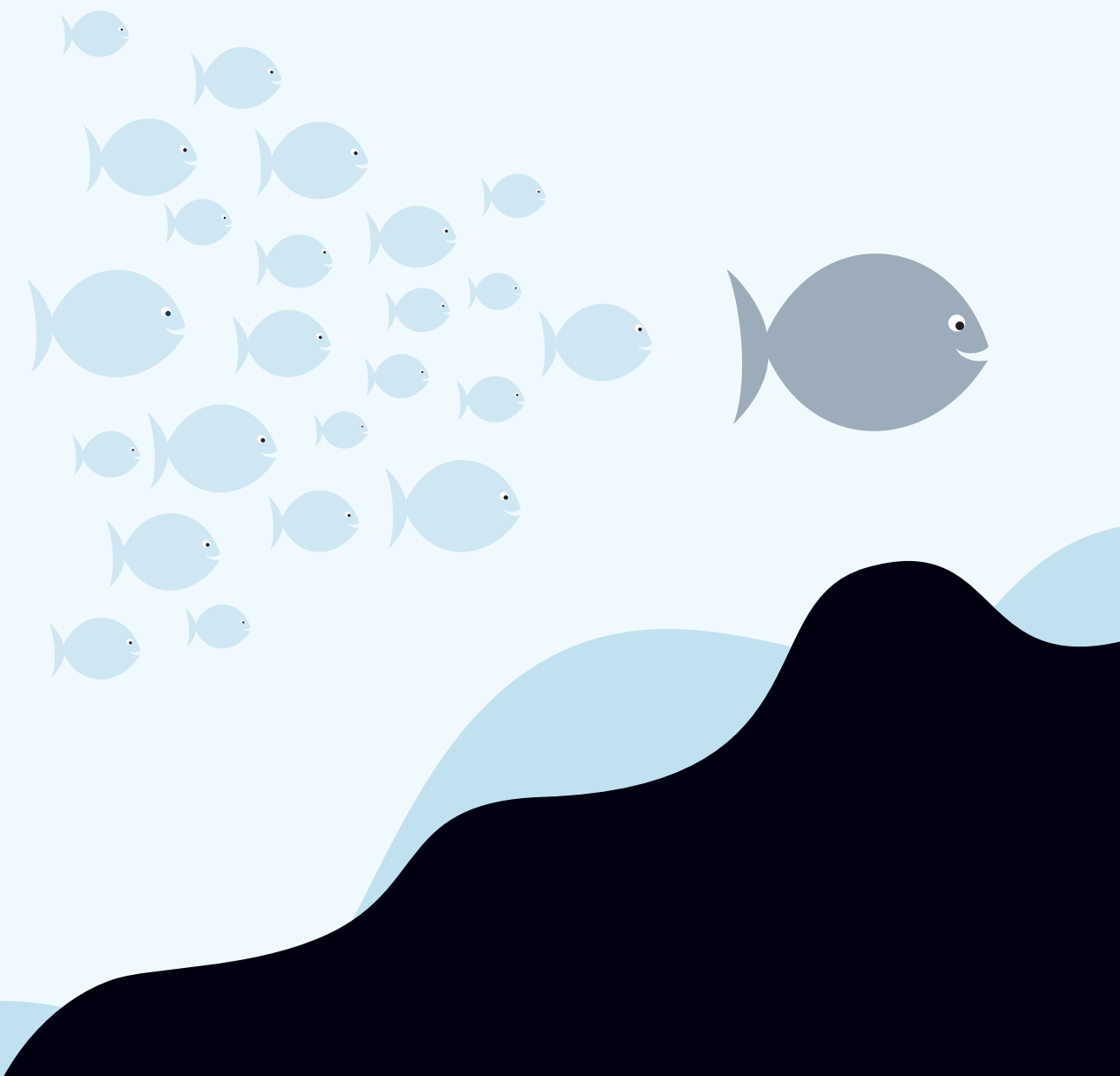
წინამდებარე სახელმძღვანელო წარმოადგენს საჯარო მმართველობისა და საჯარო სამსახურის კონტექსტში კეთილსინდისიერების კონცეფციის მეცნიერულ და პრაქტიკულ ანალიზს, რომლის მიზანია, მკაფიო და სრულყოფილი ცოდნა მიაწოდოს მკითხველს საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერი გარემოს განსამტკიცებლად და შესანარჩუნებლად აუცილებელი თითოეული პრინციპისა თუ ქცევის სტანდარტის შინაარსზე. სახელმძღვანელოს შექმნის იდეა ეკუთვნის საჯარო სამსახურის ბიუროს, ხოლო ამ იდეის მხარდამჭერი და განმახორციელებელია გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP).

ეთიკა და კეთილსინდისიერება ის მნიშვნელოვანი ღირებულებებია, რომლებიც მუდამ ფონად უნდა გასდევდეს ნებისმიერი დემოკრატიული და განვითარებული ქვეყნის საჯარო სამსახურს და მათი განუხრელად დაცვა უნდა ვლინდებოდეს საჯარო დაწესებულების და მასში დასაქმებული პირების ყოველდღიურ საქმიანობაში. სწორედ ამ ღირებულებების შესისხლხორცება და მათი შინაარსის ჩვევაში გადატანა უზრუნველყოფს საჯარო მოსამსახურეების კულტურის შეცვლასა და საზოგადოების წინაშე საჯარო სამსახურის მიმართ ნდობას.

კეთილსინდისიერება, ეთიკა, ასევე, კორუფციული სამართალდარღვევის რეპუტაციული ზიანის მნიშვნელობა, ინტერესთა კონფლიქტი და თანამდებობრივი შეუთავსებლობა, საჯარო დაწესებულებაში დასაქმებულ საჯარო მოსამსახურეებს განუმარტავს კონკრეტული ღირებულების შესაბამისად ქმედების განხორციელების შინაარსს. იგი იძლევა პასუხს შეკითხვებზე: თუ როგორ უნდა მოიქცეს ან არ მოიქცეს კონკრეტულ სიტუაციაში საჯარო მოსამსახურე, რა ნიუანსებზე უნდა გაამახვილოს მან ყურადღება და რა ღირებულებების დაცვა უნდა გახდეს მის მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში სახელმძღვანელო და დასაფიქრებელი.

წინამდებარე სახელმძღვანელო ხსნის საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერების შინაარსს და საჯარო მოსამსახურეებს უადვილებს მის არსში წვდომას. კომენტარებში თითოეული ნორმის შინაარსი ფორმულირებულია მეცნიერული მიდგომებითა და პრაქტიკული გამოვლინებების აღწერით.

პანი 1. პეტიტინიგონიეეეე

სამართლებრივ სახელმწიფოში სახელმწიფო ხელისუფლების მიმართ საზოგადოების ნდობა საჯარო სამსახურის კეთილსინდისიერების ხარისხით გაიზომება. ხელისუფლება უნდა ადგენდეს საჯარო ადმინისტრაციის საქმიანობის წესებს და ხელისუფლებაზე უნდა ბრუნავდეს შესაბამისი მექანიზმების დანერგვითა და განმტკიცებით ამ წესების აღსრულებასა და ცხოვრებაში გატარებაზე. ეს რთული მისიაა, თუმცა მისი შესრულება განაპირობებს კეთილსინდისიერების აღქმას საზოგადოების მხრიდან და საწინდარია ქვეყნის მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიული და სამართლიანი მმართველობის კულტურის დამკვიდრების. ვინაიდან კეთილსინდისიერებას ასეთი დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მმართველობაში, აუცილებელია მისი განმარტება და მისი არსის სწორი ფორმულირება.

საერთოდ სამართალში არსებობს განსაზღვრული და განუსაზღვრელი ცნებები¹. განსაზღვრულ ცნებებს ვუწოდებთ ისეთ ცნებებს, რომელთა აღწერა და დეფინიცირებაც სამართლის ნორმით ხდება. ხოლო, განუსაზღვრელი სამართლის ცნებების დეფინიცირება შეუძლებელია, ვინაიდან მათი შინაარსის გადმოცემა ერთიანი განმარტების სახით სრულად ვერ აყალიბებს მის არსსა და შინაარსს. კეთილსინდისიერება სამართალში სწორედ განუსაზღვრელი სამართლის ცნების კატეგორიას განეკუთვნება.

კეთილსინდისიერი საჯარო მოხელე, კეთილსინდისიერი მმართველობა, კეთილსინდისიერი გადაწყვეტილება და სხვა, ისეთი ტერმინებია, რომელთაც მმართველობაში მართალია ხშირად ვიყენებთ, თუმცა მათი ამოუწურავი შინაარსიდან და მრავალმხრივი ბუნებიდან გამომდინარე, რთულდება კონკრეტულ დეფინიციამდე მათი არსის დაყვანა და ფორმულირება. მიუხედავად ამ სირთულისა, კეთილსინდისიერება საჯარო მმართველობაში ისეთ ცნებებს უკავშირდება როგორიცაა ეთიკა და ქცევის წესები, მორალი, კორუფცია, ინტერესთა კონფლიქტი და თანამდებობრივი შეუთავსებლობა საჯარო სამსახურში. არის თუ არა კეთილსინდისიერი კონკრეტული მოხელე, გაიზომება მისი ეთიკური ქცევის, მორალური დამოკიდებულებების, კორუფციული სამართალდარღვევებისა და

¹ English K., Einfuehrung in das juristische Denken, 2010, გვ. 193.

ინტერესთა კონფლიქტების პრევენციის მიზნით მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებითა და ქმედებებით.

შესაბამისად, კეთილსინდისიერება არის ის მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი, რომლის შეფასებაც საჯარო მოსამსახურის მიერ საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელების ნებისმიერ ეტაპზე და დონეზე ხდება. სწორედ ამიტომაც საჯარო მმართველობის წარმატებით განხორციელების მიზნის მიღწევის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერების ამაღლება და განმტკიცება წარმოადგენს.

1.1. ტერმინის წარმომავლობა, მნიშვნელობა და დანიშნულება

„კეთილსინდისიერება“ წარმოადგენს ტერმინს, რომელსაც ხშირად შევხვდებით საუბრებში. კეთილსინდისიერებაზე ვსაუბრობთ ისეთ სისტემებთან მიმართებით, რომელიც ადამიანების შექმნილია და არამართო. მაგალითად, თანაბარმნიშვნელოვნად ვიყენებთ ეკოსისტემასა და თავდაცვის სისტემის მთლიანობაზე საუბრისას. ვმსჯელობთ იდეების, თეორიებისა და ჰიპოთეზების კეთილსინდისიერებასა და ჩვენს პირად კეთილსინდისიერებაზეც. როგორც ჩანს, ეს არის სიტყვა ყველა შემთხვევისა თუ გარემოებისათვის. ბუნებრივია, რაღაც, რაც ასეთი დიაპაზონის არის, შეიძლება იყოს ბუნდოვანიც.

და მაინც, შევეცადოთ, განვიხილოთ ტერმინის წარმომავლობა, მნიშვნელობა და დანიშნულება.

ამ მიზნით, პირველ ნაწილში მოხდება კეთილსინდისიერების ისტორიული მნიშვნელობის კვლევა და ტერმინის მნიშვნელობის დაზუსტება, *inter alia*, სხვა კვლევებსა და კომუნიკაციის ფორმებში კეთილსინდისიერების გაგების ანალიზის საშუალებით.

კეთილსინდისიერების მნიშვნელობა. როგორც უკვე აღინიშნა, „კეთილსინდისიერება“ წარმოადგენს ტერმინს, რომელსაც ხშირად შევხვდებით საუბრებში. კეთილსინდისიერებაზე საუბრობენ ისეთ სისტემებთან მიმართებით, რომელიც ადამიანების შექმნილია და არამართო. არსებობს მოსაზრება, რომ ამ ტერმინის

გამოყენებას აკავშირებს და „ამთლიანებს“ სიტყვა „არაკორუფციულობა“, ² რაც საინტერესოა ამ სახელმძღვანელოს მიზნებისთვისაც.

მაგალითისათვის, ეკოსისტემა მთლიანია, როდესაც ის არ არის დაბინძურებული უცხო ფაქტორებით. უცხო ფაქტორები არის ის ფაქტორები, რომლებიც არ შეესაბამება ეკოსისტემის საერთო მიზანს და განვითარებას. ეს ფაქტორები შეიძლება იყოს გარე ან შიდა. ულრან ტყეში ქვანახშირის ქარხნის განთავსება იქნება უცხო ელემენტის შემოღება და აშკარად მოახდენს გავლენას არსებულ ეკოსისტემაზე.

ერთი შეხედვით, ეკოსისტემის მუდმივი კეთილდღეობა საფრთხეშია. არის თუ არა ეს მისაღები საფრთხე სხვა საკითხია. ყველა ეკოსისტემა არ არის დინამიური წონასწორობის მდგომარეობაში და შეიძლება შეიცავდეს ფაქტორს, რომელიც არ შეესაბამება მათ მუდმივ კეთილდღეობას. ამრიგად, სისტემის მთლიანობა, ხშირ შემთხვევაში, არის მოსალოდნელი შედეგის შეფასება და არა არსებული მდგომარეობის.

ანალოგიურად, ადამიანი შეიძლება ჩაითვალოს კეთილსინდისიერ ადამიანად, რადგან ის არის ადამიანი, რომელიც მთლიანობაში არაკორუმპირებულია. ტერმინის ეს გამოყენება საუბრობს პიროვნების ხასიათსა და მიდრეკილებაზე გარკვეული გზებით მოქმედებისკენ. თავის მხრივ, პიროვნების ხასიათი არის იმ ნიშან-თვისებების ჯამი, რომლებიც ამ ხასიათს ქმნიან. თუ ადამიანზე ვამბობთ, რომ ის კარგია, მაშინ შეიძლება მივუთითოთ იმ ფაქტზე, რომ, ჩვენი შეფასებით, ეს ადამიანი ფლობს სამართლიანობის, პატიოსნების, შემწყნარებლობისა და მსგავსი ხასიათის თვისებებს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მას აქვთ გარკვეული ღირსებები.

თუ ადამიანი ცუდი ხასიათისაა, მაშინ ჩვენ ვივარაუდებთ, რომ მისი თვისებები მოიცავს ისეთ თვისებებს, როგორიცაა ბოროტმოქმედება, სიმხდალე, სიცრუე, საკუთარი თავის მოტყუება, უსინდისობა, თვალთმაქცობა და მსგავსი. საბოლოო ჯამში, იმის შეფასებით, რომ ადამიანი პატიოსანია, ჩვენ, როგორც წესი, ვგულისხმობთ, რომ მასში ჭარბობს ისეთი თვისებები, რომელსაც ჩვენ ღირსებას ვუწოდებთ. აქვე, ერთის მხრივ, ჩვენ არ ველით, რომ ადამიანებში გაერთიანდება მხოლოდ სათნოება და მეორეს მხრივ, ჩვენ მზად ვართ კიდევაც,

² Gibbons, T., and Sutherland, E., Integrity and Historical Research, Routledge Approach to History, London, 2012, გვ. 1-13.

რომ სახეზე იქნება ადამიანთა მანკიერებები. ამასთანავე, ჩვენ არ ველით ღირსებების გამოვლენას მუდმივად, თითოეული გადაწყვეტილებისას. აღნიშნული ხაზს უსვამს იმას, რომ ვინმეს კეთილსინდისიერების შესახებ გადაწყვეტილება არ არის მარტივად მისაღები და მხოლოდ ისტორიულ პერსპექტივაში ქცევის დაკვირვებისა და კვლევის შედეგი უნდა იყოს.

ასე რომ, იმის თქმა, რომ ვიღაც პატიოსანი ადამიანია, ნიშნავს იმის თქმას, რომ მას აქვს საკმარისი „სათნოებები“, რათა გადაწონოს ნებისმიერი მანკიერება და რომ ამ ადამიანს ჰქონდა ეს სათნოებები დროის მნიშვნელოვანი პერიოდის განმავლობაში.

წინამდებარე მსჯელობა, იძლევა ვარაუდს, რომ ბოროტი ადამიანი, რომელსაც უხვად ახასიათებს მანკიერებები და, შესაბამისად, ძალიან ცოტა სათნოება, არ შეიძლება იყოს პატიოსანი ადამიანი. სიტყვა „ბოროტება“, რა თქმა უნდა, შინაგანად თანმიმდევრული ხასიათისაა, მაგრამ, ჩვეულებრივ, ტერმინი კეთილსინდისიერი არ გამოიყენებოდა ასეთი ადამიანების მიმართ.

წინამდებარე სახელმძღვანელოს მიზნებისათვის, საჯარო სამსახურის კონტექსტში, აღნიშვნის ღირსია, რომ კეთილსინდისიერება ღირებულების ტერმინია, არა მხოლოდ ადამიანების ცხოვრებასა და ხასიათთან მიმართებაში, არამედ მათი ქცევის აღსაწერად, მათ შორის მათ სამუშაოსა და პროფესიონალიზმთან მიმართებით.

შესაბამისად, თუკი გავიზიარებთ მოსაზრებას, რომ ნებისმიერი საჯარო დაწესებულების ბედი დამოკიდებულია მასში დასაქმებული ადამიანების ნიჭზე, კვალიფიკაციაზე, პროფესიონალიზმზე, კეთილსინდისიერებასა და მოტივაციის ხარისხზე,³ საჯარო მოსამსახურის კეთილსინდისიერების ასპექტების შესწავლა არა მხოლოდ თეორიულ, არამედ პრაქტიკულ კონტექსტში, გახდება აქტუალური. უპირველეს ყოვლისა, გასათვალისწინებელია, რომ საჯარო დაწესებულება, დიגיტალურ სამყაროში, მატერიალური რესურსის გარეშე შეიძლება არსებობდეს, მაგრამ, ადამიანურის გარეშე – ვერა; ხოლო, არაკეთილსინდისიერი ადამიანებით დაკომპლექტებული ორგანიზაცია კი, შეიძლება ითქვას, რომ ფაქტობრივად არც არის დაკომპლექტებული და არსებობს ალბათობა, რომ დასახულ

³ საჯარო სამსახურის ბიურო (ავტორთა კოლექტივი), მართვა და ლიდერობა საჯარო სამსახურში, 2017, გვ. 49.

მიზანს ვერ მიაღწევს. შესაბამისად, საინტერესო და მიზნობრივია საჯარო სამსახურში დასაქმებული ადამიანების ქცევაზე დაკვირვებით მათი „მოთიანობის“ ასპექტების განხილვა და შეფასება.

საკითხის აქტუალობის წარმოსაჩენად მოვიყვანოთ მარტივი მაგალითი შედარებისათვის. შეგვიძლია თამამად ვთქვათ, რომ ნიუტონი⁴ იყო კეთილსინდისიერი მეცნიერი, თუმცა მას სხვა სფეროებში მნიშვნელოვანი ხარვეზები ჰქონდა, ისევე, როგორც ტეილორზე⁵ - კეთილსინდისიერი ისტორიკოსი, მისი ცხოვრების სხვა ეპიზოდებზე მითითების გარეშე. ტერმინის ეს გამოყენება შესაბამისობაშია მის ზოგად მნიშვნელობასთან - ისტორიკოსის, მეცნიერის ან თუნდაც მოხელის პროფესიისთვის მნიშვნელოვანია გარკვეული ღირსებები. საინტერესოა, რომ ღირსებების სიის გაგრძელება შესაძლებელია სამუშაოს სხვა სფეროების მითითებით. თუმცა, ის თუ რა არის ეს სია, შეიძლება განხილვის საგანი იყოს. რაც არ არის საკამათო, გახლავთ ის, რომ შეფასება - კეთილსინდისიერი ადამიანი, არ ახასიათებს ისტორიკოსს, მოხელეს ან მეცნიერს სრულყოფილად - ყველა საჭირო ღირსებების მფლობელად. ის აღწერს ადამიანს, რომელშიც აუცილებელი სათნოებები სჭარბობს შემღუდული რაოდენობის მანკიერებებს.

მაშ, ისმის კითხვა - შეიძლება თუ არა, რომ კეთილსინდისიერი მეცნიერი, ისტორიკოსი ან მაგალითად, მოხელე არ იყოს კეთილსინდისიერი პიროვნება ან პირიქით? და რა არის აუცილებელი ღირსებები ამისთვის?

ნიუტონი და ტეილორი კეთილსინდისიერ მეცნიერებად თავის სფეროში მათი ცალკეული ქმედებების გამო კი არა, არამედ მათი ქმედებების ისტორიის გამო ითვლებიან. სამართლიანად მოიქცე ერთ შემთხვევაში საქებია, თუმცა ამ ღირსების მფლობელის კეთილსინდისიერად დაკვალიფიცირებისათვის, ადამიანი მუდმივად ასე უნდა იქცეოდეს გარკვეული პერიოდის განმავლობაში. ადა-

⁴ სერ ისააკ ნიუტონი (4 იანვარი 1643 - 31 მარტი, 1727) — ინგლისელი ფიზიკოსი, მათემატიკოსი, ასტრონომი, ალქიმიკოსი და ფილოსოფოსი; მისი სახელი უკავშირდება მეცნიერულ რევოლუციასა და ჰელიოცენტრიზმის განვითარებას. ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი, გავლენიანი მეცნიერი ისტორიაში.

⁵ ალან ჯონ პერსივალ ტეილორი (25 მარტი 1906 – 7 სექტემბერი 1990) იყო ბრიტანელი ისტორიკოსი, რომელიც სპეციალიზირებული იყო მე-19 და მე-20 საუკუნეების ევროპულ დიპლომატიაში. როგორც ჟურნალისტი, ასევე მაუწყებელი, იგი ცნობილი გახდა მილიონობით ადამიანისთვის მისი სატელევიზიო ლექციებით. 2011 წელს ჟურნალის History Today-ის გამოკითხვაში იგი დასახელდა მეოთხე ყველაზე მნიშვნელოვან ისტორიკოსად.

მიანის ცხოვრების ისტორია მნიშვნელოვანი ელემენტია მისი კეთილსინდისიერად ან არაკეთილსინდისიერად დახასიათებისათვის.

ანალოგიურად, საჯარო მოსამსახურის კეთილსინდისიერ მოხელედ შეფასებისათვის, მისი ქმედებები განმეორებითად, ყველა შემთხვევაში ასეთად უნდა ფასდებოდეს. გარდა ამისა, გამომდინარე იქიდან, რომ საჯარო სამსახური დაფუძნებულია ნდობაზე, მოქალაქეები საჯარო მოსამსახურისაგან მოელოან საჯარო ინტერესისათვის სამართლიან და საიმედო სამსახურს⁶ - განმარტება, რომელიც ბევრისთვის პროფესიონალიზმს უდრის, საჯარო სამსახურის ძირითადი პრინციპებისა და ღირებულებების პერსპექტივიდან, რადგან პროფესიონალიზმი მრავალ ასპექტს მოიცავს, რომელიც მჭიდრო კავშირშია საჯარო მოსამსახურის პროფესიულ ვალდებულებებსა და ეთიკის სტანდარტებთან. პროფესიონალიზმის პრინციპი საჯარო მოსამსახურეს, პირველ რიგში, ავალდებულებს, იმოქმედოს საჯარო სამსახურის ძირითადი პრინციპებისა და ღირებულებების შესაბამისად, როგორებიცაა: კანონიერება, ერთგულება, მიუკერძოებლობა, კეთილსინდისიერება, სამართლიანობა, ანგარიშვალდებულება და გამჭვირვალობა. პროფესიონალიზმის პრინციპი ასევე მოითხოვს, რომ საჯარო მოსამსახურემ გადაწყვეტილება მიიღოს საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით, რაც პირადი და კერძო ინტერესისათვის უპირატესობის მინიჭებას გამორიცხავს.⁷

შესაბამისად, აღნიშნული მსჯელობა წარმოაჩენს, რომ როგორც საჯარო სამსახურში, ისე ზოგადად, სიტყვა „კეთილსინდისიერება“ არ წარმოადგენს ტერმინს, რომელიც ეფუძნება ერთ რომელიმე ღირებულებას, თუმცა ნამდვილად არის ღირებულებითი ტერმინი - წარმოდგება კონცეფციად, რომელიც აერთიანებს არაერთ ღირსებასა თუ ღირებულებას.⁸

გამომდინარე იქიდან, რომ საჯარო მოსამსახურეს სამსახურებრივი საქმიანობის განხორციელებისას აქვს უფრო მეტი ვალდებულებები და პასუხისმგებლობები, ვიდრე ჩვეულებრივ მოქალაქეს, მოსამსახურე გადაწყვეტილების

⁶ საჯარო სამსახურის ბიურო (ავტორთა კოლექტივი), მართვა და ლიდერობა საჯარო სამსახურში, 2017, გვ. 71.

⁷ ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 85.

⁸ მსგავს მსჯელობას ავითარებს არაერთი მკვლევარი და მეცნიერი, მაგალითად, იხ. Cox, D., Caze, M., and Levine, M., (Zalta, E.N., Ed.,), Integrity, Stanford University Press, 2008.

მიღების პროცესში უნდა მოქმედებდეს პროფესიული ცოდნის საფუძველზე და ამ საქმიანობის განხორციელებისას თავისუფალი უნდა იყოს ნებისმიერი გავლენებისაგან. სწორედ ამიტომ, კეთილსინდისიერების კონცეფციაზე საუბრისას არანაკლებ მნიშვნელოვანია დილემების განხილვა, რომელიც ქცევის განგრძობადობისა და შესაბამისად, კეთილსინდისიერ თუ არაკეთილსინდისიერ პიროვნებად შეფასების შესაძლებლობას იძლევა.

1.2. ეთიკური დილემები

საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერებაზე საუბრისას, პრაქტიკასა და თეორიაში, ისევე როგორც ფილოსოფიურ თუ მეცნიერულ ნაშრომებში, ერთ-ერთი აქტუალური საკითხია ეთიკური დილემები, რომელსაც ასევე უწოდებენ ეთიკურ პარადოქსებს ან მორალურ დილემებს. სხვაგვარად, სიტუაციები, როდესაც საჯარო მოსამსახურე დგება ორი (ან მეტი) ურთიერთსაწინააღმდეგო მორალური მოთხოვნის წინაშე, რომელთაგან არც ერთი არ ანაცვლებს მეორეს.⁹ მაგალითად, პროფესიები, რომელთაც საჯარო მიზანი და საჯარო სიკეთე მოაქვთ, მაგრამ არ არის შეთავსებადი საჯარო სამსახურთან. ასეთ საქმიანობად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს, მაგალითად, სამედიცინო საქმიანობა. არსებობს მოსაზრება, რომ აღნიშნული მიდგომით, განსაკუთრებით ცალკეული პროფესიების [ავტ.] სამედიცინო საქმიანობის განმახორციელებელი პირი, მოქმედებს სამედიცინო მომსახურებისათვის დადგენილ ღირებულებათა ჩარჩოს ფარგლებში. ამასთან, სამედიცინო საქმიანობის განმახორციელებელი პირი შებოჭილია ერთგულების პრინციპით – ექიმის ფიციტ (ე.წ. „ჰიპოკრატეს ფიცი“), რომლისთვისაც საბოლოო სიკეთე არის პაციენტის სიცოცხლე. სწორედ ამიტომ, საჯარო მოსამსახურეს სამედიცინო საქმიანობის განხორციელება დააყენებს იმ დილემის წინაშე, რომელთა შორის არჩევანის გაკეთება ორივე შემთხვევაში ზიანის მომტანი იქნება.¹⁰

ყველაზე პირდაპირი განმარტებით ეთიკურ დილემებს აღწერენ როგორც სიტუაციებს, რომლებშიც ყველა ხელმისაწვდომი არჩევანი არასწორია. ტერ-

⁹ იხ. ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 62.

¹⁰ ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ იხ. წინამდებარე სახელმძღვანელოს მესამე კარი.

მინი ასევე უფრო ფართოდ გამოიყენება ყოველდღიურ სასაუბრო ენაში, რათა მიუთითებდეს ეთიკურ კონფლიქტებზე, რომლებიც შეიძლება გადაწყდეს, ფსიქოლოგიურად რთულ არჩევანსა ან სხვა სახის რთულ ეთიკურ შემთხვევებში. წინამდებარე ნაწილში ეთიკური დილემები განხილული იქნება კეთილსინდისიერების პერსპექტივიდან მეცნიერული გაგებით, რომელსაც ხშირად რეალურ ეთიკურ დილემებს უწოდებენ; ხოლო მაგალითების საფუძველზე, საუბარი იქნება რეალურ თუ აშკარა ეთიკურ დილემებზე, ისევე როგორც მათ განსხვავებაზე.

განმარტება. ერთ-ერთი ყველაზე პირდაპირი განმარტებით, როგორც უკვე აღინიშნა ეთიკური დილემები არის სიტუაციები, როდესაც სუბიექტი, ამ შემთხვევაში, საჯარო მოსამსახურე, უპირისპირდება ორ (ან მეტ) ურთიერთსაწინააღმდეგო ეთიკურ მოთხოვნას, რომელთაგან არც ერთი არ ანაცვლებს მეორეს. მეტიც, ეს ორი ეთიკური მოთხოვნა ეწინააღმდეგება ერთმანეთს – მოსამსახურეს შეუძლია გააკეთოს ერთი ან მეორე, მაგრამ არა ორივე ერთდროულად – მოსამსახურემ უნდა აირჩიოს ერთი მათგანი.

ეთიკური დილემა სახეზეა, თუკი ორივე არჩევანი თანაბრად მართებულია ან თუ არ არის საკმარისი ეთიკური საფუძველი ერთი მათგანის არჩევისთვის.¹¹ მხოლოდ ასეთი სიტუაცია წარმოადგენს ეთიკურ დილემას მკაცრი ფილოსოფიური გაგებით, რომელსაც ხშირად უწოდებენ ნამდვილ ეთიკურ დილემას.¹² ეთიკური კონფლიქტების სხვა შემთხვევები მოგვარებადია და შესაბამისად, პირდაპირ რომ ვთქვათ, არ წარმოადგენს ეთიკურ დილემებს. იგივე შეიძლება ითქვას ინტერესთა კონფლიქტის ბევრ შემთხვევაზე.¹³ მაგალითად, მოსამსახურე რომელიც მიდის საქმიან შეხვედრაზე ერთ-ერთი ტბის პირას განთავსებულ სასტუმროში, ეთიკურ კონფლიქტში აღმოჩნდება, როდესაც ნაპირთან ახლოს ბავშვს შეამჩნევს რომელიც იხრჩობა. ამ გაგებით, აღნიშნული კონფლიქტი არ არის ნამდვილი ეთიკური დილემა, რადგან მას აქვს მკაფიო გადაწყვეტა: ბავშვის გადასარჩენად წყალში გადახტომა ბევრად ადვილდება შეხვედრაზე დრო-

¹¹ Sinnott-Armstrong, W., Moral dilemmas [www.encyclopedia.com]. ასევე, Kvalnes, E., Moral Dilemmas, 2019; Douglas, W., Moral Reasoning at Work: Rethinking Ethics in Organizations. Springer International Publishing, 2008, გვ. 11–19.

¹² McConnell, T., Moral Dilemmas, Stanford Encyclopedia of Philosophy, Metaphysical Research Laboratory, Stanford University, 2018; ასევე, Tessman, L. One Moral Dilemmas and Impossible Moral Demands, Moral Failure: On the Impossible Demands of Morality, 2015.

¹³ Kvalnes, E., Moral Dilemmas, 2019, გვ. 11.

ულად ყოფნის მნიშვნელობას. ეს განმარტება ასევე გამორიცხავს შემთხვევებს, როდესაც მოსამსახურისათვის უბრალოდ ფსიქოლოგიურად რთულია არჩევანის გაკეთება, მაგალითად, პირადი მიჯაჭვულობის გამო ან სხვადასხვა ალტერნატივის შედეგების შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობის გამო.¹⁴

ამასთანავე, ეთიკური დილემები ზოგჯერ განიმარტება, ასევე არა ურთიერთ-საწინააღმდეგო ვალდებულებების, არამედ არასწორი მოქმედებების ან არასწორი ალტერნატივების თვალსაზრისით.¹⁵ ორი განმარტება ექვივალენტურია მრავალი, მაგრამ არა ყველა მიზნისთვის. მაგალითად, შეიძლება ითქვას, რომ ამ გაგებით ეთიკური დილემების შემთხვევაში, მოსამსახურე თავისუფალია აირჩიოს მოქმედების ნებისმიერი გზა, რომ ნებისმიერი ალტერნატივა სწორია. ეს სიტუაცია ეთიკურ დილემად რჩება პირველი განმარტებით, ვინაიდან ურთიერთგამომრიცხავი პრეტენზიები დაუშვებელია, მაგრამ არა მეორე განმარტების მიხედვით, რადგან არსებობს მოქმედების [ერთი] სწორი გზა.

მაგალითები. არაერთი მაგალითის მოყვანა არის შესაძლებელი ეთიკურ დილემებთან დაკავშირებით, მაგრამ არსებობს ამრთა სხვადასხვაობა იმის თაობაზე, წარმოადგენენ ისინი „რეალურ“ თუ „აშკარა“ ეთიკურ დილემებს. ერთ-ერთი უძველესი მაგალითია პლატონისგან, რომელიც აღწერს სიტუაციას, როდესაც სუბიექტი შეჰპირდა იარაღის დაბრუნებას მეგობარს, რომელსაც შეუძლია გამოიყენოს აღნიშნული ვინმესთვის ზიანის მიყენების მიზნით, რადგან შეურაცხადია.¹⁶

ამ მაგალითში, დადებული პირობის შესრულების მოვალეობა ეწინააღმდეგება სხვებისთვის ზიანის თავიდან აცილების მოვალეობას. თუმცა საეჭვოა, ეს შემთხვევა წარმოადგენს თუ არა ნამდვილ ეთიკურ დილემას, ვინაიდან ზიანის პრევენციის მოვალეობა აშკარად აჭარბებს დაპირებას. კიდევ ერთი ცნობილი მაგალითი მომდინარეობს ჟან-პოლ სარტრისგან,¹⁷ რომელიც აღწერს მისი ერთ-ერთი მოსწავლის პოზიციას გერმანიის მიერ საფრანგეთის ოკუპაციის

¹⁴ McConnell, T., Moral Dilemmas, Stanford Encyclopedia of Philosophy, Metaphysical Research Laboratory, Stanford University, 2018.

¹⁵ Sinnott-Armstrong, W., Moral dilemmas [www.encyclopedia.com].

¹⁶ Plato; Jowett, B., Introduction and Analysis, Republic, 2016, Project Gutenberg.

¹⁷ ჟან-პოლ სარტრი (ფრანგ. Jean-Paul Sartre (დ. 21 ივნისი, 1905, პარიზი, საფრანგეთი - გ. 15 აპრილი, 1980, იქვე) - ფრანგი ეგზისტენციალისტი ფილოსოფოსი, დრამატურგი, ნოველისტი, პოლიტიკური აქტივისტი, ბიოგრაფი, ლიტერატურული კრიტიკოსი, ესეისტი. მეოცე საუკუნის ფრანგული ფილოსოფიის, ეგზისტენციალიზმის და მარქსიზმის ერთ-ერთი წამყვანი ფიგურა.

დროს. ეს სტუდენტი არჩევანის წინაშე დადგა: ან იბრძოლოს თავისი ქვეყნის გერმანელებისგან გასათავისუფლებლად, ან აირჩიოს დედასთან დარჩენა და მასზე ზრუნვა, რომლისთვისაც მეორე შვილის გარდაცვალების შემდეგ, ერთადერთ ნუგეშად დარჩა. ამ შემთხვევაში წარმოიქმნება კონფლიქტი დედის მიმართ პირად მოვალეობასა და ქვეყნის წინაშე მოვალეობას შორის.¹⁸

ეთიკური დილემების არსებობის პრობლემა ეხება საკითხს, არის თუ არა რეალური ეთიკური დილემები, განსხვავებით, მაგალითად, მარტივი დილემებისა თუ გადაწყვეტადი კონფლიქტებისგან. ტრადიციული პოზიცია უარყოფს მათ არსებობას, თუმცა თანამედროვე მეცნიერებასა და ფილოსოფიაში ჰყავს მომხრეებიც.¹⁹ ეთიკური დილემების დამცველები ხშირად მიუთითებენ დილემების აშკარა მაგალითებზე, ხოლო მათი ოპონენტები, როგორც წესი, მიზნად ისახავენ აჩვენონ, რომ მათი არსებობა ეწინააღმდეგება ძალიან ფუნდამენტურ ეთიკურ პრინციპებს. ორივე მხარე ამ კონფლიქტური ინტუიციების შერიგების გამოწვევის წინაშე დგას.

არგუმენტები სასარგებლოდ. ეთიკური დილემების მაგალითები საკმაოდ ხშირია: ყოველდღიურ ცხოვრებაში, ისტორიებში ან წარმოსახვით ექსპერიმენტებში. ამ მაგალითებიდან ზოგიერთს ყურადღებით თუ დაგაკვირდებით, შეიძლება ცხადი გახდეს, რომ ჩვენმა თავდაპირველმა ინტუიციამ შეცდომაში შეგვიყვანა და შემთხვევა საბოლოო ჯამში არ არის ნამდვილი დილემა.

მაგალითად, შეიძლება აღმოჩნდეს, რომ შემოთავაზებულ სიტუაციაში ერთი ვარიანტი ობიექტურად უკეთესია მეორეზე, ან რომ არის დამატებითი ვარიანტი, რომელიც არ იყო ნახსენები მაგალითის აღწერაში. იმისთვის, რომ ამ პოზიციის მომხრეთა არგუმენტი წარმატებული იყოს, საკმარისია მინიმუმ ერთი ჭეშმარიტი საქმე. ეს დიდ სირთულეს წარმოადგენს ოპონენტებისთვის, რადგან მათ მოუწევთ დაამტკიცონ, რომ ჩვენი ინტუიცია არასწორია არა მხოლოდ ზოგიერთ შემთხვევაში, არამედ ყველა მათგანში. ამ პრეტენზიის დასაბუთების ერთ-ერთი გზაა მათი კლასიფიკაცია ეპისტემურ ეთიკურ დილემებად, ანუ კონ-

¹⁸ Sartre, Jean-Paul, Existentialism is Humanism, 1946 [www.marxists.org].

¹⁹ Cody, C. A. J., The Problem of Dirty Hands, 2018, Stanford Encyclopedia of Philosophy, Metaphysical Research Laboratory, Stanford University, Ross, W.D., Correct and good, Clarendon Press, 2002, გვ. 19-20.

ფლიქტები რომლებიც გადაუჭრელი ჩანს სუბიექტის ინფორმაციისა თუ ცოდნის ნაკლებობის გამო.²⁰

მორალური შეგრძნებების (ემოციების) დარჩენის არგუმენტი კიდევ ერთი არგუმენტია ეთიკური დილემების სასარგებლოდ. შეგრძნებები ამ კონტექსტში ეხება საპასუხო ემოციებს, როგორიცაა დანაშაული ან სინანული. თავისთავად ეს ემოციები წარმოიქმნება შთაბეჭდილებისგან, რომ რაღაც არასწორი ჩაიძინე ან შენი ვალდებულებები ვერ შეასრულე. ზოგიერთ შემთხვევაში, სუბიექტი შეგრძნებების დონეზე პასუხისმგებელია საკუთარ თავზე, რადგან მან არასწორი არჩევანი გააკეთა, რასაც მოგვიანებით ნანობს. მაგრამ ეთიკური დილემის შემთხვევაში, სუბიექტი იძულებული იქნება იმოქმედოს, როგორც არ უნდა გადაწყვიტოს. შეგრძნებების არგუმენტი იყენებს ამ ლოგიკურ ხაზს ეთიკური დილემების დასამტკიცებლად და ამტკიცებს, რომ ეთიკური დილემების არსებობა საუკეთესო ახსნაა იმისა, თუ რატომ არის სინდისის ქენჯნა ამ შემთხვევებში შესაბამისი პასუხი.²¹

არგუმენტები საწინააღმდეგოდ. ეთიკური დილემების არსებობის საწინააღმდეგო არგუმენტები ეფუძნება ძალიან ზოგად ეთიკურ პრინციპებს და ცდილობს აჩვენოს, რომ ეს პრინციპები შეუთავსებელია ეთიკური დილემების არსებობასთან.

ერთ-ერთი ასეთი არგუმენტი მომდინარეობს აგლომერაციის პრინციპიდან და პრინციპიდან, რომელსაც „შეიძლება“ გულისხმობს.²² აგლომერაციის პრინციპის თანახმად, თუ სუბიექტმა უნდა გააკეთოს ერთი და უნდა გააკეთოს მეორე, მაშინ მან უნდა გააკეთოს ორივე. „უნდა“ ამ მსჯელობით ნიშნავს „შეიძლება“; სხვაგვარად, თუ სუბიექტმა ორივე საქმე უნდა გააკეთოს, მაშინ მას შეუძლია ორივე საქმის გაკეთება. მაგრამ, თუ სუბიექტს შეუძლია ორივეს გაკეთება, არ არსებობს კონფლიქტი მოქმედების ორ მიმართულებას შორის და, შესაბამისად, დილემა.

მეორე ნაწილი უარყოფს გადაუჭრელი ეთიკური კონფლიქტების არსებობას სხვადასხვა ურთიერთსაწინააღმდეგო პასუხისმგებლობის არსებობის საფუძვლით და არ განიხილავს დილემად, თუ ყოველთვის არის ერთი მოვალეობა, რომელიც აჭარბებს დანარჩენებს. ამ ვარაუდის შესაბამისად სხვადასხვა სახის

²⁰ Mathersill, M., *Debating Moral Dilemmas, Moral Dilemmas and Moral Theory*, Oxford University Press, 1996; ასევე, Blackburn, S., *Dilemmas: dithering, plumpness and grief*, *Moral Dilemmas and Moral Theory*. Oxford University Press, 1996, გვ. 127.

²¹ Sandküler, H. J., *Dilemma, Moralism*, *Enzyklopädie Philosophie*, Miner, 2010.

²² McConnell, T. K., *Moral Residue and Dilemmas*, *En Mason*, Oxford University Press, 1996, გვ. 36-47.

მოვალეობები შეიძლება განლაგდეს იერარქიაში და კონფლიქტის შემთხვევაში, უმაღლესი მოვალეობა ყოველთვის უპირატესი იქნება ყველაზე დაბალზე, მაგალითად, რომ სიმართლის თქმა ყოველთვის უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე დაპირების შესრულება.²³

1.3. კეთილსინდისიერება საჯარო სამსახურში

კეთილსინდისიერება პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური სტრუქტურების ერთ-ერთი საყრდენი და კარგი მმართველობის ქვაკუთხედი. მიუხედავად ამისა, არც ერთი ქვეყანა არ არის დაცული კეთილსინდისიერების დარღვევისგან. ხელისუფლების ყველა დონეზე და შტოში, საჯარო და კერძო აქტორებს შორის არაეთიკურმა ურთიერთქმედებამ შეიძლება დაარღვიოს კეთილსინდისიერება პოლიტიკის პროცესის ყველა ეტაპზე. ამ გამოწვევის გადაწყვეტა მოითხოვს მთელი საზოგადოების და მთელი ხელისუფლების მიდგომას.²⁴

საერთაშორისო დონეზე არსებობს „საჯარო სექტორის კეთილსინდისიერების“ არაერთი განმარტება.²⁵ მაგალითად, გაეროს ექსპერტთა კომიტეტი საჯარო მმართველობის საკითხებში, კეთილსინდისიერებას უკავშირებს „საჯარო მოხელეების პატიოსნებას და სანდოობას მათი ამოცანების შესრულებისას.“ ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (OECD) განსაზღვრავს „საჯარო სექტორის კეთილსინდისიერებას“, როგორც „ღირებულებების, პრინციპებისა და ნორმების გამოყენებას საჯარო დაწესებულებების ყოველდღიურ საქმიანობაში“²⁶. მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია (WTO) აღნიშნავს,

²³ Wallentine, P., Banning Dilemmas and Deontic Logic, 1987, გვ. 113–122.

²⁴ OECD (2020), OECD Public Integrity Handbook, OECD Publishing, Paris, [<https://doi.org/10.1787/ac8ed8e8-en>].

²⁵ თუმცა, კეთილსინდისიერების ყველა განმარტება ეხება „პატიოსნებასა და მორალურად მართლად ყოფნის ხარისხს“. შესაბამისად ტერმინი აშკარად დაკავშირებულია ეთიკასა და ადამიანის ქცევასთან. რეალურად, სიტყვა „კეთილსინდისიერება“, მომდინარეობს ლათინური სიტყვა *integer*-დან, რაც ნიშნავს „მთლიანობას“, რომელიც ინდივიდუალური თვისებებიდან გამომდინარეობს.

²⁶ ეს განმარტება ეფუძნება მსჯელობას, რომელიც განვითარებულია: OECD, Government at a Glance 2009, გვ. 105. OECD-ის რეკომენდაცია საჯარო კეთილსინდისიერების შესახებ არის სწორედ ამ მიდგომის გეგმა, ხოლო OECD-ის საჯარო კეთილსინდისიერების სახელმძღვანელო იძლევა მითითებებს ამ გეგმის განსახორციელებლად. სახელმძღვანელოს თავები განმარტავს, თუ რას ნიშნავს რეკომენდაცია პრაქტიკაში და განსაზღვრავს იმ გამოწვევებს, რომლებსაც შეიძლება შეხვდნენ ქვეყნები.

რომ „ქცევის ერთ-ერთი ფუნდამენტური სტანდარტი გამომდინარეობს კეთილ-სინდისიერების მოთხოვნიდან. კეთილსინდისიერება კი გულისხმობს არა მხოლოდ პატიოსნებას, სიმართლეს და კორუფციული გავლენისგან თავისუფლებას, არამედ თავად კეთილსინდისიერებას“. ორგანიზაციის „პერსონალის წევრებმა უნდა დაარეგულირონ თავიანთი ქცევა WTO-ს ინტერესების გათვალისწინებით და თავი აარიდონ ისეთ მდგომარეობას, სადაც მათი პირადი ინტერესები, რეალურად ან პოტენციურად, ეწინააღმდეგება WTO-ს ინტერესებს“.²⁷

საჯარო სექტორის კეთილსინდისიერება - ანუ საზოგადოებრივი კეთილსინდისიერება - გულისხმობს საჯარო სექტორს მინდობილი უფლებამოსილებებისა და რესურსების ეფექტურად, პატიოსნად და საჯარო მიზნებისთვის გამოყენებას.²⁸ დამატებითი დაკავშირებული ეთიკური სტანდარტები, რომლებსაც საჯარო სექტორი უნდა იცავდეს, მოიცავს გამჭვირვალობას, ანგარიშვალდებულებას, ეფექტურობას და კომპეტენციას.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პერსონალის წევრებს, მაგალითად, მოეთხოვებათ „დაიცვან ეფექტურობის, კომპეტენციისა და კეთილსინდისიერების უმაღლესი სტანდარტები“, ხოლო კეთილსინდისიერება განსაზღვრულია წესდების რეგულაციებით, რომელიც მოიცავს, მაგრამ არ შემოიფარგლება მხოლოდ „კეთილსინდისიერებით, მიუკერძოებლობით, სამართლიანობით, პატიოსნებით“ და სიმართლით ყველა საკითხში, რომელიც გავლენას ახდენს მათ მუშაობასა და სტატუსზე“.²⁹ საზოგადოებრივი კეთილსინდისიერების კონცეფცია ასევე განისაზღვრა ისეთი ფართო ტერმინებით, როგორიცაა „საერთო ეთიკური ღირებულებების, პრინციპებისა და ნორმების სისტემური თანმიმდევრობა, საჯარო სექტორში საჯარო ინტერესების დაცვისა და პრიორიტეტის მინიჭების მიზნით“.³⁰

²⁷ იხ. „WTO-ს მომსახურების პირობები“; ასევე, სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებში არის დამატებითი განმარტებები. მაგალითად, OECD-ის პერსონალის რეგულაციები, რომლის მიხედვით „კეთილსინდისიერება გულისხმობს თქვენი სამუშაო შესრულოთ თქვენი შესაძლებლობების მაქსიმუმით. თქვენი საქმის მაქსიმალურად შესრულების ვალდებულება ასევე გულისხმობს სხვა თანამდებობისათვის ინფორმაციის გაზიარების ვალდებულებას, რაც აუცილებელია მათი მოვალეობების შესასრულებლად“.

²⁸ UNDOC, Public Integrity and Ethics, 2018, ხელმისაწვდომია: <https://www.unodc.org/e4j/en/integrity-ethics/module-13/key-issues.html>

²⁹ Staff Regulations and Rules of the United Nations, ST/SGB/2018/1/Rev.1, 1.2(b), [<https://policy.un.org/content/staff-regulations-and-rules-united-nations-3>].

³⁰ OECD (2020), OECD Public Integrity Handbook, OECD Publishing, Paris, [<https://doi.org/10.1787/ac8ed8e8-en>].

საზოგადოებრივი კეთილსინდისიერება აუცილებელია საზოგადოებრივი სიკეთის წინსვლისა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ლეგიტიმურობის უზრუნველსაყოფად. ის ასევე განიხილება კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად, როგორც ეს აღიარებულია გაეროს კორუფციის წინააღმდეგ კონვენციის (შემდგომში, UNCAC) მე-7 და მე-8 მუხლებით.³¹ თუმცა, საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერება კომპლექსური გამოწვევაა, რომელიც უფრო მეტს გულისხმობს, ვიდრე მოხელეებისათვის პირადი და პროფესიული ეთიკური სტანდარტების დაცვას.

ეთიკური კულტურისა და ორგანიზაციულ დონეზე კეთილსინდისიერების მართვის შესაბამისი სისტემის გარეშე, საჯარო მოსამსახურეები ვერ შეძლებენ დაუპირისპირდნენ დაბრკოლებებს, რაც ხელს შეუშლის მათ ინდივიდუალურ დონეზე პატიოსნად იმოქმედონ, მიუხედავად მათი საუკეთესო ძალისხმევისა.

საჯარო სამსახურის მიზნები, ღირებულებები და ვალდებულებები. ნებისმიერ ქვეყანაში საჯარო სამსახური შედგება საჯარო დაწესებულებებისა და მათში მომუშავე პირებისგან. საჯარო დაწესებულებები სპეციალურად შექმნილია სახელმწიფოს მიერ საჯარო მიზნების შესასრულებლად და სახელმწიფოს, როგორც ქმედითი მანქანის მუშაობის უზრუნველსაყოფად.

შესაბამისად, საჯარო სამსახურის ლეგიტიმურობა დიდწილად დამოკიდებულია მოქალაქეთა ნდობაზე. როგორც უკვე აღინიშნა, ამ ნდობის მოსაპოვებლად, საჯარო სამსახური უნდა იყოს სამართლიანი, გამჭვირვალე, პასუხისმგებელი მოქალაქეების საჭიროებებზე და შესაბამისი კანონების, რეგულაციებისა და ხარისხის სტანდარტებთან. გარდა ამისა, შედეგები მიღწეული უნდა იყოს მიუკერძოებელი, კანონიერი და ანგარიშვალდებული პროცესით. ეს არის საჯარო სამსახურის ძირითადი ღირებულებები, რომლებიც საფუძვლად უდევს მმართველობის სისტემის ეფექტურ ფუნქციონირებას. როდესაც მოქალაქეები საჯარო სერვისების მიწოდებას ლეგიტიმურ პროცესად თვლიან, ისინი სავარაუდოდ შეასრულებენ შესაბამის წესებსა და ნორმებს. ეს, თავის მხრივ, გამოიწვევს უფრო ეფექტურ მმართველობის სისტემას, რომელიც ფოკუსირებული იქნება სერვისების მიწოდებაზე და საჯარო ინტერესების ხელშეწყობაზე და არა ქცევის შესაბამისობის უზრუნველყოფაზე.

³¹ UN General Assembly, United Nations Convention Against Corruption, 31 October 2003, A/58/422, ხელმისაწვდომია: <https://www.refworld.org/docid/4374b9524.html>

როდესაც საუბარია სერვისების მიწოდებაზე, მმართველობითი სტუქტურების დანიშნულებასა და მათ მიმართ საზოგადოების ნდობაზე, მხედველობის მიღმა არ უნდა დარჩეს საჯარო მმართველობის ფუნქციის კერძო სამართლებრივი ფორმით განხორციელების დროს კეთილსინდისიერების სტანდარტის დაცულობა. კერძოდ, მოქალაქისთვის, როგორც საჯარო სერვისის მიმღები პირისთვის, არ აქვს მნიშვნელობა სერვისს საჯარო სამართლებრივად ორგანიზებული დაწესებულება აწვდის თუ კერძო სამართლებრივად ორგანიზებული. მისი ნდობა და კმაყოფილების დონე საჯარო სერვისის მიწოდებისას მომსახურების ხარისხით, მიღებული სერვისის საიმედოობითა და სერვისის მიმწოდებელი პირის პროფესიონალიზმით გაიზომება.

შესაბამისად, სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული საწარმოები, ზოგჯერ განიხილება როგორც ხიდად ორ სექტორს შორის, რადგან ისინი სახელმწიფოს საკუთრებაში არიან და ჩვეულებრივ მხარს უჭერენ ძირითად სოციალურ-ეკონომიკურ მიზანს (მაგ. ელექტროენერგია ან ტელეკომუნიკაცია), მაგრამ მოქმედებენ კომერციული პრინციპებით. თუმცა, რადგან ისინი სახელმწიფოს საკუთრებაში არიან და სახელმწიფოს მიერ ფინანსდებიან, მათ ასევე გარკვეულწილად ევალებათ დაიცვან საჯარო ორგანიზაციების ეთიკური სტანდარტები. რა თქმა უნდა, შეიძლება არსებობდეს კერძო ორგანიზაციები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სოციალური მახასიათებლების სერვისებს, როგორიცაა კერძო საავადმყოფოები. მაგრამ, ისინი არ არიან სახელმწიფოს საკუთრებაში ან სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული და, შესაბამისად, არ განიხილება საჯარო ორგანიზაციებად.

აღსანიშნავია, რომ კერძო და საჯარო სექტორებს შორის განსხვავებების მიუხედავად, დღეს გლობალური საჯარო მმართველობის კონტექსტში, სულ უფრო და უფრო აქტუალური ხდება, რომ ყველა ორგანიზაციამ უნდა დაიცვას თავისი საქმიანობის სფეროსთვის დამახასიათებელი კანონები და რეგულაციები, როგორიცაა ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სტანდარტები, მონაცემთა დაცვის წესები და გარემოსდაცვითი რეგულაციები. გარდა ამისა, პროფესიონალმა თანამშრომლებმა, საჯარო თუ კერძო დაწესებულებებში, უნდა დაიცვან პროფესიული ეთიკური სტანდარტები.

საჯარო დაწესებულებების თანამშრომლებს ხშირად უწოდებენ საჯარო მოხელეებს ან საჯარო მოსამსახურეებს. ეს უკანასკნელი ტერმინი ვრცლად არის განმარტებული UNCAC-ის მიერ, როგორც:

„(i) ნებისმიერი პირი, რომელსაც აქვს მონაწილე სახელმწიფოს საკანონმდებლო, აღმასრულებელი, ადმინისტრაციული ან სასამართლო თანამდებობა, იქნება ეს დანიშნული თუ არჩეული, მუდმივი თუ დროებითი, ანაზღაურებადი თუ არაანაზღაურებადი, მიუხედავად ამ პირის ასაკისა; (ii) ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც ასრულებს საჯარო ფუნქციას, მათ შორის საჯარო დაწესებულებაში ან საჯარო საწარმოში, ან უზრუნველყოფს საჯარო მომსახურებას, როგორც ეს განსაზღვრულია მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით და როგორც გამოიყენება ამ მონაწილე სახელმწიფოს სამართლის შესაბამის სფეროში; (iii) მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით განსაზღვრული ნებისმიერი სხვა პირი, როგორც „საჯარო თანამდებობის პირი“.³²

დღევანდელი მიზნებისათვის, ტერმინები საჯარო მოხელე და საჯარო მოსამსახურე გაგებულია UNCAC-ის ფართო განმარტების მიხედვით.

საჯარო მოსამსახურეები იღებენ გადაწყვეტილებებს პროფესიონალიზმის მაღალი დონით, საზოგადოებრივი სიკეთისადმი ერთგულებით, გამჭვირვალედ და ანგარიშვალდებულად. მათი სამი ყველაზე არსებითი ვალდებულება, რომელიც საფუძვლად უდევს მათ საჯარო გადაწყვეტილებებს, არის კანონის დაცვა, საჯარო რესურსების ეფექტური გამოყენება და ეთიკური მოქმედება. სწორედ ეთიკური მოქმედების ვალდებულების მნიშვნელობაა ხაზგასმული UNCAC-ის მე-8 მუხლში, რომელიც მოითხოვს, რომ სახელმწიფოებმა ხელი შეუწყონ „კეთილსინდისიერებას, პატიოსნებას და პასუხისმგებლობას თავის საჯარო მოხელეებს შორის“, რათა თავიდან აიცილონ კორუფცია.

გარდა ამისა, საჯარო მოხელეებს, ასევე, მოეთხოვებათ ეთიკის კოდექსში ან ქცევის კოდექსში ასახონ ყველა ღირებულება და პრინციპი, რომელიც წარმართავს მათი ინსტიტუტის მუშაობას.³³

არის თუ არა კეთილსინდისიერი კონკრეტული მოხელე, გაიზომება მისი ეთიკური ქცევის, მორალური დამოკიდებულებების, კორუფციული სამართალდარღვევებისა და ინტერესთა კონფლიქტების პრევენციის მიზნით მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებითა და ქმედებებით.

³² იქვე.

³³ Lewis, Carol W., and Stuart C. Gilman, *The Bobies Challenge in Puble Service: A Problem Solving Guide*, San Francisco: Jossey-Bass, 2012, გვ. 28-30.

შესაბამისად, კეთილსინდისიერება არის ის მნიშვნელოვანი კრიტერიუმი, რომლის შეფასებაც საჯარო მოსამსახურის მიერ საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელების ნებისმიერ ეტაპზე და დონეზე ხდება. სწორედ ამიტომაც საჯარო მმართველობის წარმატებით განხორციელების მიზნის მიღწევის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერების ამაღლება და განმტკიცება წარმოადგენს.

1.4. კეთილსინდისიერების გავლენა საჯარო სამსახურის მდგრადობაზე

არ არსებობს კეთილსინდისიერების უნივერსალური განსაზღვრება. თუმცა, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კეთილსინდისიერება ძალზე კონტექსტუალურია; შესაბამისად, განსხვავებულია აღქმა და გაგება იმისა, თუ რა ითვლება კეთილსინდისიერებად.

არაკეთილსინდისიერმა ქცევამ საჯარო სექტორში შეიძლება მრავალი ფორმა მიიღოს. ეს შეიძლება იყოს კორუფცია და ქრთამი, კონკურსის გარეშე დასაქმება ან საჯარო მოხელეთა შრომის ანაზღაურებით მანიპულირება, ბიუჯეტის არასწორი ხარჯვა და ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენება და სხვა.

კერძო და საჯარო სექტორებს შორის ურთიერთმიმართების გამრავალფეროვნება, კეთილსინდისიერებასთან მიმართებით სხვადასხვა ფორმულირებით წარმოგვიდგება:

საჭიროებაზე დაფუძნებული (წვრილმანი) არაკეთილსინდისიერი ქცევა გავრცელებულია დაბალი და საშუალო რანგის მოსამსახურეებში, რომლებსაც არ შეუძლიათ საკუთარი საბაზისო საჭიროებების დაკმაყოფილება დაბალი ანაზღაურების გამო.

სიხარბეზე დაფუძნებული (ელიტური) არაკეთილსინდისიერი ქცევა გულისხმობს მაღალი რანგის თანამდებობის პირთა წრეში და ასევე, კერძო კომპანიებში გავრცელებულ კორუფციას.

პირამიდული არაკეთილსინდისიერება აკავშირებს პირობითად მაღალი და დაბალი რანგის მოსამსახურეებს უკანონო შემოსავლების გადანაწილებით და კორუფციული ფულის ქვემოდან ზემოთ აღმასვლით. არაკეთილსინდისი-

რი ქცევა აფერხებს განვითარებას და ასუსტებს თანამედროვე საზოგადოებების პროგრესს.

არაკეთილსინდისიერი ქცევა არყვეს საზოგადოების რწმენას სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმართ. იგი განსაკუთრებით ხელს უშლის გარდამავალი ქვეყნების პროგრესს სახელმწიფოს მშენებლობაში არსებული რესურსების გადამისამართებით.

არაკეთილსინდისიერი პრაქტიკით მიღებული რესურსები ხშირად გარდაიქმნება ეკონომიკურ და სოციალურ გავლენებად, რაც ასუსტებს დემოკრატიულ ინსტიტუტებს და კორუფციის კიდევ უფრო ფართო გავრცელებას უწყობს ხელს. კეთილსინდისიერების ნაკლებობა საჯარო დაწესებულებაში ნოყიერ ნიადაგს ქმნის კორუფციული საქმიანობისთვის და შესაბამისად, ყველაზე მეტად სწორედ საჯარო სიკეთის დაზიანების ხარჯზე იკიდებს არაკეთილსინდისიერება ფეხს.

არაკეთილსინდისიერი ქცევა ძირს უთხრის საჯარო დაწესებულებების ქმედითობას და ეფექტიანობას. კორუფცია მძიმე ფინანსური დანაკარგების გამომწვევია ნებისმიერი სახელმწიფოსთვის. კორუფციის შედეგად ხდება რესურსების არასამართლიანი გადანაწილება და შედეგად ყველაზე უპირატესი სფერო მმართველობისა, ჯანდაცვა და განათლება - რესურსების გარეშე რჩება კერძო პირთა ბიუჯეტების ზრდის ხარჯზე კორუფციის კვალდაკვალ. ასევე, საჯარო მოსამსახურეთა არაკეთილსინდისიერება აკნინებს სახელმწიფო ინსტიტუტებს საზოგადოების თვალში. გარდა ამისა, კორუფციის შედეგად სერიოზულად მცირდება საჯარო სერვისების ხარისხი, სამართლიანობის განცდა მოქალაქეებში და საზოგადოების ნდობა ქრება საჯარო დაწესებულებების მიმართ.

ხშირად კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლასა და კეთილსინდისიერების დანერგვას ერთი მონეტის ორ მხარეს უწოდებენ. აღსანიშნავია, რომ „ანტიკორუფციული ქმედება/კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა“ უარყოფითი მხრიდან დანახული ცნებაა, ხოლო „კეთილსინდისიერების დანერგვა“, ფაქტობრივად იგივე პროცესის უფრო პოზიტიური განზომილებაა.

ერთ-ერთი განმარტებით კეთილსინდისიერება არის თვისება, როდესაც ინდივიდს ან ინდივიდთა ჯგუფს მართავს მტკიცე პრინციპები, ან როდესაც ის შეთანხმებულ პრინციპებს და სტანდარტებს იყენებს თავის ყველა ქმედებაში უცვლელად და თანამიმდევრულად. ამდენად, კეთილსინდისიერების დანერგვის ზომები შექმნილია ამ თვისების გასაძლიერებლად. კორუფციის წინააღმდეგ ზომები, როგორც იყო აღნიშნული, მოიცავს პოზიტიურ და ნეგატიურ პროცედურებს, ანუ, სხვა

სიტყვებით, მას აქვს პრევენციული და კორექციული განზომილებები. კეთილსინდისიერების დანერგვის პროგრამები სწორედ ამ განზომილებებს შეიცავს.

საჯარო სამსახურში კეთილსინდისიერების ნაკლებობა აფერხებს განვითარებას, კარგ მმართველობას და ქვეყნის სოციალურ კეთილდღეობას. არაკეთილსინდისიერება გადაიზრდება რა კორუფციულ ქმედებებში, დიდწილად ხელშემწყობი ხდება სახელმწიფოს უსაფრთხოების შემცირების, რეგიონული არასტაბილურობისა და ამავედროულად, მაპროვოცირებელი კონფლიქტების წარმოქმნის. ამდენად, ანტიკორუფციული ძალისხმევა უნდა გატარდეს საერთაშორისო დონეზე და უნდა დაეყრდნოს რეგიონულ და საერთაშორისო თანამშრომლობას. უფრო მეტიც, წარმატებული ანტიკორუფციული პროგრამები იქმნება და ხორციელდება ჰოლისტური მიდგომით და კარგი მმართველობის ზოგადი ჩარჩოს ფარგლებში.

ნებისმიერი ქვეყანა, რომელიც ესწრაფვის, ჰქონდეს ფუნქციური, ქმედითი და ეფექტიანი საჯარო სამსახური, უნდა ახორციელებდეს კეთილსინდისიერების განმტკიცების და კორუფციის საწინააღმდეგო პროგრამებს.

არსებობს მთელი რიგი ზომები, რომლებიც უნდა გატარდეს არაკეთილსინდისიერი ქცევის თავიდან ასაცილებლად და მასთან საბრძოლველად. ისინი შეიძლება იყოს იძულებითი, ნებაყოფლობითი, პრევენციული ან კორექციული. კეთილსინდისიერების ამაღლების პროგრამების საწყის ეტაპზე უნდა მოხდეს სარისკო სფეროების ძირფესვიანი შეფასება.

ზოგადად, კორუფციის საწინააღმდეგო ზომები კარგი მმართველობის უფრო ფართო პოლიტიკის ნაწილია და მათ გატარებაში ჩართული არიან მთელი რიგი აქტორები. რადგან კეთილსინდისიერების განმტკიცების ზომები ფოკუსირებულია ქცევის ფაქტორზე, პროცესში ჩართული აქტორია ყველა – დაწყებული მოხელეებით, დამთავრებული სამთავრობო, რეგიონული და საერთაშორისო ორგანიზაციებით. ყველა ინდივიდი – მოქალაქეები, მოხელეები, მამხილებლები, ლიდერები, ინსპექტორები, ომბუდსმენი და ა.შ – არის პასუხისმგებელი, შეასრულოს ქცევის კოდექსი და იმოქმედოს კეთილსინდისიერების სტანდარტების შესაბამისად.

ინსტიტუტები, როგორიცაა პარლამენტი, სამთავრობო დაწესებულებები და სამინისტროები, ომბუდსმენის ოფისი, აუდიტის და ზედამხედველობის ინსტიტუტები, პასუხისმგებელი არიან პოლიტიკის კურსის, გეგმების, პროგრამების, კანონებისა და რეგულაციების შემუშავებაზე, განხორციელებაზე და შესრულების

ზედამხედველობაზე. ეროვნული დონის ორგანოები, როგორცაა მთავრობა, შესყიდვებში და სხვა პროცედურებში ჩართული კერძო ბიზნესი, მედია, აკადემიური წრეები და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები, ასევე, პასუხისმგებელი არიან კეთილსინდისიერების ფასეულობების განმტკიცებაზე, ზედამხედველობაზე, პროცესებზე დაკვირვებაზე და შედეგებზე.

და ბოლოს, საერთაშორისო ორგანიზაციებს შეუძლიათ დახმარების გაწევა გამოცდილების და საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარებით. კიდევ ერთხელ უნდა აღინიშნოს, რომ არაკეთილსინდისიერი ქცევა საფუძველს უთხრის კარგ მმართველობას, სამართლიანობას და სოციალურ თანასწორობას, ხელს უშლის კონკურენციას, აფერხებს ეკონომიკურ განვითარებას, საფრთხეს უქმნის დემოკრატიულ ინსტიტუტებს და საზოგადოების ზნეობრივ ფასეულობებს. ამასთან, იგი აზიანებს და სპობს საზოგადოების ნდობას სახელმწიფო აპარატისადმი, იწვევს უნდობლობის განცდას სახელმწიფო მოხელეთა მიმართ და საბოლოო ჯამში, რაც უფრო ხშირია არაკეთილსინდისიერი შემთხვევები, მკვიდრდება საზოგადოებაში ამ ნაკლოვანი ქმედებისადმი „ნორმალური“ დამოკიდებულება, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც სახელმწიფო თუ სამართალდამცავი ორგანოები რეაგირებას არ ახდენენ მსგავს ფაქტებზე; ყალიბდება დაუსჯელობის სინდრომი და კორუფციისადმი, როგორც სახელმწიფოს ფუნქციონირების მახასიათებლისადმი, საზოგადოების განწყობაც შემრიგებლური ხდება.

თუმცა, კორუფციის ფართო მასშტაბები მხოლოდ იმიტომ კი არ არის ზიანის მომტანი, რომ მოქალაქეთა ნდობას ამცირებს და/ან ანადგურებს პოლიტიკისა და ბიუროკრატიული აპარატისადმი სანდოობის ხარისხს, არამედ, აქ უმეტეს შემთხვევაში ეკონომიკური ფაქტორებიც მოდის წინა პლანზე.

ადრე არსებობდა მოსაზრება, რომ კორუფციას სარგებელიც კი მოჰქონდა, ³⁴ მაგრამ რა თქმა უნდა დღეს ეს მოსაზრება უარყოფილია და ცალსახადაა აღიარებული, რომ კორუფციას სახელმწიფოში არეულობასა და ქაოსთან მივყავართ. არაკეთილსინდისიერი საჯარო მოსამსახურე ანელებს თავის სამუშაო ტემპს, რითიც კიდევ უფრო „აუცილებელს“ ხდის მისთვის თანხისა თუ სხვა სარგებელის შეთავაზებას. შესაბამისად, არაპროდუქტიულია სახელმწიფო აპარატი და ეს ყველაფერი თავის კვალს ამჩნევს ეკონომიკურ სისტემას. არაკეთილსინდისიერ პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ გარემოში პრობლემურია ინფრასტრუქტურ-

³⁴ მაგალითისათვის იხ. რამდენიმე კვლევა კორუფციის დადებითი მხარეების ანალიზის კონტექსტში: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp1950.en.pdf>

რული პროექტები, ინვესტიციები და სხვა ეკონომიკური საკითხები. მაგალითად, თუ კეთილსინდისიერ ინვესტორს შეეხება ექნება სახელმწიფო სტრუქტურებში კორუფციასთან, თავისთავად გაქრება სურვილი შემდგომი თანამშრომლობის. ამას ემატება ზოგადად ინვესტორთა წრეში და საერთაშორისო მასშტაბებით რეპუტაციის შელახვა, რაც, ისევ და ისევ, ასუსტებს ეკონომიკურ სისტემას და აფერხებს მის შემდგომ განვითარებას.³⁵

მატერიალურ ზიანთან ერთად, მათ შორის სახელმწიფო რესურსების გაქრობასთან ერთად, განსაკუთრებული მნიშვნელობა სახელმწიფოსა და საზოგადოებისათვის აქვს ფასეულ არამატერიალურ ზიანს, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში. მოქალაქეთა ნდობა სახელმწიფოს სამართლიანობის, ობიექტურობისა და არაკორუმპირებულობის მიმართ ქრება.

არაკეთილსინდისიერი ქცევის კიდევ ერთ და მნიშვნელოვან ნეგატიურ ფაქტორად უნდა გამოიყოს ის გარემოებაც, რომ როგორც წესი, მას თან სდევს სხვადასხვა დანაშაულები, მაგალითად, როგორიცაა თაღლითობა. ბუნებრივია, რომ უკანონოდ მიღებული თანხები და შემოსავლები, იმალება, ამით კი იქმნება სხვა დანაშაულის შემადგენლობები, როგორიცაა უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია, გადასახადების დაფარვა და ა.შ. აქედან გამომდინარე, არაკეთილსინდისიერი ქცევის უარყოფით შედეგებად შეიძლება მივიჩნიოთ ეს გარემოებაც, როგორც ქვეყანაში კრიმინალური ქსელის განვითარება.

ამრიგად, საინტერესოა კეთილსინდისიერების ასპექტებისა და თანამედროვე მეცნიერებაში ერთ-ერთი აქტუალური და ახალი კონცეფციის ე.წ. „ნორმალურობის“ თეორიის განხილვა წინამდებარე სახელმძღვანელოს ფარგლებში და შემდგომში საჯარო მოსამსახურეების ეთიკური სტანდარტის შესაბამისი ქცევის შეფასებისას. ამასთან, ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ცალსახაა, რომ საჯარო მმართველობის მიმართ საზოგადოების ნდობის განსამტკიცებლად კეთილსინდისიერების სტანდარტზე ზრუნვა, მისი დამკვიდრება და კეთილსინდისიერი საჯარო სამსახურის იდეის განვრცობა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. ამასთან, ხელოვნურად ვერ მოვახდენთ სწრაფ ტრანსფორმაციას გრძელვადიანი და მდგრადი შედეგებით, თუ არ მოხდება საჯარო სამ-

³⁵ J. Edgardo Campos, Donald Lien, and Sanjay Pradhan, Corruption and its Implication for Investment, chapter 1, 1998, გვ. 11-24, ასევე, Vito Tanzi, „Corruption, Public Investment, and Growth,“ In Governance, Corruption, and Economic Performance. USA: International Monetary Fund. Retrieved Jun 7, 2022, from <https://www.elibrary.imf.org/view/books/071/02861-9781589061163-en/ch011.xml>

სახურებში არსებული კულტურის გაჟღერება კეთილსინდისიერებით. როდესაც კეთილსინდისიერება იქცევა საჯარო სექტორის საქმიანობის ლაითმოტივად, მის ფონად და მამოძრავებელ ძალად, სახელმწიფოს საქმიანობის მიმართ საზოგადოების ნდობა რეალური პროგრესის საფუძველზე ამაღლდება და განმტკიცდება. შესაბამისად, შეიძლება დავადგინოთ, რომ კეთილსინდისიერება განაპირობებს კარგი მმართველობის შინაარსს და მისი გავლენა მასშტაბურია მმართველობით პროცესზე.

1.5. კეთილსინდისიერების კუნძულები

როგორც უკვე აღინიშნა, კეთილსინდისიერება არის პირადი არჩევანი და ამავდროულად, მორალური, ეთიკური ღირებულებებისა და პრინციპების პატივისცემის ვალდებულება, რომელიც მაღალ სოციალურ ცნობიერებასა და პროფესიულ პასუხისმგებლობას ითვალისწინებს.

რონალდ მაკლიან აბაროას და ანა ვასილუჩის მიერ შემუშავებული ანტიკორუფციული მეთოდოლოგია შექმნილია პროფესორ რობერტ კლიტგარდის ხელმძღვანელობით და შთაგონებულია ბოლივიის ლა პაზის მერის წარმატებული გამოცდილებით.³⁶

დღეისათვის ანტიკორუფციული მეთოდოლოგია გამოყენებულია აღმოსავლეთ ევროპის 10-ზე მეტ ქვეყანასა და 25 ადგილობრივი თითმმართველი ერთეულის მთავრობაში. შედეგებმა დაადასტურა, რომ ცდებოდა ის, ვინც ფიქრობდა, რომ კორუფციასთან დაკავშირებით ვერაფერს გახდებოდა; კეთილსინდისიერების ელემენტების გაძლიერებით, შესაბამისი მიდგომით, კორუფციის აღმოფხვრა შესაძლებელია.

კეთილსინდისიერების იდეის ირგვლივ გაერთიანების გზით ამ ე.წ. ანტიკორუფციულმა მეთოდოლოგიამ საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა (United Nations Public Service Awards 2022)³⁷ და ფართოდაა გამოყენებული სამეცნიერო

³⁶ Klitgaard, R., Maclean-Abaroa, R. and Parris, H. Lindsay, *Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention*, World Bank Institute, 2000.

³⁷ გაეროს საჯარო სამსახურის ჯილდო არის ყველაზე პრესტიჟული საერთაშორისო აღიარება საჯარო სამსახურში. ის აჯილდოებს საჯარო სამსახურის ინსტიტუტების შემოქმედებით მიღწევებსა და წვლილს ეფექტურ და პასუხისმგებლიან საჯარო მმართველობის ფორმირებაში. ჯილდო ყოველწლიურად გაიცემა 2003 წლიდან.

ლიტერატურაში (მათ შორის თარგმნილია მრავალ ენაზე), შესაბამისად საინტერესოა წინამდებარე სახელმძღვანელოს მიზნებისათვის.

ფაქტობრივი გარემოებები. არჩეულმა მერმა, ბატონმა რონალდ მაკლინ აბარომა და მისმა გუნდმა, თავისი მანდატი დაიწყო ბოლივიის ყველაზე მძიმე ეკონომიკური კრიზისის ფონზე, სადაც კორუფცია ყველგან იყო, ხოლო საჯარო მმართველობა და საზოგადოებრივი სამსახურები ინგრეოდა. პირველი ორი წლის განმავლობაში მათ წარმატებით აღადგინეს და გააუმჯობესეს მუნიციპალური მმართველობის სამსახურები, გაამრავლეს ქალაქის შემოსავალი, ათჯერ გაიზარდა ინვესტიციები საზოგადოებრივ სამუშაოებში – ქალაქმა საერთაშორისოდ რეპუტაცია დაიბრუნა. და ბოლოს, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, რონალდ მაკლინი აბაროა ოთხჯერ დაასახელეს და აირჩიეს ქალაქის მერად. ასე შეიქმნა ლამაზი ქალაქი რომელსაც მკვლევარებმა უწოდეს „ეფექტურობისა და მთლიანობის კუნძული“ ანუ „კეთილსინდისიერების კუნძული“.³⁸

ამ კონტექსტში, მთავარი დაშვება ადამიანის ქცევაზე და ანტიკორუფციული მეთოდოლოგიის ერთ-ერთი მთავარი ვარაუდი არის ის, რომ ადამიანთა უმეტესობა, ძირითადად, გულწრფელია, თუ სისტემა მათ საშუალებას აძლევს იმოქმედონ კანონის ფარგლებში. კორუმპირებულთა გარდა, რომლებიც სისტემას იყენებენ თავიანთი პირადი სარგებლობისთვის, პოტენციურად პატიოსან პროფესიონალებს, მათ შორის საჯარო მოსამსახურეებს, სურთ გაუმკლავდნენ კორუფციას და გააუმჯობესონ თავიანთი დაწესებულებების საქმიანობა, იმის გათვალისწინებით, რომ მათ შეუძლიათ მიიღონ სათანადო აღიარება და გონივრული ფულადი წახალისება. მათ აქვთ შესაძლებლობა, ინტელექტი და ცოდნა თავიანთი ორგანიზაციების პრობლემებისა და მიზნების შესახებ, სურვილი აქვთ პოზიტიური ცვლილებებიც განახორციელონ, თუ ამის შესაძლებლობა მიეცემათ.

მაღკომ გლადველი თავის წიგნში «გარდამტეხი წერტილი – რამდენად შეიძლება მცირედმა მოიტანოს დიდი სხვაობა» აჩვენებს, რომ კონტექსტმა შეიძლება გავლენა მოახდინოს ხალხის ქცევაზე, რაც შეცვლის არსებულ მიდრეკილებებს. ის არ უარყოფს იმას, რომ ჩვენზე გავლენას ახდენს, თუ როგორ გვზრდიან ჩვენი მშობლები, თუ რა ტიპის სკოლაში ვსწავლობდით, როგორი მეგობრები

³⁸ Ana Vasilache/FPDL, in collaboration with and inspired by Ronald MacLean Abaro a successful experience as Mayor of La Paz/Bolivia, based on Professor Robert Klitgaard conceptual frames.

გვყავს ან ქვეყანა და უბნები, სადაც ვცხოვრობთ. მაგრამ ის დამაჯერებლად აჩვენებს, რომ კონტექსტი, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ მნიშვნელოვან როლს ასრულებს და ძლიერ მოქმედებს ჩვენი ქცევის ფორმირებაზე.³⁹

იგი აღწერს ექსპერიმენტს, რომელიც ორმა ნიუ-იორკელმა მკვლევარმა, ჰიუ ჰარტშორნმა და მაი-მაიმ, ჩაატარეს 1920 წელს, რათა გაეზომათ კეთილსინდისიერება და გაერკვიათ, არის თუ არა ეს ფუნდამენტური თანმიმდევრული თვისება, თუ ის თვისებაა, რომელიც შეიძლება შეიცვალოს კონტექსტით. მკვლევარებმა თავიანთ ექსპერიმენტში ჩართეს 8-დან 16 წლამდე ასაკის 11000 მოსწავლე და რამდენიმე თვის განმავლობაში, სხვადასხვა სიტუაციებში ცდიდნენ, სკოლაში და სახლში, მკაცრი მეთვალყურეობის ქვეშ ან თავისუფლად (თაღლითობის მაცდური გარემოს შექმნა), ზეწოლის ქვეშ ან მის გარეშე.⁴⁰

გასაკვირი არ არის, რომ მათი კვლევის პირველი დასკვნა იყო ის, რომ ბევრი იტყუებოდა, როდესაც ეს კონტექსტი იყო დაშვებული. როდესაც ისინი თაღლითობას ეძებდნენ, მათი ზოგიერთი დასკვნა თანაბრად აშკარა იყო: უფროსმა ბავშვებმა უფრო მეტად მოიტყუეს, ვიდრე მცირეწლოვანმა ბავშვებმა, ჭკვიანმა ბავშვებმა ცოტათი ნაკლებად მოიტყუეს, ვიდრე ნაკლებად ინტელექტუალურმა ბავშვებმა. გოგოებმა ისევე მოიტყუეს, როგორც ბიჭებმა, სტაბილური და ბედნიერი ოჯახებიდან, ცოტა მოიტყუა, არასტაბილური და უბედური ოჯახების წარმომადგენლებმა – მეტი. გასაკვირი არ არის, რომ მათ ვერ იპოვეს რაიმე თანმიმდევრულობა: მათ ვერ ამოიცნეს მოტყუების ჯგუფი და პატიოსანი სტუდენტების ჯგუფი. ყველამ მოიტყუა, როცა შესაძლებლობა ჰქონდა.

მათი მთავარი და ძალიან მნიშვნელოვანი დასკვნა იყო, რომ „პატიოსნება“ და „კეთილსინდისიერება“ არ იყო თანმიმდევრული, თანდაყოლილი თვისება და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენდა კონტექსტი. დასკვნა, რომლისკენაც

³⁹ Gladwell, M., *The Tipping Point: How Little Things Can Make a Big Difference*. Boston: Little, Brown, 2000. წიგნისათვის, რომელიც 2000 წელს გამოიცა, შთაგონებად იქცა ნიუ-იორკში დანაშაულის უეცარმა ვარდნამ. ავტორი ცდილობდა მსგავსი ფენომენების ახსნას ეპიდემიოლოგიის ლინზებით. კერძოდ, როდესაც ის იყო *The Washington Post*-ის რეპორტიორი და აშუქებდა შიდსის ეპიდემიას, მას მიჰყავდა რუბრიკა იმის შესახებ, თუ რა უცნაური იყო ეპიდემიები და რომ ეპიდემიოლოგებს აქვთ „საოცრად განსხვავებული გზა სამყაროსადმი“. ტერმინი „უკანასკნელი წერტილი“ მომდინარეობს ეპიდემიის მომენტიდან, როდესაც ვირუსი აღწევს კრიტიკულ მასას და იწყებს გავრცელებას გაცილებით მაღალი ტემპით.

⁴⁰ იქვე.

ლოგიკურად მივდივართ არის ის, რომ შესაბამისი კონტექსტის ჩამოყალიბებით უნდა შეგვეძლოს გავლენა მოვახდინოთ არაკეთილსინდისიერ საქციელზე და თავიდან ავირიდოთ ის.

ეს არის ასევე წიგნის „კორუმპირებული ქალაქები – განკურნების და პრევენციის პრაქტიკული სახელმძღვანელო“ წიგნის მთავარი გზავნილი რობერტ კლიტგაარდის, რონალდ მაკლიანის აბაროას და ლინდსი პარისისგან:⁴¹ კერძოდ, მნიშვნელოვანია ანტიკორუფციული სტრატეგიები გადავიტანოთ კონტექსტის შეცვლაზე, რომელშიც ადამიანები ცხოვრობენ და მუშაობენ და არა მხოლოდ, როგორც სტრატეგიების უმეტესობა ექსკლუზიურად მოქმედებს და ვერ ხერხდება, ფოკუსირებულია ინდივიდების შეცვლაზე ლეგალისტური ან მორალისტური ზეწოლით.

თეორიული ჩარჩო. ადამიანები ცდილობენ კორუფციულ ქცევას მიმართონ, როდესაც ფიქრობენ, რომ უფრო მეტს მიიღებენ ვიდრე დაკარგავენ, რადგან ჯილდოები დიდია და დაჯერის რისკები დაბალია, ხოლო დაჯერის შემთხვევაშიც კი, ჯარიმები მსუბუქია. ადამიანები კორუფციულ საქმიანობას ეწევიან, როდესაც მუშაობენ ორგანიზაციებში, რომლებიც მათ მონოპოლიას აძლევს საქონლის ან მომსახურების მიწოდებაზე. დისკრეცია გადაწყვეტოს მიიღოს ან რამდენი მიიღოს, პასუხისმგებლობისა და გამჭვირვალობის წესების გარეშე არის კონტექსტი, რომელიც წარმოშობს კორუფციას. რობერტ კლიტგაარდი აღწერს მას თავისი ცნობილი ფორმულით $C = M + D - A / T$.

მონოპოლია მომსახურების მიწოდებაზე, ძალაუფლება

დისკრეციულად მიიღონ გადაწყვეტილება,

ანგარიშვალდებულების გარეშე ვინმესთან,

გაუმჭვირვალე პროცესები

რობერტ კლიტგაარდის ფორმულა კორუფციული კონტექსტისა ასეთია:

$$კ = მ + დ - ა / გ$$

მართალია, სხვადასხვა პიროვნებამ შეიძლება განსხვავებულად მოახდინოს რეაგირება კონტექსტის მიერ შემოთავაზებულ ცდუნებებზე და რომ მრავა-

⁴¹ Robert Klitgaard, Ronald MacLean-Abaroa, H. Lindsey Parris, *Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention*, World Bank Publications, 2000.

ლი სახელმწიფო თუ კერძო პირი არ ეწევა კორუფციულ საქმიანობას მაშინაც კი, თუ ცდუნება არსებობს. მაგრამ მნიშვნელოვანია ის, რომ რაც მეტ ცდუნებას იძლევა კონტექსტი, მით უფრო მაღალია კორუფციის ალბათობა. დაჩრდილულ და ბნელ ადგილებში, რომელსაც არ აქვს გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება, დიდი ალბათობაა, რომ კორუფციულ საქმიანობას შევხვდეთ.

თუ ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს ეკონომიკური თვალსაზრისით გადავხედავთ, ხალხს სამი ძირითადი როლის შესრულება შეუძლია:

- „ღირექტორები“ – მერები ან სახელმწიფო თანამდებობის, გადაწყვეტილების მიმღები პირები არიან, რომელთა მთავარი პასუხისმგებლობაა „კლიენტებისათვის“ მომსახურების/საქონლის მიწოდება;
- „კლიენტები“ – მოქალაქეები ან კომპანიები;
- ამ ორს არ შეუძლია მართო შეასრულონ თავიანთი მოვალეობები, ამიტომ ამას აკეთებენ თავიანთი „აგენტების“ მეშვეობით – ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებში სხვადასხვა თანამდებობებზე მყოფი საჯარო მოსამსახურეები.

კორუფციული ქმედებები შეიძლება შეგვხვდეს სამივე როლში, მაგრამ ამ თეორიული ჩარჩოს ავტორების მოსაზრებით, ყველაზე ხშირად ისინი გვხვდებიან აგენტებსა და კლიენტებს შორის, როდესაც კონტექსტი, რომელშიც ისინი მუშაობენ, ცდუნებებს გვთავაზობს: როდესაც აგენტებს აქვთ მონოპოლური ძალა მომსახურების ან საქონლის მიწოდებაზე, აქვთ დისკრეცია, თუ ვინ მიიღებს რას და ეს ყველაფერი არ არის გამჭვირვალე, ასევე პასუხისმგებლობის სქემები არ არის ნათელი.

შესაბამისად, კორუფციის აღსაკვეთად გადაწყვეტილებები მოიცავს კონტექსტში ცვლილებების შეტანას შემდეგი გზით:

- საზოგადოებრივი მომსახურებისა და საქონლის მიწოდების მონოპოლიის შემცირება
- გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დისკრეციის შეზღუდვა
- ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის ამაღლება „კლიენტებისა და ღირექტორების მიმართ“.

ამ ანტიკორუფციული მეთოდოლოგიის სიძლიერე არ ეყრდნობა მხოლოდ კორუფციის მიმართ მოწყვლად საქმიანობას, რომელიც მსგავსია ბევრ ქვეყანა-

ში და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში (მაგალითად, სახელმწიფო შესყიდვები, მშენებლობის ნებართვების გაცემა, საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურა და სხვ.); იგი პირველ რიგში ეყრდნობა მონაწილეობითი პროცესის ძალას დაგეგმილი ცვლილებების განსახორციელებლად. ადამიანები ერთმანეთთან, როგორც ადამიანებთან, რეალურ პრობლემებსა და პრობლემებთან არიან დაკავშირებული; დისკუსიები ფოკუსირებულია იმაზე, თუ რისი გაკეთება შეუძლიათ და არა იმაზე, თუ რა შეუძლიათ ან სჭირდებათ სხვებს მათთვის;

დაბოლოს, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ყალიბდება არსებული არაკეთილსინდისიერი სისტემების საერთო გაგება და მუშავდება ერთგვარი მკურნალობის, განკურნების და პროფილაქტიკის გეგმა – ისეთი კეთილსინდისიერების განმტკიცების პროგრამა, რომელზე უკეთესის შეთავაზება შეუძლებელია რომელიმე უცხოელი ექსპერტის მიერ, რადგან კონკრეტულ საჭიროებებსა და კონტექსტს ეფუძნება.

1.6. კეთილსინდისიერების სტანდარტი საერთაშორისო და ეროვნულ დონეზე

კეთილსინდისიერების განმტკიცება მოიცავს მთელ რიგ კანონებს, წესებს, რეგულაციებს და სხვა რესურსებს, რომლებიც განსაზღვრავენ კორუფციას, არეგულირებენ ანტიკორუფციულ პროცედურებს და უზრუნველყოფენ კეთილსინდისიერების განმტკიცებას საჯარო სექტორში. საკანონმდებლო ბაზა მოიცავს ეროვნულ და საერთაშორისო ინსტრუმენტებს.

თავის მხრივ საერთაშორისო ინსტრუმენტები წარმოდგენილია კონვენციების, შეთანხმებების, რეკომენდაციების და საუკეთესო პრაქტიკის სახით. გარდა ამისა, საერთაშორისო ორგანიზაციებიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ კეთილსინდისიერების განმტკიცების სტანდარტების შემუშავებასა და დანერგვაში.

როგორც უკვე აღინიშნა, საჯარო მმართველობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება ეფექტური, თუ მას აქვს მოქალაქეთა ნდობა. ადგილობრივი მთავრობები, მუნიციპალიტეტები და საჯარო მოსამსახურეები საკვანძო როლს ასრუ-

ლებენ სახელმწიფო უწყებების მიმართ მოქალაქეთა ნდობის ჩამოყალიბების პროცესში.⁴²

აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებს, გააჩნიათ დამოუკიდებლობის გარკვეული ხარისხი რესურსების განაწილებაში და ერთგვარად შუამავალ როლს თამაშობენ ცენტრალურ ხელისუფლებასთან ურთიერთობაში. ადგილობრივი ადმინისტრაციების პროფესიონალიზმი, კეთილსინდისიერება, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა და ანგარიშვალდებულება უზრუნველყოფს მოქალაქეებისთვის კეთილსინდისიერი და სამართლიანი სერვისების მიწოდებას. შესაბამისად, არჩევითი თანამდებობის პირები, უპირველეს ყოვლისა, მაგალითს უნდა წარმოადგენდნენ საჯარო დაწესებულებებში ეთიკის წესების შესრულების, გამჭვირვალობის დანერგვისა და მოქალაქეთა ჩართულობის მიმართულებით, მიუხედავად მათი სამართლებრივი სტატუსისა.

როგორც უკვე აღინიშნა, კეთილსინდისიერების განმტკიცების საკანონმდებლო ბაზა მოიცავს ეროვნულ და საერთაშორისო ანტიკორუფციულ კანონმდებლობას. ზოგიერთ შემთხვევაში, ეს ინსტრუმენტები არ არის სავალდებულო ხასიათის, მათი რეპუტაცია და გავლენიანობა იმდენად მაღალია, რომ ქვეყანათა ნაწილი საკუთარი ინიციატივით ცდილობს მიჰყვეს ინსტრუმენტების პრინციპებსა და დანერგოს ისინი ეროვნულ კანონმდებლობასა და პრაქტიკაში. მნიშვნელობიდან გამომდინარე მიმოვიხილოთ რამდენიმე ინსტრუმენტი.⁴³

გაეროს კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ. გაეროს კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ ავალდებულებს ქვეყნებს, სისხლის სამართლის თუ სხვა სახის სამართალდარღვევად განიხილონ კორუფციული ქმედებების ფართო სპექტრი, თუ ეს ქმედებები არ განიხილება დანაშაულად შიდა კანონმდებლობით. ზოგიერთ შემთხვევაში, ქვეყნები სამართლებრივად ვალდებული არიან, დაადგინონ სამართალდარღვევები, ზოგ შემთხვევაში კი – შიდა კანონების განსხვავებების გათვალისწინებით – ისინი ვალდებული არიან, განიხილონ ამგვარი მოთხოვნის შესრულების საკითხი. ეს კონვენცია, მსგავსი ინსტრუმენტებისგან განსხვავებით,

⁴² ევროპის საბჭო, სახელმძღვანელო გამჭვირვალობის და მოქალაქეთა ჩართულობის შესახებ, დეკემბერი, 2020, გვ. 5, ხელმისაწვდომია: <https://rm.coe.int/handbook-georgia-kat/1680793678>

⁴³ ინფორმაცია ეფუძნება, მათ შორის, უსაფრთხოების სექტორის მართვის ჟენევის ცენტრის (DCAF) მიერ შეგორვებულ და გადამუშავებულ მონაცემებს.

სამართალდარღვევად განიხილავს არა მხოლოდ კორუფციის ზოგად ფორმებს – როგორიცაა მექრთამეობა და სახელმწიფო ქონების გაფლანგვა – არამედ, ასევე, კორუფციით მიღებულ შემოსავლებზე ზემოქმედებას, ამ შემოსავლების დაფარვას და გათეთრებას. გარდა ამისა, კონვენცია ითვალისწინებს კორუფციის მიზნით ჩადენილ სამართალდარღვევებს, როგორიცაა ფულის გათეთრება, სამართლის აღსრულებისთვის ხელის შეშლა და საჯარო და კერძო სექტორის პარტნიორობისას კორუფციის შესაძლებლობების პრობლემური საკითხი.⁴⁴

გაეროს კონვენცია ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის შესახებ. გაეროს კონვენცია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის შესახებ ძირითადი საერთაშორისო ინსტრუმენტია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში. კონვენციას აქვს სამი პროტოკოლი, რომლებშიც ყურადღება გამახვილებულია ორგანიზებული დანაშაულის სამ კონკრეტულ სფეროზე და გამოვლინებაზე. ეს პროტოკოლებია: პროტოკოლი ადამიანების, განსაკუთრებით ქალების და ბავშვების, ტრეფიკინგის პრევენციის, აღკვეთის და დასჯადობის შესახებ; პროტოკოლი მიგრანტების სახმელეთო, საზღვაო ან საჰაერო გზებით არალეგალურად გადაყვანის შესახებ; და პროტოკოლი იარაღის, მისი ნაწილების და კომპონენტების, აგრეთვე, საბრძოლო მასალის არალეგალური წარმოების და გადატანის შესახებ.

კონვენციის მიღება წინგადადგმული ნაბიჯი იყო ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში. კონვენცია ასახავს წევრი ქვეყნების მიერ ამგვარი დანაშაულით გამოწვეული პრობლემების აღიარებას და ამ პრობლემის მოგვარებაში მჭიდრო საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობის და გაუმჯობესების საჭიროებას. ქვეყნები, რომლებიც ამ ინსტრუმენტის რატიფიცირებას ახდენენ, იღებენ ვალდებულებას, გაატარონ მთელი რიგი ზომები ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ, მათ შორის, შეიმუშაონ ზომები ქვეყნის შიგნით კრიმინალური დარღვევების მიმართ (ორგანიზებულ კრიმინალურ დაჯგუფებაში მონაწილეობა, ფულის გათეთრება, კორუფცია და სამართლის აღსრულებისთვის ხელის შეშლა); მიიღონ ახალი და ყოვლისმომცველი კანონმდებლობა ექსტრადიციის, სამართლის სფეროში ურთიერთდახმარების და თანამშრომლობის საკითხებზე; და უზრუნ-

⁴⁴ United Nations. (2003). United Nations Convention Against Corruption. Treaty Series, 2349, 41.

ველყონ ტრენინგი და ტექნიკური დახმარება ეროვნული უწყებების შესაძლებლობების გაუმჯობესების მიზნით.⁴⁵

ევროპის საბჭოს რეკომენდაცია Rec (2000)10. საჯარო მოხელეებისთვის ძირითადი მოთხოვნები გაწერილია გაეროს კონვენციაში კორუფციის წინააღმდეგ. თუმცა, გაეროს და ევროპის საბჭომ შემდგომში კიდევ მიიღეს ქცევის სანიმუშო კოდექსები – გაეროს რეზოლუცია 51/59 და ევროპის საბჭოს რეკომენდაცია Rec (2000)10. ამ კოდექსებში ჩამოყალიბებულია საჯარო მოხელეების კეთილსინდისიერების ზოგადი პრინციპები და განხილულია კონკრეტული საკითხები, როგორიცაა ინტერესთა კონფლიქტი, კონფიდენციალური ინფორმაციის არამართებულად გამოყენება, საჩუქრის და გამასპინძლების მიღება. გაეროს ქცევის კოდექსი ითვალისწინებს, რომ საჯარო მოხელეები უნდა ასრულებდნენ თავიანთ მოვალეობებს და ფუნქციებს ეფექტიანად, კეთილსინდისიერებით და მუდმივად უნდა ცდილობდნენ უზრუნველყონ მათი პასუხისმგებლობის ქვეშ მყოფი საჯარო რესურსების ეფექტიანი და ქმედითი განკარგვა.

ევროპის საბჭოს კონვენცია კორუფციისთვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ. კონვენცია მიზნად ისახავს ბევრი სხვადასხვა ტიპის კორუფციული პრაქტიკის კოორდინირებულ კრიმინალიზაციას. კონვენცია ასევე ითვალისწინებს დამატებით სისხლის სამართლებრივ ზომებს და საერთაშორისო თანამშრომლობის გაუმჯობესებას კორუფციული დანაშაულის სამართლებრივ დევნაში. კონვენციას შეიძლება შეუერთდნენ არაწევრი ქვეყნებიც. მის განხორციელებას მონიტორინგს უწევს „კორუფციის წინააღმდეგ მებრძოლი სახელმწიფოების ჯგუფი – გრეკო (GRECO)“, რომელიც შეიქმნა 1999 წლის მაისში ევროპის საბჭოს ანტიკორუფციული სტანდარტების დაცვის მონიტორინგის მიზნით. ნებისმიერი არაწევრი სახელმწიფო, რომელიც მოახდენს დოკუმენტის რატიფიცირებას, მაშინვე, ავტომატურად, გახდება გრეკოს წევრი. კონვენცია ბევრ საკითხს შეეხება და არსებულ სამართლებრივ ინსტრუმენტებს ავსებს.

სახელმწიფოებს მოეთხოვებათ ეფექტიანი და შემაკავებელი სანქციების და ზომების უზრუნველყოფა, მათ შორის, თავისუფლების აღკვეთა, რომელიც შეიძ-

⁴⁵ United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. New York: United Nations, 2004.

ლება ექსტრადიციით დასრულდეს. იურიდიული პირები ასევე პასუხისმგებელი არიან იმ დანაშაულებზე, რომლებმაც მათ სარგებელი მოუტანა და დაისჯებიან ეფექტიანი სისხლის სამართლებრივი ან ადმინისტრაციული სანქციებით, მათ შორის, ფულადი სანქციებით.

კონვენცია აერთიანებს პროტოკოლებს, რომლებიც შეეხება დახმარებას და ხელშეწყობას, იმუნიტეტს, სახელმწიფოების იურისდიქციების განსაზღვრის კრიტერიუმებს, იურიდიული პირების პასუხისმგებლობას, სპეციალიზებული ანტიკორუფციული უწყებების შექმნას, იმ პირების დაცვას, რომლებიც თანამშრომლობენ საგამოძიებო სამსახურებსა და პროკურატურასთან, მტკიცებულებების შეგროვებასა და მიღებული შემოსავლების კონფისკაციასთან მიმართებით. კონვენცია ხელს უწყობს საერთაშორისო თანამშრომლობის გაუმჯობესებას (ურთიერთდახმარება, ექსტრადიცია და ინფორმაციის გაზიარება) კორუფციული დანაშაულების გამოძიებასა და სამართლებრივ დევნაში.⁴⁶

ევროპის საბჭოს კონვენცია კორუფციისთვის სამოქალაქო სამართლის გამოყენების შესახებ. ეს კონვენცია პირველი მცდელობაა განისაზღვროს საერთო საერთაშორისო წესები სამოქალაქო სამართლის და კორუფციის სფეროში. კერძოდ, კონვენცია ავალდებულებს სახელმწიფოებს სამართლებრივი დაცვის საშუალებების უზრუნველყოფას, მათ შორის, ზარალის ანაზღაურებას პირებისთვის, რომლებმაც განიცადეს ზარალი კორუფციული ქმედების შედეგად. კონვენციის შესრულებას მონიტორინგს უწევს გრეკო – სახელმწიფოების ჯგუფი კორუფციის წინააღმდეგ.⁴⁷

ევროპის საბჭოს კონვენცია დანაშაულიდან მიღებული შემოსავლების გათეთრების, მოძიების, ამოღების და კონფისკაციის შესახებ. კონვენციის მიზანია ხელი შეუწყოს საერთაშორისო თანამშრომლობას და ურთიერთდახმარებას დანაშაულის გამოძიებაში და მიღებული შემოსავლების მოძიების, ამოღების და კონფისკაციის საკითხში. კონვენცია უნდა დაეხმაროს სახელმწიფოებს ერთი და იგივე ხარისხის ეფექტიანობის მიღწევაში, მაშინაც კი, როდესაც არ არსებობს სრული სამართლებრივი შესაბამისობა ქვეყნებს შორის.⁴⁸

⁴⁶ Criminal Law Convention on Corruption (ETS No. 173).

⁴⁷ Civil Law Convention on Corruption (ETS No. 174).

⁴⁸ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (ETS No. 141).

ევროპის საბჭოს რეზოლუცია (97) 24 კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის ოცი სახელმძღვანელო პრინციპის შესახებ. ოცი პრინციპის შესახებ რეზოლუციის მიზანია დინამიკური პროცესის შექმნა კორუფციის ეფექტიანი პრევენციის და მასთან ბრძოლის საქმეში. სახელმძღვანელო პრინციპები შეეხება საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლებას, გამოძიების და სამართლებრივი დევნის პროცედურების გაუმჯობესებას, კორუფციასთან ბრძოლაზე პასუხისმგებელი პირების და ორგანოების სპეციალიზაციის უზრუნველყოფას და საერთაშორისო თანამშრომლობის გაზრდას.⁴⁹

ევროპის საბჭოს რეკომენდაცია Rec(2002)2. ეს კონვენცია პირველი იურიდიულად სავალდებულო საერთაშორისო ინსტრუმენტია, რომელიც აღიარებს საჯარო უწყებებში არსებულ ოფიციალურ დოკუმენტებზე წვდომის საერთო უფლებას. საჯარო უწყებების გამჭვირვალობა კარგი მმართველობის უმნიშვნელოვანესი შემადგენელია და მიაწვდის იმაზე, არის თუ არა საზოგადოება ჭეშმარიტად დემოკრატიული და პლურალისტური. ოფიციალურ დოკუმენტებზე წვდომის უფლებას ასევე არსებითი მნიშვნელობა აქვს ადამიანების თვითგანვითარებისთვის და ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების აღსრულების კუთხით. ეს, ასევე, ზრდის ხელისუფლების ლეგიტიმურობას საზოგადოების თვალში და საზოგადოების რწმენას ხელისუფლების მიმართ.⁵⁰

კონვენცია ამტკიცებს ოფიციალურ დოკუმენტებზე წვდომის უფლებას. ამ უფლების შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ გარკვეული ინტერესების, მაგალითად, ეროვნული უსაფრთხოების, თავდაცვის ან პრივატულობის დაცვის მიზნით.

კონვენცია განსაზღვრავს მინიმალურ სტანდარტებს, რომლებიც უნდა შესრულდეს ოფიციალურ დოკუმენტებზე წვდომის მოთხოვნის განხილვის პროცესში (წვდომისთვის დადგენილი ფორმები და საფასური), და განიხილავს პროცედურებს და დამატებით ზომებს. კონვენცია საკმაოდ მოქნილია და საშუალებას აძლევს სახელმწიფოებს, კონვენციაზე დაყრდნობით, შეიმუშაონ თავიანთი ეროვნული კანონმდებლობა, რათა უზრუნველყონ ოფიციალურ დოკუმენტებ-

⁴⁹ Council of Europe Resolution (97) 24 on the Twenty Guiding Principles for the Fight Against Corruption, ხელმისაწვდომია: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680534ea6

⁵⁰ Recommendation Rec(2002)2 of the Committee of Ministers to member states on access to official documents (Adopted by the Committee of Ministers on 21 February 2002 at the 784th meeting of the Ministers' Deputies).

ზე კიდევ უფრო მაღალი წვდომა. ოფიციალურ დოკუმენტებზე წვდომის საკითხებზე მომუშავე სპეციალისტების ჯგუფი მონიტორინგს უწევს წევრი ქვეყნების მიერ კონვენციის შესრულებას.

OECD-ის რეკომენდაციები საჯარო კეთილსინდისიერების შესახებ.⁵¹ რეკომენდაციები შესაბამისი საჯარო პოლიტიკის შემქმნელებს აწვდის ხედვას საჯარო კეთილსინდისიერების სტრატეგიის შესახებ, რომელსაც სამი მსხვილი კონცეფციის ირგვლივ აყალიბებს - სისტემა, კულტურა და ანგარიშვალდებულება. მას ყურადღება გადააქვს ad hoc კეთილსინდისიერების პოლიტიკებიდან, კონტექსტზე დამოკიდებულ, ქცევით, რისკზე დაფუძნებულ მიდგომაზე, რომელიც აქცენტს აკეთებს კეთილსინდისიერების კულტურის გამრავლება-განზოგადებაზე მთელ საზოგადოებაში.

რეკომენდაციების პირველი ნაწილი გამოყოფს და აქცენტს აკეთებს - სისტემაზე - კერძოდ, მოუწოდებს ძალისხმევის გამოვლენისაკენ უმაღლეს პოლიტიკურ და მმართველობით დონეზე, კეთილსინდისიერების გაძლიერებისა და კორუფციის შემცირების მიზნით (1), ასევე ყურადღებას ამახვილებს პასუხისმგებელ უწყებებს შორის კომპეტენციების აშკარა გამოკვეთასა და გამიჯვნაზე (2). სისტემებზე საუბრის კონტექსტშივე, რეკომენდაციები გამოყოფენ კიდევ ორ მნიშვნელოვან ასპექტს, კერძოდ, სტრატეგიული მიდგომის აუცილებლობას (3), რომელიც მტკიცებულებებზე დაფუძნებული და საჯარო კეთილსინდისიერებისათვის რისკების შემამცირებელი იქნება, და საჯარო მოსამსახურეების ქცევის მაღალი სტანდარტების დაწესების (4) გარდაუვალ აუცილებლობას.

რეკომენდაციების მეორე ნაწილი, მოუწოდებს სახელმწიფოებს კულტურა საჯარო კეთილსინდისიერების ქვეშ მოაქციონ. კერძოდ, ხელი შეუწყონ: საზოგადოების მთლიანობას და კეთილსინდისიერების საერთო გაგების ფორმირებას (5) მთელს საზოგადოებაში, არ დაიშურონ რესურსები და ინვესტირება განახორციელონ ლიდერობაში, საჯარო დაწესებულებების კეთილსინდისიერებისადმი ერთგულების დემონსტრირებაში (6), პროფესიულ, დამსახურებაზე დაფუძნებულ საჯარო სამსახურს, რომელიც ერთგულია საჯარო ღირებულებებისა კარგი მმართველობის კონტექსტში (7), დროულად მოახდინონ საჯარო

⁵¹ OECD, Recommendation of the Council on Public Integrity, OECD/LEGAL/0435, ხელმისაწვდომია: <https://www.oecd.org/gov/ethics/OECD-Recommendation-Public-Integrity.pdf>

მოსამსახურეთა გადამზადება სამუშაოს დროს ეთიკური სტანდარტების ინტეგრირების მიზნით (8) და მხარი დაუჭირონ ღია, ცვლილებებზე ორიენტირებულ ორგანიზაციულ კულტურას (9), რომელიც კეთილსინდისიერების გამოწვევებს ადეკვატურად უპასუხებს.

და ბოლოს, რეკომენდაციების მესამე ნაწილი გაერთიანებულია ანგარიშვალდებულების კონცეფციის ქვეშ, რომელიც სახელმწიფოებს მოუწოდებს გადადგან შემდეგი ნაბიჯები ეფექტური ანგარიშვალდებულებისათვის. კერძოდ, დანერგონ შიდა კონტროლი და რისკების მართვის სისტემები (10) საჯარო კეთილსინდისიერების უზრუნველსაყოფად, უზრუნველყონ აღსრულების მექანიზმები (11) შესაბამისი პასუხისმგებლობებით საჯარო მოსამსახურეთა ყველა შესაძლო დანაშაულის შემთხვევაში, გააძლიერონ გარე კონტროლისა და ზედამხედველობის (12) მექანიზმები და უზრუნველყონ გამჭვირვალობა და ყველა დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა (13) კეთილსინდისიერების შენების პროცესში.

კეთილსინდისიერების განმტკიცება. საჯარო კეთილსინდისიერება გულისხმობს საერთო ეთიკური ღირებულებების, პრინციპებისა და ნორმების თანმიმდევრულობას და მათ დაცვას საჯარო სექტორში საჯარო ინტერესების დაცვისა და პრიორიტეტის მინიჭების მიზნით.

კეთილსინდისიერება ნიშნავს ვალდებულებების შესრულებას პატიოსნად და სრულად. პროცესი ითვლება კეთილსინდისიერად, თუ ის მიმდინარეობს ისე, როგორც იყო განზრახული, და შეესაბამება იმ საერთო სისტემას, რომლის ნაწილსაც წარმოადგენს. ორგანიზაცია კეთილსინდისიერია, თუ ის საქმიანობას ახორციელებს სათანადო ანგარიშვალდებულებით და კომპეტენციით. ასეთ ორგანიზაციაში რესურსები არ არის გადამისამართებული კერძო საჭიროებებისთვის. ინდივიდი კეთილსინდისიერია, თუ ის თავის საქმიანობას ასრულებს კომპეტენტურად, პატიოსნად და სრულად. ხოლო, კეთილსინდისიერების შეფასება ხდება აუდიტის ან კვლევის საშუალებით.

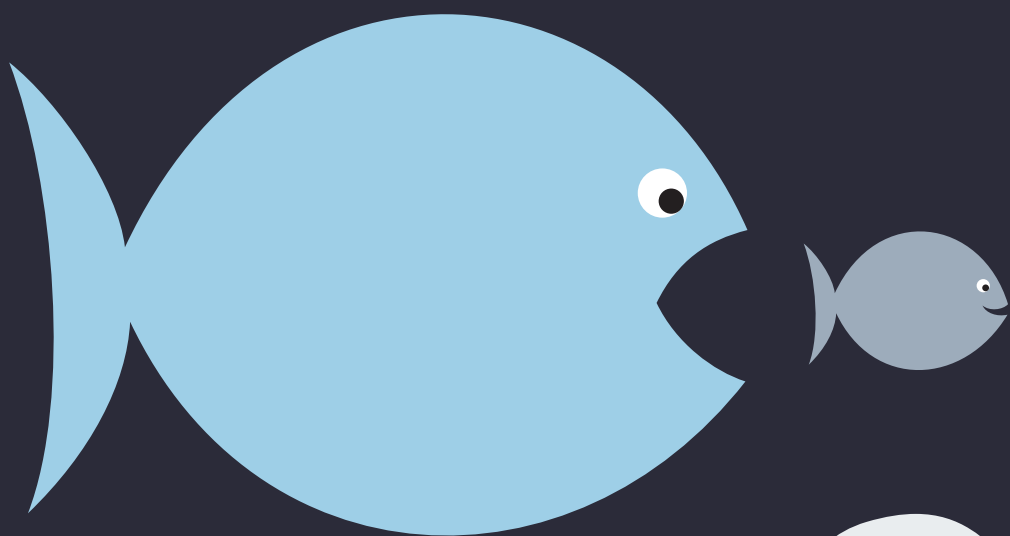

სურათი 1. კეთილსინდისიერების განმტკიცება ეროვნულ დონეზე.

კეთილსინდისიერების განმტკიცება უცილობელი კომპონენტია კარგი მმართველობის სტრატეგიებისა, რომლებიც საფუძვლად უდევს ნებისმიერ რეფორმას და მიზნად ისახავს გაუმჯობესებას. დღესდღეობით ნატო ერთ-ერთი მთავარი ორგანიზაციაა, რომელიც სათავეში უდგას კეთილსინდისიერების განმტკიცებაზე მიმართულ ძალისხმევას. ნატო ახორციელებს კეთილსინდისიერების განმტკიცების პროგრამას, რომელიც გულისხმობს ამ სფეროში უნარების გაძლიერებას და სთავაზობს ქვეყნებს პრაქტიკულ ინსტრუმენტებს კეთილსინდისიერების, გამჭვირვალობის და ანგარიშვალდებულების განმტკიცებისთვის და რისკის შემცირებისთვის.

კეთილსინდისიერების განმტკიცების რეფორმა ეროვნულ დონეზე მიმდინარეობს კარგი მმართველობის დამკვიდრების და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის ყოვლისმომცველი ძალისხმევის პარალელურად.

პანი 2. პონუფსი

ისტორიის მანძილზე, ანტიკური ხანიდან დღემდე, კაცობრიობის ყველაზე გავრცელებულ და დინამიურად მზარდ მანკიერებას კორუფცია წარმოადგენს. კორუფცია არის ის ნეგატიური მოვლენა, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლაც როგორც განვითარებული, ასევე განვითარებადი ქვეყნების დღის წესრიგში დგას.⁵² დასავლური დემოკრატიული ქვეყნების უცვლელ პრიორიტეტს წარმოადგენს სწორედ კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის თანამედროვე და ინოვაციური გზებისა და მექანიზმების დანერგვა, რაც აჩენს შეკითხვას იმის თაობაზე, თუ რატომ არ ხდება ამ პრობლემის განეიტრალება და აღმოფხვრა საფუძვლიანად სამართლებრივ და დემოკრატიულ მმართველობებშიც კი და თუ რატომ ინარჩუნებს დღემდე ეს მანკიერება ასეთ აქტუალობას.

ამ შეკითხვებზე პასუხის გაცემა არც თუ ისე მარტივია. შესაძლებელია მზა უნივერსალური მიდგომა თუ რეცეპტი კორუფციის დასამარცხებლად და სამუდამოდ გასაქრობად დღემდე კაცობრიობას არ გამოუგონია, მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს სხვადასხვა მიდგომა და სისტემური მექანიზმი, რასაც პრაქტიკულად შეუმცირებია ამა თუ იმ ქვეყანაში კორუფციის დონე, თუმცა გარკვეული პერიოდის შემდგომ კვლავ უფეთქია პრობლემას. აღნიშნულის მიზეზად შესაძლოა დავასახელოთ ადამიანი, მისი ბუნება, მისი არაპროგნოზირებადი ქცევა ამა თუ იმ სიტუაციაში და ის სხვადასხვა ფაქტორი, რაც ადამიანის ქცევის მაპროვოცირებელია კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით.

კორუფციული სამართალდარღვევა იყო, არის და მუდამ იქნება საფრთხე დემოკრატიული განვითარებისთვის მმართველობის ნებისმიერ დონეზე, ვინაიდან მისი განმახორციელებელია ადამიანი, ინდივიდი, რთული ქმნილება, რომლის ფსიქო-ემოციური განწყობებისა და კონკრეტულ დროს მისაღები გადაწყვეტილებების ალბათობა მრავალსახოვანი და მრავალრიცხოვანია, ადამიანის ქცევის ზუსტი გათვლა და უტყუარი პროგნოზი კი, თითქმის შეუძლებელი.

„ყველა ადამიანი ამორალურია. ჩვენ ვხედავთ, რომ კორუფცია, როგორც სოციალური ქმედება არავითარ შემთხვევაში არ დგას ჩვენგან გარიყულად, რო-

⁵² ხუბუა გ., ყალიჩავა კ., რედ., ადმინისტრაციული მეცნიერების სახელმძღვანელო, ტომი 4, 2018, გვ. 325.

გორც იზოლირებული ფენომენი, არამედ მისი შედეგი, როგორცაა ერთეულთა თუ მრავალი ადამიანის კორუმპირებულობა, პირველ რიგში სოციალურ-კულტურული გარემოს ელემენტებითაა განპირობებული და დაშვებული, სადაც დიდ როლს თამაშობენ პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, ადმინისტრაციული, კულტურული, რელიგიური, აღმზრდელობითი ღირებულებები და ნორმათა ადგილი, ასევე ტრადიციული ფაქტორები“.⁵³ ფსიქოლოგ ზილბერმანის ეს განმარტება, რომელსაც ვკითხულობთ საჯარო მმართველობის სამართლებრივი საფუძვლების სახელმძღვანელოს მე-4 ტომში და რომელსაც ციტირებს ავტორი, შეფასებულია ერთგვარ „რადიკალურ“ მოსაზრებად; თუმცა, ამ განსაზღვრებაში მაინც მაქსიმალურად სრულყოფილად არის გადმოცემული კორუფციული სამართალდარღვევის ჩამდენის დამოკიდებულებები და სამართალდარღვევის მაპროვოცირებელი ფაქტორები.

ამასთან, აღნიშვნის ღირსია დაკვირვება იმის თაობაზე, თუ რატომ არ სრულდება აქტიური ბრძოლა კორუფციის წინააღმდეგ მისი საბოლოო დამარცხებით და აღმოფხვრით. კორუფციასთან მეტოქეობა მძლავრი ლობისტები და მათი მობილიზება პრობლემის წინააღმდეგ საბრძოლველად რთულია. თუ კონკრეტულ შემთხვევებში პოლიტიკის ცვლილება შესაბამის ინტერესთა ჯგუფზე ახდენს ზეგავლენას, კორუფციით გამოწვეული ზარალი უამრავ ადამიანს ეხება. შესაბამისად, პრობლემის ირგვლივ კონკრეტული ინტერესთა ჯგუფის მობილიზება რთულია და ხშირ შემთხვევებში სკანდალითა და საზოგადოების აღშფოთებით დაწყებული კორუფციული საქმეების გამოძიება თუ კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა, დროის ხანგრძლივობის გათვალისწინებით, მინელდება ხოლმე. შესაბამისად, საბოლოო შედეგიც ნაკლებად ეფექტურია და არ სპობს ბოლომდე პრობლემის გამომწვევ მიზეზებსა თუ სისტემებს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია კორუფციასთან სისტემური ბრძოლა და არა ფრაგმენტული, ინტერესთა ჯგუფების სიძლიერე და მათი თანმიმდევრულობა და არა მათი მხოლოდ ციკლური ან/და პროექტული აქტივობა.

მართალია ტერმინი „კორუფცია“ მოგვიანებით ჩნდება კაცობრიობის ამ მანკიერების სახელდებად, თუმცა კორუფციული ქმედებები სხვა სახელწოდე-

⁵³ იქვე, (Silbermann, Wenn Menschen sich bestechen lassen, in: Psychologie heute, Heft 9/1977, 15-21. იხ. Alemann/Kleinfeld, Begriff und Bedeutung der politischen Korruption aus politikwissenschaftlicher Sicht, 1992, 268) გვ. 335.

ბით, მაგალითად ქრთამის სახით მოიხსენიება არაერთ სამართლის ძეგლსა თუ ისტორიულ წყაროში. თუ გადავხედავთ კორუფციას ისტორიულ კონტექსტში და გავაანალიზებთ ამ მანკიერების ტრანსფორმაციის კვალდაკვალ სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებს, მივალთ იმ დასკვნამდე, რომ კორუფცია დღევანდელი გაგებით პატრონაჟისა და ქრთამის საყოველთაოდ გავრცელებული ფორმებიდან აღმოცენდა, სახე იცვალა და განვითარდა. მოძველებულია ფიქრი იმის თაობაზე, რომ კორუფცია ეს პრემოდერნისტული ხანის ფენომენია და ქვეყნის ეკონომიკის, სოციალური გარემოს თუ საზოგადოების განვითარების კვალდაკვალ შემცირდება და გაქრება. საზოგადოების პროგრესის პარალელურად, უფრო და უფრო მრავალფეროვანი ხდება კორუფციული სამართალდარღვევების ფორმები, რომელთა ფესვებიც სწორედ ისტორიულ პატრონაჟსა და კლიენტელიზმში უნდა ვეძიოთ.⁵⁴

2.1. კორუფციის ისტორიული ექსკურსი

ანტიკური ეპოქიდან დღემდე ძალაუფლება და კორუფცია ერთმანეთის განუყოფელი ნაწილა. არაა გასაკვირი, რომ კაცობრიობის განვითარების ყველა ეტაპზე საზოგადოებებში მღვდელმთავრისათვის, ლიდერისათვის ან სამხედრო მაღლჩინოსანისათვის, ძალაუფლების მფლობელი პირისთვის პირადი მოსაზრებებისა და დახმარებისთვის რაიმე თანხის გადახდა ჩვეულებრივი ამბავი იყო. ქრთამი და მოსყიდვა პირადი სარგებლის მიღების მიზნით რელიგიურ წყაროებშიც გვხვდება; ამასთან, იუდას მიერ ქრისტეს ოცდაათ ვერცხლად გაყიდვა საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტია. კორუფციული გარიგების წყალობით ისტორიას ახსოვს რომის ანტიპაპებიც⁵⁵ და ეგვიპტის, ჩინეთის, ინდოეთის და სხვა უძველესი ქვეყნების კულტურის ძეგლები მრავლად შეიცავს ქრთამისა და მოსყიდვის ფაქტების აღწერას. თითოეულ ერს აქვს განსხვავებული ისტორია,

⁵⁴ Graeff, P., Rabl T. (Hrsg.), Was ist Korruption, 2. überarbeitete und ergänzte Auflage, 2019, გვ. 195.

⁵⁵ Brandmüller, W., Infelicitus electus fuit in Papam. Zur Wahl Johannes' XXIII. ნაწახი: Dieter Berg, Hans-Werner Goetz (Hrsg.): Ecclesia et Regnum. Beiträge zur Geschichte von Kirche, Recht und Staat im Mittelalter. Festschrift für Franz-Josef Schmale zu seinem 65. Geburtstag. Winkler-Verlag, Bochum 1998, გვ. 309–322.

რომელმაც ჩამოაყალიბა მისი გაგება კორუფციის შესახებ და განსაზღვრა ანტი-კორუფციული მოძრაობებისა და პრაქტიკის ევოლუცია.

თავად ტერმინი კორუფცია ლათინური წარმოშობის სიტყვაა (Corrupter), რაც ძველ რომში ნიშნავდა – „ვაფუჭებ“. მაგრამ დღევანდელი მსოფლიოს განვითარებული დემოკრატიების ენებში ის ძველი ფრანგულიდან დამკვიდრდა, სადაც უკვე „ლპობას“, „ხრწნას“ ნიშნავდა. ტერმინი კორუფციის დღევანდელი გაგებით წარმოშობა დაკავშირებულია კერძო და საჯარო სექტორის შორის მკაფიო განსხვავებასთან. საზოგადოების ეკონომიკური განვითარება, ბიზნესის კეთების მზარდი ტენდენცია, საზოგადოებრივი ურთიერთობების გამრავალფეროვნება და სახელმწიფოს მართვის პოლიტიკური დღის წესრიგი ერთობლიობაში ისტორიულად განმაპირობებელია დღევანდელი გაგებით არსებული კორუფციის შინაარსის წარმოშობის.

ისტორია კორუფციული პრაქტიკების ჩამოყალიბების არაერთ ფაქტს იცნობს, კერძოდ თანამდებობების, პოზიციების დაკავება კორუფციული გარიგებით თუ ამომრჩეველთა ხმების მოსყიდვა პოლიტიკური მიზნებისთვის ხშირად ჰარმონიულად ეწყობოდა მოქმედ ნორმებს და გამართლებული იყო კონკრეტული სახელმწიფოს თუ საზოგადოების სოციალური რეალობით. ამასთან, ქრთამის სანაცვლოდ პირადი უპირატესობის თუ სარგებლის მიღება, საჩუქრები საჯარო მოსამსახურეთათვის და მათი მოსყიდვა ფართოდ გავრცელებული იყო საზოგადოების განვითარების თითქმის ყველა ეტაპზე, თუმცა მთელი სიმძაფრით შუა საუკუნეებიდან მოყოლებული.⁵⁶ ამასთან დემოკრატიული მმართველობითი კულტურის ჩამოყალიბებამ და განვითარებამ დასავლეთის ქვეყნებში დღის წესრიგში დააყენა შუასაუკუნეებიდან გადმონაშთი მანკიერი პრაქტიკების შესუსტება და აღმოფხვრა სახელმწიფოსა და მოქალაქის ურთიერთობაში. სულ უფრო მეტად მძაფრდებოდა საზღვარი კერძო და საჯარო სფეროებს შორის, სახელმწიფოსა და მოქალაქეს შორის. საჯარო სამსახურის ინსტიტუციონალიზაციამ, საჯარო მოხელისთვის მკაფიო და დეტალური უფლებამოსილებების

⁵⁶ Groebner, V., Gefährliche Geschenke: Ritual, Politik und die Sprache der Korruption in der Eidgenossenschaft im späten Mittelalter und am Beginn der Neuzeit, Habil.-Schr., 2000, გვ. 125.

საკანონმდებლო მოწესრიგებამ და სახელფასო სისტემის თანმიმდევრულმა გარდაქმნამ, ხელი შეუწყო კორუფციის მანკიერი პრაქტიკების თანდათანობით მძაფრად ნეგატიურ კონტექსტში განხილვას.

ისტორიულ კონტექსტში კორუფციისა და მისი გამოვლენის ფორმები გააზრებისას თვალსაჩინოდ წარმოჩნდება სხვადასხვა ისტორიული მოვლენების გავლენით კორუფციული სამართალდარღვევების მიმართ საზოგადოების დამოკიდებულება და აღქმები, კერძოდ ვიღებთ საზოგადოების ამბივალენტურ დამოკიდებულებას საკითხისადმი. მაგალითად, ადამიანის სიცოცხლის გადარჩენის მიზნით, თუნდაც მეორე მსოფლიო ომის დროს ებრაელი ბავშვების გადარჩენის მიზნებისთვის მაღალჩინოსანთათვის გადახდილი ქრთამი⁵⁷ საზოგადოების თვალში არ ფასდება კორუფციად და არ იწვევს იგი ნეგატიურ დამოკიდებულებას ქრთამის მიმცემი პირების მიმართ⁵⁸; ამასთან, იგივე ქმედება თუ ჩადენილი იყო სულ სხვა მოტივით, რა თქმა უნდა, კრიტიკას ვერ უძლებდა და შეფასდებოდა და დღესაც შეფასდება უკიდურესად ნეგატიურ მოვლენად.

როდესაც კორუფციას მიმოვიხილავთ ისტორიულ კონტექსტში, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ დღევანდელი დემოკრატიული ქვეყნები და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის საუკეთესო პრაქტიკის მქონე საზოგადოებების ისტორიული წარსული არაერთი კორუფციული სკანდალისა და ფართომასშტაბიანი ინტერესთა კონფლიქტების შესახებ არსებულ ფაქტებს იცნობს. დიდი ბრიტანეთის, გერმანიის და ნიდერლანდების სამართლისა და სახელმწიფოს შემსწავლელი მეცნიერული კვლევები საკმაოდ საინტერესო და ამომწურავ ინფორმაციას შეიცავს კორუფციული სამართალდარღვევებისა და მათი საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე გავლენის შესახებ.

გერმანულ ენაზე არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურაში ამომწურავადაა აღწერილი ვაიმარის რესპუბლიკისა და ნაციონალურ-სოციალისტური მმართველობის ხანის არაერთი სკანდალი და კორუფციული სქემა. ავტორები მიიჩნევენ, რომ კორუფცია იმდროინდელი დიქტატურული მმართველობის სტრუქტურული ნაწილი იყო და ჰიტლერის მიერ დამყარებული მჭიდრო ურთიერთობა ფიურე-

⁵⁷ Cordula, L., *Korruption und Nationalsozialismus in Berlin 1924-1934*, Frankfurt am Main, 1998, გვ. 308.

⁵⁸ Graeff, P., Rabl T. (Hrsg.), *Was ist Korruption*, 2. überarbeitete und ergänzte Auflage, 2019, გვ. 196.

რსა და მის ქვეშევრდომებს შორის მხოლოდ მის ქარიზმას არ ეფუძნებოდა; ამ მყარი კავშირის საფუძველი მატერიალური კეთილდღეობა და სარგებელი იყო.⁵⁹

კორუფციული სკანდალი პრესაში ხშირად გაჟღერებულა ამა თუ იმ ისტორიულ ეპოქაში პოლიტიკური მიზნების და განზრახვების სისრულეში მოსაყვანად და გასამყარებლად. ვაიმარის რესპუბლიკის პერიოდში გერმანიაში მომხდარი ცნობილი კორუფციული სკანდალი, რომელიც ბარმატ-კუტისკერის სკანდალად იწოდება ნაციონალ-სოციალისტებისათვის პოლიტიკური მიზნებისა და ანტისემიტური განზრახვების სისრულეში მოყვანის იარაღადაც კი იქცა.⁶⁰

ნიდერლანდელმა მეცნიერებმა იკვლიეს სამი საუკუნის განმავლობაში მათი სახელმწიფოს ისტორიაში შემონახული კორუფციული სკანდალები და საინტერესოდ წარმოაჩინეს 1650-1950 წლების სახელმწიფოებრივი მიდგომები.⁶¹ კერძოდ, სხვადასხვა ისტორიული მოვლენების ფონზე ავტორები საინტერესოდ აკავშირებენ კორუფციულ ქმედებებს, იმდროინდელი საზოგადოების მორალურ თვალთახედვას და საჯარო მმართველობისა და სახელმწიფოებრიობის ჩამოყალიბებაზე ამ ყოველივეს გავლენის ეფექტს. ამ პერიოდში ქვეყანა უკიდურესად არქაული და არაეფექტური პოლიტიკური შინაარსის მატარებელი იყო, რომელიც ემყარებოდა ფეოდალურ ინსტიტუტებს. გადაწყვეტილებების მიღება ნელა ან საერთოდ არ ხდებოდა. ინდივიდუალურ პროვინციებს იმდენი ძალაუფლება ჰქონდათ, რომ ისინი ბლოკირებას უკეთებდნენ თითქმის ყველა პროგრესულ ინიციატივას. ბატავიის რესპუბლიკამ მოახდინა ტრანსფორმაცია ნომინალურად თავისუფალი დამოუკიდებელი პროვინციების კონფედერაციისა ნამდვილად უნიტარულ სახელმწიფოდ, მეტად ცენტრალიზებული და ფუნქციონალური მთავრობით.⁶² თუმცა ტრანსფორმაციის პროცესს საგადასახადო

⁵⁹ Malinowski, S., Politische Skandale als Yerrspiegel der Demokratie. Die Fälle Barmat und Sklarek im Kalkül der Weimarer Rechten, Jahrbuch für Antisemitismumsforschung, 1996, გვ. 46-65.

⁶⁰ Denkschrift der Bayerischen Staatsregierung über Mißstände auf dem Gebiet der Bewirtschaftung und Verwendung von Reichsgeldern. Übergeben von Ministerpräsident Held an den Staatssekretär der Reichskanzlei Franz Kempner am 10. Februar 1925 https://www.bundesarchiv.de/aktenreichskanzlei/1919-1933/1000/lut/lut1p/kap1_2/para2_20.html.

⁶¹ DANS, Under Construction: The Genesis of Public Value Systems, 01/ 2006 - 01/ 2010, ხელმისაწვდომია: <https://www.narcis.nl/research/RecordID/OND1320144>

⁶² Kerkhoff, T., Hidden morals, explicit scandals: public values and political corruption in the Netherlands (1748-1813), ხელმისაწვდომია: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/20405>

სისტემის დაქსაქსულობისა და პროვინციების განუზომელი ძალაუფლების ფონზე მექრთამეობის, პოლიტიკური კორუფციის აღორძინების და პატრონაჟის გარეშე არ ჩაუვლია.

საინტერესო ცნობებს შეიცავს დიდი ბრიტანეთის ისტორიული წყაროებიც კორუფციის თაობაზე. ე.წ. „old corruption“ 1780-1860 წლების ბრიტანეთში საყოველთაოდ ცნობილ მოვლენებთანაა დაკავშირებული. ამ პერიოდის ბრიტანეთის ხელისუფლების წარმომადგენლები ხშირად იღებდნენ ქრთამს, მატერიალურ ან სხვა სახის უპირატესობასა და სარგებელს მზარდი მეწარმეობის განვითარების ფონზე კომპანიებისგან. ბრიტანელი ემიუელ პიპსი ინგლისელი საზღვაო მეთაური, სამეფო საზოგადოების პრეზიდენტი, მსოფლიო მოსამართლე და პარლამენტის წევრი, რომელიც ცნობილია თავისი დღიურის გამო, დეტალურად და გულახდილად წერს მისი საქმიანობის სანაცვლოდ მიღებული „მადლიერების“ და „პატივისცემის“ შესახებ. პიპსის რეფორმები და გავლენა საადმირალოზე მნიშვნელოვანი იყო სამეფო ფლოტის პროფესიონალიზაციის დასაწყისში.⁶³ საზოგადოების თვალში, მიუხედავად მისი ქმედებებისა, პიპსი ავტორიტეტულობით სარგებლობდა. აღნიშნული განპირობებული იყო იმდროინდელი ბრიტანეთის საზოგადოებრივი წესრიგითა და მორალური დამოკიდებულებების შინაარსით.

ისტორია ცხადყოფს, რომ კორუფციის ფორმები, კორუფციის აღქმები საზოგადოების თვალში და კორუფციული ქმედებების გავლენები საზოგადოებრივ და სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაზე ნამდვილად არის ამ თუ იმ ქვეყნის მომავლის განმაპირობებელი და შესაბამისად, შესაძლოა დავასკვნათ, რომ კორუფციას თვალი უჭირავს მომავალზე და აყალიბებს მას. სწორედ ამ დებულებას თუ განვავრცობთ და მას საქართველოს ისტორიული გამოცდილებისა და თანამედროვეობის გამოწვევების პრიზმაში გავატარებთ, დავინახავთ, რომ კორუფციის ყვავილობის ხანად წოდებული საბჭოთა მმართველობითი კულტურა განაპირობებდა ჩვენი ქვეყნისა და ამასთან, ყველა პოსტსოციალისტური ქვეყნის საზოგადოებრივ და მმართველობით სისტემებში არსებულ, კორუფციასთან დაკავშირებულ გამოწვევებს. კულტურის ნაწილად ქცეული კორუფ-

⁶³ Knights, M., Old Corruption: What British history can tell us about corruption today, ხელმისაწვდომია: https://www.transparency.org.uk/sites/default/files/pdf/publications/Old-Corruption-Web-Mark-Knights-Case-Study_0.pdf

ციული ქმედებები, რაც ძირითადად გავლენებით, პატრონაჟითა და ქრთამით მმართველობითი პროცესების წარმართვაში გამოიხატებოდა, დღემდე აქტუალობას ინარჩუნებს. თუმცა, ჩვენი ქვეყნის მაგალითზე შეიძლება ითქვას, რომ გასული 20 წლის განმავლობაში ჩატარებულმა ანტიკორუფციულმა რეფორმებმა, შედეგიანი პროგრესი მოგვითანა, რაც გამოიხატა იმაში, რომ კორუფციის აღქმის ინდექსის თანახმად, საქართველოს დღეს 55-ე ადგილზეა მსოფლიოს 180 ქვეყანას შორის. თუმცა, მიუხედავად დადებითი მაჩვენებლისა, კორუფციის აფეთქების საფრთხე მუდამაა. მისი განეიტრალება და რისკების ნულამდე დაყვანა დღევანდელი მდგომარეობით, თითქმის შეუძლებელია. შესაბამისად, კორუფციული ქმედებების წინააღმდეგ ბრძოლა და ანტიკორუფციული პოლიტიკის იმპლემენტაცია ჩვენი ქვეყნის პრიორიტეტია და განსაკუთრებული ზრუნვის საგანია.

2.2. რა არის კორუფცია

მინდობილი ძალაუფლების ბოროტად გამოყენება პირადი სარგებლობისთვის ან პირადი მიზნებისათვის, სულ უფრო მეტად აყენებს საფრთხეს ჩვენი საზოგადოების სოციალურ და დემოკრატიულ წესრიგს. იგი ძირს უთხრის კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპებს და სამართლიანი კონკურენციის არსებობას სოციალურ საბაზრო ეკონომიკაში. საზოგადოებისთვის კორუფციით მიყენებული მატერიალური ზარალი უზარმაზარია. არანაკლებ სერიოზული და დამაფიქრებელია ის შედეგები, რაც კორუფციას შეუძლია მოუტანოს სახელმწიფოს, საზოგადოებას და ეკონომიკას, ასევე ადამიანთა ნორმალურ და ჰარმონიულ თანაცხოვრებას როგორც ქვეყნის ფარგლებში, ასევე ინტერნაციონალურ დონეზე. კორუფციის გავლენით კანონის უზენაესობის მთელ სტრუქტურას სახელმწიფოს დაკარგვის საფრთხე ემუქრება და იგი ამუხრუჭებს საზოგადოების განვითარებას და პროგრესს.

კორუფციის კვლევა მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების მეცნიერებაში დიდი პოპულარობით გამოირჩევა. სულ უფრო მეტი მეცნიერული დარგი ინტერესდება კორუფციის თემატიკით და არსებობს უამრავი ნაშრომი ეკონომიკის, ფსი-

ქოლოგიის, კრიმინოლოგიის, სამართლის, საჯარო მმართველობის, სოციო-ლოგიის და ისტორიის მეცნიერებათა ფარგლებში კორუფციის ფენომენის და მისი გამოვლენის ფორმების შესწავლისა და ანალიზის შესახებ. 21-ე საუკუნის მეცნიერულ კვლევებში კორუფციამ უფრო ინტერდისციპლინური ბუნება შეიძინა. სამეცნიერო ნაშრომების ავტორები და მკვლევრები კორუფციული ქმედებების შესწავლისა და ანალიზისას არგუმენტირებულ დასკვნებს გვთავაზობენ კორუფციის ინტერდისციპლინური ხასიათის მტკიცებულების სახით და მისი მოგვარებისა და მასთან ბრძოლის სტრატეგიებსაც, უმეტესწილად, სისტემური და სხვადასხვა მეცნიერული მიდგომების ერთობლიობით გაჯერებული მექანიზმების დანერგვაში ხედავენ.⁶⁴

კორუფციის მკვლევართა უმეტესი ნაწილი თვლის, რომ კორუფცია არაა მხოლოდ განვითარებადი ქვეყნების პრობლემა; ეკონომიკურად ძლიერ და განვითარებულ ქვეყნებშიც კი კორუფცია საკმაოდ მძლავრად იფეთქებს ხოლმე, რასაც არაერთი, საკმაოდ ხმაურიანი სკანდალი მოწმობს.⁶⁵ თუმცა, ტერმინი „კორუფცია“ სამართლის ნორმებში დეფინიცირებული სახით იშვიათად გვხვდება. აღნიშნული იმითაა განპირობებული, რომ კორუფციის სხვადასხვა ფორმები, როგორცაა მაგალითად სამოხელეო დელიქტები, ეკონომიკური სამართალდარღვევები და პოლიტიკური კორუფცია სხვადასხვა იურიდიულ ინტერესზე ზემოქმედებს და იწვევს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრებისას დამატებით პრაქტიკულ სირთულეებს.⁶⁶

სირთულეს წარმოადგენს იმის დადგენა, უნდა არსებობდეს თუ არა ერთი საერთო იურიდიული ინტერესი, როგორც ქმედების ობიექტი კორუფციული სამართალდარღვევისთვის, თუ საერთოდ არაა საჭირო იურიდიული ინტერესის ერთიანობაზე ფიქრი. ასევე, საინტერესოა კორუფციაზე მსჯელობისას იმის დადგენა, რეალურად ქმედება ითვლება კორუფციად თუ ის შედეგი, რასაც ქმედების განხორციელებით ვიღებთ? კორუფციული სამართალდარღვევის უნიკა-

⁶⁴ Graeff, P., Rabl T. (Hrsg.), Was ist Korruption, 2. überarbeitete und ergänzte Auflage, 2019, გვ. 15.

⁶⁵ სიმენსის შემთხვევა გერმანიაში იხ. Graeff/Schroeder/Wolf – Der Korruptionsfall Siemens – 2009 [<http://docplayer.org/20045311-Korruptionsaffaire-siemens-ein-ueberblick-stand-12-1-2007.html>].

⁶⁶ Bannenberg, B. Korruption in Deutschland und ihre strafrechtliche Kontrolle, 2002, გვ. 13 [http://geld-waeschecompliance.de/media/files/1_18_KorruptionInDeutschlandUndIhreStrafrechtlicheKontrolle.pdf].

ღურობა და სირთულე სისხლის სამართლებრივი კუთხით იმაში მდგომარეობს, რომ კლასიკური კონსტელაცია – „დამნაშავე-მსხვერპლი“ – რაც ყველა სისხლის სამართლის დანაშაულის კლასიკური შინაარსობრივი განლაგებაა, კორუფციული სამართალდარღვევისას წარმოდგენილია „ორმაგი დამნაშავის“ ფორმით, სადაც „მსხვერპლი“ ხშირად არ ან ვერ არის იდენტიფიცირებული.

კორუფციულ სამართალდარღვევას ხშირად მეცნიერებაში მოიხსენიებენ როგორც „დანაშაულს მსხვერპლის გარეშე“.⁶⁷ სინამდვილეში კორუფციული დანაშაული არ არსებობს „მსხვერპლის“ გარეშე. კორუფციის მიძიმე შედეგებით ბარალდება საზოგადოება, საჯარო ინტერესი, მესამე პირი, სამართლის პრინციპები და ღირებულებები. ხშირ შემთხვევაში კი კორუფციული სამართალდარღვევისას „ორმაგი დამნაშავიდან“ ორივე ამავდროულად მსხვერპლიცაა. მაგალითად, როდესაც ქრთამის გადამხდელი ბარალდება ფინანსურად, ხოლო ქრთამის მიმღები რეპუტაციულად და სხვა. ამასთან, შემთხვევათა უმეტეს ნაწილში კორუფციული სამართალდარღვევის მსხვერპლი ნაკლებადაა მხოლოდ ფიზიკური პირი, რომლის მიმართაც იქნა ჩადენილი დანაშაული, აქ უმეტესწილად სახეზეა მსხვერპლის სახით ნებისმიერი პატიოსანი გადასახადის გადამხდელი, რომელიც დაზარალდა კორუფციული სამართალდარღვევის შედეგებით.

გარდა უშუალოდ ფინანსური ბარალისა, კორუფცია პირდაპირპროპორციულად არღვევს დემოკრატიული სახელმწიფოს ღირებულებებს. ის არამატერიალური ბარალი, რასაც კორუფციული ქმედებები იწვევს საზოგადოების გავლენის სახით, შედეგად გამოიხატება საჯარო სამსახურის მიმართ ნდობის დაკარგვაში და სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების რღვევით სრულდება.⁶⁸

კორუფცია ძირითადად ფარულად, გარესამყაროსგან დაცულ ადგილებში ხდება. მაგალითად, კორუფციული სამართალდარღვევის ჩამდენები ფარულად მოქმედებენ და მათი ქმედებების შესახებ ინფორმირებული შეიძლება იყოს მხოლოდ ვიწრო წრე; პირდაპირი, პერსონიფიცირებადი მსხვერპლის დასახელება უფრო რთულია, ვიდრე სხვა სისხლის სამართლებრივ დანაშაულებში. კორუფციული ქმედებებისთვის დამახასიათებელი კონსპირაციულობა შედე-

⁶⁷ Sickinger, H., Formen und Verbreitung von Korruption in Österreich, 2011, გვ. 14 [https://www.verwaltung.steiermark.at/cms/dokumente/11851468_74835812/d51bd898/Sickinger_Formen%20und%20Verbreitung%20von%20Korruption_.pdf].

⁶⁸ Fiebig, H., Junker, H., Korruption und Untreue im öffentlichen Dienst, 2004, გვ. 15-16.

გად იწვევს იმას, რომ მხოლოდ კორუფციულ სამართალდარღვევათა ნაწილი ირკვევა, მხოლოდ ნაწილი ხდება საჯარო და საზოგადოებისთვის ღია, ხოლო დამნაშავეთა უმეტესობა წარმატებით აცილებს თავს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას და თავად კორუფციული ქმედება მისი მრავალსახოვანი და მრავალწახნაგოვანი ბუნებიდან გამომდინარე, გამოუძიებელი რჩება.

კორუფციად მიიჩნევა ძალაუფლების მქონე, გადაწყვეტილების მიღებაზე უფლებამოსილი პირის მიერ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების გზით განხორციელებული ქმედებები;⁶⁹ ამასთან, მნიშვნელობა არ აქვს ეს ქმედება დანაშაულია, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა თუ დისციპლინური გადაცდომა და ვის მიერაა ჩადენილი, კერძოდ, თანამდებობის პირის, პოლიტიკოსის, კერძო სექტორში დასაქმებული პირის თუ თვითდასაქმებულის მიერ. ქმედება რომელიც უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების, პირადი სარგებლის მისაღებად გავლენების გამოყენებით და საჯარო ინტერესის საზიანოდ მიმართულ ქმედებებში გამოიხატება, კორუფციად ითვლება.

აუცილებელია აღინიშნოს, რომ საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობა იცნობს კანონს „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, რადაც კორუფცია, როგორც სამართალდარღვევა დეფინიცირებულია. კერძოდ, კანონის მე-3 მუხლის პირველი და მეორე პუნქტები შეიცავს როგორც ტერმინ „კორუფციას“ განმარტებას საჯარო სამსახურის მიზნებისთვის, ასევე ტერმინ „კორუფციული სამართალდარღვევის“ დეფინიციას.⁷⁰ 1997 წლის კანონის ამგვარი მიდგომა, განემარტა კორუფცია სამართლის ნორმის სახით, დადებითად შეიძლება შეფასდეს. თუ ბევრი განვითარებული ქვეყნის კანონი მსგავს სამართლებრივ განმარტებას არ იცნობს და მხოლოდ ლიტერატურაში ხსნის ტერმინ „კორუფციას“, საქართველოს კანონმდებელი აღნიშნულს, სამართლის ნორმის სახით აყალიბებს.⁷¹

⁶⁹ Überhofen, M., *Korruption und Bestechungsdelikte im staatlichen Bereich, Ein Rechtsvergleich und Reformüberlegungen zum deutschen Recht*, Freiburg, 1999, გვ. 48–51.

⁷⁰ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი, მუხლი 3.

⁷¹ Transparency International, *Unterrichtsreihe Was-ist-Korruption*, 2006, ხელმისაწვდომია: https://www.transparency.de/fileadmin/Redaktion/Publikationen/2020/Unterrichtsreihe_Was-ist-Korruption-01-Grundlagen.pdf.

ამასთან, ქართველი კანონმდებლის მიდგომა ცხადყოფს კორუფციისა და კორუფციული სამართალდარღვევის აქტუალობას, თუმცა, მიუხედავად პრობლემის ხარისხისა, ტერმინი „კორუფცია“ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში არაა დეფინირებული. ქართული სისხლის სამართლის კანონმდებლობა რა თქმა უნდა იცნობს იმ დანაშაულებს, რაც კრებისთად ფასდება, როგორც კორუფცია, თუმცა ცალკე „კორუფციული დანაშაული“ ტერმინის სახით დეფინირებული არ არის. აღნიშნულის მიზეზი ისაა, რომ კორუფციის ერთიანი დეფინიციის მცდელობა, რომელშიც ინტეგრირებული იქნება კორუფციის შემსწავლელი სხვადასხვა მეცნიერებების მიდგომები, ფაქტობრივად შეუძლებელია. ამიტომ, კორუფციად აღვიქვამთ ყველა არაეთიკურ ქცევას, ქრთამის მიღება-გაცემას, მოსყიდვას, ზეგავლენით ვაჭრობას და სხვა.

კორუფციული ქმედებების ამ სხვადასხვაგვარი გამოვლინებიდან ზოგი სისხლის სამართლის დანაშაულად არის კანონმდებლობაში განსაზღვრული, ზოგი ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევად, ხოლო ზოგიც დისციპლინურ გადაცდომად. წინამდებარე სახელმძღვანელოს ფარგლებში გაანალიზდა კორუფციის გამოვლების სხვადასხვა ასპექტები მათ შორის ისტორიის ჭრილში. ასევე, შეფასდა კორუფციული ქმედებების თაობაზე აღქმები სხვადასხვა მეცნიერების პერსპექტივით. ყოველივეს გათვალისწინებით კი შესაძლებელია დავასკვნათ, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში არსებობს ლეგალური ძალაუფლება და პარალელურად არალეგალური ფორმებითა და გავლენებით ძალაუფლების მოპოვების გამართლებული თუ გაუმართლებელი მცდელობები.⁷² შესაბამისად, ეთიკურ-მორალური გაგებით კორუფციად შესაძლოა მიჩნეულ იქნეს ყველა ტიპის ქცევა, რომელიც ხორციელდება საზოგადოებრივ და საჯარო ცხოვრებაში ჩართული პირების მიერ და რომლის წყალობითაც ეს პირები სწორედ საჯარო ინტერესის ხარჯზე იღებენ მატერიალურ თუ არამატერიალურ უპირატესობას და სარგებელს. მეცნიერთა ნაწილი თვლის, რომ კორუფციის შინაარსის აღქმა ვარიანტებს ამა თუ იმ ისტორიული, კულტურული, სოციალური და ეკონომიკური მოვლენების გავლენით.⁷³ ამასთან, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კორუფციად

⁷² Claussen, H., R., (Hrsg.), Korruption im Oeffentlichen Dienst, Ein Ueberblick, 1995. გვ. 3; აგრეთვე, Noack, P., Die politische Dimension der Korruption, Kriminalistik, 1995, გვ. 481–486.

⁷³ Bannenberg, B., Korruption in Deutschland und ihre strafrechtliche Kontrolle, 2002, გვ. 12 [http://geld-waeschecompliance.de/media/files/1_18_KorruptionInDeutschlandUndIhreStrafrechtlicheKontrolle.pdf]

აღიქმება ისეთი ქმედებები, რომელიც თანამდებობრივი უფლებამოსილებების გამოყენებით პირადი სარგებლის მიღების მომტანია; თანამდებობის პირების მიერ საჯარო ინტერესების წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებში გამოიხატება; ასევე, ქმედებები, რომლებიც დაცლილია მორალური ფასეულობებისგან.

კორუფცია საჯარო მოსამსახურის თუ თანამდებობის პირის მიერ ჩადენილი არამხოლოდ ის ქმედებაა, რომელიც პირდაპირ ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს, არამედ კანონთან ფორმალურ-სამართლებრივად შესაბამისი ქმედებაც კი, შესაძლოა აღქმულ იქნეს კორუფციად, თუ იგი უპირატესობის მოპოვების გზით განხორციელდა.⁷⁴ „კორუფცია არის მიზნობრივი ძალაუფლების ბოროტად გამოყენება კერძო მიზნებისთვის“.⁷⁵ „კორუფცია უაღრესად მორალური ტერმინია ყოველდღიურ ენაში“.⁷⁶ თუ კორუფციის ცნების შინაარსი 1990-იანი წლების შუა პერიოდებამდე საჯარო თანამდებობის ბოროტად გამოყენებას გულისხმობდა, კერძო სექტორში თავისუფალი კონკურენციის წინააღმდეგ მიმართული მსგავსი შინაარსის ქმედებების გამრავალფეროვნებამ კორუფციის შინაარსსაც ფართო ინტერპრეტაციის საშუალება მისცა.

1990-იანი წლების ბოლოდან ევროპის საბჭო, ევროკომისია და გაერო კორუფციად ასახელებენ „უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებას კერძო სარგებლის მისაღებად“ საერთაშორისო ანტიკორუფციულ ხელშეკრულებებში, რომელიც მოიცავს როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორს. კერძო სექტორში კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის გაჩაღების აუცილებლობა ცხადყოფს საზოგადოების ერთიანობის იდეიდან გამომდინარე, სხვადასხვა სფეროში არსებული გამოწვევების იდენტურობაზე და კორუფციული ქმედებები მავნე შედეგების თაობაზე ცალსახა შეთანხმებაზე. სწორედ ეს მიდგომა ამოძრავებს კორუფციის წინააღმდეგ მებრძოლ ორგანიზაციებსა და პირებს, ლობირება გაუწიონ იმ ქმედებების დასჯადობას, რაც ზოგადად კეთილსინდისიერებას ეწინააღმდეგე-

⁷⁴ იქვე, გვ. 13.

⁷⁵ Transparency International, Hinweise auf Korruption: Tipps und Ansprechpartner für Hinweisgeber, 2020, გვ. 3, ხელმისაწვდომია: https://www.transparency.de/fileadmin/Redaktion/Themen/PDF/2021-02-09_Tipps_und_Ansprechpartner_fuer_Hinweisgeber.pdf.

⁷⁶ Sickinger, H., Formen und Verbreitung von Korruption in Österreich, 2011, გვ. 13 ხელმისაწვდომია: https://www.verwaltung.steiermark.at/cms/dokumente/11851468_74835812/d51bd898/Sickinger_Formen%20und%20Verbreitung%20von%20Korruption_.pdf.

ბა და საზოგადოების ნორმალური ურთიერთარსებობის წინაპირობებს საფრთხეს უქმნის.

შესაბამისად, ანტიკორუფციულ მექანიზმებად ხშირად შეხვდებით ხოლმე როგორც პრევენციული მექანიზმების მოთხოვნას საჯარო მმართველობითი სექტორისთვის, ასევე კერძო სექტორისთვის. აღნიშნულის კარგი მაგალითია მხილება. მხილება საჯარო სექტორში რეგულირდება ჩვენი ქვეყნის მოქმედი კანონმდებლობით, თუმცა ანტიკორუფციულ თემატიკაზე მომუშავე პირთა მოთხოვნაა მამხილებლის ინსტიტუტისა და მასთან დაკავშირებული რეგულაციების გავრცელება კერძო სექტორზე, სადაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია კეთილსინდისიერების დაცვა, მათ შორის, თავისუფალი კონკურენციის უზრუნველსაყოფად და სხვა.

2.3. პოლიტიკური კორუფცია

კორუფცია, რომელიც არსებობს მართვის მაღალ და უმაღლეს ეშელონებში, განიხილება, როგორც პოლიტიკური კორუფცია. „პოლიტიკური კორუფცია არის პოლიტიკური ლიდერების მიერ მათთვის მინიჭებული ძალაუფლების ბოროტად გამოყენება კერძო სარგებლის მიღების მიზნით.“⁷⁷ პოლიტიკური კორუფცია პოლიტიკოსების საქმიანობას და პოლიტიკური გადაწყვეტილებების კერძო გავლენებით მიღების საკითხებს მოიცავს. იგი არის ყველაზე მძიმე ფორმა კორუფციული ქმედებებისა, რომლის წინააღმდეგ საბრძოლველად მხოლოდ სამართალი და სამართლებრივი მექანიზმები არ კმარა. პოლიტიკური კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა ინტერდისციპლინური კვლევის ობიექტია და შესაბამისად, მის წინააღმდეგ ბრძოლის მექანიზმებიც სხვადასხვა დისციპლინების პერსპექტივით დანახული პრობლემის მოგვარების გზებში უნდა ვეძიოთ. მეცნიერთა ნაწილი პოლიტიკური კორუფციის ნაწილად ადმინისტრაციულ კორუფციას მიიჩნევს, რომელიც განიმარტება, როგორც კორუფცია ქვედა და საშუალო მმართველობით დონეზე.⁷⁸

⁷⁷ Transparency International, Topic Guide: Political Corruption, 2014, <https://knowledgehub.transparency.org/guide/topic-guide-on-political-corruption/5183>.

⁷⁸ როსტიაშვილი, ქ., პოლიტიკური კორუფცია მსოფლიოს კონტინენტებზე, 2007 წ. გვ. 17.

ამერიკის საჯარო მმართველობების ასოციაციის პრეზიდენტი ჯორჯ ფრედერიქსენი 2005 წელს დაწერილ წიგნში „ეთიკა საჯარო მმართველობაში“ წერდა, რომ საჯარო მმართველობის სულს ღირებულებები წარმოადგენს. ეს ღირებულებები სახელმწიფოს საქმიანობის ყველა სფეროში და კუთხეში გხვდება. ვინც სწავლობს საჯარო მმართველობას, სწავლობს ამ ღირებულებებს, ხოლო ვინც ახორციელებს მმართველობას, ანაწილებს და ავრცელებს ამ ღირებულებებს.⁷⁹

საჯარო მმართველობის ღირებულებების აღიარება, მათი გათავისება და ცხოვრების ყველა სფეროში მათით ხელმძღვანელობა სამართლებრივი და დემოკრატიული სახელმწიფოს საქმიანობის ფონად უნდა იქცეს. კერძოდ, არამხოლოდ უშუალოდ საჯარო მმართველობის განმახორციელებელი პირები უნდა აღიარებდნენ და ითავისებდნენ ღირებულებებს, არამედ პოლიტიკოსებიც, რომლებიც პატივს უნდა სცემდნენ ღირებულებების შინაარსს და სწორედ ამ ღირებულებების მიმართ ლოიალობის გამოჩენით ახორციელებდნენ ქვეყნის პოლიტიკურ მართვას. ეს მნიშვნელოვანი პროცესია. დემოკრატიული სახელმწიფოს მართვა და ფუნქციონირება პოლიტიკური მართვის გარეშე წარმოდგენილია, თუმცა სწორედ პოლიტიკური მმართველობა უნდა ხორციელდებოდეს ისე, რომ საჯარო მმართველობის სული არ დაირღვეს. ამასთან, ამერიკელი პოლიტოლოგი დუაით ვალდო⁸⁰ ასხვავებდა რა ბიუროკრატისა და პოლიტიკას ღირებულებით კონტექსტში, წერდა, რომ ღირებულებები შეუძლებელია ყველასთვის იყოს მისაღები ერთი და იგივე ფორმით.

არ არსებობს ღირებულებების ერთობლიობა, რომელიც ყველასთვის მისაღებია და არ არსებობს ქცევის წესები, რომლებიც ყველას მოსწონს. სწორედ ეს მდგომარეობა ქმნის აუცილებლობას, ღირებულებები მუდმივად იყოს შესწავლის და დაკვირვების ობიექტი. შესაბამისად, უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება იმ ღირებულებების შესწავლას და მაქსიმალურად ყველასთვის გასაგებად ფორმულირებას, რომელიც კორუფციულ სამართალდარღვევებს აგვაცილებს საზოგადოებაში. ამასთან, კორუფციის პრევენციას მათ შორის პოლიტიკური მმართველობის ფარგლებში, როგორც თანამედროვე სახელმწიფოების გამო-

⁷⁹ Ghere, R., K. and Frederickson, H. G., Ethics in Public Administration, NY: M. E. Sharpe, 2005, გვ. 32.

⁸⁰ Dwight, W., Hugh T. M., The Administrative State, A Study of the Political Theory of American Public Administration, 2007, გვ. 42.

წვევას, მუდამ აქტუალური ადგილი უჭირავს და მის მიმართ პრევენციული მექანიზმების დანერგვა ნებისმიერი საზოგადოების პრიორიტეტული ამოცანაა.

როდესაც პოლიტიკურ კორუფციაზე ვმსჯელობთ მნიშვნელოვანია სამი შეკითხვის ირგვლივ ფოკუსირება: ვინ? სად? და როდის? კერძოდ, ვინ ითვლება პოლიტიკური კორუფციის ჩამდენად? სად რა ვითარებაში ხდება პოლიტიკური კორუფცია და როდის აღიქმება კონკრეტული ქმედება პოლიტიკურ კორუფციად? შეკითხვაზე თუ ვინ არის კორუფციული ქმედების ჩამდენი პირი პოლიტიკურ კონტექსტში, პასუხი სხვადასხვაა. კერძოდ, საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფი სხვადასხვანაირი გაგებით აღიქვამს პოლიტიკური სამართალდარღვევის არსს და შესაბამისად მიიჩნევს ან არ მიიჩნევს ამა თუ იმ ქმედების ჩადენას პოლიტიკურ კორუფციად. ერთ შემთხვევაში საზოგადოების ნაწილის მიერ აღქმული პოლიტიკური გადაწყვეტილება ამ თუ იმ პოლიტიკოსის, შესაძლოა შეფასდეს პოლიტიკურ კორუფციად და იგივე ქმედება სხვა ჯგუფის მიერ აღქმულ იქნეს პოლიტიკურად მისაღებ ქმედებად.

ამასთან, შეკითხვაზე თუ სად განხორციელებული ქმედება ფასდება პოლიტიკურ კორუფციად, პასუხი ასევე არაერთგვაროვანია. ასე მაგალითად, ერთ შემთხვევაში საჩუქრის მიღება აღიქმება პოლიტიკურ კორუფციად, ხოლო მეორე შემთხვევაში შემოწირულობად. საზოგადოების მორალური ღირებულებები, საზოგადოების ფასეულობები და ასევე, საზოგადოების თითოეული წევრის ინდივიდუალური დამოკიდებულებები სხვადასხვა პასუხს იძლევა პოლიტიკური კორუფციის მიმართ.

პოლიტიკოსის დაპირება, არჩევნებში გამარჯვების მერე დაასაქმოს საჯარო სექტორში ახალგაზრდა მხარდამჭერები, სწორედ ამ მხარდამჭერთა მიერ შეიძლება პოლიტიკური დივიდენდების მომტანიც აღმოჩნდეს, ხოლო მის მოწინააღმდეგეთა თვალი კი, პოლიტიკურ კორუფციად. საზოგადოება, რომელიც მზადაა პოლიტიკოსის მხარდაჭერა განხორციელოს კორუფციული დაპირებების სანაცვლოდ, სულ სხვა ღირებულებითი წარმოდგენების მქონეა, ვიდრე საზოგადოების ის ნაწილი, რომლისთვისაც მსგავსი პოლიტიკური დაპირება, კორუფციული ქმედებების წახალისება და ამორალური ქცევაა.

პოლიტიკური კორუფციის მიმართ მესამე არსებითი შეკითხვაა, თუ რა ვითარებაში, რა დროს ჩადენილი ქმედება ფასდება პოლიტიკურ კორუფციად?

გერმანელი მეცნიერი არნოლს ჰაიდენჰეიმერი ამბობდა, რომ პოლიტიკური კორუფცია სხვადასხვა დროის მონაკვეთში განსხვავებულად აღიქმება. ის, რაც ადრე იყო დასაშვები, დღეს ფასდება პოლიტიკურ კორუფციად და იგივე ქმედების მიმართ განსხვავებული იქნება შეფასება მომავალში.⁸¹

პოლიტიკური კორუფცია პირდაპირ თუ არაპირდაპირ უკავშირდება საერთო კეთილდღეობას. „კორუფციას პოლიტიკური ეწოდება მაშინ, როდესაც მისი მოქმედი პირები პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლები არიან. აქ პოლიტიკოსები მხოლოდ ვიწრო გაგებით არ იგულისხმებიან, არამედ ბიუროკრატიული სისტემის უმაღლესი იერარქიებიც. ამ შემთხვევაში საზოგადოება არის დავალების მიმცემი, რომელმაც მათი ინტერესების დასაცავად პოლიტიკოსები გარკვეული უფლებამოსილებით აღჭურვა და ამ უკანასკნელებმა კი ეს პირობა/დავალება არ შეასრულეს. კორუფციის ეს ფორმა ხშირად მოიხსენიება როგორც state capture, grand corruption ან legislative corruption“.⁸²

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე შესაძლოა დავასკვნათ, რომ მუდმივად ცვალებადი საზოგადოებრივი ღირებულებები და პოლიტიკური კორუფცია ქმნიან კონტექსტუალური და კონტიგენტური ელემენტების ერთობლიობას, რადგან ისინი ექვემდებარებიან არამდგრად გარემოს და ინტერპრეტაციებს. პოლიტიკური კორუფციის დროს დგება საკითხი თუ როგორ გამოიყენება საჯარო სახსრები, საჯარო ხელისუფლება და ძალაუფლება? ამავედროულად, არანაკლებ საინტერესოა იმაზე დაფიქრება, თუ რას წარმოადგენს ამა თუ იმ საზოგადოების ღირებულება, ზნეობის ნორმა და მისი ურთიერთმიმართება საზოგადოების პოლიტიკურ ცხოვრებასთან. მუდმივად ცვალებად გარემოში და საზოგადოებაში კორუფციული ქმედებების შესახებ აღქმები განსხვავებულია და წარმოდგენა კარგ და საუკეთესო ცხოვრებაზე, საჯარო სიკეთესა და ღირებულებებზე განსხვავებული ინტერპრეტაციის საგანი ხდება.

სწორედ ამიტომ, მუდმივად არის საჭირო ტერმინ „კორუფციას“ მიეცეს შესაბამისი განმარტება და გაივლოს ხაზი კერძო და საჯარო ინტერესს შორის, რაც მუდმივი კვლევისა და შესწავლის ობიექტი უნდა იყოს. ყველაზე მნიშვნელოვანი კი ტერმინ „კორუფციის“ სხვადასხვა მეცნიერული ხედვით შესწავლაა, რადგან

⁸¹ Heidenheimer, A. J., Johnston M., and LeVine V., T. (eds.), Political Corruption: A Handbook, 1989, გვ. 357.

⁸² ხუბუა გ., ყალიჩავა კ. (რედ.), ადმინისტრაციული მეცნიერების სახელმძღვანელო, 2018, თბილისი, გვ. 331.

იგი ინტერდისციპლინური ბუნებისაა და მისი მრავალწახნაგოვანი ბუნების მიმართ კვლევები პარალელურად სხვადასხვა დისციპლინის პერსპექტივიდან უნდა მიმდინარეობდეს. სწორედ ინტერდისციპლინური კვლევა არის გზა ვიპოვოთ გამოსავალი მუდმივად ცვალებადი და არამდგრადი საზოგადოებრივი ღირებულებებისა და პოლიტიკური კორუფციის მიერ შექმნილი ჭაობიდან.

2.4. კორუფციის ნეგატიური გავლენები და შედეგები

კორუფციის შედეგები ეკონომიკაზე, სახელმწიფოსა და საზოგადოებაზე დრამატულია. აღნიშნულს მოწმობს არაერთი კვლევა, რომელიც დეტალურად მიმოიხილავს კორუფციის გავლენებს საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროსა და საზოგადოებრივ პროგრესზე.⁸³ კორუფცია აფერხებს ეკონომიკურ განვითარებას, აუარესებს ჯანდაცვისა და განათლების სისტემას, ანადგურებს სოციალურ კაპიტალს და ამით აღძრავს მოსახლეობაში უნდობლობას პოლიტიკისა და საჯარო მმართველობის მიმართ. მოგეხსენებათ, რომ საერთაშორისო გამჭვირვალობა ყოველწლიურად აქვეყნებს მსოფლიო ქვეყნების კორუფციის აღქმის ინდექსს. 2021 წლის მონაცემებით საქართველოს 55-ე ქულა აქვს და 180 ქვეყანას შორის 45-ე ადგილზეა;⁸⁴ ამასთან, რეგიონის მასშტაბით უპირატესობას ინარჩუნებს, თუმცა აღნიშნული პოზიციის გათვალისწინებით, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ კორუფციის პრევენციასთან მიმართებით არსებული გამოწვევები ჩვენი ქვეყნის დღის წესრიგში აქტუალობას ინარჩუნებს.

მაშინ როდესაც კორუფციის აღქმის გასაშუალოებული მაჩვენებლის პირობებში ქვეყნის წინაშე მდგარი გამოწვევები კორუფციასთან მიმართებით საკმაოდ ყურადსაღებია და ამასთან, ათეულში შესული ქვეყნების მედიაც კი პერიოდულად აშუქებს საკმაოდ ხმამაღალ სტატიებს შესაძლო კორუფციული

⁸³ OECD (2015), Consequences of Corruption at the Sector Level and Implications for Economic Growth and Development, OECD Publishing, Paris [<https://www.oecd-ilibrary.org/governance/>].

⁸⁴ საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველო, კორუფციის აღქმის ინდექსი 2021: საქართველოს კორუფციის აღქმის ინდექსი 1 ქულით გაუარესდა, 2022 [<https://transparency.ge/ge/post/>].

გარიგებების თაობაზე, ადვილი წარმოსადგენია თუ რა საზოგადოებრივი დამოკიდებულებები არსებობს იმ ქვეყნებში, სადაც კორუფციის აღქმის ინდექსი 100 ქულას აჭარბებს. მათ შორის ჩვენი რეგიონის ქვეყნების მაგალითითაც რომ ვიმსჯელოთ, ცხადი ხდება, თუ რა ნეგატიურ მოვლენებთან მივყავართ კორუფციის გამეფებას საზოგადოებრივი ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროში.

მაგალითად, ჯანდაცვის სისტემის მიმართ უნდობლობას იწვევს სამედიცინო განათლების სფეროს კორუმპირებულობა და უხარისხო განათლების სანაცვლოდ „ნაყიდი დიპლომები“. სურსათისა და სოფლის მეურნეობის სფეროში არსებულ კორუფციას საზოგადოების, მომხმარებლის შეცდომაში შეყვანა, უვარგისი საკვებით და პირველადი მოხმარების საგნებით მათი მომარაგების პრობლემებთან მივყავართ; იუსტიციის სფეროში კორუფციას ადამიანის უფლებების უსამართლო დარღვევასთან, სახელმწიფო ინსტიტუტების რღვევასთან და სახელმწიფოს საერთოდ ჩამოშლასთან და სხვა. ეს მცირე მაგალითები, განზოგადებულად ფორმულირებული, სინამდვილეში რეალურ ფაქტებს ეფუძნება კონკრეტული მაგალითების სახით და კორუფციის მკვლევრებს მუდამ ახსენებს საკითხის სერიოზულობას და პრობლემის სიმძაფრეს.

კორუფცია არაა მხოლოდ ქრთამი და თანამდებობის ბოროტად გამოყენება. კორუფცია უპირატესობის მინიჭება, უკანონო და დაუშვებელი საჩუქარი, კარტელური გარიგება, ზეგავლენით ვაჭრობა და სხვა არაკეთილსინდისიერი ქმედებებია, რომელთა მავნე შედეგებს როგორც განვითარებულ, ასევე განვითარებად ქვეყნებში საკმაოდ დიდი ზარალად მიიჩნევენ. ასე მაგალითად, გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში 2015-2019 წლების განმავლობაში ფედერალური კრიმინალური პოლიციის მიერ აღრიცხული კორუფციული დანაშაულებიდან 161 მილიონი მხოლოდ ფულადი ზარალის სახით აღირიცხა, რაც მთლიანი კორუფციული დანაშაულების მხოლოდ მეხუთედია.⁸⁵ ეს მონაცემი ხაზს უსვამს იმ ნეგატიურ ეფექტს, რასაც იწვევს კორუფცია ეკონომიურად ძლიერ სახელმწიფოებში. ადვილი წარმოსადგენია, თუ რა გავლენის მომტანია იგივე ქმედებები იმ ქვეყნებში, რომლებიც მრავალი წელია კორუფციის აღქმის მაღალი ინდექსით გამოირჩევიან მსოფლიო რუქაზე.

⁸⁵ Enste, D.H., Folgen von Korruption für Wirtschaft, Staat und Gesellschaft, 2021, ob. [<https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/>].

1990-იანი წლებიდან მოყოლებული მრავალრიცხოვანმა ემპირიულმა კვლევამ აჩვენა, რომ კორუფციის მაღალი დონის მქონე ქვეყნებს აქვთ მატერიალური კეთილდღეობის დაბალი დონე, რაც განისაზღვრება და გამოიხატება ოფიციალური მშპ-ით.⁸⁶ ამასთან, კორუმპირებული ქვეყნების ეკონომიკური მდგომარეობა ვერ უმჯობესდება უცხოური ინვესტიციებით, ვინაიდან ინვესტორთა განწყობები და ნდობა ამა თუ იმ ქვეყანაში ინვესტირების თაობაზე დიდწილად არის დამოკიდებული მშპ-სა და ქვეყნის სამართლებრივ სტაბილურობაზე, კანონის უზენაესობის ხარისხსა და საზოგადოების კულტურაზე.⁸⁷ კორუფცია ასევე ზეგავლენას ახდენს საჯარო მმართველობის ეფექტურობას; კორუფციულ ქვეყნებში სერვისები და პროდუქტები უფრო ძვირია ან უხარისხო.

გარდა ამისა, სახელმწიფო ინვესტიციების არა მხოლოდ რაოდენობა, არამედ ხარისხიც პრობლემურია და შემცირებულია ხარჯები სოციალურ სექტორში და ინფრასტრუქტურაში. ეს ხელს უშლის ქვეყნის მდგრად განვითარებას და მთავრობის უნარს, განახორციელოს საჭირო რეფორმები. კორუმპირებულ ქვეყნებში მოსახლეობის ძირითადი მოთხოვნილებები, როგორიცაა განათლებაზე ან ჯანდაცვის სერვისებზე ხელმისაწვდომობა, არ კმაყოფილდება ხარისხიანად. კორუფციის დამანგრეველი ეფექტი ასევე ჩანს ამ თუ იმ ქვეყნის ალტერნატიული კეთილდღეობის ინდიკატორებში, როგორიცაა ზოგადი კეთილდღეობა და ცხოვრებით კმაყოფილება. ორივე მნიშვნელოვნად დაბალია კორუფციით დაზარალებულ ქვეყნებში, ვიდრე კორუფციისგან შედარებით თავისუფალ ქვეყნებში.⁸⁸

შრომის პროდუქტიულობა და კაპიტალის ბაზარი არანაკლებ ზარალდება კორუფციის ნეგატიური გავლენით. კომპანიები პროფესიული ადამიანური რესურსის მოზიდვის ნაცვლად, საჭირო კონტაქტების მქონე პირებს ასაქმებენ; სახელმწიფო სამსახურში მკვიდრდება ნეპოტიზმი და პროტექცია და უკანა რი-

⁸⁶ Enste, D. and Heldman, C., Causes and Consequences of Corruption: An Overview of Empirical Results, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), German Economic Institute, 2017.

⁸⁷ ალაპიშვილი, ი., ICSID-ის პრეცედენტული სამართლის მნიშვნელობა განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყნებისათვის: უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების დაცვა საქართველოში [სადისერტაციო ნაშრომი], 2021.

⁸⁸ Enste, D.H., Folgen von Korruption für Wirtschaft, Staat und Gesellschaft, 2021, ob. [\[https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/\]](https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/).

გებში ინაცვლებს პროფესიონალიზმი და ცოდნაზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის დაგეგმვის კულტურა. აღნიშნული კი დამანგრეველია არამართო საჯარო, არამედ ასევე კერძო სექტორისთვის. კომპანიები პროფესიონალი ადამიანური კაპიტალის წახალისებისა და იდეების გენერირების ნაცვლად ამუშავებენ ჩრდილოვანი კავშირების მქონე კადრების მოზიდვისა და ახალი კორუფციული სქემების დანერგვის გეგმებს. რა თქმა უნდა ეს ყოველივე აისახება მოსახლეობაზე, სერვისებზე, ახალგაზრდა თაობის მოტივაციაზე და მთლიანი საზოგადოების პროგრესის დამამუხრუჭებელ ფაქტორად გვევლინება.

კორუფციის გავლენით ქვეყნების იქმნება ჩრდილოვანი ეკონომიკისთვის საუკეთესო გარემო. ჩრდილოვანი ეკონომიკა, იგივე არაფორმალური ეკონომიკა არის ეკონომიკის სფერო, რომელშიც ეკონომიკური საქმიანობა მიმდინარეობს სახელმწიფო კონტროლის გარეშე, გადასახადების გადახდის გარეშე, ფორმალური კანონებისა და რეგულაციების დაცვის გარეშე. სწორედ ეს გარემო ჭირდება კორუფციას მდგრადობის შესანარჩუნებლად და გასამყარებლად. დაუბეგრავი სამუშაო, უკონტროლო მიგრაცია და მოუწესრიგებელი საგადასახადო სისტემა მაჩვენებელია ჩრდილოვანი ეკონომიკის მასშტაბების და მისი კავშირების კორუფციასთან. იგივე ეხება ემპირიულად დადასტურებულ ნეგატიურ კავშირს კორუფციის მასშტაბსა და უთანასწორობის ხარისხს შორის: რაც უფრო დიდია კორუფცია, მით მეტია შემოსავლების მიხედვით სხვაობა და უთანასწორობა საზოგადოების წევრებს შორის ამა თუ იმ ქვეყანაში. ამასთან, უთანასწორობა ხელს უწყობს კორუფციას და იქმნება ე.წ მოჯადოებული წრე: სიღარიბე, უთანასწორობა და კორუფცია, რომლებიც აძლიერებს ერთმანეთს გამოიხატება სიღარიბე-კორუფციის სპირალის სახით.⁸⁹

კორუფციას ყველაზე მეტი ნეგატიური გავლენა აქვს დემოკრატიაზე. კორუფცია დემოკრატიული მმართველობის მტერია. თუ საზოგადოებას ნდობა არ აქვს მისი მმართველობითი ინსტიტუტებისადმი, შესაბამისად ეჭვქვეშ დგება დემოკრატია და მისი ღირებულებები. ამის საინტერესო მაგალითი შეგვიძლია ვიხილოთ აღმოსავლეთ ევროპის რამდენიმე ქვეყნის დემოკრატიული განვითარების ილუსტრირებიდან, რაც საინტერესოდ წარმოაჩინეს გერმანელმა მკვლე-

⁸⁹ Transparency International, The Impact of Corruption on Growth and Inequality, 2014, [http://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Impact_of_corruption_on_growth_and_inequality_2014.pdf].

ვრებმა 2018 წლის კვლევაში.⁹⁰ კვლევაში ვკითხულობთ, რომ „ყოველი მეოთხე რუმინელი რეგულარულად უხდის ქრთამს ოფისებსა და ხელისუფლებას. ბუღღარეთში ეს მოსახლეობის დაახლოებით 15 პროცენტია. უნგრეთში დაახლოებით 13 პროცენტია, პოლონეთში 8 პროცენტი. შედარებისთვის: გერმანიაში მოქალაქეთა ერთ პროცენტზე ნაკლებს აქვს ასეთი გამოცდილება. ამიტომ გასაკვირი არ არის, რომ ახლო აღმოსავლეთის ევროკავშირის ქვეყნებში დემოკრატიის მიმართ ნდობა წლების განმავლობაში მუდმივად ეცემა, ყოველწლიურად დაახლოებით ნახევარი პროცენტული პუნქტით. მაშინ როცა გერმანელების დაახლოებით 95 პროცენტი კვლავ მხარს უჭერს დემოკრატიას და მის ინსტიტუტებს, უნგრელებისა და ლიეტუველების მხოლოდ 60 პროცენტია დარწმუნებული დემოკრატიულ სისტემაში.

პოლონეთსა და რუმინეთში ეს მხოლოდ ყოველ მეორე მოქალაქეს ეხება. ღირებულებები კიდევ უფრო დაბალია ბუღღარეთში და სლოვაკეთში.“ აღნიშნულის მიზეზად კვლევის ავტორები სუსტი ანტიკორუფციული მექანიზმების არსებობას ასახელებენ ზემოაღნიშნულ ქვეყნებში. ეს კვლევა და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული მონაცემი საყურადღებოა საქართველოსთვისაც. მხოლოდ დემოკრატიული მმართველობითი ინსტიტუტების გამართვა არაა საკმარისი პროგრესის შესანარჩუნებლად. მიღწეული წარმატებული შედეგები მუდმივი ზრუნვის ობიექტი უნდა იყოს თანამედროვე ანტიკორუფციული მექანიზმების სისტემური აქტივაციის მეშვეობით, რათა არ მოდუნდეს ყურადღება და არ გადაიდგას ნაბიჯი რეგრესისკენ.

საკმაოდ მძიმე შედეგის მომტანია კორუფცია სოციალური ურთიერთობებისათვის. ე.წ. სოციალური კაპიტალისთვის. ტერმინი „სოციალური კაპიტალი“⁹¹ ამერიკელმა სოციოლოგმა ჯეიმს ქოულმენმა შემოიღო. იგი გულისხმობს ადამიანების საერთო მიზნებისათვის ერთობლივი მოქმედების უნარს. იმისათვის, რომ წარმატებით აიგოს სოციალური ინსტიტუტები და ორგანიზაციები, როგორიცაა, მაგალითად, დიდი ბიზნეს-გაერთიანებები, საზოგადოებრივი ასოციაციები თუ

⁹⁰ Dominik, E., and Acht, M., Democratic Support and Corruption: Lessons from East Europe, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), German Economic Institute, 2018.

⁹¹ სოციალური კაპიტალის განმარტება ხელმისაწვდომია ეროვნული ბიბლიოთეკის ლექსიკონში, იხ: <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=4611>

პოლიტიკური პარტიები, აუცილებელია ადამიანი ენდოს ადამიანებს, რომლებთანაც მას არანაირი პირადი კავშირი არ აქვს. იმ საზოგადოებებს, რომლებშიც ნდობის სოციალური კაპიტალი იშვიათად სცდება მეგობრებისა და ნათესავების ვიწრო წრეს, ხშირად „კლანურ“ ან „ფამილისტურ საზოგადოებებს“ უწოდებენ. ასეთ საზოგადოებებში ადამიანები უფრო მეტად არიან დამოკიდებულნი სახელმწიფოზე, რადგან უჭირთ დიდი ორგანიზაციების დამოუკიდებლად შექმნა. სწორედ სოციალური კაპიტალის შექმნის დამაბრკოლებელ გარემოებას წარმოადგენს კორუფცია და მისი გავლენები. იგი საზოგადოების წევრებს შორის ნდობის ნულამდე დაყვანის მაპროვოცირებელია და შესაბამისად, ბიძგის მიმცემი „კლანური“ თუ „ფამილისტური“ სტრუქტურების ჩამოყალიბების.

2.5. კვლევები და მიდგომები კორუფციის შესწავლის გზაზე

კორუფცია დღეს ფართოდ განიხილება, როგორც ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემა, რომელიც ძირს უთხრის ნდობას მთავრობისა და ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ, ეკონომიკურ ეფექტურობას, კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპს და ზოგადად ადამიანის კეთილდღეობას. მოკლედ რომ ვთქვათ, კორუფცია არის მთავარი დაბრკოლება დღეს ყველასთვის ნაცნობ «დანიისკენ მიმავალ გზაზე» – სტაბილური და წარმატებული სახელმწიფოს მშენებლობის საბოლოო სახე. ამით აიხსნება, თუ რატომ გაიზარდა მცდელობები ანტიკორუფციული პოლიტიკის ხელშეწყობის მიზნით ბოლო წლებში. მაგრამ მაშინ, როდესაც კორუფციისა და ანტიკორუფციულობის საკითხს მიეპყრო პოლიტიკოსების, მეცნიერების, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და გლობალური მედიის ყურადღება, მცირე ყურადღება დაეთმო კორუფციასა და ანტიკორუფციულობის შექმნას, ცვლილებასა და განხორციელებას შორის კავშირს.

ეკონომისტები, პოლიტოლოგები და განსაკუთრებით პოლიტიკის შემქმნელები, ძირითადად, კმაყოფილნი არიან იმით, რომ აკვირდებიან განსხვავებებს დღევანდელ დაბალ კორუფციასა და მაღალკორუფციულ ქვეყნებს შორის და მათ ყველანაირი რეიტინგებითა და ინდექსებით აღწერენ. ამ რეიტინგების შე-

სახეზე კითხვები არაერთხელ დაისვა, შესაბამისად ახალი სიები, განახლებული მეთოდოლოგიები მუდმივად ჩნდება.

„ანტიკორუფციას“ იშვიათად განიხილავდნენ, როგორც ისტორიულ საგანს, გარდა იმ შემთხვევისა როდესაც ეს კორუფციის საპირწონე შემთხვევა იყო. ამან წარმოქმნა მდიდარი და მრავალფეროვანი ისტორიოგრაფია. ისტორიკოსები, ჟურნალისტები და ისტორიულად მოაზროვნე პოლიტოლოგები თუ ეკონომისტები ცდილობდნენ კორუფცია ორი პერსპექტივიდან შეესწავლათ. პირველი ეხება კორუფციის მნიშვნელობასა და პრაქტიკას, მის როლს წარსულ საზოგადოებებში და როგორ შეიცვალა დისკურსი მის შესახებ დროთა განმავლობაში. მაგალითად, გერმანიაში, საფრანგეთში, ინგლისსა და ნიდერლანდებში, ბოლო წლებში დაწყებული პროექტები, ფოკუსირებული იყო ტერმინის კორუფციის ისტორიულ გამოყენებაზე პოლიტიკურ და ფილოსოფიურ ლიტერატურაში.

სინამდვილეში, საზოგადოებრივი ღირებულებებისა და კორუფციის შესახებ ისტორიოგრაფიის დიდი ნაწილი ეფუძნება კორუფციის კონტექსტუალურ და კონსტრუქტივისტურ გაგებას. კორუფციის შესახებ მაიკლ ჯონსტონის „ნეოკლასიკური“ განმარტების გათვალისწინებით კორუფცია არის: „საზოგადოებრივი წესრიგის სისტემის შემადგენელი სამართლებრივი ან სოციალური სტანდარტების, საჯარო როლის ან რესურსის ბოროტად გამოყენება კერძო სარგებლისთვის“. ასეთი მიდგომა ხაზს უსვამს იმას, რომ კორუფცია არ უნდა იყოს შესწავლილი ოცდამეერთე საუკუნის არაისტორიული და უნივერსალური თვალთახედვით, არამედ ემპირიული დეფინიციის დახმარებით, რომელიც გვაწვდის მინიშნებებს იმის შესახებ, თუ რას ნიშნავს კორუფცია.⁹²

ასეთი განმარტება ასევე სასარგებლო კონცეპტუალური ინსტრუმენტია, რადგან ის გვახსენებს, რომ კორუფცია შეიძლება იყოს როგორც იურიდიულად, ასევე სოციალურად განსაზღვრული. უფრო მეტიც, ის გვაგრძნობინებს იმ ფაქტს, რომ კორუფცია უძველესი დროიდან უკავშირდებოდა საჯარო ძალაუფლების და საზოგადოებრივი ინტერესების ბოროტად გამოყენებას, ისევე როგორც, ამგვარი ბოროტად გამოყენების მნიშვნელობის დასადგენად, საჭი-

⁹² Johnston, M., First, Do No Harm—Then, Build Trust: Anti-Corruption Strategies in Fragile Situations, Department of Political Science, Colgate University, 2011.

როა უფრო ფართო პოლიტიკური, კულტურული, ინტელექტუალური და ეკონომიკური კონტექსტი.

როგორც აღინიშნა, არსებობს თანამედროვეობისა და კორუფციის შესახებ მეორე ისტორიოგრაფიული მიდგომა. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ პირველ ათწლეულებში, „მოდერნიზაციის კვლევებმა“ განასხვავა დასავლეთის თითქოს კარგად განვითარებული კორუფციისგან თავისუფალი თანამედროვე საზოგადოებები და შედარებით კორუმპირებული ტრადიციული საზოგადოებები.

ტრადიციულ საზოგადოებებს ახასიათებდა ნეპოტიზმი, მექრთამეობა და კლიენტელიზმი, რადგან მათ არ გააჩნდათ კარგად მოქმედი ვებერისეული სტილის ბიუროკრატია და საბაზრო ეკონომიკა. ან, როგორც სამუელ ჰანთინგტონმა თქვა ცნობილ სტატიაში 1968 წელს, „განსხვავებები კორუფციის დონეზე, რომელიც შეიძლება არსებობდეს მოდერნიზებულ და პოლიტიკურად განვითარებულ საზოგადოებებს შორის ატლანტიკური სამყაროსა და ლათინური ამერიკის, აფრიკისა და აზიის საზოგადოებებს შორის. ნაწილი ასახავს მათ განსხვავებას პოლიტიკურ მოდერნიზაციასა და პოლიტიკურ განვითარებაში.“⁹³ მაგრამ არსებობდა იმედი: ითვლებოდა, რომ დასავლური არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და მთავრობების მიერ დაფინანსებული განვითარების პროექტები დააჩქარებდა დემოკრატიულ პროცესებს, მათ შორის, გრძელვადიან პერსპექტივაში, აღმოფხვრიდა კორუფციას.

ეკონომიკურ ლიბერალიზაციაზე აქცენტი, როგორც კორუფციის აღკვეთის საშუალებაზე „ვაშინგტონის კონსენსუსის“ პერიოდში (1980-იანი და 1990-იანი წლები), მიეკუთვნება იმავე მიდგომებს. მიუხედავად იმისა, რომ კლასიკური მოდერნიზაციის თეორიებმა და ასევე (ნეო)ლიბერალურმა პოლიტიკამ თანდათან დაკარგა მიზმიდევლობა, ბოლო წლებში კვლავაც გაჩნდა მეცნიერთა ინტერესი თანამედროვეობისა და კორუფციის ურთიერთობის მიმართ. აქ შესაძლებელია გამოვყოთ ორი ტიპის კვლევები.

პირველი მიდგომის ფარგლებში შედარებულია კლასიკურ მოდერნიზაციის თეორიასთან, თუმცა იმის ნაცვლად, რომ ძირითადად კონცენტრირდნენ ვითომ ტრადიციულ და კორუმპირებულ საზოგადოებებში არსებულ პრობლემებზე,

⁹³ Huntington, S. P., *Modernization and Corruption*, Routledge, 2002.

მკვლევრები ხსნიან თუ როგორ შეზღუდეს კორუფცია შედარებით არაკორუმპირებულმა ქვეყნებმა, როგორიცაა შვედეთი და დანია. ძირითადი დაშვება არის ის, რომ ეფექტური ანტიკორუფციული პრინციპები შეიძლება იყოს მათი წარმატებული ისტორიებიდან გამომდინარე. განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო გარდამავალმა პერიოდმა (ჩვეულებრივ, მოდერნიზაციასთან გაიგივებული), რომელიც ამ ქვეყნებმა განიცადეს ადრეული თანამედროვე ეპოქის დასასრულსა და თანამედროვეობის დასაწყისის შორის, დაახლოებით 1700-1900 წლებში.

ეს „ისტორიული შემობრუნება“ ანტიკორუფციულ კვლევაში, ფაქტობრივად, პოლიტიკაზე ორიენტირებული მცდელობა იყო. მასზე გავლენა მოახდინა 1990-იანი წლების განმავლობაში მზარდმა ინტერესმა კარგი მმართველობისა და დემოკრატიზაციის თემების მიმართ, რამაც გააფართოვა ის სფერო, რაც ითვლება ეფექტური ანტიკორუფციული კულტურის ნაწილად.⁹⁴

მეცნიერები, რომლებიც ფართოდ იყვნენ დაინტერესებულნი გლობალური პოლიტიკური განვითარებით, როგორიცაა ფრენსის ფუკუიამა⁹⁵ და ჯიმს რობინსონი⁹⁶ ეხებოდნენ ამ საკითხებს და მათ კვლევებში ანტიკორუფცია და კარგი მმართველობა, როგორც წესი, გაიგივებული იყო დემოკრატიის ისტორიულ განვითარებასთან, ანგარიშვალდებულებასთან, საჯარო საქმეებში გამჭვირვალობასთან, ვებერისეული სტილის ბიუროკრატიასთან და კანონის უზენაესობ

ზემოაღნიშნული მეცნიერული წვლილი, ბევრად უფრო მდიდარია მეთოდოლოგიურად, ვიდრე მისი კორუფციასთან ბრძოლაში პრაქტიკული გამოყენებით. მიუხედავად ამისა, ისინი ერთობლივად ხელს უწყობენ კორუფციის შემცირების შეცდომაში შემყვან მართივ რეცეპტს და მტკიცედ ვარაუდობენ, რომ მისი გამოყენება ევროპის ნებისმიერ წერტილში შესაძლებელია, მიუხედავად პოლიტიკური კულტურის, ეკონომიკური გარემოებების, სოციალური ორგანიზაციის, ენის, რელიგიის და ა.შ.

⁹⁴ Andrews, M., Pritchett, L., and Michael J. V., Building State Capability: Evidence, Analysis, Action, Oxford University Press, 2017, გვ. 123-139.

⁹⁵ ფრენსის ფუკუიამა - იაპონური წარმოშობის ამერიკელი ფილოსოფოსი, პოლიტოლოგი, პოლიტეკონომისტი და მწერალი. ცნობილია თავისი წიგნით „ისტორიის დასასრული და უკანასკნელი ადამიანი“ (1992), რომელშიც ამბობს, რომ მთელ მსოფლიოში ლიბერალური დემოკრატიის გავრცელება შეიძლება მოწმობდეს კაცობრიობის სოციოკულტურული ევოლუციის ბოლო წერტილს და გახდეს ადამიანური მმართველობის უკანასკნელი ფორმა.

⁹⁶ თანამედროვე ბრიტანელი ეკონომისტი და პოლიტოლოგი.

ამის საპირისპიროდ, კორუფციისა და თანამედროვეობის ხელახალი განხილვის მეორე გზა ბოლო წლებში უფრო უახლოვდება ჩვენს კონტექსტურ მიდგომას. მკვლევრები აგრძელებენ მსჯელობას, იყო თუ არა გადამწყვეტი მეთვრამეტე საუკუნის ბოლოსთვის კორუფციის იმდროინდელი გაგება. ზოგიერთი ხედავს „გრძელ მეცხრამეტე საუკუნეს», როგორც განსაკუთრებულ მომენტს, როდესაც ძველი პრივილეგიები და პრაქტიკა, განსაკუთრებით მფარველობა, კორუფციად და დაღუპვად ითვლებოდა. შედეგად, კორუფციის უძველესი და პრემოდერნული ინტერპრეტაციები გაგებული იყო, როგორც პიროვნების ან მთელი საზოგადოების ღირსების მორალური გადაგვარება.

ისინი შეიცვალა კორუფციის ახალი შეზღუდული ცნებით, რომელიც ორიენტირებული იყო საჯარო ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებაზე კერძო მიზნებისთვის ფორმალურ-სამართლებრივი წესების მიხედვით – პოლიტიკური გადახრის ფორმა, რომელიც თავისთავად ეფუძნებოდა უფრო მკვეთრ განსხვავებას კერძო და საჯარო სფეროებს შორის. თუმცა, მათ ასევე ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ადრეულ თანამედროვე და თანამედროვე საზოგადოებებს შორის შეიძლება განსხვავებები დადგინდეს, ცნებები, როგორიცაა „ტრადიციული“, „ადრეული თანამედროვე“ და „თანამედროვე“, კორუფციასთან მიმართებაში, სიფრთხილით უნდა იქნას განხილული.

ისტორიული რეალობა, ისინი ასახავს ინტერპრეტაციებს, იდეალებსა და აღქმებს იმის შესახებ, თუ როგორ აფასებდნენ და ლეგიტიმირებდნენ თანამედროვეები თავიანთ საზოგადოებას და არ ეთანხმებოდნენ და დელეგიტიმირებდნენ (არადასავლელი) უცხოელების ან მათი წინაპრების საზოგადოებას.

და ბოლოს, სინამდვილეში, კორუფციის კონტროლი არსებობდა ადრეულ თანამედროვე საზოგადოებაში, ხოლო თანამედროვე ეპოქაში შეიქმნა კორუფციის ახალი და სერიოზული ფორმები.

2.6. კორუფციის წარმოშობის მიზეზები და ინდიკატორები

კორუფციაზე, როგორც ყველა დროის მანკიერ გამოვლინებაზე საუბრისას ისმევა შეკითხვა მის გამომწვევ მიზეზებთან მიმართებით. ავტორთა ნაწილი მიიჩნევს, რომ კორუფციის წარმოქმნასა და განვითარებას თანამედროვე მსოფლიოში განაპირობებს სხვადასხვა მნიშვნელოვანი ფაქტორი, როგორიცაა: ხალხის ეთნოფსიქოლოგია, კულტურული ტრადიციები, მმართველი ელიტის მიერ გამოცხადებული იდეოლოგია და შესაძლო ორმაგი სტანდარტები, საგარეო ფაქტორები, მათ შორის სუვერენიტეტის მორღვევა, ეკონომიკური მდგომარეობა, ქვეყნის პოლიტიკური კურსი, პრიორიტეტები და ტექნოლოგიების განვითარების დონე.

საჯარო მმართველობის განმახორციელებელი ნებისმიერი დონე და საჯარო მმართველობის ნებისმიერი სფერო შესაძლო იყოს კორუფციული რისკის შემცველი. ამასთან, პრაქტიკოს სპეციალისტთა ნაწილი ამ მოსაზრებას ბოლომდე არ იზიარებს და ამბობს, რომ საჯარო მმართველობის ყველა სფეროს კორუფციის რისკის სხვადასხვა ხარისხი აქვს, ზოგან მაღალია კორუფციული რისკი და ზოგან დაბალი. ავტორთა ნაწილი მიიჩნევს, რომ იქ სადაც მმართველობით პროცესზე რამდენიმე აქტორია პასუხისმგებელი, კორუფციული რისკი შედარებით დაბალია; ხოლო, სადაც გადაწყვეტილება ერთპიროვნულად მიიღება, კორუფციული რისკი მატულობს.

ამერიკელი სოციოლოგი, კრიმინოლოგი და მკვლევარი დონალდ კრესი 1973 წელს გამოცემულ წიგნში აყალიბებს კორუფციული სამართალდარღვევის გამომწვევ სამ ფაქტორს, რომელიც ცნობილია როგორც „კრიმინალური სამკუთხედი“.

კერძოდ, ეს სამი ფაქტორია:

- მოტივაცია (მე მჭირდება ფული)
- ქმედების განხორციელებისთვის ხელსაყრელი გარემო (ვერაგინ დამინახავს, ვერაგინ დამიჭერს)
- საკუთარი თავის გამართლება (არავის არაფერს ვავნებ ამ ქმედებით; ამას ხომ ყველა აკეთებს).

მარტივ შეკითხვაზე, თუ რა გახდა კორუფციული სამართალდარღვევის ჩადენის მიზეზი, დონალდ კრესმა კვლევის ფარგლებში გამოკითხულ პატიმართაგან მიღებული პასუხების ანალიზის საფუძველზე დაადგინა, რომ ეს იყო ნდობის ბოროტად გამოყენება; ამასთან, ის ქმედებები, რაც მათ მიერ იყო ჩადენილი ტექნიკურად საერთოდ არ წარმოადგენდა ცალ-ცალკე აღებული, დანაშაულს, თუმცა ერთობლიობაში ქმნიდა სამართალდარღვევის შემადგენლობას.

წინამდებარე სახელმძღვანელოს ფარგლებში კორუფციული სამართალდარღვევის ისტორიული მიზეზები ამომწურავად განვიხილეთ და შესაძლებელია დავასკვნათ, რომ მხოლოდ წარსული არ არის ერთადერთი განმაპირობებელი ფაქტორი დღევანდელი კორუფციული ქმედებებისა. მნიშვნელოვან გავლენას კორუფციის წარმოშობაზე ახდენს ადამიანის შინაგანი ღირებულებები, მისი ფინანსური მდგომარეობა და კონკრეტული სიტუაცია. კორუფციის პრევენციაზე მომუშავე მკვლევრები და ორგანიზაციები იკვლევენ რა კორუფციის წარმოშობის მიზეზებს, აცალიბებენ კონკრეტულ ინდიკატორებს, რომელთა გათვალისწინებაც აუცილებელია კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის გზაზე.

აუცილებელია კორუფციის გამომწვევი მიზეზების წინააღმდეგ ბრძოლის დროს დაიდენტიფიცირდეს ყველაზე მოწყვლადი სფეროები, სადაც მომეტებულია კორუფციის რისკი. ასეთი შესაძლოა იყოს შესყიდვების სფერო, სოციალური მომსახურების სფერო, ნებართვები და ლიცენზიები, გადასახადები, საექსპერტო სფერო და სხვა. ასევე, მნიშვნელოვანია მუდმივად კონცენტრირება გადაწყვეტილების მიმღებ პირზე. კერძოდ, იმის განსაზღვრა, თუ ვინ იღებს მმართველობით გადაწყვეტილებას? ერთი პირი თუ კოლეგია? ამ დროს მნიშვნელოვანია დამატებით დაკვირვება და შესწავლა კონტაქტების და კავშირების ინტენსივობის ხარისხზე. სიტუაციური კორუფციისგან განსხვავების, სისტემური და სტრუქტურირებული კორუფციის მაღალი რისკი სწორედ იმ დროს ჩნდება, როდესაც გადაწყვეტილების მიმღებ პირსა და მის პარტნიორს შორის კონტაქტი და კავშირი ხშირია ან საკმაოდ ვიწრო. დონალდ კრესის „კრიმინალური სამკუთხედის“ თეორიით თუ შევაფასებთ სისტემურ და სტრუქტურულ კორუფციას, დავინახავთ, რომ მოტივაცია ჩართული მხარეების საკმაოდ მაღალია ამ შემთხვევაში, ისევე როგორც ხელსაყრელი გარემო პირობებს სწორედ ხანგრძლივი და ნდობაზე დაფუძნებული მჭიდრო კავშირები და კონტაქტები ქმნის.

კორუფციული სამართალდარღვევის ინდიკატორად მნიშვნელოვანწილად მიიჩნევა მმართველობის ცენტრალიზება და ერთი პირის ხელში კონცენტრირება. ფუნქციური გამიჯვნა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში სხვადასხვა აქტორის ჩართულობა კი მნიშვნელოვანად ამცირებს კორუფციის რისკს.

კორუფციის მაღალი რისკის შემცველი არის ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეცია, მით უფრო თუ დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში მიღებული გადაწყვეტილებების დასაბუთებულობის ხარისხი ეჭვს იწვევს. სხვადასხვა ანალიზი ცხადყოფს, რომ რაც უფრო დიდია მმართველობის ამა თუ იმ სფეროს საქმიანობის შემხებლობა ბიზნესთან, მით უფრო დიდია სწორედ ამ საჯარო დაწესებულებების მოხელეთა კორუფციული ქმედებების ალბათობა. ეს სწორედ იმიტომ განპირობებულია, რომ დიდ მოგებებზე ორიენტირებულ ბიზნესს მმართველობითი პროცესების წინააღმდეგობის გარეშე გავლის სურვილი უჩნდება, რაც ხშირად შესაძლოა გახდეს ე.წ. მოქრთამვის საკმაოდ აშკარა მოტივაცია.

კორუფციული ქმედებების ინდიკატორი და ერთგვარი ბიძგი კორუფციისკენ შესაძლოა საჯარო სამსახურის მოუწესრიგებელი ან დაბალი სახელფასო სისტემა იყოს. თუ მოხელეს არ აქვს თავისი ცხოვრებისა და ოჯახის რჩენისთვის აუცილებელი ფულადი სახსრები მისი სტატუსისა და საქმიანობის შესაბამისი, თუ მას სოციალური და ეკონომიკური საჭიროებების დაკმაყოფილებისთვის ღირსეული ანაზღაურება არ გააჩნია, სწორედ ეს შესაძლოა გახდეს ყველაზე დიდი საფრთხე კორუფციული სამართალდარღვევების აფეთქების. ამასთან, ჩაკეტილი მმართველობის სტილი და გაუმჭვირვალე მმართველობითი პროცედურები, დამატებითი ინდიკატორია და მაპროვოცირებელი გარემოა კორუფციული ქმედებების განსახორციელებლად. სწორედ ამის საპირისპიროდ ღიაობა და გამჭვირვალობა, ანგარიშვალდებულება და მმართველობით პროცესებში საზოგადოების ჩართულობა, მათ შორის ფინანსური და ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარირების დახვეწილი სისტემების არსებობა წარმოადგენს მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს კორუფციის წინააღმდეგ საბრძოლველად და კორუფციის წარმომშობი მიზეზების გასაწესრიგებლად.

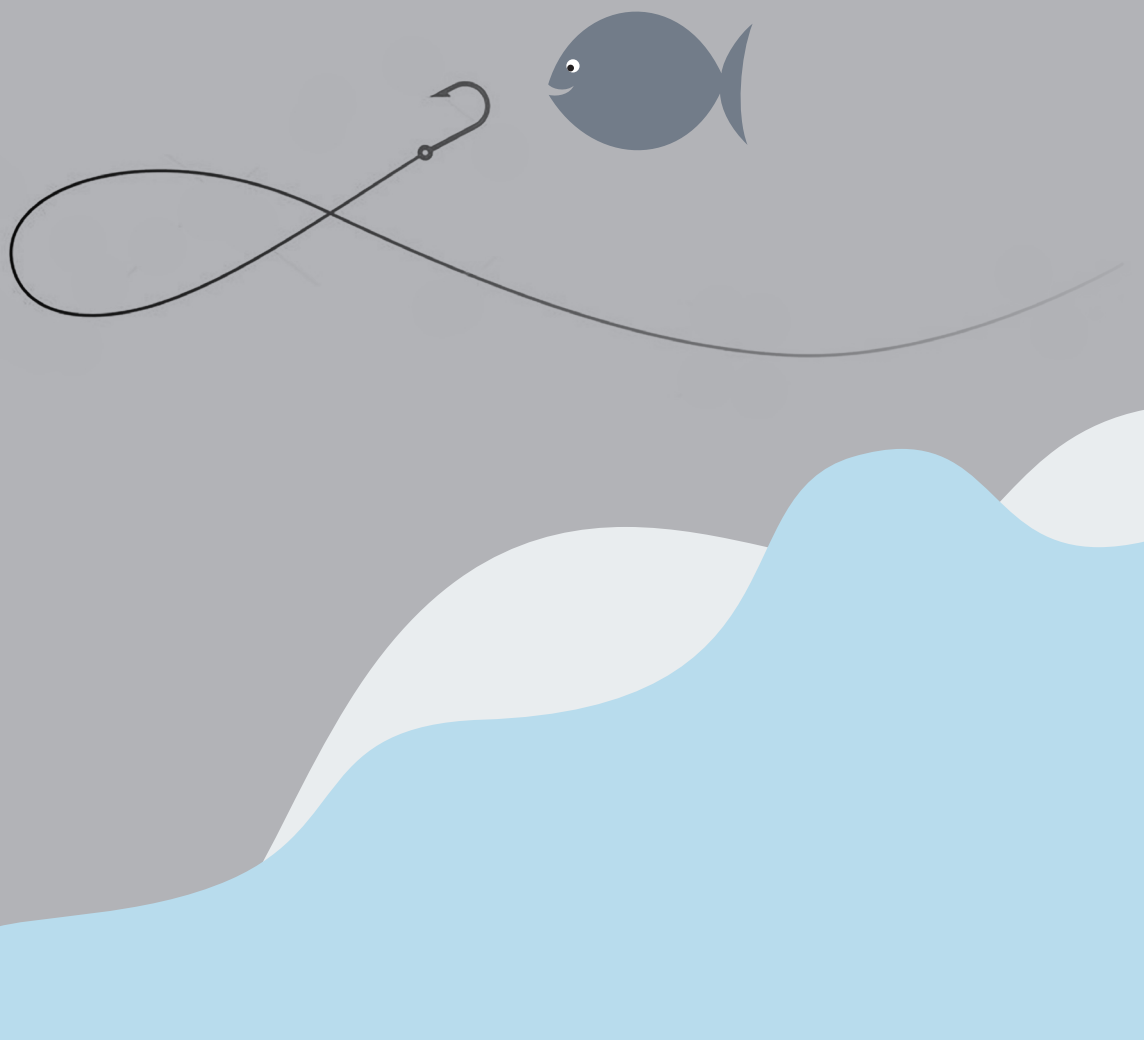
როდესაც საუბარია კორუფციულ სამართალდარღვევათა გამომწვევი მიზეზების თაობაზე, მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს ტოტალიტარული მმართველობის მემკვიდრეობა და ის ნეგატიური მმართველობის კულტურა,

რომლის დაძლევის გზაზეც უამრავი გამოწვევაა და საკმაოდ ნოყიერი ნიადაგი იქმნება კორუფციული ქმედებებისთვის. განსაკუთრებით აღსანიშნავია არასტაბილურობის განცდა და ხშირი პოლიტიკური ცვლილებები. ეს მდგომარეობა, ხელსაყრელ პირობებს უქმნის ძალაუფლების მქონე პირს, ჩაიდინოს კორუფციული ქმედება, ვინაიდან არასტაბილურობის განცდა მას უბიძგებს მდგრადობის შესანარჩუნებლად კორუფციისკენ. სუსტი სამართლებრივი მექანიზმები დამატებითი ბიძგია კორუფციული ქმედებების აღსაზევნებლად. კანონმდებლობის ბუნდოვანება, ფართო დისკრეცია და ინტერპრეტაციის უკონტროლო სივრცე, სამართლებრივი პასუხისმგებლობის არიდების საკმაოდ დიდ საშუალებას ქმნის.

შესაბამისად, სუსტდება აღსრულების მექანიზმი სამართალდარღვევის ჩადენის შემთხვევაში, რაც ასევე განპირობებული შეიძლება იყოს სუსტი ადმინისტრაციული ორგანოებითა და სახელმწიფო ინსტიტუტების არაეფექტურობით. კორუფციის წარმოშობის და მისი გავრცელებს მიზეზს შესაძლოა ასევე სუსტი სამოქალაქო საზოგადოებაც წარმოადგენდეს. იქ სადაც საზოგადოების კონტროლი არ არსებობს ან სრულად შესუსტებულია, სადაც საზოგადოების ინტერესთა ჯგუფები არ ახდენენ კორუფციული სამართალდარღვევების კვლევასა და მონიტორინგს, იქმნება დამატებითი სივრცე უკონტროლობისთვის და კორუფციის განსავრცობად.

რა თქმა უნდა, სუსტი სასამართლო სისტემა და დემოკრატიული ინსტიტუტების გაუმართაობა დამატებით ქმნის კორუფციული ქმედებების მიმართ რეაგირების არქონის შესაძლებლობებს და დამატებითი მოტივაციაა კორუმპირებული ჯგუფისთვის მიეცეს დაუსჯელობის სინდრომით ტკობას. ყველაზე მეტად ალბათ, კორუფციის წარმოშობის ხელის შემწყობი თავად საზოგადოებაც; ის სოციალური, სადაც ვცხოვრობთ. მოსახლეობა, რომელიც არაა ინფორმირებული კორუფციის ნეგატიურ გავლენებსა და შედეგებზე, მოსახლეობა, რომელიც არ გმობს კორუფციის ნებისმიერ, თუნდაც ე.წ. უწყინარ ფორმას და პირიქით, ახალისებს კიდევ მის გავრცელებას და პოპულარიზაციას, კორუფციული ქმედებების მიმართ შემრიგებლური ხდება და კორუფცია მასში არა როგორც ნეგატიური მოვლენა, არამედ როგორ ტრადიცია და კულტურის ნაწილი იკიდებს ფეხს, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლაც გაცილებით მეტ დროსა და რესურსს საჭიროებს და ხშირად თაობათა ცვლაც კი ჭირდება ამ მანკიერებისგან საზოგადოების გაწმენდას.

პარი 2. ინტერესთა კონფლიქტი

3.1. ინტერესთა კონფლიქტის არსი და ფორმები

3.1.1. რა არის ინტერესთა კონფლიქტი

ინტერესთა კონფლიქტის მრავალი განმარტება არსებობს სამეცნიერო ლიტერატურაში, თუმცა კლასიკურად ტიპოლოგია ეფუძნება შემდეგ გარემოებას: კონფლიქტის შესაძლო არსებობას სათანადო და არასათანადო ინტერესებს (განსაკუთრებით პირადი ინტერესები) შორის, კონფლიქტი სუბიექტის მრავალი როლისა თუ პოზიციის გამო, და კონფლიქტი, რომელიც წარმოიშობა რამდენიმე პრინციპის არსებობის გამო⁹⁷.

ინტერესთა კონფლიქტი არის ორი ინტერესის ურთიერთდაპირისპირება, რა დროსაც პირის პირადი ინტერესი უპირისპირდება საჯარო ინტერესს, პროფესიულ ინტერესს, კონკრეტული ორგანიზაციის ინტერესს, პირთა გაერთიანების ინტერესს, რომელსაც იგი წარმოადგენს და ა.შ. უფრო მეტიც, ინტერესთა კონფლიქტი გულისხმობს არა მხოლოდ ერთი პირის პირადი ინტერესების დაპირისპირებას საჯარო ინტერესებთან, არამედ ორგანიზაციის ინტერესებიც შესაძლოა იყოს კონფლიქტში საჯარო ინტერესთან. შესაბამისად, ამ ფენომენის უკეთ გააზრების მიზნით, მხოლოდ ორი ურთიერთდაპირისპირებული ინტერესის არსებობა საკმარისი არ არის. მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნეს კონტექსტი, სოციალური როლები, გავლენები, რომლებსაც ახდენს ინტერესთა კონფლიქტის არსებობა პირის ან ორგანიზაციის მიუკერძოებლობასა და სამართლიანობაზე⁹⁸, პროფესიონალიზმზე, და ა.შ.

აღნიშნული გავლენების შესახებ განსაკუთრებული აქცენტები მოცემულია ასევე OECD-ის მიერ შემოთავაზებულ განმარტებაშიც, რომელიც ინტერესთა კონფლიქტს შეისწავლის საჯარო მმართველობისა და საჯარო სექტორის რე-

⁹⁷ Peters, A., Handschin L., (edit), Conflict of interest in Global, Public and corporate governance, cambridge university press, 2012, გვ. 3, 4.

⁹⁸ Gibbons K., Conflict of Interest, published online, The Canadian Encyclopedia, 2013 [<https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/conflict-of-interest>].

აღობაში. OECD-განმარტების მიხედვით, ინტერესთა კონფლიქტი გულისხმობს კონფლიქტს პირის საჯარო უფლებამოსილებასა და კერძო ინტერესებს შორის, რა დროსაც პირის კერძო ინტერესები და შესაძლებლობები არასათანადო გავლენას ახდენს მის სამსახურებრივ უფლებამოსილებებზე⁹⁹.

ინტერესთა კონფლიქტი, როგორც სამართლებრივი მოვლენა და ტერმინი შედარებით უფრო გვიანდელია, ვიდრე თავად ფენომენი მისი არსით. ძველი დანაწესი იმის შესახებ, რომ არ შეიძლება ემსახურო ორ ბატონს, სწორედ ინტერესთა კონფლიქტის იმ კომპონენტზე მიუთითებს, როდესაც რამდენიმე პრინციპს შორის კეთდება არჩევანი. *nemo iudex in causa sua* - არავინ უნდა იყოს მოსამართლე საკუთარ საქმეში - ეს უძველესი ლათინური პრინციპი უდევს საფუძვლად სწორედ სასამართლო ხელისუფლების მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობის პრინციპს, რომელიც ინტერესთა კონფლიქტის მართვას გულისხმობს¹⁰⁰.

ინტერესთა კონფლიქტის არსის უკეთ გაგების მიზნით, საინტერესო იქნება ეტიმოლოგიურად აღნიშნული ფენომენის თითოეული მდგენელის განმარტება. როგორც თავად სიტყვათშეთანხმებიდან ჩანს ინტერესთა კონფლიქტს ორი მდგენელი აქვს. სახეზე უნდა არსებობდეს „კონფლიქტი“ და უნდა არსებობდეს „ინტერესი“. სწორედ ამ ორი კომპონენტის თანადროულობა იწვევს ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობას. საგულისხმოა აღინიშნოს, რომ ინტერესთა კონფლიქტი მნიშვნელოვანია მხოლოდ კონკრეტულ რეალობაში და არა ცხოვრების ყველა სფეროსა თუ ეტაპზე. ინტერესთა კონფლიქტისას გასათვალისწინებელი ისეთია გარემოებები, როდესაც ადამიანების მიერ პირადი ინტერესებით მოტივირებული განსჯა ეფუძნება ისეთი გადაწყვეტილებების მიღებას, რომელიც გავლენას ახდენს სხვა ადამიანებზე საჯაროსამართლებრივ რეალობაში. მნიშვნელოვანია, რომ მათ ვისზეც დამოკიდებულია გადაწყვეტილების მიღება სხვის ინტერესების საზიანოდ თუ სასარგებლოდ, იყვნენ დამოუკიდებლები, მიუკერძოებლები და ობიექტურები¹⁰¹.

⁹⁹ OECD (2005), Managing Conflict of Interest in the Public Sector, A toolkit, OECD Publishing, Paris, [<https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>], გვ. 13.

¹⁰⁰ იქვე, გვ. 5.

¹⁰¹ Davis. M., Stark A., Conflict of Interest in Professions, Oxford University Press, 2001, გვ. 4.

ინტერესთა კონფლიქტისას, სიტყვა კონფლიქტი გულისხმობს – „წინააღმდეგობრივ განსჯას“, ხოლო ინტერესი კი გულისხმობს ე.წ. „დატვირთულ/დამძიმებულ ინტერეს“¹⁰².

როდესაც საუბარია „ინტერესზე“, მით უფრო კონკრეტულ ან კერძო ინტერესზე მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნეს რით არის ეს ინტერესი „დატვირთული“ – რა უდევს ამ ინტერესს საფუძვლად და რით არის განპირობებული ამა თუ იმ ინტერესის წარმოშობა. ინტერესთა კონფლიქტისას კერძო ინტერესის არსი დიდი ხანია გასცდა იმ მოცემულობას, როგორიცაა საჯარო მოსამსახურის მიერ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება ან პირადი სარგებლის მიღება¹⁰³. ინტერესის „დატვირთვა“ გასცდა მხოლოდ ფინანსურ თუ მატერიალურ სარგებელს და შეიძინა იდეოლოგიური, ასოციაციური და ფსიქოლოგიური დატვირთვა¹⁰⁴.

სინამდვილეში, ინტერესთა კონფლიქტის გავლენა ხშირად ხდება ქვეცნობიერ და უნებლიე დონეზე, ადამიანებს არ შეუძლიათ დარჩნენ ობიექტურები, მაშინაც კი, როცა მოტივირებულია იყოს მიუკერძოებელი, რაც მიუთითებს მათი გადაწყვეტილების მიღების უნებლიე ელემენტზე; მაშინაც კი, როდესაც გადაწყვეტილების მიმღებები ცდილობენ იყვნენ ობიექტურები, მათ განსჯაზე გავლენას ახდენს ფინანსური სტიმული¹⁰⁵. აღნიშნული სტიმული თუ ინტერესები შესაძლოა „დატვირთული“ იყოს გავლენით, ერთგულებით, საბრუნავით, ემოციებით, მიდრეკილებებით, წინასწარგანწყობით, მიკერძოებული დამოკიდებულებით, კუთვნილებით, მტრული განწყობებით, გამოცდილებით, ურთიერთობებით, მიჯაჭვულობით, მორალური შეზღუდვებით, იდეოლოგიური დღის წესრიგით.

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონით ინტერესთა შეუთავსებლობა განმარტებულია როგორც საჯარო მოსამსახურის ქონებრივი ან სხვა პირადი ინტერესის დაპირისპირება საჯარო დაწესებულების ინტერესებთან¹⁰⁶. განმარტებიდან ნათლად

¹⁰² Stark A., Conflict of Interest in American Public Life, Harvard University Press, 2000, გვ. 119.

¹⁰³ იქვე.

¹⁰⁴ იქვე.

¹⁰⁵ Sah, S., Conflicts of Interest and COVID, Scientific American, 2020, [<https://www.scientificamerican.com/article/conflicts-of-interest-and-covid/>].

¹⁰⁶ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბრის, მუხლი 3 (3).

იკვეთება, რომ ინტერესთა შეუთავსებლობა გულისხმობს კონფლიქტს საჯარო მოსამსახურის საჯაროსამართლებრივ უფლებამოსილებასა და პირად ინტერესს შორის¹⁰⁷. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლით შემოთავაზებული განმარტება არ მოიცავს შესაძლო ნეგატიური გავლენების არსებობას საჯარო მოსამსახურის საჯაროსამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე. განმარტებისას იმაზე ხაზგასმა, რომ საჯარო მოსამსახურის პირადი ინტერესი შეუსაბამო გავლენას არ უნდა ახდენდეს მისი სამსახურებრივი უფლებამოსილებისა და ვალდებულებების შესრულებაზე¹⁰⁸, განტვრეტადს ხდის ინტერესთა დაპირისპირების ბუნებას და იმ შემზღუდვებს, რომელიც რეგულირებულია ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან ასაცილებად.

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის განმარტებაში გასათვალისწინებელია ასევე კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი დეტალი. აღნიშნული მუხლის თანახმად, ინტერესთა შეუთავსებლობა გულისხმობს დაპირისპირებას მოხელის პირადი ინტერესების საჯარო დაწესებულების ინტერესებთან და არა საჯარო ინტერესთან. საჯარო ინტერესი არის მთლიანად საზოგადოების ინტერესი, რომელსაც ემსახურება საჯარო მოსამსახურე; იგი არის მთელი საზოგადოების ინტერესთა ერთობლიობა და არ ეხება მხოლოდ ერთი კონკრეტული მოქალაქისა თუ ჯგუფის ინტერესებს¹⁰⁹. შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტის მხოლოდ საჯარო დაწესებულების ინტერესებთან დაპირისპირების კონტექსტში განხილვა ვიწრო ჭრილში განიხილავს ინტერესთა კონფლიქტის არსს. საჯარო დაწესებულების ინტერესი სრულად არ ფარავს საჯარო ინტერესს და უფრო მეტიც შესაძლოა კონკრეტული საჯარო დაწესებულების ინტერესი თავად იყოს საჯარო ინტერესებთან შეუთავსებელი, რაც ორგანიზაციული ინტერესთა კონფლიქ-

¹⁰⁷ ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 50.

¹⁰⁸ OECD (2005), Managing Conflict of Interest in the Public Sector, A toolkit, OECD Publishing, Paris, [<https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>], გვ. 13.

¹⁰⁹ Independent Commission against Corruption, Crime and Misconduct Commission, Managing Conflict of Interest in the Public Sector, Guideline, Queensland, 2004, გვ. 9.

ტის¹¹⁰ ტრილში განიხილება და არ წარმოადგენს აღნიშნული სახელმძღვანელოს განხილვის საგანს.

საქართველოს საჯარო მოსამსახურის მთავარი დანიშნულებაა ერთგულად ემსახუროს ხალხსა და სახელმწიფოს, დაიცვას საქართველოს კონსტიტუცია, კანონები და სხვა სამართლებრივი აქტები, პატივი სცეს საჯარო ინტერესებს, ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს, კეთილსინდისიერად აღასრულოს საკუთარი მოვალეობები¹¹¹. საჯარო მოსამსახურის ფიცის ეს ტექსტი ჩამოთვლის იმ საკითხებს, რომელიც იგულისხმება სწორედ საჯარო ინტერესში, როგორიცაა: საქართველოს კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის დაცვა, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების პატივისცემა და საჯარო მოსამსახურის საჯარო სამართლებრივი უფლებამოსილებებისა და სამსახურებრივი მოვალეობების კეთილსინდისიერად შესრულება. პირი საჯარო სამსახურში შემოსვლისას, სწორედ ზემოთჩამოთვლილ ინტერესებს ემსახურება, რომელიც ხშირ შემთხვევაში სცდება ერთი კონკრეტული საჯარო დაწესებულების ინტერესებს. ინტერესთა კონფლიქტის განმარტებისასვე მნიშვნელოვანია საჯარო მოსამსახურემ ინტერესთა კონფლიქტი გაიაზროს არა საჯარო დაწესებულების ინტერესების ტრილში, არამედ საჯარო ინტერესების დაცვის ტრილში.

რაც შეეხება საჯარო მოსამსახურის კერძო ინტერესს, საჯარო მოსამსახურის პირადი ინტერესი შესაძლოა, დაკავშირებული იყოს ფინანსურ ან ქონებრივ ინტერესთან, საჯარო დაწესებულებისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გაცემასთან ან მოპოვებასთან, საჩუქრის ან სხვა მატერიალური თუ არამატერიალური სარგებლის მიღებასთან, პოტენციურ დამსაქმებელთან კერძო სექტორში და სხვ.¹¹² გარდა ამისა, როგორც ზემოთ აღინიშნა საჯარო მოსამსახურის პირადი ინტერესები შესაძლოა მოტივირებული იყოს იდეოლოგიური, ფსიქოლოგიური, კულტურული, სოციალური, ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ფაქტორებითაც. შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტის მარეგულირებელი კანონმდებლობი-

¹¹⁰ Organizational Conflict of Interest ("OCI") – What is it?, University of Pittsburg, 2016, [<https://web.archive.org/web/20200206015050/https://www.osp.pitt.edu/organizational-conflict-interest-oci-what-it/>].

¹¹¹ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2015 წლის 27 ოქტომბერი, მუხლი 44 (2).

¹¹² ალაბიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 50.

სათვის მნიშვნელოვანია არამხოლოდ საჯარო მოსამსახურის პირადი შეხედულებების, დამოკიდებულებების, რწმენა-წარმოდგენებისა თუ ღირებულებების გათვალისწინება.

გარკვეული შეზღუდვები შესაძლოა გათვალისწინებულ იქნეს ასევე საჯარო მოსამსახურის ოჯახის წევრებისა თუ ახლო ნათესავების მიმართაც, რამაც შესაძლოა შეამციროს ზემოაღნიშნული ფაქტორების და სტიმულების ნეგატიური გავლენა საჯარო მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე. შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებული „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მთელი რიგი შეზღუდვების უმეტესობა საჯარო მოსამსახურის კერძო ინტერესებთან ერთად არეგულირებს ასევე მისი ოჯახის წევრებისა თუ ახლო ნათესავების შესაძლო ინტერესთა დაპირისპირებასაც.

3.1.2. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის მიზეზები და ინდიკატორები

ინტერესთა კონფლიქტი არის ისეთ პირობათა ერთობლიობა, როდესაც პირველად ინტერესთან (საჯარო ინტერესი) დაკავშირებულ პროფესიულ განსჯაზე, როგორც წესი, არასათანადო გავლენას ახდენს მეორეული ინტერესი (პირადი სარგებელი)¹¹³. ინტერესთა კონფლიქტი თავის თავში მოიცავს პირის პირადი ინტერესების არასათანადო გავლენების შემცირებას საჯარო ინტერესებზე. რაც იმას ნიშნავს, რომ ინტერესთა კონფლიქტის პრევენციასთან დაკავშირებული რეგულაციები შესაძლოა უკავშირდებოდეს ისეთ შეზღუდვებს, მათ შორის სამსახურის მიღმა შეზღუდვებსაც, რომელიც გარკვეულწილად იჭრება პირის კერძო სივრცეში.

აღნიშნული კარგად ჩანს საჯარო მოხელეთა მაგალითზე. საჯარო მოსამსახურეების ორმაგი სოციალური როლის გამო, საჯარო ინტერესების ზიანის თავიდან აცილების მიზნით შესაძლოა ეზღუდებოდეთ ისეთი ქმედებები, რომელიც მათთვის, როგორც ჩვეულებრივი მოქალაქეებისთვის ხშირ შემთხვევაში კონსტიტუციით არის გარანტირებული. შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტის

¹¹³ Thompson D., F., *Restoring Responsibility: Ethics in Government, Business, and Healthcare*, Cambridge University Press, 2005, გვ. 290.

რეგულირებისას საჭიროა ბალანსის დაცვა საჯარო მოსამსახურეების პირად ცხოვრებაში დაუსაბუთებელი შეჭრასა და საჯარო ინტერესების დაცვის აუცილებლობას შორის.

საჯარო მოსამსახურეთა, როგორც მოქალაქეთა პირადი ცხოვრება დაცული უნდა იყოს ე.წ. ერთიანი კონფიდენციალურობის (uniform privacy)¹¹⁴ პრინციპის ფარგლებში. თუმცა, საჯარო მოსამსახურეთა პირადი ინტერესები, მათი როლიდან გამომდინარე შესაძლოა დაექვემდებაროს შეზღუდვებს ე.წ. პირველადი ინტერესის - საჯარო ინტერესის - დასაცავად, რომელსაც შეზღუდულ კონფიდენციალურობას უწოდებენ (diminished privacy)¹¹⁵.

პირველი კონცეფცია გულისხმობს, რომ საჯარო მოსამსახურის პირადი ცხოვრების დაცულობა და კონფიდენციალურობის მიზეზი იმავე თუ არა ისეთივე მყარი საფუძვლებით არის განპირობებული, როგორიც ეს მოქალაქის შემთხვევაშია. პირადი ცხოვრების კონფიდენციალურობას ორი ღირებულებითი განზომილება აქვს: ინსტრუმენტალური და შინაგანი¹¹⁶. ინსტრუმენტალური პრივატულობა მიდის თავისუფლებამდე, რომლის ფარგლებში ადამიანს აქვს უფლება ჩაერთოს ან მონაწილეობდეს ისეთ აქტივობებში, რომელიც თავისუფალია ნებისმიერი ტიპის დაკვირვებისგან, ჩარევისგან თუ რაიმე სხვა სახის შემადგერხებელი/დამაბრკოლებელი საშიშროებისგან.

გარდა ამისა, პრივატულობა უზრუნველყოფს ობიექტურობასა და თანაბარ შესაძლებლობებს იმისათვის, რომ პირადი ცხოვრების იმ ასპექტებმა, რომელიც არ არის რელევანტური საჯარო სამართლებრივი სივრცისთვის, გავლენა არ მოახდინოს ადამიანის შანსებზე გახდეს საჯარო მოსამსახურე. პრივატულობის დაცვა განსაკუთრებით საჯარო მოსამსახურეების შემთხვევაში ხდება აქტუალური, რათა ინფორმაციისა თუ ფაქტების გამჟღავნებამ კიდევ უფრო დიდი აჟიოტაჟი არ გამოიწვიოს საჯარო ცხოვრებაში.

გარდა ინსტრუმენტალური პრივატულობისა, არსებობს შინაგანი პრივატულობა, რაც უკავშირდება ისეთ მოვლენებს, როგორებიცაა: სიყვარული, მეგობრობა, ოჯახი, ჰობი და ა.შ. რომლებმაც შესაძლოა შემოაღწიონ საჯარო სა-

¹¹⁴ Thompson D., F., Political Ethics and Public Office, Harvard University Press, 1987, გვ. 125.

¹¹⁵ იქვე.

¹¹⁶ იქვე, 126.

მართლებრივი სივრცეში და გარკვეული ნეგატიური გავლენაც კი მოახდინოს საჯარო მოსამსახურის სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე. ამავდროულად, საჯარო სამსახურმაც შესაძლოა დაარღვიოს პირის შინაგანი პრივატულობით დაცული სიკეთეც, სწორედ საჯარო მოსამსახურის მნიშვნელოვანი სტატუსისა და სოციალური როლის გამო. საჯარო მოსამსახურეს ეს სოციალური როლი აიძულებს გააცნობიეროს შეზღუდული კონფიდენციალურობის კონცეფციის აუცილებლობა სწორედ დემოკრატიის და ანგარიშვალდებულების პრინციპიდან გამომდინარე.

პრივატულობის დარღვევის ორი ძირითადი კრიტერიუმი არსებობს: სუბსტანციური კრიტერიუმი და პროცედურული კრიტერიუმი¹¹⁷. პირველი კრიტერიუმი ეხება პოზიციასა და აქტივობების განხორციელების საკითხებს, რომელიც ძირითადად გულისხმობს გარკვეული შეზღუდვების დაწესებას. პროცედურული კრიტერიუმი გულისხმობს შესაბამისი რეგულაციებისა და არსებული მიდგომების გამოყენებით საჯარო მოსამსახურის კერძო სივრცეში ინტერვენციას, შესწავლასა და გამოძიებას დაწესებული შეზღუდვების მიუხედავად.

როგორც წესი საჯარო მოსამსახურეთა პრივატულობა დაცულია მანამ სანამ მათი პირადი აქტივობა არ დაუკავშირდება მათ საჯარო სამართლებრივ სტატუსს ან რაიმე ზეგავლენას არ მოახდენს მათ საჯარო სამართლებრივ უფლებამოსილებებზე. რამდენად შეეფერება მათი პირადი ცხოვრება საჯაროსამართლებრივი უფლებამოსილებასა და სტატუსს საკმაოდ შეფასებითია და შესაძლოა მნიშვნელოვნად დამოკიდებული იყოს სწორედ კონკრეტულ შემთხვევებზე, არსებულ კონტექსტსა და გარემოებებზე. მაგალითად, რამდენად მაღალ პოზიციას იკავებს საჯარო მოსამსახურე ან იგი რომელიმე ისეთ სფეროში ან დარგში ხომ არ მუშაობს, რომელიც მუდმივად საზოგადოების მაღალი ინტერესის საგანს წარმოადგენს.

ზოგადად, რაც უფრო მაღალია თანამდებობა, მით უფრო ნაკლებად არის ხოლმე დაცული ამ თანამდებობის პირების პრივატულობა და ხშირ შემთხვევაში ინტიმურობაც კი. ასეთ დროს გასათვალისწინებელია ამ მაღალი თანამდებობის პირის პოზიციის შინაარსი და დატვირთვა. კერძოდ, ძალოვანი მინისტრების

¹¹⁷ Thompson D., F., Political Ethics and Public Office, Harvard University Press, 1987, გვ. 129.

ცხოვრების წესმა შესაძლოა უფრო დიდი გამოხმაურება და ყურადღება დაიმსახუროს, ვიდრე რომელიმე დარგობრივი მინისტრის პირადმა ცხოვრებამ. შესაძლოა განსხვავებული დამოკიდებულებები უკავშირდებოდეს ასევე სფეროს სპეციფიკასაც. ანტიკორუფციული მექანიზმებისა და კეთილსინდისიერების პოლიტიკის მიმართულებით დასაქმებული მაღალი თანამდებობის პირის ქცევა შესაძლოა უფრო დიდი დაკვირვებისა და შესწავლის საგანი გახდეს, მათ შორის მორალურ ჭრილში, ვიდრე სოფლის მეურნეობის სფეროში დასაქმებული თანამდებობის პირისა.

მოსამსახურის პრივატულობის დაცვის ქვეშ ხვდება ასევე მისი ოჯახის წევრების პირადი ცხოვრებაც. ამ შემთხვევაშიც დაცვის და კონფიდენციალობის ხარისხი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა გავლენა შეიძლება მოახდინოს ოჯახის წევრის პირადმა ცხოვრებამ და პირადმა აქტივობებმა საჯარო მოსამსახურის საჯარო სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე. სწორედ ამ დაშვებიდან გამომდინარეობს ზოგიერთი ის შეზღუდვა, რომელიც ეხება არა მხოლოდ საჯარო მოსამსახურეს, არამედ მისი ოჯახის წევრს. აღნიშნულ შეზღუდვებზე დეტალურად ქვემოთ იქნება განხილული. ასეთ შემთხვევაში დასაზუსტებელია რა იგულისხმება გავლენაში და რა ტიპის ზეგავლენა შეიძლება მოახდინოს ოჯახის წევრის პირადმა ცხოვრებამ ან პირადმა აქტივობებმა საჯარო მოსამსახურის საჯარო სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე.

კერძო ინტერესი კორუფციის რისკის წარმოქმნის საფუძველია, რომელიც „წამლავს საჯაროს კერძოთი“¹¹⁸. სწორედ ამის გამოა საჯარო სამართლებრივი სივრცისათვის საინტერესო საჯარო სექტორში დასაქმებული პირების კერძო ინტერესები. კერძო ინტერესს სამი გამოხატულება შესაძლოა ჰქონდეს: საჯარო მოსამსახურის სარგებელი, კერძო მოქალაქისათვის მომსახურების მიწოდება და არასათანადო კავშირები სარგებელსა და მიწოდებულ მომსახურებას შორის¹¹⁹.

პირადი სარგებელი და პირადი ინტერესი ყოველთვის არ არის აკრძალული ან მორალურად გაუმართლებელი. საჯარო მოსამსახურე, რომელიც სცდება ჩვეულებრივად საზოგადოებაში მიღებულ ზღვარს, და თავის პოზიციას იყენე-

¹¹⁸ Thompson D. F., *Ethics in Congress: From Individual to Institutional Corruption*, The Brookings Institutions, 1995, გვ. 28.

¹¹⁹ იქვე, გვ. 29.

ბს თავისი ან ოჯახის წევრების გასამდიდრებლად, იწვევს ეჭვებს და ქმნის საფუძველს ეთიკური ან დანაშაულებრივი გადაცდომებისათვის.

მეორე კომპონენტი - კონკრეტული მომსახურების გაწევა კერძო მოქალაქისათვის ასევე ქმნის ინტერესთა კონფლიქტის საფუძველებს. უნდა გაიმიჯნოს ორი კომპონენტის შესაბამისად: დამსახურება და მიწოდების ხერხი¹²⁰. ხშირ შემთხვევაში ინტერესთა კონფლიქტისას მომსახურება, რომელსაც აწვდის საჯარო მოსამსახურე კერძო მოქალაქეს დაუმსახურებელია და მხოლოდ ამ კერძო მოქალაქისათვის არის ექსკლუზიურად შეთავაზებული. ინტერესთა კონფლიქტისას უნდა არსებობდეს ასევე კავშირი საჯარო მოსამსახურის მიერ მიღებულ სარგებელსა და გაწეულ მომსახურებას შორის, რომელიც ეფუძნება სანაცვლობის პრინციპს.

საჯარო მოსამსახურის პირადი ცხოვრების ხასიათს ერთი შეხედვით არანაირი კავშირი არ უნდა ჰქონდეს ისეთ საჯარო ინტერესთან და ღირებულებებთან, როგორიც არის კანონის უზენაესობა, ადამიანის უფლებების დაცვა, სამართლიანობა, მიუკერძოებლობა და ა.შ. თუმცა, თუკი საჯარო მოსამსახურის პირადი ცხოვრების ხასიათი გარკვეულწილად უკავშირდება მის საჯარო საქმიანობას, ამ შემთხვევაში შესაძლოა პირადი ცხოვრების თუნდაც უმნიშვნელო და ერთი შეხედვით უვნებელი ჩვევაც კი გახდეს ფართო საზოგადოებრივი განსჯის ან, უფრო მეტიც, თანამდებობის დატოვების საფუძველიც კი. მაგალითისათვის, საჯარო მოსამსახურე, რომელიც ეწევა სიგარეტს დახურულ საჯარო სივრცეში და ამავდროულად, იგი თავად არის იმ სააგენტოს თუ დაწესებულების წარმომადგენელი, რომელიც უზრუნველყოფს დახურულ სივრცეში სიგარეტის გამოყენების აკრძალვის შესახებ რეგულაციების აღსრულებას. აღნიშნული შესაძლოა გახდეს მისი თანამდებობიდან გათავისუფლების საფუძველიც კი¹²¹.

შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტის რეგულაციისას და შეზღუდვების ფორმულირებისას მნიშვნელოვნად გაითვალისწინება არამხოლოდ საჯარო მოსამსახურის სტატუსი და სოციალური როლი საჯარო სამართლებრივ სივრცეში, არამედ მისი და მისი ოჯახის წევრების პირადი ცხოვრებისა და ინტერესების გარკვეული ასპექტებიც კი.

¹²⁰ იქვე, გვ. 31.

¹²¹ Thompson, D., F., *Restoring Responsibility: Ethics in Government, Business, and Healthcare*, Cambridge University Press, 2005, გვ. 237.

3.1.3. ინტერესთა კონფლიქტის ფორმები

ინტერესთა შეუთავსებლობისას მნიშვნელოვანია, არსებობდეს დაპირისპირება კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის და ასევე საჯარო მოსამსახურის შესაძლებლობა, გავლენა მოახდინოს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებაზე პირადი ინტერესების სასარგებლოდ. ინტერესთა კონფლიქტისას სახეზე უნდა იყოს ინტერესთა მიუღებელი და ნეგატიური დაპირისპირება. საჯარო მოსამსახურე, საჯარო მმართველობის მრავალფეროვან და ინტერდისციპლინურ გარემოში, შესაძლოა ხშირად მოქმედებდეს ინტერესთა კონფლიქტის მაღალი ალბათობის სივრცეში, რაც ყოველთვის ნეგატიურ გავლენას არ ახდენს საჯარო ინტერესებზე.

არსებობს გარემოებები, რომლის დროსაც პირადი სარგებლის მიღების სასარგებლოდ მიღებული გადაწყვეტილება ზიანს აყენებს საჯარო ინტერესს. მასთან, არსებობს შემთხვევები, როდესაც ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით სახეზეა ინტერესთა დაპირისპირება, თუმცა საჯარო ინტერესი ამით არ ზიანდება. უფრო მეტიც, შესაძლო რეალურ დროსა და სივრცეში საერთოდ არ არსებობდეს საფრთხე ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის, თუმცა მომავალში წარმოიშვას ინტერესთა კონფლიქტი საჯარო მოსამსახურის სამსახურებრივი უფლებამოსილების სპეციფიკის გამო.

გემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, განასხვავებენ რეალურ, აშკარა ან პოტენციურ¹²² ინტერესთა კონფლიქტის სახეებს. რეალურია ინტერესთა კონფლიქტი სახეზეა, როდესაც საჯარო მოსამსახურე პირადი სარგებლის მიღების მიზნით აზიანებს საჯარო ინტერესებს. მაგალითად, რეალურია ინტერესთა კონფლიქტი, როდესაც საჯარო მოსამსახურე პირდაპირი შესყიდვების გზით აფორმებს ხელშეკრულებას მისი ოჯახის წევრის კომპანიასთან, მაშინ როდესაც აღნიშნული შესყიდვების სახელმწიფო ტენდერის გზით უნდა განხორციელებულიყო.

აშკარა ინტერესთა კონფლიქტისას სახეზე გვაქვს გარემოება, როდესაც საჯარო მოსამსახურის ახლო ნათესავი ინიშნება საჯარო მოსამსახურის დაქვემდებარებაში მყოფ სტრუქტურულ ერთეულში, კანონმდებლობით გათვალისწინებული საკონკურსო პროცედურის გავლის საფუძველზე. ასეთ შემთხვევაში

¹²² OECD (2003), Managing Conflict of Interest in the Public Service, OECD Guidelines and Country experiences, OECD Publishing, Paris, გვ. 58.

სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი, თუმცა რადგან კანდიდატის შერჩევა განხორციელდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოთხოვნების დაცვით, საჯარო ინტერესი არ დაზიანებულა. პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტი გვაქვს ისეთ შემთხვევაში, როდესაც ინტერესთა დაპირისპირება შესაძლოა წარმოიშვას მომავალში, არსებული გარემოებების ცვლილების გამო. მაგალითად, ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის ალბათობა დიდია, როდესაც თავდაცვის სექტორის თანამშრომელი ლექციებს კითხულობს ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებზე. ასეთ დროს, დიდი რისკია იმისა, რომ ამ ინფორმაციის გამჟღავნებით, თუნდაც სამეცნიერო თუ სასწავლო მიზნებისათვის, შესაძლოა საფრთხე შეექმნას საჯარო ინტერესს.

ინტერესთა კონფლიქტის აღნიშნული ფორმების მკაფიო რეგულირება ხელს უწყობს პრევენციული თუ რეპრესიული რეაგირების მექანიზმების შემუშავებას, საჯარო მოსამსახურეს აძლევს შესაძლებლობას მზად იყოს ერთი მხრივ თავიდან აცილოს შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობა, მეორე მხრივ, გამოიყენოს შესაბამისი რეაგირების მექანიზმები, რომლებიც მაქსიმალურად რელევანტურია არსებული გარემოებების გათვალისწინებით, მაშინ როდესაც ერთი ისტორია შესაძლოა ისე განვითარდეს, რომ საჯარო მოსამსახურემ ამ ერთ ისტორიაში გაიაროს ინტერესთა კონფლიქტის სამივე ზემოაღნიშნული ფორმა და შესაძლოა, საჯარო ინტერესიც დაზიანდეს მისი საბოლოო გადაწყვეტილებით.

მაგალითისთვის, საჯარო მოსამსახურე, რომელიც პასუხისმგებელია შესყიდვების განხორციელებაზე, დაწესებულების კონდიციციების სისტემით უზრუნველყოფის მიზნით აცხადებს ტენდერს, მაშინ როდესაც დიდი ალბათობით აღნიშნული ტენდერის პოტენციური მონაწილე შესაძლოა იყოს მისი ძმის კომპანია. საჯარო მოსამსახურე ამზადებს სატენდერო განაცხადს კანონმდებლობით წინასწარ განსაზღვრული ტექნიკური მახასიათებლების შესაბამისად და აცხადებს ტენდერს. ტენდერის შედეგად, კანონმდებლობის შესაბამისად, იმარჯვებს სწორედ საჯარო მოსამსახურის ძმის კომპანია. აღნიშნულ მაგალითში სახეზეა ერთდროულად პოტენციური და აშკარა ინტერესთა კონფლიქტი. საჯარო მოსამსახურის ქმედებას არ მიუყენებია ზიანი საჯარო ინტერესისთვის მხოლოდ იმ დაშვებით, რომ საჯარო მოსამსახურემ სატენდერო განაცხადის შემუშავებისას იხელმძღვანელა მხოლოდ კანონმდებლობით და ტექნიკური მახასიათებლებ-

ბი არ იყო მორგებული მისი ძმის კომპანიის პროდუქციაზე, საჯაროდ ჰქონდა გაცხადებული პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის ფაქტი და არც სატენდერო კომისიის მიერ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებაზე მოუხდენია გავლენა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სახეზე იქნება არსებული ინტერესთა კონფლიქტი, როდესაც საჯარო მოსამსახურემ თავისი უფლებამოსილება გამოიყენა მისი ძმის კერძო ინტერესების სასარგებლოდ და ზიანი მიაყენა საჯარო ინტერესს, კონკურენტულ გარემოში, მიზნობრივი დანახარჯების გათვალისწინებით შესყიდულიყო შესაბამის მომსახურება.

საჯარო მოსამსახურე ყოველთვის დგას ინტერესთა კონფლიქტის შესაძლოა წარმოშობის რისკის წინაშე არამხოლოდ სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებისას, არამედ სამსახურებრივი უფლებამოსილებების მიღმაც შესაძლოა არსებობდეს ინტერესთა დაპირისპირების პოტენციური საფრთხე. უფრო მეტიც, ინტერესთა კონფლიქტი შესაძლოა წარმოიშვას სამსახურიდან წასვლის შემდეგაც.

ინტერესთა შეუთავსებლობის განხილული ფორმები შესაძლოა არსებობდეს საჯარო მოსამსახურის საქმიანობისა და ცხოვრების ნებისმიერ ეტაპზე თუ სფეროში. თუმცა, განასხვავებენ იმ სფეროთა ჩამონათვალსაც, სადაც არსებობს მაღალი რისკი საჯარო და კერძო ინტერესების ისეთი დაპირისპირების წარმოშობისა, რომელიც ნეგატიურ გავლენას მოახდენს საჯარო მოსამსახურის სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე და საჯარო ინტერესზე ზოგადად. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის მაღალი რისკი არსებობს შემდეგ სფეროებში:¹²³

- დამატებით ანაზღაურებადი საქმიანობის შესრულებისას, როდესაც საჯარო მოსამსახურეს პარალელურად უკავია საჯარო მოსამსახურის თანამდებობასთან შეუთავსებელი პოზიცია ან ასრულებს შეუთავსებელ საქმიანობას და ამისათვის იგი იღებს დამატებით ანაზღაურებას;
- შიდა ინფორმაციის გამოყენება, როდესაც საჯარო მოსამსახურე არასწორად იყენებს ისეთ ინფორმაციას, რომელიც არის კონფიდენციალური ან მხოლოდ შიდა გამოყენების და არ არის იგი ჯერ ხელმისაწვდომი საჯაროდ;

¹²³ ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 51.

- სახელშეკრულებო ურთიერთობებისას, როდესაც ხელშეკრულების მომზადების, მოლაპარაკებების, პირობებზე შეთანხმების, მართვის ან ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების აღსრულებისა და კონტროლისას შესაძლოა გამოვლინდეს საჯარო მოსამსახურის პირადი ინტერესი;
- ოჯახისა და გარემოცვის მოლოდინები, როდესაც საჯარო მოსამსახურის მიერ უფლებამოსილების განხორციელებისას შესაძლოა, წარმოიშვას მისი ოჯახის ან გარემოცვის ინტერესებთან საჯარო ინტერესის დაპირისპირების საკითხი, განსაკუთრებით მრავალფეროვანი კულტურული გარემოს არსებობის პირობებში;
- კონტროლისა და ზედამხედველობის განხორციელებისას, როდესაც საჯარო მოსამსახურე ახორციელებს იმ სოციალური ჯგუფის, საზოგადოებრივი, პროფესიული თუ პოლიტიკური გაერთიანებების, სხვა საჯარო დაწესებულების, სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი საწარმოს ან სხვა კერძო კომპანიის კონტროლსა და ზედამხედველობას, სადაც არსებობს საჯარო მოსამსახურის კერძო ინტერესი;
- საჯარო სამსახურიდან წასვლის შემდეგ დასაქმება, როდესაც საჯარო მოსამსახურე შესაძლოა დასაქმდეს იმ დაწესებულებაში, ორგანიზაციაში ან სხვა კერძო კომპანიაში, სადაც არსებობს ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის საფრთხე.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობის რისკები არსებობდეს ასევე, მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღებისას, რომელშიც ჩართულია ორგანიზაცია თავისი რესურსებით, პერსონალით, ფუნქციებით, სტრატეგიებით, ადმინისტრაციული თუ ნორმატიული პროცედურებითა და პასუხისმგებლობებით. მაგალითად, გადაწყვეტილება კანონპროექტთან, ხარჯვასთან, შესყიდვებთან, ბიუჯეტის განკარგვასთან, კანონის აღსრულებასთან, ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემასთან/გაუქმებასთან/უარის თქმასთან, თანამდებობაზე დანიშვნა-გათავისუფლებასთან, კარიერის მართვასთან და სხვა ორგანიზაციულ საკითხებთან დაკავშირებით¹²⁴.

¹²⁴ OECD (2005), Managing Conflict of Interest in the Public Sector, A toolkit, OECD Publishing, Paris, [<https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>], გვ. 29, 30.

ინტერესთა პოტენციური კონფლიქტების პრევენციას ემსახურება საჯარო სამსახურიდან წასვლის შემდგომ დასაქმებისას გარკვეული შეზღუდვების დაწესება მბრუნავი კარის კონცეფციის სახით. მბრუნავი კარი არის მექანიზმი თავიდან იქნეს აცილებული ის რისკები, რომლებიც უკავშირდება საჯარო და კერძო სექტორებს შორის თანამშრომელთა მიმოსვლას, მომავალი დასაქმების პერსპექტივების შეთავაზებასა თუ დაპირებას, წინასწარ კონსულტაციებს შესაძლო სარგებლის შესახებ. საჯარო დაწესებულებაში მუშაობის გამოცდილების მქონე პირის კონტაქტების გამოყენება ერთი მხრივ აფერხებს საჯარო მოსამსახურეების მიერ ობიექტური და მიუკერძოებელი გადაწყვეტილებების მიღებას, მეორე მხრივ არათანაბარ პირობებს ქმნის კერძო სექტორის სხვა ორგანიზაციების მიმართ, რომელთაც მსგავსი კონტაქტებისა თუ ინფორმაციის გამოყენების შესაძლებლობა არ აქვთ. იდენტური რისკების წინაშე დგება საჯარო სექტორი, როდესაც პირი ტოვებს კერძო სექტორს და სამუშაოდ გადადის საჯარო დაწესებულებაში. მიუხედავად იდენტური რისკებისა, „მბრუნავი კარი“ უფრო მეტად საჯარო სექტორის გამოწვევად რჩება და ნაკლებად დამაზიანებელი შეიძლება გახდეს კერძო სექტორისათვის. თუმცა, საჯარო სექტორში არსებული კონტაქტების გამოყენების გამო სახელმწიფო შესყიდვებსა და ტენდერებში პერმანენტულმა მონაწილეობამ და გამარჯვებამ, შესაძლოა კერძო კომპანიის ინტერესებსაც მიაყენოს სერიოზული ზიანი.

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი არასისტემურად და ფრაგმენტულად ფარავს ზემოთაღნიშნული სფეროების ნაწილს. კანონის მე-2 თავში მოცემული რეგულაციები ძირითადად ეხება ისეთი მოქმედების შეზღუდვებს, რომლების უკავშირდება საჯარო მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივი ინფორმაციის ფლობას და მის გამოყენებას, მომსახურების გაწევას, სახელშეკრულებო ურთიერთობებში შესვლისა და გარიგების დადების საკითხებს, ერთპიროვნული თუ კოლექტიური ორგანოს შემადგენლობაში მიღებულ ისეთ გადაწყვეტილებებს, რომლის მიმართაც შესაძლოა არსებობდეს პირადი ინტერესები. აღნიშნული საკითხები რეგულირებულია 4 ზოგად მუხლში და შეზღუდვების დიდი ნაწილი კონცეტირებულია საჯარო მოსამსახურის პირად ქონებრივ ან სამეწარმეო ინტერესებზე და ნაკლებად აკეთებს აქცენტს საჯარო მოსამსახურის სხვა ინტერესებზე.

საქართველოს კანონმდებლობაში თანამდებობრივი შეუთავსებლობის თავის მხოლოდ ერთი მუხლით განისაზღვრება ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის ისეთი მნიშვნელოვანი სფეროები, როგორებიცაა: დამატებით საქმიანობასთან, კონტროლისა და ზედამხედველობის ფუნქციის განხორციელებასა და სამსახურიდან წასვლის შემდეგ საქმიანობის აკრძალვის საკითხების¹²⁵.

თანამდებობრივი შეუთავსებლობის ზოგადი ჩარჩო მოცემულია „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონში. კანონი არეგულირებს თანამდებობრივ, ფუნქციურ და ანაზღაურებით შეუთავსებლობას¹²⁶. თანამდებობრივი შეუთავსებლობა გულისხმობს აკრძალვას საჯარო მოსამსახურეს ეკავოს რაიმე თანამდებობა სხვა საჯარო დაწესებულებაში, კერძო სამართლის იურიდიულ პირში, საწარმოში, იყოს წევრი ნებისმიერი დონის წარმომადგენლობით ორგანოში (მაგ.: პარლამენტი, საკრებულო), ეკავოს რაიმე თანამდებობა სხვა ქვეყნის ორგანიზაციაში ან დაწესებულებაში, ასევე ეკავოს რაიმე თანამდებობა კერძო კომპანიაში ან საწარმოში (მაგ.: დირექტორი, სამეთვალყურეო ან სარევიზიო საბჭოს წევრი, ან სხვა მაკონტროლებელი და წარმომადგენლობითი თანამდებობა).

ფუნქციური შეუთავსებლობისას საჯარო მოსამსახურეს აკრძალული აქვს შეასრულოს საზედამხედველო ფუნქციების იმ ორგანიზაციის საქმიანობაზე, რომლის ხელმძღვანელობაშიც დასაქმებულია საჯარო მოსამსახურის ოჯახის წევრი; ახორციელებდეს სამეწარმეო საქმიანობას (აქვს უფლება, ფლობდეს წილებს, აქციებს), ასრულებდეს რომელიმე ფიზიკური ან იურიდიული პირის წარმომადგენლის ან რწმუნებულის უფლებამოსილებას სასამართლო საქმეზე საჯარო დაწესებულების წინააღმდეგ (აქვს უფლება, განახორციელოს ეს ფუნქცია, თუკი იგი არის ამ ფიზიკური პირის მეურვე ან მზრუნველი).

ანაზღაურებითი შეუთავსებლობა უკრძალავს საჯარო მოსამსახურეს ნებისმიერი სხვა ანაზღაურებადი საქმიანობის განხორციელებას, გარდა კანონით განსაზღვრული გამონაკლისებისა. საჯარო მოსამსახურეს ეკრძალება ასევე ანაზღა-

¹²⁵ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი, თავი III.

¹²⁶ ალაბიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქვეყნის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 59.

ურების აღება იმ საქმიანობის განხორციელებისათვის, რომელიც გულისხმობს საჯარო მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების ფარგლებში მიღებული ცოდნის გაზიარებას კონკრეტული პირისა თუ პირთა ჯგუფისათვის, რადგან ეს ცოდნა არის საჯარო დაწესებულების პროდუქტი და საჯარო ინტერესების უზრუნველსაყოფად შექმნილი, ხოლო საჯარო მოსამსახურეს ასეთი ცოდნა აქვს მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი საქმიანობს ამ ცოდნის ფარგლებში.

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ჩანასახოვან დონეზე არსებობს რეგულაცია „მბრუნავი კარის“ კონცეფციის. საჯარო მოსამსახურე, რომელიც ტოვებს საჯარო სამსახურს, სამსახურის დატოვებიდან 1 წლის განმავლობაში, არ აქვს უფლება დაიწყოს მუშაობა იმ საჯარო დაწესებულებაში ან განახორციელოს საქმიანობა საწარმოში, რომელსაც იგი სამსახურებრივად ხელმძღვანელობდა ბოლო სამი წლის განმავლობაში¹²⁷.

საგულისხმოა, რომ „მბრუნავი კარის“ კონცეფციის კლასიკური გაგებისგან განსხვავებით, საქართველოს საჯარო სამსახურში ინტერესთა კონფლიქტის მარეგულირებელი კანონმდებლობა ზღუდავს არა მხოლოდ კერძო სექტორში დასაქმებას, პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტების თავიდან აცილების მიზნით, არამედ იმ საჯარო სექტორის იმ სფეროებში დასაქმებას, რომელსაც იგი სამსახურებრივად ზედამხედველობდა. გარდა დასაქმების აკრძალვისა, აღნიშნული ნორმით საჯარო მოსამსახურეს ეკრძალება ასევე მსგავსი დაწესებულებისგან თუ საწარმოსგან ანაზღაურების მიღებაც.

ერთი შეხედვით კანონი არეგულირებს როგორც „მბრუნავი კარის“ კონცეფციას ასევე სამსახურის დატოვების შემდგომ სარგებლის მიღებისა შესაძლებლობასაც ზღუდავს. თუმცა, აღნიშნულ ნორმას გარდა სრულყოფილი რეგულაციისა, ტერმინოლოგიური ბუნდოვანებაც ახასიათებს. კერძოდ, კანონი არ განსაზღვრავს მკაფიოდ რა იგულისხმება „სისტემატურ სამსახურებრივ ზედამხედველობაში“. სამსახურებრივი ზედამხედველობის კომპონენტების დადგენა და იდენტიფიცირება შესაძლებელია მხოლოდ „თანამდებობის პირის სამსახურებრივი ზედამხედველობის ქვეშ მყოფი პირის“ ლოგიკური განმარტებიდან.

¹²⁷ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი, მუხლი 13.

გარდა ტერმინოლოგიური ბუნდოვანებისა, სრულყოფილად არ არის გა-
აზრებული „მბრუნავი კარის“ კონცეფცია და სამსახურის დატოვების შემდეგ
შესაძლოა რისკ ფაქტორები. კერძოდ, დასაქმება იკრძალება მხოლოდ სამე-
წარმეო საქმიანობის განმახორციელებელ პირში, მაშინ როდესაც ინტერესთა
პოტენციური კონფლიქტების წარმოშობის რისკები არსებობს არასამეწერმეო
და არაკომერციული მიზნებით შექმნის იურიდიულ პირებში დასაქმებისასაც.

გარდა ამისა, სამსახურებრივ ზედამხედველობაზე ხაზგასმა აზღვევს უფრო
მაღალ ალბათობას შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის თუ არასასურველი შე-
თავაზების, რომელმაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს საჯარო მოსამსახურის
სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე. თუმცა, ინტერესთა
კონფლიქტების წარმოშობის რისკები შესაძლოა სულაც არ უკავშირდებოდეს
მხოლოდ სამსახურებრივი ზედამხედველობის ფაქტორს. კერძოდ, აღნიშნული
საკანონმდებლო რეგულაციები ვერ აზღვევს ისეთ რისკებს, როგორიცაა მაგა-
ლითად მერიის არქიტექტურის სამსახურის უფროსის გადასვლა დეველოპე-
რულ თუ სამშენებლო კომპანიის მაღალ პოზიციაზე.

ცალკე რეგულაციები ეხება ასევე საჩუქართან დაკავშირებულ საკითხებს.
„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შე-
სახეზე“ საქართველოს კანონის თანახმად, საჯარო მოსამსახურეს ეკრძალება
ისეთი საჩუქრის მიღება, რომელმაც შესაძლოა, რაიმე სახის გავლენა მოახ-
დინოს საჯარო მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების გა-
ნხორციელებაზე. გარდა შესაძლო გავლენისა, საჩუქართან დაკავშირებით სა-
ჯარო მოსამსახურემ უნდა გაითვალისწინოს ისიც, რომ მის მიერ მიღებულმა
საჩუქარმა ეჭვქვეშ არ დააყენოს საჯარო მოსამსახურის კეთილსინდისიერება
და ასევე საჯარო მოსამსახურემ ვალდებულია არ ჩათვალოს თავი საჩუქრის
მიმცემის წინაშე.

საჯარო მოსამსახურის სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციე-
ლებაზე გავლენა შესაძლოა არსებობდეს როგორც პირდაპირი, ისე ირიბი: პირ-
დაპირია გავლენა, როდესაც საჯარო მოსამსახურე თავად არის საჩუქრის მიმ-
ღები და ამ საჩუქრის სანაცვლოდ მას შეუძლია, თავისი უფლებამოსილებისა და

თანამდებობრივი მდგომარეობის გამოყენებით მიიღოს მრუქებლისათვის სასარგებლო გადაწყვეტილება, რომელიც არის საერთო წესიდან გამონაკლისი¹²⁸.

საჯარო მოსამსახურის საქმიანობაზე, მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებსა თუ განხორციელებულ ქმედებებზე გავლენა შესაძლოა, იყოს ირიბი, როდესაც საჩუქრის მიმღები უშუალოდ საჯარო მოსამსახურე კი არ არის, არამედ მისი ოჯახის წევრია. საჩუქრის მიზნებისათვის ოჯახის წევრი არის საჯარო მოსამსახურის მეუღლე, არასრულწლოვანი შვილი და გერი, მასთან მუდმივად მცხოვრები პირი. ეს მნიშვნელოვანია, რადგან ოჯახის წევრსაც აქვს იმის შესაძლებლობა, რომ საჩუქრის სანაცვლოდ მრუქებელს დაჰპირდეს მისთვის სასარგებლო მომსახურების მიღებას, ქმედების განხორციელებასა თუ გადაწყვეტილების მიღებას და ამ მიზნის მისაღწევად იგი გამოიყენებს საჯარო მოსამსახურეს. სწორედ ამიტომ საჩუქრის მიღებასთან დაკავშირებული შეზღუდვები ვრცელდება ასევე საჯარო მოსამსახურის ოჯახის წევრზეც¹²⁹.

იმისათვის, რომ საჩუქარმა სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე არ მოახდინოს გავლენა, დადგენილია საჩუქრის ღირებულების ლიმიტები. საქართველოს კანონმდებლობით საჩუქარში მოიაზრება საჯარო მოსამსახურისათვის ან მისი ოჯახის წევრისათვის ნებისმიერი სახის უსასყიდლოდ ან შეღავათიანი პირობებით გადაცემული ქონება, გაწეული მომსახურება, ქონებრივი ვალდებულებებისაგან სრულად ან ნაწილობრივ გათავისუფლება, რაც არის საერთო წესიდან გამონაკლისი. საერთო წესიდან გამონაკლისი გულისხმობს იმას, რომ შეთავაზებული სარგებელი ექსკლუზიურად მხოლოდ კონკრეტული საჯარო მოსამსახურისათვის ან მისი ოჯახის წევრისათვის არის ხელმისაწვდომი სწორედ მისი სტატუსის გამო. თუკი უსასყიდლო და შეღავათიანი პირობებით ქონების მიღება, მომსახურების მიღება, ასევე ვალდებულებებისგან სრულად ან ნაწილობრივ გათავისუფლება არის ყველასათვის ხელმისაწვდომი საჯარო მოსამსახურეებს და მისი ოჯახის წევრებსაც შეეძლება თუ შეუძლებათ თუ შეთავაზებებით სარგებლობა.

¹²⁸ ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ. (ქარდავა, ე. (რედ.)), საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018, გვ. 65.

¹²⁹ იქვე.

საჩუქრის ღირებულების ლიმიტებისა და საჩუქრის არსის განმარტების მიუხედავად ინტერესთა კონფლიქტის მარეგულირებელი კანონმდებლობა სრულყოფილად არ ადგენს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა: საფრთხე იმისა, რომ კონკრეტული საჩუქრის ჩუქებამ შესაძლოა, გავლენა მოახდინოს საჯარო მოსამსახურის საქმიანობაზე, ან ეჭვქვეშ დააყენოს მისი გადაწყვეტილების კეთილ-სინდისიერება და ვალდებული გახადოს მჩუქებლის წინაშე¹³⁰.

რა სახის გავლენა შეიძლება მოახდინოს საჩუქარმა საჯარო მოსამსახურის სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე. საჯარო მოსამსახურის საქმიანობაზე გავლენად შესაძლოა ჩაითვალოს მჩუქებლის განზრახვა მიიღოს მისთვის სასურველი მომსახურება, შეღავათი, ან სხვა სახის მატერიალური თუ არამატერიალური სარგებელი.

გარდა საქმიანობაზე გავლენისა, შესაძლოა, საჩუქარმა, რომელიც გადაეცა საჯარო მოსამსახურეს, უნდობლობა გამოიწვიოს საზოგადოებაში ან კოლეგებში და ეჭვქვეშ დააყენონ მისი გადაწყვეტილების ობიექტურობა და მიუკერძოებლობა; ასევე, საჩუქარი არ უნდა იყოს ისეთი, რომელიც საჯარო მოსამსახურეს დაავალდებულებს მჩუქებლის წინაშე და აიძულებს, თავისი სამსახურებრივი უფლებამოსილება გამოიყენოს მჩუქებლისათვის სარგებლის მისაცემად.

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის რეგულაციის მიღმა დარჩენილი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღებისას შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობის რისკები, თუკი ეს გადაწყვეტილება არ ეხება საჯარო მოსამსახურის ქონებრივ თუ ეკონომიკურ ინტერესებს ან კანდიდატის შერჩევის საკითხებს.

ინტერესთა კონფლიქტის განმარტებაში „პირადი ინტერესები“ არ შემოიფარგლება მხოლოდ ფინანსური ან ეკონომიკური თუ სამეწარმეო ინტერესებით, ან მხოლოდ იმ ინტერესებით, რომლებიც წარმოშობს პირდაპირ პირად სარგებელს საჯარო მოსამსახურისათვის. ინტერესთა კონფლიქტი შეიძლება წარმოიშვას პირადი კავშირების, კონტაქტების თუ დამოკიდებულებების, ოჯახის წევრებისა თუ ახლო ნათესავების ინტერესების არსებობის, ასევე კანონმდებლობით ნებადართული შეთავსებადი კერძო საქმიანობისასაც კი.

¹³⁰ იქვე, გვ. 66.

მაგალითად, კანონმდებლობით ნებადართული სამეცნიერო საქმიანობისას, საჯარო მოსამსახურემ შესაძლოა გამოიყენოს ისეთი ინფორმაცია, რომელსაც იგი ფლობს სამსახურებრივი საქმიანობიდან გამომდინარე და აღნიშნული ინფორმაციის გამჟღავნებამ ან სხვაგვარად გამოყენებამ შესაძლოა დააზიანოს საჯარო ინტერესი. შესაბამისად, მსგავსი რისკების შესაძლოა არსებობის შესახებ მკაფიო რეგულაციები მნიშვნელოვანწილად უწყობს ხელს თავიდან იქნეს აცილებული საჯარო ინტერესის ზიანი.

3.2. ინტერესთა კონფლიქტის რეგულირება და მართვა

3.2.1. ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებული რეგულაციები

ინტერესთა კონფლიქტის მართვისა და რეგულირებისათვის, არსებობს 4 დონიანი რეგულირების სისტემები¹³¹. პირველ დონეს მიეკუთვნება ისეთი ტიპის რეგულაციები და ნორმები, რომლებიც სავალდებულოა და ფარავს ყველა დონის დაწესებულებასა თუ ინსტიტუციას, როგორცაა მაგალითად, კონსტიტუცია, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, სისხლის სამართლის კოდექსი, ადმინისტრაციულ წარმოებასთან დაკავშირებული სხვა საკანონმდებლო აქტები.

მეორე დონეს განეკუთვნება რეგულაციები და ნორმები, რომლებიც ვრცელდება მხოლოდ კონკრეტულ უწყებებსა და ინსტიტუციებზე, მაგალითად რეგულაციები ეროვნული ბანკის, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის და მსგავსი ტიპის ინსტიტუციების შესახებ მარეგულირებელი ნორმები. მესამე დონეზე ერთიანდება ის ნორმები, რომლებიც სპეციალურია და არეგულირებს მხოლოდ ინტერესთა კონფლიქტის მართვისა და თავიდან არიდების საკითხებს და ვრცელდება ყველა ინსტიტუციასა და დაწესებულებაზე. ბოლო, მეოთხე დონეზე ერთიანდება ის სპეციფიკური რეგულაციები თუ ნორმები, რომლებიც ფარავს ინტერესთა კონ-

¹³¹ Davis. M., Stark A., Conflict of Interest in Professions, Oxford University Press, 2001, გვ. 50.

ნფლიქტის მართვის საკითხებს და სავალდებულოდ შესასრულებელი მხოლოდ ინდივიდუალური უწყებებისა და თუ ინსტიტუციებისათვის¹³².

საქართველოს სამართლებრივი ჩარჩოც თითქმის სრულად იმეორებს ამ ლოგიკას, რომელზეც ზემოთაა საუბარი. საქართველოს კონსტიტუცია ქმნის საფუძველს განსაზღვროს ქვეყნის ძირითადი ღირებულებებისა და ფასეულობათა ჩარჩო, რომელსაც ეფუძნება ქვეყანა და რომელთაც იზიარებს ქართველი ხალხი. გარდა საქართველოს კონსტიტუციისა ზოგად რეპრესიულ ჩარჩოს, რომელიც სავალდებულოა ყველა მოქალაქისა თუ ინსტიტუციისათვის, რათა თავიდან იქნეს აცილებული კორუფციის რისკები არეგულირებს საქართველოს სისხლის სამართლებრივი კანონმდებლობით, რომელიც დეტალურად არის განხილული ზედა თავებში.

საქართველოს სპეციალური კანონმდებლობა, რომლითაც წესრიგდება ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებული საკითხები რეგულირდება „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონით. აღნიშნული კანონი მიღებულია 1997 წლის 17 ოქტომბერს. პირვანდელი ვერსიით „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზანი იყო საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის თავიდან აცილება, გამოვლენა, აღკვეთა და კორუფციული სამართალდარღვევის ჩამდენი პირის პასუხისმგებლობის ძირითადი პრინციპებისა და სამართლებრივი რეგლამენტაციის საფუძვლებს დადგენა¹³³.

1997 წლის შემდეგ ინტერესთა შეუთავსებლობის შესახებ კანონმდებლობაში 79 ცვლილება განხორციელდა, მათ შორის შეიცვალა და გამრავალფეროვნდა კანონის მიზნები. 2015 წელს „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს ახალი კანონის მიღებასთან ერთად დაზუსტდა არა მხოლოდ კანონის მიზნები და არსებული რეგულაციები, არამედ შეიცვალა კანონის სათაური და ჩამოაყალიბდა „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი. აღნიშნულით კი გაფართოვდა და დაზუსტდა კანონის გავრცელების არეალი¹³⁴.

¹³² Peters A., Handschin L., Conflict of Interest in Global, Public and Corporate Governance, Cambridge University Press, 2012, გვ. 8.

¹³³ „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი (პირველადი რედაქცია), მუხლი 1.

¹³⁴ „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2015 წლის 27 ოქტომბერი, მუხლი 3 (კ).

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონში 2015 წლის ცვლილებების შედეგად გაფართოვდა არამხოლოდ კანონის მოქმედების არეალი, არამედ გამრავალფეროვნდა ის საკითხები, რომელთაც არეგულირებს კანონი. საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის თავიდან აცილების, გამოვლენისა და აღკვეთის და კორუფციული სამართალდარღვევის ჩამდენ პირთა პასუხისმგებლობის ძირითად პრინციპებთან, ერთად რეგულირდება თანამდებობის პირთა ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების წარდგენის, წარდგენილი დეკლარაციების მონიტორინგის პირობები და მექანიზმები, აგრეთვე მამხილებელთა დაცვის, ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების ძირითადი საფუძვლები¹³⁵.

ინტერესთა კონფლიქტის მართვისა და პრევენციის პოლიტიკის განსაზღვრა არის ქვეყნის პოლიტიკური, ადმინისტრაციული და სამართლებრივი კონტექსტის არსებითი ნაწილი. ინტერესთა კონფლიქტის რეგულირების და პრევენციის პოლიტიკების შემუშავების მიზანი არ არის ყველა შესაძლო სიტუაციის რეგულირება, რომელშიც შესაძლოა წარმოიშვას კერძო და საჯარო ინტერესების დაპირისპირება. მაგრამ ზოგადი პოლიტიკის ჩარჩოსა და პრევენციული მექანიზმების შექმნა და სისტემატიზაცია უფრო განჭვრეტადს ხდის პროცესებს და ამზადებს საჯარო დაწესებულებებს მომავალი გამოწვევებისათვის სწრაფად ცვალებად სოციალურ კონტექსტში. გარდა ამისა, ნათლად და მკაფიოდ განსაზღვრული რეგულაციები უზრუნველყოფს მართვის თანმიმდევრულობას და ზრდის ღირებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების მიღების ალბათობას, ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის შემთხვევებში.

OECD-ის მიერ შემუშავებული სტანდარტიც¹³⁶, რომელიც ქვემოთ უფრო დეტალურად იქნება განხილული, ეხმიანება სწორედ ზემოთ აღნიშნული ერთიანი პოლიტიკებისა და პრევენციული მექანიზმების შექმნის აუცილებლობას.

ინტერესთა კონფლიქტის განმარტება. ინტერესთა კონფლიქტის მართვისა და ეფექტიანი რეგულირებისათვის პირველ რიგში მნიშვნელოვანია არსე-

¹³⁵ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი („საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ 2015 წლის 27 ოქტომბრის საქართველოს კანონი), მუხლი 1.

¹³⁶ OECD (2005), Managing Conflict of Interest in the Public Sector, A toolkit, OECD Publishing, Paris, [<https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>], გვ. 100.

ბობდეს ინტერესთა კონფლიქტის არსის მეტნაკლებად სრულყოფილი განმარტება და ნათლად განსაზღვრული ზოგადი მახასიათებლები. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთი გარემოებების აღწერა, რომელიც რისკ ქვეშ დააყენებს ორგანიზაციულ თუ ინდივიდუალურ მთლიანობას. ინტერესთა კონფლიქტის განმარტება, როგორც წესი უნდა იყოს თანმიმდევრული და ხაზს უსვამდეს რეგულაციის მთავარ მიზანს – დაცულ იქნეს საჯარო ინტერესი საზოგადოებრივი ნდობის ამაღლების მიზნით.

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია არსებობდეს იმაზე მითითებაც, რომ სამსახურებრივი უფლებამოსილებისას თუ სამსახურს გარეთ შესაძლოა წარმოიშვას ისეთი ინტერესთა კონფლიქტები, რომელთა თავიდან აცილება ზოგ შემთხვევაში შეუძლებელიც კია. თუმცა არსებობს რისკის დამზღვევი რეგულაციები, რომლებიც მინიმუმამდე დაიყვანს პოტენციურ ინტერესთა კონფლიქტებს. აღნიშნული რისკების დაზღვევას ემსახურება რიგი შეზღუდვებისა, რომლებსაც კანონმდებლობები ითვალისწინებენ დამატებითი საქმიანობის აკრძალვისა თუ ამ საქმიანობისათვის დამატებითი ანაზღაურების მიღების აკრძალვას, ინფორმაციის/ცოდნის გამჟღავნებისა თუ სხვაგვარად გამოყენების რეგულირებას, რომელმაც შესაძლოა ზიანი მიაყენოს საჯარო ინტერესს, საჩუქრის პოლიტიკის რეგულაციებს და სამსახურიდან წავლის შემდგომი დასაქმების შეზღუდვებს.

გარდა ლეგიტიმურ მიზანზე ხაზგასმისა, სრულყოფილი რეგულაციისა და ინტერესთა კონფლიქტის მართვის ეფექტიანი პოლიტიკის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია, ერთი მხრივ არსებობდეს მკაფიოდ განსაზღვრული აკრძალვები/შეზღუდვები ინტერესთა დაპირისპირების აღმოფხვრის მიზნით. თუმცა, მეორე მხრივ, საჯარო მოსამსახურე აღჭურვილი უნდა იყოს ისეთი ცოდნით, რომელიც საშუალებას მისცემს თავად მიიღოს გადაწყვეტილება პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან ასაცილებლად.

ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირება. ამ ეტაპზე უნდა განხორციელდეს ყველა იმ გარემოების, პოზიციისა თუ კონკრეტული შემთხვევების იდენტიფიცირება, რომელიც წარმოშობს საჯარო და კერძო ინტერესების დაპირისპირებას. ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირების ეტაპზე პრევენციის და პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტების მართვისა და ეფექტიანი გადაწყვეტის

უზრუნველსაყოფად არსებობს ინფორმირების სხვადასხვა ფორმები სამსახურებრივი საქმიანობის სხვადასხვა ეტაპზე.

ინფორმაციის პირველადი გამჟღავნება დანიშვნისას ან ახალი პოზიციის დაკავებისას არის ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებული მექანიზმი ინტერესთა კონფლიქტების რისკების წარმოშობის სამართავად. აღნიშნული საშუალებას აძლევს საჯარო მოსამსახურეებს, როცა ისინი თანამდებობას იკავებენ ან სხვა ფორმით შემოდიან საჯარო სამსახურის სისტემაში, გაამჟღავნონ შესაბამისი კერძო ინტერესები, რომლებიც პოტენციურად გავლენას მოხდეს მათ სამსახურებრივ უფლებამოსილებებზე. ასეთი გამჟღავნება, როგორც წესი, ხდება ფორმალური პროცედურებისა თუ მექანიზმების გამოყენების გზით, როგორიცაა ინტერესთა რეგისტრაცია, დეკლარირება და სხვ.

„საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონიც ითვალისწინებს მსგავსი ტიპის ფორმალური მექანიზმის არსებობას. აღნიშნული კანონის მე-4 თავით რეგულირდება თანამდებობაზე ახლად დანიშნული თანამდებობის პირების ვალდებულება დანიშნიდან 2 თვის განმავლობაში ქონებრივი დეკლარაციის ჩაბარების გზით განაცხადონ და გამოაქვეყნონ მათი და მათი ოჯახის წევრების ეკონომიკური ინტერესები¹³⁷.

ინფორმაციის პირველადი გამჟღავნების მექანიზმისათვის დამახასიათებელია ასევე პერიოდულობაც, თანამდებობაზე განწესებიდან რეგულარული ინტერვალებით ინტერესების გამჟღავნება. გარკვეული პერიოდის შემდეგ, მაგალითად თანამდებობაზე არჩევიდან ან/და დანიშნიდან ყოველ წელს გაამჟღავნოს ან გამოაქვეყნოს საკუთარი და ოჯახის წევრების ეკონომიკური ინტერესები. გარდა პერიოდულობისა, განსაზღვრულია, ასევე, ინფორმაციის გამჟღავნების ფორმაც. მექანიზმის თავისი არსით ფორმალური პროცესია, ინფორმაციის გამჟღავნება ხდება ძირითადად წერილობითი ფორმით ან მატერიალური ან ელექტრონული წყაროების გამოყენებით. როგორც წესი ინტერესების დეკლარირების პროცესი საჯაროა და ყველა დაინტერესებული მხარისათვის ხელმი-

¹³⁷ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი, მუხლი 14.

საწვდომია. შესაძლებელია არსებობდეს შეზღუდული წვდომაც და შემოიფარგლოს მხოლოდ კონკრეტული ორგანიზაციის ფარგლებში, თუმცა აღნიშნული შეზღუდვა არ გასაჯაროვდეს პროცესი უნდა იყოს გამართლებული ლეგიტიმურ მიზანთან მიმართებით, რადგან ხშირ შემთხვევაში არასაჯარო პროცესი შესაძლოა არ იყოს თანხვედრაში ინტერესთა კონფლიქტის რეგულირების მთავარ მიზანთან – საზოგადოების ნდობის გაზრდასთან.

ზოგადად, რაც უფრო მაღალია თანამდებობა, მით უფრო მეტია ინტერესთა კონფლიქტის შესაძლოა წარმოშობის რისკები და შესაბამისად მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესიც, რაც ხშირ შემთხვევაში მთავარ არგუმენტად არის გამოყენებული მაღალი თანამდებობის პირებისა და მათი ოჯახის წევრების ეკონომიკური ინტერესების საჯაროდ გამჟღავნებასთან მიმართებით. შიდა ორგანიზაციული მექანიზმები ინტერესებისა თუ ინფორმაციის წარდგენა-გამჟღავნებისა შესაძლოა უფრო ეფექტიანი მექანიზმის იყოს იმ პოზიციებისათვის, რომლებიც შედარებით უფრო ნაკლებად საპასუხისმგებლოა და არც საზოგადოებრივი ინტერესებია მაღალი, თუმცა წარმოადგენს მაღალი რისკის პოზიციებს, როგორცია მაგალითად შესყიდვები, შერჩევა, ნებართვების გაცემა, ზედამხედველობა და ა.შ.

ინფორმაციისა თუ ინტერესის საჯარო დეკლარირების მექანიზმის გარდა, არსებობს ასევე შიდა ორგანიზაციული დეკლარირების მექანიზმებიც. აღნიშნული მექანიზმის არსებობა წაახალისებს საჯარო მოსამსახურეებს გაამჟღავნონ აშკარა და პოტენციური ინტერესთა კონფლიქტის არსებობა, რომელმაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებაზე და დააზიანოს საჯარო ინტერესი. შიდა ორგანიზაციული დეკლარირების ფორმალური მექანიზმები, თუ ad hoc ინტერესთა კონფლიქტის გამჟღავნების მექანიზმები სულაც არ არის აუცილებელი იყოს საჯარო პროცესი. მნიშვნელოვანია, რომ მსგავსი შიდა ორგანიზაციული პროცესებით ეფექტიანად იმართოს ინტერესთა კონფლიქტები და დროულად მოხდეს რეაგირება მათზე.

გამჟღავნების სისრულე. ინფორმაციისა და კერძო ინტერესების შიდა ორგანიზაციული თუ საჯარო გამჟღავნების მექანიზმების შექმნა არ ქმნის ინტერესთა კონფლიქტების მართვის ეფექტურ სისტემებს, თუკი არ არსებობს გაცხადებული ინფორმაციის სისრულისა და სისწორის შეფასების ელემენტები. შეფასებისა თუ

მონიტორინგის მექანიზმების სისტემაში შემოტანით ხდება იმის დადგენა, შეიცავს თუ არა გაცხადებული ინტერესი ან ინფორმაცია საკმარის დეტალებს ინტერესთა დაპირისპირების თავიდან ასაცილებლად.

საქართველოს საჯარო სამსახურში მსგავსი მონიტორინგისა და შეფასების მექანიზმები დაინერგა 2017 წლიდან. ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების მონიტორინგის სისტემა გულისხმობს თანამდებობის პირის ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციაში სრული და სწორი მონაცემების შეტანის და დეკლარაციის საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობის მონიტორინგს და შემოწმებას, რა დროსაც, შეუსაბამობების აღმოჩენის შემთხვევაში შესაძლოა დადგეს თანამდებობის პირის დაჯარიმების ან/და შესაძლო დანაშაულის ნიშნების აღმოჩენის შემთხვევაში შესაბამისი საგამოძიებო ორგანოების ინფორმირების საფუძველიც¹³⁸.

ლიდერობა და ინტერესთა კონფლიქტის მართვა. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის მაღალი რისკის შემცველ სფეროებზე საუბრისას, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულება იყოს მენეჯერების მიერ ორგანიზაციული მართვის საკითხებზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების მიღების საკითხი. ცალკეული ორგანიზაციული გადაწყვეტილებების მიღებისას, მენეჯერებმა გულდასმით უნდა განიხილონ ყველა ფაქტი თუ გარემოება, რომელსაც შეუძლია დაარღვიოს ორგანიზაციული მთლიანობა და წარმოშვას რეალური ინტერესთა კონფლიქტების შემთხვევები. სიტუაციიდან გამოსავლის ძიებისას და შესაფერისი გადაწყვეტის განსაზღვრისას რეალურ კონფლიქტურ სიტუაციაში, მენეჯერებმა უნდა დაბალანსონ დაწესებულების ინტერესები, საჯარო ინტერესი და კონკრეტული თანამშრომლის კანონიერი ინტერესები. გარდა ინტერესთა ბალანსისა, მნიშვნელოვანია სხვა ფაქტორების გათვალისწინებაც. მაგალითად, კონკრეტული პოზიციის დონე იერარქიაში, დაკავებული პოზიციის სპეციფიკა, არის თუ არა მაღალი რისკის შემცველი აღნიშნული პოზიცია, რა მიზანს ემსახურებოდა კონკრეტული თანამშრომლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება და რა ფორმით იქნა აღნიშნული გადაწყვეტილება მიღებული და ა.შ. ასევე მნიშვნელოვანია დადგინდეს ინტერესთა კონფლიქტის ბუნება.

¹³⁸ „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი, მუხლი 18¹ (13).

ინტერესთა კონფლიქტის პოლიტიკის ეფექტურობის მონიტორინგი და შეფასება. VUCA¹³⁹ სამყაროში მმართველობისა, სადაც პრობლემები უფრო მრავალშრიანი და რთული გასაგები, მუდმივად იცვლება და უფრო არაპროგნოზირებადი ხდება და რთულდება მოვლენების ან მათი განვითარების წინასწარ განჭვრეტა, მნიშვნელოვანი პერიოდულად განხორციელდეს ინტერესთა კონფლიქტების მარეგულირებელი პოლიტიკებისა თუ მექანიზმების შეფასება. არსებული მიდგომები ყოველთვის უნდა პასუხობდეს მიმდინარე ან მოსალოდნელ ინტერესთა კონფლიქტებს და საჭიროების შემთხვევაში უნდა მოხდეს არსებული რეგულაციების გადახედვა ან/და ფუნდამენტური ცვლილება.

არსებული მექანიზმების მონიტორინგისა და შეფასებისა, კვლავ აქტუალური იქნება ინტერესთა კონფლიქტის არსის გადახედვა და თანამედროვე გამოწვევების ჭრილში გააზრება, ცნობიერების ამაღლება და რისკის შემცველი პოზიციების იდენტიფიცირება, ინტერესთა კონფლიქტების გაცხადების ეფექტიანი მექანიზმების შექმნა, საჯაროობისა და ინკლუზიურობის უზრუნველყოფისათვის აქტიური თანამშრომლობა დაინტერესებულ მხარეებთან.

3.2.2. ინტერესთა კონფლიქტის პრევენციის მექანიზმები

ინტერესთა კონფლიქტის აღმოსაფხვრელად შემუშავებულ ზომებს შესაძლოა ჰქონდეს განსხვავებული ფორმები, ნაწილი მკაცრად რეგულირებული რეპრესიული მექანიზმებია, ხოლო ნაწილი კი პრევენციული და შედარებით უფრო რბილი ინსტრუმენტები. რეპრესიული მექანიზმები, როგორცაა მაგალითად დეკლარირებული ინტერესების სისრულისა და სისწორის მონიტორინგი, ინტერესთა კონფლიქტების პოლიტიკის დარღვევისათვის დისციპლინური თუ ადმინისტრაციული წარმოების პროცედურები და სხვა, როგორც წესი, მკაცრად რეგულირებული კანონმდებლობის ნაწილია. აღნიშნული არ გამოირიცხავს პრევენციული მექანიზმების საკანონმდებლო დონეზე რეგულირებას, რაც ზემოაღნიშნულ თავებშიც იქნა განხილული.

შედარებით უფრო რბილი პრევენციული მექანიზმები როგორც წესი უკავშირდება ღირებულებითი ჩარჩოს შექმნას, ორგანიზაციული კულტურის მოდი-

¹³⁹ დეტალური ინფორმაცია აღნიშნულ კონცეფციასთან დაკავშირებით ხელმისაწვდომია: <https://www.vuca-world.org/>.

ფიციერებას, ორგანიზაციის შიგნით არსებული პრაქტიკების, მართვის სტილებისა თუ კომუნიკაციის სტანდარტების უზრუნველყოფას. ინტერესთა შეუთავსებლობისა თუ საჯარო სამსახურების მარეგულირებელი ზოგადი კანონმდებლობის გარდა, ცალკეული დაწესებულებები შეიმუშავენ დაწესებულების სპეციფიკაზე მორგებული ქცევის ზოგად სტანდარტებსა თუ ეთიკის კოდექსებს.

მიუხედავად საჯარო სექტორისა თუ კონკრეტული დაწესებულების არჩევანისა ინტერესთა კონფლიქტის პრევენციის მიზნით თავად შეარჩიოს რეაგირების ფორმები და მექანიზმები, რეგულირების სამი ძირითადი პრინციპი უნდა იქნეს დაცული: ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობის სფეროების რეგულირება, ეფექტიანი ზედამხედველობის მექანიზმების შემოღება და ქმედითი აღსრულების მექანიზმების არსებობა¹⁴⁰.

პირდაპირი აკრძალვები ან შეზღუდვები, ასევე მკაცრი რეაგირების მექანიზმების შემოღება საჯარო მოსამსახურეთა ქცევის იძულებით შესაბამისობას უზრუნველყოფს, რაც მნიშვნელოვანია არსებული ინტერესთა კონფლიქტებზე რეაგირებისა და შესაბამისი პასუხისმგებლობის ზომების განსაზღვრისათვის. თუმცა, ქცევის გააზრებული შესაბამისობა იმ პოლიტიკებთან და სისტემებთან, რომლებიც არსებობს საჯარო სექტორში თუ კონკრეტულ საჯარო დაწესებულებაში, გარანტირებულია ე.წ. „რბილი“ პრევენციული მექანიზმების წახალისებით.

ინტერესთა აშკარა თუ პოტენციური კონფლიქტების პრევენციისათვის შესაძლებელია არსებობდეს შემდეგი მექანიზმები¹⁴¹, როგორებიცაა აცილება, საჯარო მოსამსახურის მიერ კონკრეტული ინტერესის გასხვისება/გადაცემა, მოსამსახურის მგრძნობიარე ინფორმაციაზე წვდომის შეზღუდვა, მოსამსახურის ალტერნატიულ სამსახურში გადაყვანა/როტაცია, თანამდებობის პირის შემთხვევაში საკუთარო სფეროების შეცვლა და ა.შ.

პრევენციული „რბილი“ მექანიზმების ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენს კონსულტაციებისა და დისკუსიების პლატფორმების შექმნა. ინტერესთა კონფლიქტების ეფექტიანია მართვას და მოსამსახურეთა ქცევის შესაბამისობა უზრუნველყოფილია მაშინ როდესაც ინტერესთა კონფლიქტების მართვის პოლიტიკები

¹⁴⁰ Transparency International, Conflict of Interest: Compiled by the Anti-Corruption helpdesk, 2015, [https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/kproducts/Topic_Guide_Conflicts_of_Interest.pdf].

¹⁴¹ იქვე.

საჯრო მოსამსახურებთან კონსულტაციებისა და პერიოდული დისკუსიების ფორმატში მიიღება. ეს ქმნის ერთის მხრივ კარგ საფუძველს პრევენციული მექანიზმებს იმპლემენტაციის, ხოლო მეორეს მხრივ ამაღლებს მოსამსახურეთა ცნობერებას ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობის რისკების თაობაზე. გარდა ამისა, საჯრო მოსამსახურეთა ჩართულობა ზრდის კეთილსინდისიერების სტანდარტის ინსტიტუციონალიზაციას და ორგანიზაციული მთლიანობის შენარჩუნებას.

3.3. ინტერესთა კონფლიქტი და პანდემია

არსებული რეგულაციებისა თუ სისტემების შეფასებისა და გადახედვის აუცილებლობა ნათლად გამოჩნდა COVID-19 პანდემიის დროს, რომელმაც მთლიანად შეცვალა არა მხოლოდ საჯრო მმართველობის რიტმი და მეთოდები, არამედ სერიოზული გავლენა მოახდინა საჯრო სამსახურებში დასაქმებულთა პირად თუ კერძო ინტერესებზეც.

პანდემიის ფონზე სულ უფრო მრავალფეროვანი და ინტენსიური ხდება ინტერესთა კონფლიქტების ბუნება. პოლიტიკოსებიდან დაწყებული დაბალ პოზიციებზე დასაქმებული სპეციალისტებით დასრულებული, საჯრო სექტორი რთული გადაწყვეტილებებისა და ღირებულებათა არჩევანის წინაშე აღმოჩნდა. მთელს მსოფლიოში, გადაწყვეტილების მიმღებების დადგენენ ისეთი დილემების წინაშე, რომელი აიძულებთ ერთი ღირებულების შეზღუდვის ხარჯზე კომპრომისს მეორე ღირებულების უზრუნველსაყოფად. პანდემიისას ერთმანეთს დაუპირისპირდა არამხოლოდ კერძო და საჯრო ინტერესები, არამედ რიგ შემთხვევებში საჯრო ინტერესებს შორის გახდა საჭირო არჩევანის გაკეთება. ჯანმრთელობის უსაფრთხოების გარანტირებას შეეწია ეკონომიკური განვითარების, თავისუფალი გადაადგილების, სოციალური ურთიერთობების ინტერესები¹⁴².

COVID-19-ის გავრცელების შესამცირებლად გადადგმულმა ბევრმა ნაბიჯმა, წარმოშვა ინტერესთა კონფლიქტების ახალი სახეები და სერიოზული გამოწვევის წინაშე დააყენა ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების შეზღუდვის

¹⁴² Sah, S., Conflict of Interest and Covid, Scientific American, 2020, [<https://www.scientificamerican.com/article/conflicts-of-interest-and-covid/>].

საკითხები¹⁴³. აქტუალური გახდა სოციალური დილემების¹⁴⁴ ისეთი ფორმები, როგორიცაა ინდივიდების ინტერესებისა და კოლექტიური ინტერესების დაპირისპირება, ახალგაზრდებისა და ხანდაზმულების ინტერესების დაპირისპირება და სხვა.¹⁴⁵ სოციალურ დილემებში ინდივიდებმა გამოიჩინეს მაღალი პროსოციალური ქცევები, რითაც სარგებელი სწორედ კოლექტიურმა ინტერესმა მიიღო. თუმცა, არსებობს დიდი ცდუნება იმისა, რომ ინდივიდის ინტერესებმა გადაწონოს და არ ჩაერთოს კოლექტიური ინტერესების სასარგებლო პროცესებში¹⁴⁶, რადროსაც გადაწყვეტილების მიმღებთა მკაფიო და განჭვრეტადი რეგულაციები გარდამტეხ როლს თამაშობს. სოციალური დისტანცია, თვითკარანტინი, ვაქცინაცია სწორედ ამ ტიპის ინდივიდუალურ და კოლექტიურ ინტერესებს შორის კონფლიქტის მაგალითად განიხილება¹⁴⁷.

COVID-19 პანდემიას უკავშირდება ასევე ასიმეტრიული ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობა სხვადასხვა თაობის ადამიანებისათვის სხვადასხვა სარგებლის მიღებისას თუ ხარჯის გაწვევისას პროსოციალური ქცევისას¹⁴⁸. მაგალითად, იმის გამო რომ დაავადებისა და სიკვდილიანობის რისკი ხანდაზმულებში უფრო მაღალია, იზრდება სახელმწიფოსგან სარგებლის მიღების (უფასო ჯანდაცვის პროცედურებით სარგებლობა, მკურნალობა, დაინფიცირების შემცირების შანსები ვაქცინაციის პრიორიტეტულობისა და სხვ.) შესაძლებლობებიც; მეორეს მხრივ, ახალგაზრდა ადამიანებმა შეიძლება გაწიონ უფრო მაღალი ხარჯები, რომლებიც დაკავშირებულია სოციალური დისტანცირების გამო ყოველდღიური ცხოვრების რიტმის შეცვლას, სამსახურის დაკარგვის ალბათობის ზრდას და შესაძლო ფინანსურ კრიზისს¹⁴⁹. აღნიშნული ინტერესებისა და სოცი-

¹⁴³ Spadaro, A., Covid-19: Testing the Limits of Human rights, Published Online, Cambridge University Press, 2020, [<https://www.cambridge.org/core/services/>].

¹⁴⁴ Dawes R., M., Social Dilemmas, Annual Reviews Inc., 1980, [<https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.ps.31.020180.001125>].

¹⁴⁵ Shuxain, J., et al, Intergenerational conflicts of interest and prosocial behavior during the COVID-19 pandemic, Personality and Individual Differences, Science Direct, Vol. 171, 2021, [<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886920307261>].

¹⁴⁶ იქვე.

¹⁴⁷ იქვე.

¹⁴⁸ იქვე.

¹⁴⁹ იქვე.

აღრი დილემაების მართვისას, საჯარო სექტორისათვის იზრდება ცდუნება გაამართლოს ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობისა თუ შესაძლო კორუფციული გარიგებების არსებობის ფაქტები.

მთავრობები მთელს მსოფლიოში იძულებული გახდნენ მიეღოთ სწრაფი გადაწყვეტილებები ჯანმრთელობის, საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისა და ეკონომიკური კრიზისების მოსაგვარებლად¹⁵⁰. კრიზისზე მთავრობების რეაგირების სიჩქარემ და მასშტაბებმა გავლენა მოახდინა საჯარო სექტორზე და გაღრმავდა კორუფციული გარიგებებისა თუ ინტერესთა კონფლიქტების წარმოშობის რისკები. სამედიცინო აღჭურვილობის სწრაფმა შესყიდვამ და მიწოდებამ, გადაუდებელი ფინანსური დახმარების განაწილებამ ბიზნესებსა და ინდივიდებზე შექმნა ინტერესთა კონფლიქტის რეალური რისკები და გაზარდა საზოგადოების აღქმები შესაძლო კორუფციული გარიგებების მაღალი ალბათობის შესახებ¹⁵¹. გაჩნდა რეალური საფრთხე იმისა, რომ მომსახურების შესყიდვის ხელშეკრულებები გაფორმებულიყო ფავორიტი კომპანიებისა თუ ინტერესთა ჯგუფებზე. განსაკუთრებით იმ პირობებში როდესაც კორუფციის და ინტერესთა კონფლიქტების ზედამხედველობა შედარებით შესუსტებული იყო ჯანმრთელობისა და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად სწრაფი რეაგირების მიზნით.

პანდემიით გამოწვეული კრიზისი შერბილებისა და ჯანმრთელობის საფრთხის მაღალი რისკების შესუსტების შემდეგ, დადგა საჭიროება ანგარიშვალდებულების მექანიზმების გაძლიერების კრიზისული სიტუაციების მართვისას¹⁵². კვლავ აქტუალურია ინტერესთა კონფლიქტის არსის ხელახალი გააზრება, ანგარიშვალდებულების ისეთი მექანიზმების შემუშავება, რომელიც დააბლავებს რისკებს, არამხოლოდ კრიზისულ სიტუაციებში, არამედ სწრაფად მზარდი ციფრული სამყაროს პირობებშიც. მნიშვნელოვანი ხდება ასევე არსებული რეაგირების მექანიზმების შეფასება და გადახალისება, იმისათვის რომ საჯარო სექტორი მზად იყოს იმ გამოწვევებთან გასამკლავებლად და ახალი ფორმის ინტერესთა კონფლიქტების სამართავად.

¹⁵⁰ Olowo-Okere, e., Bertok, J., Strobel-Shaw B., Addressing Corruption Risks in the Age of COVID-19: Preventing and Managing Conflict of interest in the Public Sector, World Bank Blog, 2020, [<https://blogs.worldbank.org/governance/>].

¹⁵¹ იქვე.

¹⁵² იქვე.

გამოყენებული ლიტერატურა

- ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., ცუხიშვილი, ნ., საჯარო დაწესებულებაში ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების დამტკიცების შესახებ, საქართველოს მთავრობის დადგენილების კომენტარები, თბილისი, 2018
- ალაპიშვილი, ი., ბესელია, გ., (რედ.), ეთიკა და ქცევის ზოგადი წესები საჯარო სამსახურში (პრაქტიკული სახელმძღვანელო), მესამე გამოცემა, თბილისი, 2017
- ალაპიშვილი, ი., ICSID-ის პრეცედენტული სამართლის მნიშვნელობა განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყნებისათვის: უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების დაცვა საქართველოში [სადისერტაციო ნაშრომი], 2021.
- ბესელია, გ., საჩუქარი საჯარო სამსახურში, საჯარო სამსახურის ბიურო, თბილისი, 2018.
- ბესელია, გ. და ცუხიშვილი, ნ., ეთიკისა და ქცევის ზოგადი წესების გამკვეთი.
- გაბიჩვაძე, თ., დისციპლინარული წარმოება საჯარო სამსახურში, საჯარო სამსახურის ბიურო, თბილისი, 2018.
- მაკალათია, გ., საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობა, გამკვეთი საჯარო მოხელეებისათვის, საჯარო სამსახურის ბიურო, თბილისი, 2018.
- საჯარო მოხელეთათვის, საჯარო სამსახურის ბიურო, თბილისი, 2017.
- საჯარო სამსახურის ბიურო (ავტორთა კოლექტივი), მართვა და ლიდერობა საჯარო სამსახურში, 2017.
- როსტიაშვილი, ქ., პოლიტიკური კორუფცია მსოფლიოს კონტინენტებზე, 2007.
- ხუბუა გ., ყალიჩავა კ., რედ., ადმინისტრაციული მეცნიერების სახელმძღვანელო, ტომი 4, 2018.
- Andrews, M., Pritchett, L., and Michael J. V., Building State Capability: Evidence, Analysis, Action, Oxford University Press, 2017.
- Alemann/Kleinfeld, Begriff und Bedeutung der politischen Korruption aus politikwissenschaftlicher Sicht, 1992.
- Bannenber, B. Korruption in Deutschland und ihre strafrechtliche Kontrolle, 2002, [http://geldwaeschecompliance.de/media/files/1_18_KorruptionInDeutschlandUndIhreStrafrechtlicheKontrolle.pdf].
- Blackburn, S., Dilemmas: dithering, plumpness and grief, Moral Dilemmas and Moral Theory. Oxford University Press, 1996.
- Brandmüller, W., Infelicitus electus fuit in Papam. Zur Wahl Johannes' XXIII. ნაწახი: Dieter Berg, Hans-Werner Goetz (Hrsg.): Ecclesia et Regnum. Beiträge zur Geschichte von Kirche, Recht und Staat im Mittelalter. Festschrift für Franz-Josef Schmale zu seinem 65. Geburtstag. Winkler-Verlag, Bochum 1998.
- Campos, J. E., Lien, D., Pradhan, S., Corruption and its Implication for Investment, chapter 1, 1998.

Claussen, H., R., (Hrsg.), Korruption im Öffentlichen Dienst, Ein Ueberblick, 1995.

Cody, C. A. J., The Problem of Dirty Hands, 2018, Stanford Encyclopedia of Philosophy, Metaphysical Research Laboratory, Stanford University, Ross, W.D., Correct and good, Clarendon Press, 2002.

Cordula, L., Korruption und Nationalsozialismus in Berlin 1924-1934, Frankfurt am Main, 1998.

Cox, D., Caze, M., and Levine, M., (Zalta, E.N., Ed.,), Integrity, Stanford University Press, 2008.

Davis. M., Stark A., Conflict of Interest in Professions, Oxford University Press, 2001.

Dawes R., M., Social Dilemmas, Annual Reviews Inc., 1980, [<https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.ps.31.020180.001125>].

Denkschrift der Bayerischen Staatsregierung über Mißstände auf dem Gebiet der Bewirtschaftung und Verwendung von Reichsgeldern. Übergeben von Ministerpräsident Held an den Staatssekretär der Reichskanzlei Franz Kempner am 10. Februar 1925 https://www.bundesarchiv.de/aktenreichskanzlei/19191933/1000/lut/lut1p/kap1_2/para2_20.html.

DANS, Under Construction: The Genesis of Public Value Systems, 01/ 2006 - 01/ 2010, ხელმისაწვდომია: <https://www.narcis.nl/research/RecordID/OND1320144>.

Dominik, E., and Acht, M., Democratic Support and Corruption: Lessons from East Europe, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), German Economic Institute, 2018.

Douglas, W., Moral Reasoning at Work: Rethinking Ethics in Organizations. Springer International Publishing, 2008.

Dwight, W., Hugh T. M., The Administrative State, A Study of the Political Theory of American Public Administration, 2007.

Engish Karl – “Einfuehrung in das juristische Denken”, 2010.

Enste, D.H., Folgen von Korruption für Wirtschaft, Staat und Gesellschaft, 2021, ob. [<https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/>].

Enste, D. and Heldman, C., Causes and Consequences of Corruption: An Overview of Empirical Results, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), German Economic Institute, 2017.

Fiebig, H., Junker, H., Korruption und Untreue im öffentlichen Dienst, 2004.

Ghere, R., K. and Frederickson, H. G., Ethics in Public Administration, NY: M. E. Sharpe, 2005.

Gibbons, T., and Sutherland, E., Integrity and Historical Research, Routledge Approach to History, London, 2012.

Gibbons K., Conflict of Interest, published online, The Canadian Encyclopedia, 2013 [<https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/conflict-of-interest>].

Gladwell, M., The Tipping Point: How Little Things Can Make a Big Difference. Boston: Little, Brown, 2000.

Graeff, P., Rabl T. (Hrsg.), Was ist Korruption, 2. überarbeitete und ergänzte Auflage, 2019.

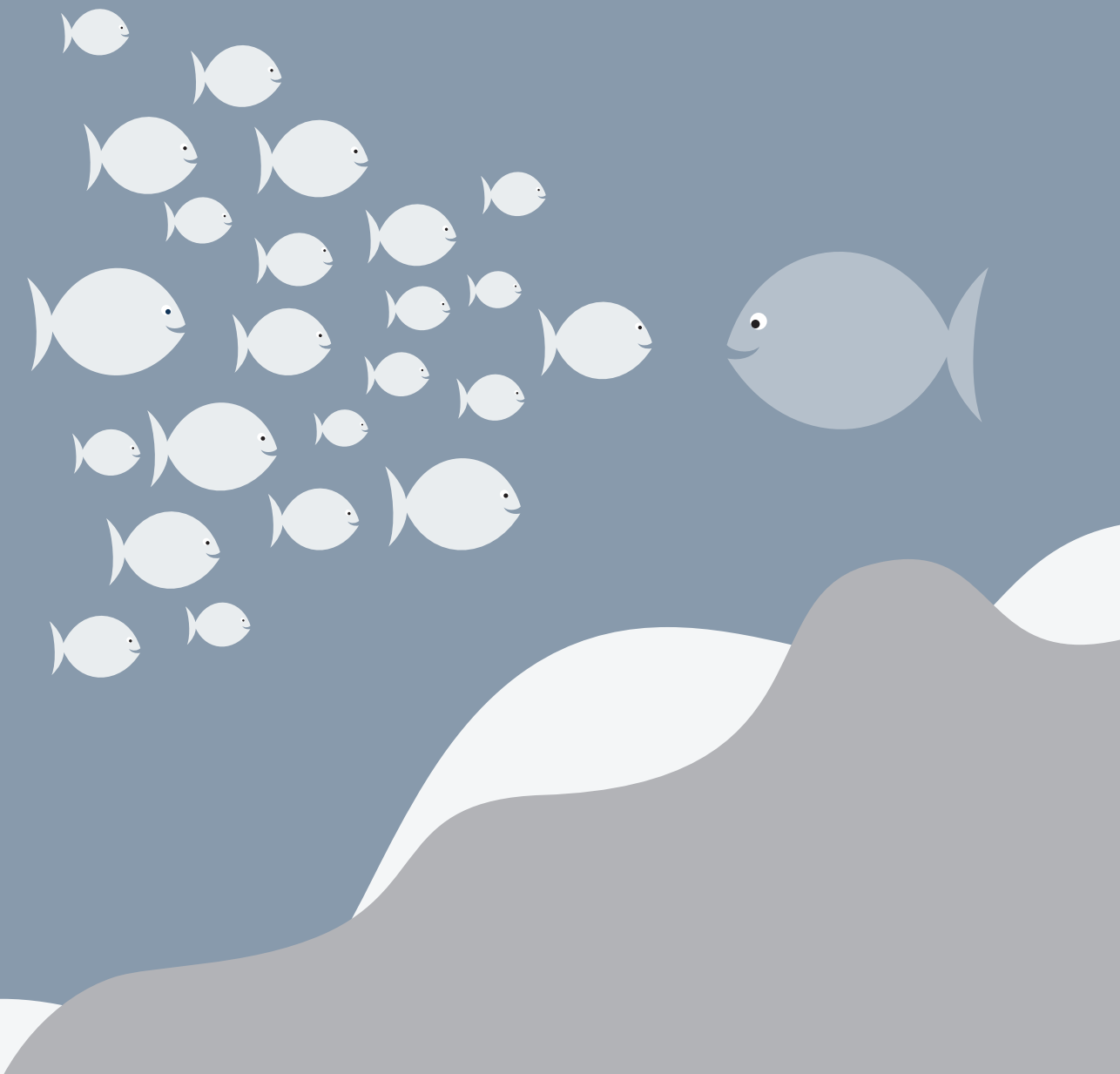
Groeber, V., Gefährliche Geschenke: Ritual, Politik und die Sprache der Korruption in der Eidgenossenschaft im späten Mittelalter und am Beginn der Neuzeit, Habil.-Schr., 2000.

- Huntington, S. P., *Modernization and Corruption*, Routledge, 2002.
- Heidenheimer, A. J., Johnston M., and LeVine V., T. (eds.), *Political Corruption: A Handbook*, 1989.
- Johnston, M., *First, Do No Harm—Then, Build Trust: Anti-Corruption Strategies in Fragile Situations*, Department of Political Science, Colgate University, 2011.
- Kerkhoff, T., *Hidden morals, explicit scandals: public values and political corruption in the Netherlands (1748-1813)*, ხელმისაწვდომია: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/20405>
- Klitgaard, R., Maclean-Abaroa, R. and Parris, H. Lindsay, *Corrupt Cities: A Practical Guide to Cure and Prevention*, World Bank Institute, 2000.
- Knights, M., *Old Corruption: What British history can tell us about corruption today*, ხელმისაწვდომია: <https://www.transparency.org.uk/>.
- Kvalnes, E., *Moral Dilemmas*, 2019.
- Lewis, Carol W., and Stuart C. Gilman, *The Ethics Challenge in Public Service: A Problem Solving Guide*, San Francisco: Jossey-Bass, 2012.
- Mathersill, M., *Debating Moral Dilemmas, Moral Dilemmas and Moral Theory*, Oxford University Press, 1996.
- Malinowski, S., *Politische Skandale als Yerrspiegel der Demokratie. Die Fälle Barmat und Sklarek im Kalkül der Weimarer Rechten*, Jahrbuch für Antisemitismumsforschung, 1996.
- McConnell, T., *Moral Dilemmas*, Stanford Encyclopedia of Philosophy, Metaphysical Research Laboratory, Stanford University, 2018.
- McConnell, T. K., *Moral Residue and Dilemmas*, En Mason, Oxford University Press, 1996.
- Noack, P., *Die politische Dimension der Korruption*, Kriminalistik, 1995.
- Olowo-Okere, e., Bertok, J., Strobel-Shaw B., *Addressing Corruption Risks in the Age of COVID-19: Preventing and Managing Conflict of interest in the Public Sector*, World Bank Blog, 2020, [<https://blogs.worldbank.org/governance/>].
- Plato; Jowett, B., *Introduction and Analysis*, Republic, 2016, Project Gutenberg.
- Peters, A., Handschin L., (edit), *Conflict of interest in Global, Public and corporate governance*, Cambridge University Press, 2012.
- Sah, S., *Conflicts of Interest and COVID*, Scientific American, 2020, [<https://www.scientificamerican.com/article/conflicts-of-interest-and-covid/>].
- Sandküler, H. J., *Dilemma, Moralism*, Enzyklopädie Philosophie, Miner, 2010.
- Sartre, Jean-Paul, *Existentialism is Humanism*, 1946 [www.marxists.org].
- Shuxain, J., et al, *Intergenerational conflicts of interest and prosocial behavior during the COVID-19 pandemic*, Personality and Individual Differences, Science Direct, Vol. 171, 2021, [<https://www.sciencedirect.com/science/article/>].
- Sickinger, H., *Formen und Verbreitung von Korruption in Österreich*, 2011, [<https://www.verwaltung.steiermark.at/cms/dokumente/>].

- Silbermann, Wenn Menschen sich bestechen lassen, in: Psychologie heute, Heft 9/1977.
- Sinnott-Armstrong, W., Moral dilemmas [www.encyclopedia.com].
- Spadaro, A., Covid-19: Testing the Limits of Human rights, Published Online, Cambridge University Press, 2020, [<https://www.cambridge.org/core/services/>].
- Stark A., Conflict of Interest in American Public Life, Harvard University Press, 2000.
- Tanzi, V., Corruption, Public Investment, and Growth, In Governance, Corruption, and Economic Performance. USA: International Monetary Fund. Retrieved Jun 7, 2022, <https://www.elibrary.imf.org/>.
- Tessman, L. One Moral Dilemmas and Impossible Moral Demands, Moral Failure: On the Impossible Demands of Morality, 2015.
- Thompson D., F., Restoring Responsibility: Ethics in Government, Business, and Healthcare, Cambridge University Press, 2005.
- Thompson D. F., Ethics in Congress: From Individual to Institutional Corruption, The Brookings Institutions, 1995.
- Thompson D., F., Political Ethics and Public Office, Harvard University Press, 1987.
- Vasilache A., /FPDL, in collaboration with and inspired by Ronald MacLean Abaro a successful experience as Mayor of La Paz/Bolivia, based on Professor Robert Klitgaard conceptual frames.
- Wallentine, P., Banning Dilemmas and Deontic Logic, 1987.
- Überhofen, M., Korruption und Bestechungsdelikte im staatlichen Bereich, Ein Rechtsvergleich und Reformüberlegungen zum deutschen Recht, Freiburg, 1999.
- „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1997 წლის 17 ოქტომბერი.
- „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონი, 2015 წლის 27 ოქტომბერი.
- ევროპის საბჭო, სახელმძღვანელო გამგვირვალობის და მოქალაქეთა ჩართულობის შესახებ, დეკემბერი, 2020, ხელმისაწვდომია: <https://rm.coe.int/handbook-georgia-kat/1680793678>.
- საერთაშორისო გამგვირვალობა საქართველო, კორუფციის აღქმის ინდექსი 2021: საქართველოს კორუფციის აღქმის ინდექსი 1 ქულით გაუარესდა, 2022 [<https://transparency.ge/ge/post/>].
- Council of Europe, Criminal Law Convention on Corruption (ETS No. 173).
- Council of Europe, Civil Law Convention on Corruption (ETS No. 174).
- Council of Europe, Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (ETS No. 141).
- Council of Europe Resolution (97) 24 on the Twenty Guiding Principles for the Fight Against Corruption, ხელმისაწვდომია: <https://search.coe.int/cm/Pages/>.
- Independent Commission against Corruption, Crime and Misconduct Commission, Managing Conflict of Interest in the Public Sector, Guideline, Queensland, 2004.

- OECD (2020), OECD Public Integrity Handbook, OECD Publishing, Paris, [<https://doi.org/10.1787/ac8ed8e8-en>].
- OECD (2015), Consequences of Corruption at the Sector Level and Implications for Economic Growth and Development, OECD Publishing, Paris [<https://www.oecd-ilibrary.org/governance/>].
- OECD, Recommendation of the Council on Public Integrity, OECD/LEGAL/0435, ხელმისაწვდომია: <https://www.oecd.org/gov/ethics/>.
- OECD (2005), Managing Conflict of Interest in the Public Sector, A toolkit, OECD Publishing, Paris, [<https://www.oecd.org/gov/ethics/49107986.pdf>].
- OECD (2003), Managing Conflict of Interest in the Public Service, OECD Guidelines and Country experiences, OECD Publishing, Paris.
- Organizational Conflict of Interest (“OCI”) – What is it?, University of Pittsburg, 2016, [<https://web.archive.org/>].
- Recommendation Rec(2002)2 of the Committee of Ministers to member states on access to official documents (Adopted by the Committee of Ministers on 21 February 2002 at the 784th meeting of the Ministers’ Deputies).
- Transparency International, Unterrichtsreihe Was-ist-Korruption, 2006, ხელმისაწვდომია: <https://www.transparency.de/>.
- Transparency International, Hinweise auf Korruption: Tipps und Ansprechpartner für Hinweisgeber, 2020, ხელმისაწვდომია: <https://www.transparency.de/>.
- Transparency International, Conflict of Interest: Compiled by the Anti-Corruption helpdesk, 2015, [<https://knowledgehub.transparency.org/assets/>].
- Transparency International, Topic Guide: Political Corruption, 2014, [<https://knowledgehub.transparency.org/guide/>].
- Transparency International, The Impact of Corruption on Growth and Inequality, 2014, [<http://www.transparency.org/files/>].
- UNDOC, Public Integrity and Ethics, 2018, ხელმისაწვდომია: <https://www.unodc.org/e4j/en/integrity-ethics/module-13/key-issues.html>.
- Staff Regulations and Rules of the United Nations, ST/SGB/2018/1/Rev.1, 1.2(b), [<https://policy.un.org/content/staff-regulations-and-rules-united-nations-3>].
- UN General Assembly, United Nations Convention Against Corruption, 31 October 2003, A/58/422, ხელმისაწვდომია: <https://www.refworld.org/docid/4374b9524.html>.
- United Nations. (2003). United Nations Convention Against Corruption. Treaty Series, 2349.
- United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. New York: United Nations, 2004.

საერთაშორისო კონვენციები

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ

პრემბულა

ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოები

გამოთქვამენ წუხილს საზოგადოების სტაბილურობისა და უსაფრთხოებისათვის კორუფციის შედეგად წარმოშობილი პრობლემებისა და საფრთხის სერიოზულობის გამო, რაც არღვევს დემოკრატიულ ინსტიტუტებსა და ფასეულობებს, ეთიკურ ფასეულობებსა და სამართლიანობას, ზიანს აყენებს მდგრად განვითარებასა და მართლწესრიგს.

გამოთქვამენ წუხილს კორუფციასა და დამნაშავეების სხვა ფორმებს შორის კავშირის გამო, კერძოდ, ორგანიზებულ დამნაშავეობასა და ეკონომიკურ დამნაშავეობას შორის, ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ ჩათვლით.

გამოთქვამენ წუხილს კორუფციის შეძახვევების გამო დიდი მოცულობის აქტივებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეიძლება შეადგენდეს სახელმწიფოთა რესურსების მნიშვნელოვან ნაწილს და იმ საფრთხის გამო, რომელიც ექმნება ამ სახელმწიფოთა პოლიტიკურ სტაბილურობას და მათ მდგრად განვითარებას.

დარწმუნებულნი არიან, რომ კორუფცია აღარ არის ლოკალური პრობლემა. იგი ტრანსნაციონალური მოვლენაა, რომელიც მოიცავს ყველა ქვეყნის საზოგადოებასა და ეკონომიკას, რაც განაპირობებს საერთაშორისო თანამშრომლობის უდადეს მნიშვნელობას კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის სფეროში.

დარწმუნებულნი არიან, რომ კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის ეფექტიანობისათვის აუცილებელია ყოვლისმომცველი და მრავალმხრივი დისციპლინური მიდგომა.

დარწმუნებულნი არიან, რომ მომავალში ტექნიკური დახმარება მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს სახელმწიფოთა შესაძლებლობების გაფართოებაში, მათ შორის, პოტენციალის გაძლიერებითა და შესაბამისი ინსტიტუტების შექმნით კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის ეფექტიანობის სფეროში.

დარწმუნებულნი არიან, რომ პირადი ქონების უკანონოდ შეძენა სერიოზულ ზიანს მიაყენებს დემოკრატიულ ინსტიტუტებს, ეროვნულ ეკონომიკასა და მართლწესრიგს.

დებულობენ მტკიცე გადაწყვეტილებას, რომ უფრო ეფექტიანად გაატარონ უკანონოდ შეძენილი აქტივების საერთაშორისო გადარიცხვების თავიდან აცილების, გამოვლენის, აღკვეთის ღონისძიებები და განამტკიცონ საერთაშორისო თანამშრომლობა ასეთი აქტივების დასაბრუნებლად.

ადასტურებენ სათანადო სამართალგამოყენების ფუძემდებლურ პრინციპებს სისხლისსამართლის წარმოებაში და სამოქალაქო ან ადმინისტრაციულ წარმოებაში ქონებრივი უფლებების დასაცავად.

ითვალისწინებენ, რომ კორუფციის თავიდან აცილება და მისი აღმოფხვრა ყველა სახელმწიფოს მოვალეობაა და აღნიშნულ სფეროში საკუთარი ძალების ეფექტიანობის უზრუნველყოფისათვის ამ სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ ერთმანეთთან ცალკეული პირებისა და ჯგუფების მხარდაჭერითა და მათი უშუალო მონაწილეობით საჯარო სექტორის ფარგლებს გარეთ, კერძოდ, სამოქალაქო საზოგადოებასთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და ორგანიზაციებთან, რომლებიც ფუნქციონირებენ თემის საფუძველზე.

ითვალისწინებენ საჯარო საქმეებისა და საჯარო ქონების სათანადო მართვისა და კანონის წინაშე სამართლიანობის, პასუხისმგებლობისა და თანასწორობის პრინციპებს, პატიოსნებისა და მოუსყიდველობის უზრუნველყოფის აუცილებლობას, აგრეთვე ისეთი კულტურის შექმნას, რომელიც უარყოფს კორუფციას,

მაღალ შეფასებას აძლევენ დამნაშავეობის თავიდან აცილებისა და სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების კომისიისა და კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის სფეროში გაეროს ნარკოტიკებისა და დამნაშავეობის სამმართველოს მუშაობას,

იმოწმებენ სხვა საერთაშორისო და რეგიონული ორგანიზაციების მიერ ამ სფეროში გაწეულ საქმიანობას, მათ შორის, აფრიკის კავშირის, ევროპის კავშირის, არაბეთის ქვეყნების ლიგის, ამერიკის სახელმწიფოთა ორგანიზაციის, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის, ევროპის საბჭოს, საბაჟო თანამშრომლობის საბჭოს (რომელიც ცნობილია, როგორც მსოფლიო საბაჟო ორგანიზაცია) საქმიანობებს.

მაღლიერებას გამოთქვამენ კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის სფეროში მრავალმხრივ ღოკუმენტებთან დაკავშირებით, კერძოდ, ამერიკის სახელმწიფოთაშორისი კონვენცია კორუფციასთან ბრძოლის შესახებ, რომელიც მიიღო ამერიკის სახელმწიფოთა ორგანიზაციამ 1996 წლის 29 მარტს, კონვენცია კორუფციასთან ბრძოლის შესახებ, რომელიც შეეხება ევროპის გაერთიანებათა თანამდებობის პირებს ან ევროპის კავშირის წევრი სახელმწიფოების თანამდებობის პირებს, რომელიც მიიღო ევროპის კავშირის საბჭომ 1997 წლის 26 მაისს; კონვენცია საერთაშორისო კომერციულ გარიგებებში უცხო ქვეყნის თანამდებობის პირთა მოსყიდვის შესახებ, რომელიც მიიღო ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ 1997 წლის 21 ნოემბერს; კონვენცია კორუფციასთან დაკავშირებით სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ, რომელიც მიიღო ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა 1999 წლის 27 იანვარს; კონვენცია კორუფციასთან დაკავშირებით სამოქალაქო-სამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ, რომელიც მიიღო ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა 1999 წლის 4 ნოემბერს, და აფრიკის კავშირის კონვენცია კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან

ბრძოლის შესახებ, რომელიც მიიღეს აფრიკის კავშირის სახელმწიფოთა და მთავრობათა ხელმძღვანელებმა 2003 წლის 12 ივლისს,

მიესალმებიან 2003 წლის 29 სექტემბერს გაეროს კონვენციის - ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დამნაშავეების შესახებ - ძალაში შესვლას და

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

თავი I

ძირითადი დებულებანი

მუხლი 1. კონვენციის მიზნები

ამ კონვენციის მიზნებია:

ა) იმ ღონისძიებათა გატარებისა და მათი განმტკიცების ხელშეწყობა, რომლებიც მიმართულია კორუფციის თავიდან ასაცილებლად და მასთან საბრძოლველად;

ბ) კორუფციისა და მასთან ბრძოლის თავიდან აცილების სფეროში ტექნიკურ დახმარებასთან დაკავშირებით საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისება, გამართიება და მხარდაჭერა, მათ შორის, აქტივების დასაბრუნებლად შესაბამისი ღონისძიებების გატარება;

გ) პატიოსნების, მოუსყიდველობისა და პასუხისმგებლობის, აგრეთვე საჯარო საქმეებისა და საჯარო ქონების სათანადო მართვის წახალისება.

მუხლი 2. ტერმინთა განმარტებები

ამ კონვენციაში გამოყენებულ ტერმინებს აქვთ შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) საჯარო თანამდებობის პირი: i) ნებისმიერი დანიშნული ან არჩეული პირი, რომელსაც მონაწილე სახელმწიფოს საკანონმდებლო, აღმასრულებელ, ადმინისტრაციულ ან სასამართლო ორგანოში უკავია მუდმივი ან დროებითი თანამდებობა შესაბამისი შრომის ანაზღაურებით ან მის გარეშე, დაკავებული თანამდებობის მიუხედავად; ii) ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც ასრულებს რაიმე საჯარო ფუნქციას, მათ შორის, საჯარო უწყებისათვის ან საჯარო საწარმოსათვის, ან ახორციელებს რაიმე სახის საჯარო მომსახურებას, როგორც ეს განსაზღვრულია მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით და როგორც ეს გამოიყენება ამ მონაწილე სახელმწიფოს სამართლებრივი რეგულირების შესაბამის სფეროში; iii) ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით განსაზღვრულია, როგორც „საჯარო თანამდებობის პირი“. ამ კონვენციის მეორე თავში აღნიშნული ზოგიერთი კონკრეტული ღონისძიების გატარების მიზნით „საჯარო თანამდებობის პირი“ წარმოადგენს ნებისმიერ პირს, რომელიც ასრულებს რაიმე საჯარო ფუნქციას ან ახორციელებს რაიმე საჯარო მომსახურებას, როგორც ეს განსაზღვრულია

მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით და როგორც ეს გამოიყენება ამ მონაწილე სახელმწიფოს სამართლებრივი რეგულირების შესაბამის სფეროში;

ბ) უცხო ქვეყნის საჯარო თანამდებობის პირი – ნებისმიერი დანიშნული ან არჩეული პირი, რომელსაც უკავია სხვა სახელმწიფოს საკანონმდებლო, აღმასრულებელ, ადმინისტრაციულ ან სასამართლო ორგანოში რაიმე თანამდებობა და ნებისმიერი პირი, რომელიც ასრულებს რაიმე საჯარო ფუნქციას სხვა სახელმწიფოსათვის, მათ შორის, საჯარო უწყებებისათვის ან საჯარო საწარმოსათვის;

გ) საერთაშორისო ორგანიზაციის საჯარო თანამდებობის პირი – საერთაშორისო სამოქალაქო მოსამსახურე ან ნებისმიერი პირი, რომელიც უფლებამოსილია ასეთი ორგანიზაციის მიერ აწარმოოს საქმიანობა მისი სახელით;

დ) ქონება – ნებისმიერი სახის აქტივი, მატერიალური ან არამატერიალური, მოძრავი ან უძრავი, რომელიც გამოხატულია ნივთების სახით ან მასზე შესაბამისი უფლებებით; ქონებად ითვლება აგრეთვე იურიდიული დოკუმენტები და აქტები, რომლებითაც დასტურდება ასეთ აქტივებზე საკუთრების უფლება ან მათდამი ინტერესი;

ე) დანაშაულიდან მიღებული შემოსავალი – ნებისმიერი ქონება, რომელიც შეძენილია ან მიღებულია პირდაპირ ან ირიბად, რაიმე დანაშაულის ჩადენის შედეგად;

ვ) ოპერაციის შეჩერება (გაყინვა) ან დაპატიმრება – ქონების გადაცემის, გარდაქმნის, გასწვების ან გადაადგილების დროებით აკრძალვა, ან ასეთი ქონების დროებითი ფლობა, ან ასეთ ქონებაზე დროებითი კონტროლი სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს დადგენილების შესაბამისად;

ზ) კონფისკაცია – ქონებაზე უფლების საბოლოოდ ჩამორთმევა სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს დადგენილების შესაბამისად;

თ) ძირითადი სამართალდარღვევა – ნებისმიერი სამართალდარღვევა, რომლის შედეგად მიღებულ შემოსავალზე შეიძლება განხორციელდეს ამ კონვენციის 23-ე მუხლით განსაზღვრული ქმედებები, რომლებიც ქმნიან დანაშაულის შემადგენლობას;

ი) კონტროლირებადი მიწოდება – მეთოდი, რომლის გამოყენების დროს დასაშვებია უკანონო ან ეჭვქვეშ არსებული ტვირთის პარტიის გატანა, გადაზიდვა ან შემოტანა ერთი ან რამდენიმე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე ამ სახელმწიფოთა კომპეტენტური ორგანოების ნებართვითა და მეთვალყურეობით რაიმე სახის დანაშაულის გამოძიებისა და დანაშაულში მონაწილე პირთა გამოვლენის მიზნით.

მუხლი 3. გამოყენების სფერო

1. ეს კონვენცია, მისი დებულებების შესაბამისად გამოიყენება კორუფციის თავიდან აცილების, გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის და ოპერაციის შეჩერების (გაყინვის), დაპატიმრების, კონფისკაციისა და დანაშაულიდან, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის დაბრუნების მიზნით.

2. ამ კონვენციის შესრულების მიზნით, თუ მასში სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, აუცილებელი არ არის, რომ აღნიშნული დანაშაულებების ჩადენამ ზიანი მიაყენოს სახელმწიფო ქონებას.

მუხლი 4. სუვერენიტეტის დაცვა

1. მონაწილე სახელმწიფოები ამ კონვენციის თანახმად თავიანთ ვალდებულებებს, სუვერენული თანასწორობის, სახელმწიფოთა ტერიტორიული მთლიანობისა და სხვა სახელმწიფოთა საშინაო საქმეებში ჩაურევლობის პრინციპის დაცვით.

2. ამ კონვენციის არც ერთი დებულება არ აძლევს მონაწილე სახელმწიფოს უფლებას სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიაზე გააერცულოს თავისი იურისდიქცია და შეასრულოს ის ფუნქციები, რომლებიც მხოლოდ ამ სახელმწიფოს ორგანოთა კომპეტენციაშია მისი ქვეყნის შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად.

თავი II

კორუფციის თავიდან აცილების ღონისძიებები

მუხლი 5. კორუფციის თავიდან აცილების პოლიტიკა და პრაქტიკა და კორუფციის უკუქმედება

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად შეიმუშავებს ან ატარებს ეფექტიან და კოორდინირებულ პოლიტიკას კორუფციის უკუქმედებისათვის, რაც ხელს უწყობს ამ საქმეში საზოგადოების ჩაბმას და გამოხატავს მართლწესრიგის, საჯარო საქმეებისა და საჯარო ქონების სათანადო მართვის, პატიოსნების, მოუსყიდველობის, გამჭვირვალობისა და პასუხისმგებლობის პრინციპებს.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის, შეიმუშაოს და წაახალისოს პრაქტიკის ისეთი ეფექტიანი სახეები, რომლებიც ხელს შეუწყობს კორუფციის თავიდან აცილებას.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის თვალსაზრისით ისწრაფვის პერიოდულად შეაფასოს შესაბამისი სამართლებრივი დოკუმენტები და გათარებული ადმინისტრაციული ღონისძიებები მათი ადეკვატურობის დადგენის მიზნით.

4. მონაწილე სახელმწიფოები, სათანადო შემთხვევებში და თავიანთი სამართლებრივი სისტემების ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად, თანამშრომლობენ ერთმანეთთან და შესაბამის საერთაშორისო და რეგიონულ ორგანიზაციებთან იმ ღონისძიებათა შექმნისა და ხელშეწყობისათვის, რომლებიც განსაზღვრულია ამ მუხლით. ეს ურთიერთქმედება შეიძლება მოიცავდეს კორუფციის თავიდან ასაცილებლად საერთაშორისო პროგრამებსა და პროექტებში მონაწილეობას.

მუხლი 6. კორუფციის უკუქმედებისა და მისი თავიდან აცილების ორგანო ან ორგანოები

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად უზრუნველყოფს ისეთი ორგანოს ან ორგანოების არსებობას, რომლებიც ატარებენ კორუფციის თავიდან ასაცილებელ ღონისძიებებს. ეს ღონისძიებებია:

ა) ამ კონვენციის მე-5 მუხლით განსაზღვრული პოლიტიკის გატარება, აგრეთვე, სათანადო შემთხვევებში, ასეთი პოლიტიკის გატარებაზე ზედამხედველობა და ამ კოორდინაციის განხორციელება;

ბ) კორუფციის თავიდან აცილების საკითხებზე ცოდნის გაღრმავება და გავრცელება.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ამ მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ ორგანოს ან ორგანოებს უზრუნველყოფს აუცილებელი დამოუკიდებლობით თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად, რათა ამ ორგანომ ან ორგანოებმა უფრო ეფექტიანად შეასრულონ თავიანთი ფუნქციები ნებისმიერი არასათანადო გავლენისაგან თავისუფალ პირობებში. ამისთვის ისინი უზრუნველყოფილნი უნდა იყვნენ აუცილებელი მატერიალური რესურსებითა და სპეციალიზებული პერსონალით, რომლებიც თავიანთი ფუნქციების შესასრულებლად გაივლიან შესაბამის მომზადებას.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო აცნობებს გაეროს გენერალურ მდივანს ასეთი ორგანოს ან ორგანოების დასახელებასა და მისამართს, რომლებიც ხელს შეუწყობენ სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს კორუფციის თავიდან აცილების კონკრეტული ღონისძიებების შემუშავებასა და გატარებაში.

მუხლი 7. საჯარო სექტორი

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის, სათანადო შემთხვევებში და თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად შექმნას, დაიცვას და განამტკიცოს სამოქალაქო მოსამსახურეების, სხვა არაარჩეულ საჯარო თანამდებობის პირთა სამუშაოზე მიღებისა და სამსახურის გავლის, სამსახურებრივი დაწინაურებისა და პენსიაზე გასვლის ისეთი სისტემები, რომლებიც:

ა) იქმნება ეფექტიანობისა და გამჭვირვალობის პრინციპების საფუძველზე და ისეთი ობიექტური კრიტერიუმების შესაბამისად, როგორებიცაა სამუშაოს შეუბალანსებლობა, სამართლიანობა და პირის შესაძლებლობები;

ბ) ითვალისწინებს კადრების სათანადო შერჩევისა და მათი მომზადების პროცედურებს საჯარო თანამდებობათა დასაკავებლად, რომლებიც განსაკუთრებით მოწყვლადია კორუფციის თვალსაზრისით, აგრეთვე, სათანადო შემთხვევებში, ასეთი კადრების როტაციას ამ თანამდებობებზე;

გ) ხელს უწყობს სათანადო გასამრჯელოს გაცემასა და სამართლიანი ანაზღაურების დადგენას მონაწილე სახელმწიფოს ეკონომიკური განვითარების ღონის გათვალისწინებით;

დ) ხელს უწყობს საგანმანათლებლო და სასწავლო პროგრამების ჩატარებას იმისათვის, რათა ასეთმა პირებმა დააკმაყოფილონ საჯარო ფუნქციების სწორად, კეთილსინდისიერად და ჯეროვნად შესრულების მოთხოვნები, აგრეთვე უზრუნველყოფს მათ სპეციალიზებული და სათანადო მომზადებით იმისათვის, რომ ამ პირებმა ღრმად გააანალიზონ დაკავშირებული კორუფციასთან და თავიანთი ფუნქციების შესრულებასთან რისკის ფაქტორი. ასეთი პროგრამები შეიძლება შეიცავდეს მითითებებს ანალოგიურ სფეროებში ქცევის კოდექსების ან სტანდარტების შესახებ.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს აგრეთვე სათანადო საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას ამ კონვენციისა და მისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად, რათა დადგინდეს საჯარო თანამდებობებზე კანდიდატებთან და არჩევნებთან დაკავშირებული კრიტერიუმები.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს აგრეთვე აუცილებელი საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას ამ კონვენციისა და მისი შიდა კანონმდებლობის ძირითადი ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს არჩევით საჯარო თანამდებობებზე კანდიდატთა დაფინანსების გამჭვირვალობა, ხოლო, სადაც ეს შესაძლებელია, აგრეთვე პოლიტიკური პარტიების დაფინანსებაც.

4. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად შექმნას, ხელი შეუწყოს და განამტკიცოს ისეთი სისტემები, რომლებიც უზრუნველყოფენ გამჭვირვალობას და ხელს შეუშლიან ინტერესთა კოლიზიის შექმნას.

მუხლი 8. საჯარო თანამდებობის პირთა ქცევის კოდექსები

1. კორუფციასთან ბრძოლის მიზნით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო წაახალისებს საკუთარი საჯარო თანამდებობის პირთა მოუსყიდველობას, პატიოსნებასა და პასუხისმგებლობას თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის, კერძოდ, თავისი ინსტიტუციური და სამართლებრივი სისტემების ფარგლებში გამოიყენოს ქცევის კოდექსები ან სტანდარტები საჯარო ფუნქციების სწორად, კეთილსინდისიერად და სათანადოდ შესასრულებლად.

3. ამ მუხლის დებულებათა განხორციელების მიზნით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო სათანადო შემთხვევებში და თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების თანახმად, ითვალისწინებს რეგიონული, რეგიონთაშორისი და მრავალმხრივი ორგანიზაციების შესაბამის ინიციატივებს, მაგალითად, სახელმწიფო თანამდებობის პირთა საერთაშორისო ქცევის კოდექსს,

რომელიც შესულია გენერალური ასამბლეის 1996 წლის 12 დეკემბრის 51/59 რეზოლუციის დანართში.

4. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს აგრეთვე თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ისეთი ღონისძიებების გატარებისა და ახალი სისტემების შექმნის შესაძლებლობებს, რომელთა თანახმად, საჯარო თანამდებობის პირები, რომლებმაც თავიანთი ფუნქციების შესრულებისას შეიტყვეს კორუფციული ქმედების შესახებ, თავად ატყობინებენ ამის თაობაზე კომპეტენტურ ორგანოებს.

5. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის სათანადო შემთხვევებში და თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად გაატაროს ღონისძიებები და შექმნას სისტემები, რომელთა თანახმად, საჯარო თანამდებობის პირი ვალდებულია წარუდგინოს შესაბამის ორგანოებს, სხვასთან ერთად, დეკლარაცია არასამსახურებრივი საქმიანობის შესახებ, ინვესტიციების, აქტივების, საჩუქრებისა და სხვა სარგებლის თაობაზე, რომლებმაც გამოცემილება გამოიწვიოს ინტერესთა კოლიზია მის ფუნქციებთან დაკავშირებით, როგორც საჯარო თანამდებობის პირთან.

6. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად განიხილავს შესაძლებლობას გაატაროს დისციპლინური ან სხვა ღონისძიებები ამ საჯარო თანამდებობის პირთა მიმართ, რომლებიც არღვევენ ამ მუხლით განსაზღვრულ ქცევის კოდექსებსა და სტანდარტებს.

მუხლი 9. საჯარო შესყიდვები და საჯარო ფინანსების მართვა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს აუცილებელ ღონისძიებებს საჯარო შესყიდვების სათანადო სისტემის შესაქმნელად, რომელიც ეფუძნება გამჭვირვალობას, კონკურენციას, გადაწყვეტილებათა მიღების ობიექტურ კრიტერიუმებს და სხვასთან შედარებით უფრო ეფექტიანია კორუფციის თავიდან აცილების თვალსაზრისით. სისტემები, რომელთა გამოყენებისას გათვალისწინებულია სათანადო ზღვრული ძაჩვენებლები, სხვასთან ერთად, მოიცავს:

ა) ინფორმაციის საჯარო გავრცელებას, რომელიც შეეხება შესყიდვის პროცედურებსა და შესყიდვის შესახებ კონტრაქტებს, აგრეთვე ინფორმაციას ვაჭრობაში მონაწილეობასთან დაკავშირებულ მოწვევის თაობაზე და სათანადო ან საჭირო ინფორმაციას კონტრაქტების დადების შესახებ, რათა ვაჭრობაში პოტენციურ მონაწილეებს ჰქონდეთ დრო სატენდერო განცხადებების მოსამზადებლად და წარსადგენად;

ბ) საჯარო შესყიდვებში მონაწილეობის პირობების დროულად დადგენას, შერჩევის კრიტერიუმებისა და კონტრაქტის დადების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების ჩათვლით, აგრეთვე ჩატარებული ვაჭრობის წესებს დროულად დადგენას და მათ გამოქვეყნებას;

გ) საჯარო შესყიდვების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებით წინასწარ დადგენილი ობიექტური კრიტერიუმებს გამოყენებას წესებისა და პროცედურების გამოყენებას სისწორის შემდგომი შემოწმების მიზნით;

დ) შიდა კონტროლის ეფექტიან სისტემას გასაჩივრების სისტემის ჩათვლით, შეცვლების იურიდიული საშუალებებისა და სამართლებრივი დაცვის საშუალებების უზრუნველყოფისათვის ამ პუნქტით დადგენილი წესებისა და პროცედურების დარღვევის შემთხვევაში;

ე) სათანადო შემთხვევებში პერსონალთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირების ღონისძიებების, თუ ისინი პასუხისმგებელი არიან შესყიდვებზე, მაგალითად, კონკრეტულ საჯარო შესყიდვებზე დაინტერესების დეკლარირების შესახებ მოთხოვნების შემოწმების პროცედურები და პროფესიული მომზადებისათვის შესაბამისი მოთხოვნები.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს საჭირო ღონისძიებებს საჯარო ფინანსების მართვაში გამჭვირვალობისა და ანგარიშგების ხელშეწყობისათვის. ეს ღონისძიებები აგრეთვე მოიცავს:

ა) ეროვნული ბიუჯეტის დამტკიცების პროცედურებს;

ბ) შემოსავლისა და გასავლის შესახებ ანგარიშების დროულად წარდგენას;

გ) საბუღალტრო აღრიცხვის და აუდიტის სტანდარტებისა და ამასთან დაკავშირებული სამეთვალყურეო სისტემების შექმნას;

დ) რისკისა და შიდა კონტროლის მართვის ეფექტიანი და ქმედითი სისტემების შექმნას;

ე) აუცილებლობის შემთხვევაში, ამ პუნქტით განსაზღვრული მოთხოვნების დარღვევისას გარკვეული კორექტივების შეტანას.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ სამოქალაქო-სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ ღონისძიებებს, რომლებიც საჭიროა მისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს საბუღალტრო წიგნების, ჩანაწერების, საფინანსო უწყისებისა და სხვა დოკუმენტაციის შენახვა, რომლებიც შეეხება საჯარო გასავალსა და შემოსავალს, და ასეთი დოკუმენტაციის ფალსიფიცირების აღკვეთა.

მუხლი 10. საჯარო ანგარიშგება

კორუფციასთან ბრძოლის აუცილებლობის გათვალისწინებით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს ისეთ ღონისძიებებს გამჭვირვალობის გაძლიერების მიზნით, რომლებიც საჭიროა თავისი საჯარო ადმინისტრაციისათვის, მის ორგანიზებასთან, ფუნქციონირებასთან და სათანადო შემთხვევებში, გადაწყვეტილებების მიღების პროცესებთან დაკავშირებით. ასეთი ღონისძიებები აგრეთვე მოიცავს:

ა) ისეთი პროცედურებისა და წესების მიღებას, რომლებიც საშუალებას მისცემს მოსახლეობას სათანადო შემთხვევებში მიიღოს ინფორმაცია საჯარო ადმინისტრაციის ორგანიზაციისა და ფუნქციონირების და საჯარო ადმინისტრაციის მიერ გადაწყვეტილებათა მიღების პროცედურების შესახებ, პირადი ცხოვრებისა და პირადი მონაცემების დაცვით, და ამ გადაწყვეტილებათა და იურიდიული აქტების შესახებ, რომლებიც შეეხება მოსახლეობის ინტერესებს;

ბ) სათანადო შემთხვევებში ადმინისტრაციული პროცედურების გამარტივებას, გადაწყვეტილებათა მიმღებ კომპეტენტურ ორგანოებთან საჯარო დაშვების გაადვილების მიზნით;

გ) ინფორმაციის გამოქვეყნებას, რომელშიც პერიოდულად აისახება საჯარო ადმინისტრაციაში კორუფციის საფრთხის შესახებ ანგარიშები.

მუხლი 11. სასამართლო ორგანოებისა და პროკურატურის ორგანოების მიმართ გასატარებელი ღონისძიებები

1. სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში მისი მნიშვნელობის გათვალისწინებით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად და ისე, რომ ზიანი არ მიაღვეს სასამართლო ორგანოების დამოუკიდებლობას ატარებს ღონისძიებებს, რომლებიც მიმართულია მოსამართლეთა და სასამართლო ორგანოების მუშაკთა პატიოსნებისა და მოუსყიდველობის განმტკიცებისათვის, კორუფციის ყველაწარმოადგენელი შესაძლებლობის აღმოფხვრისათვის. ამ ღონისძიებებით შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს ისეთი წესების შემოღებაც, რომლებიც შეეხება მოსამართლეთა და სასამართლო ორგანოების მუშაკთა საქმიანობას.

2. მსგავსი ღონისძიებები, რომლებიც გამოიყენება ამ მუხლის პირველი პუნქტით, შეიძლება ჩატარდეს მონაწილე სახელმწიფოთა პროკურატურის ორგანოებში, თუ ისინი არ შედიან სასამართლო ხელისუფლების შემადგენლობაში და სარგებლობენ ისეთივე დამოუკიდებლობით, როგორც სასამართლო ორგანოები.

მუხლი 12. კერძო სექტორი

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს ღონისძიებებს კერძო სექტორში კორუფციის თავიდან ასაცილებლად, საბუღალტრო აღრიცხვისა და აუდიტის სტანდარტების განსამტკიცებლად. ასეთი ღონისძიებების დაუცველობის შემთხვევაში მონაწილე სახელმწიფოები ითვალისწინებენ ეფექტიანი, ზომიერი სამოქალაქო-სამართლებრივი, ადმინისტრაციული ან სისხლის სამართლის სანქციების შემოღებას.

2. ამ მიზნების მისაღწევად შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს:

ა) სამართალდამცავ ორგანოებსა და შესაბამის კერძო ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის ხელშეწყობა;

ბ) იმ სტანდარტებისა და პროცედურების შექმნის ხელშეწყობა, რომლებიც განკუთვნილია შესაბამისი კერძო ორგანიზაციების მუშაობაში კეთილსინდისიერი გარემოს შესაქმნელად, ქცევის კოდექსების ჩათვლით მეწარმეთა, აგრეთვე შესაბამისი პროფესიის ყველა წარმომადგენლის მიერ თავისი საქმიანობის სწორად, კეთილსინდისიერად განხორციელებისათვის და ინტერესთა კოლიზიის წარმოშობის თავიდან აცილებისათვის, აგრეთვე კომერციულ საწარმოებსა და მათთან სახელშეკრულებით დაძლეულობაში მყოფ სახელმწიფოს შორის კეთილსინდისიერი კომერციული პრაქტიკის წახალისებისათვის;

გ) კერძო ორგანიზაციების საქმიანობის გამჭვირვალობის ხელშეწყობა და სათანადო შემთხვევებში, საიდენტიფიკაციო ღონისძიებების გატარება იმ ფიზიკური და იურიდიული პირების მიმართ, რომლებიც მონაწილეობენ კორპორაციული ორგანიზაციების შექმნასა და მათ მართვაში;

დ) იმ პროცედურების ბოროტად გამოყენების თავიდან აცილება, რომლებიც არეგულირებს კერძო ორგანიზაციების საქმიანობას, სუბსიდიებთან და ლიცენზიებთან დაკავშირებული პროცედურების ჩათვლით, რომლებსაც საჯარო ორგანოები გადასცემენ კერძო ორგანიზაციებს კომერციული საქმიანობის განხორციელებისათვის;

ე) ინტერესთა კოლიზიის წარმოშობის თავიდან აცილებისათვის შეზღუდვების დაწესება, საჭიროების შემთხვევებში, გონივრულად განსაზღვრული ვადით, ყოფილ საჯარო თანამდებობის პირთა პროფესიულ საქმიანობასთან დაკავშირებით ან კერძო სექტორში მომუშავე საჯარო თანამდებობის პირთა სამუშაოსთან დაკავშირებით, თუ მათი გადადგომის ან პენსიაზე გასვლის შემდეგ, მათი საქმიანობა ან სამუშაო პირდაპირ კავშირშია იმ ფუნქციებთან, რომლებსაც ეს საჯარო თანამდებობის პირები ახორციელებდნენ თანამდებობაზე ყოფნისას ან ახორციელებდნენ კონტროლს ამ ფუნქციების შესრულებაზე;

ვ) იმის უზრუნველყოფას, რომ კერძო ორგანიზაციებს, მათი სტრუქტურებისა და მოცულობის შესაბამისად, გააჩნდეთ შიდა აუდიტორული კონტროლის განხორციელების მექანიზმები, რათა მათ შემდგომ კორუფციული ქმედებების გამოვლენა და თავიდან აცილება და რომ ასეთი კერძო ორგანიზაციების ანგარიშები და მოთხოვნილი საფინანსო უწყისები ექვემდებარებოდეს აუდიტსა და სერტიფიკაციის სათანადო პროცედურებს.

3. კორუფციის თავიდან აცილების მიზნით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ღონისძიებებს, მისი შიდა კანონმდებლობის და შესაბამისი წესების თანახმად, რომლებიც მოაწესრიგებენ საბუღალტრო აღრიცხვის წარმოებას, საფინანსო ანგარიშების წარდგენას, აგრეთვე საბუღალტრო აღრიცხვასა და აუდიტის სტანდარტებს შემდგომი ქმედებების აღსაკვეთად, რომლებიც ხორციელდება ნებისმიერი იმ დანაშაულის ჩადენის მიზნით, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად. ეს ქმედებებია:

ა) არაოფიციალური ანგარიშების შექმნა;

ბ) ალურიცხავი ან არასწორად დარეგისტრირებული ოპერაციების ჩატარება;

გ) არარესტული ხარჯების ანგარიშის წარმოება;

დ) იმ ვალდებულებების ასახვა, რომელთა ობიექტი არასწორადაა იდენტიფიცირებული;

ე) ყალბი დოკუმენტების გამოყენება;

ვ) კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ვადაზე ადრე საბუღალტრო დოკუმენტაციის შეგნებულად განადგურება.

4. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო უარს აცხადებს დაბეგვრისაგან განთავისუფლებაზე იმ ხარჯებთან დაკავშირებით, რომელიც წარმოადგენს ქრთამს და არის დანაშაულის შემადგენლობის ერთ-ერთი ელემენტი, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის მე-15 და მე-16 მუხლების შესაბამისად, და აუცილებლობის შემთხვევებში, სხვა ხარჯებთან დაკავშირებით, რომლებიც განხორციელდა კორუფციული ქმედებების ხელშეწყობის მიზნით.

მუხლი 13. საზოგადოების მონაწილეობა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შესაძლებლობების ფარგლებში და თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს ღონისძიებებს საჯარო სექტორის ფარგლებს გარეთ ცალკეული პირებისა და ჯგუფების აქტიური მონაწილეობის ხელშეწყობისათვის. მაგალითად, ისეთების მიმართ, როგორებიცაა სამოქალაქო საზოგადოებასთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და ორგანიზაციებთან, რომლებიც ფუნქციონირებენ თემის საფუძველზე კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის საქმეში, რათა ამაღლდეს საზოგადოების შეგნება კორუფციის, მისი არსებობის, მიზეზებისა და საფრთხის გამო, რომელიც მისგან მომდინარეობს. ამასთან დაკავშირებით აუცილებელია:

ა) გამჭვირვალობის გაძლიერება და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მოსახლეობის ჩაბმის ხელშეწყობა;

ბ) მოსახლეობისათვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა;

გ) მოსახლეობის ინფორმირებისათვის ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც ხელს შეუწყობს კორუფციის მიმართ შეურიგებლობის ატმოსფეროს შექმნას, აგრეთვე საჯარო განათლების პროგრამების შემოღებას, სკოლებსა და უნივერსიტეტებში სასწავლო პროგრამების ჩათვლით;

დ) კორუფციის შესახებ ინფორმაციის თავისუფლად მოძიების, მიღების, გამოქვეყნებისა და გავრცელების პატივისცემა, წახალისება და დაცვა. ასეთ თავისუფლებებზე შეიძლება დადგინდეს გარკვეული შეზღუდვები, მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ ფარგლებში და იმდენად, რამდენადაც ეს აუცილებელია:

i) სხვა პირთა უფლებების ან მათი რეპუტაციის პატივისცემისათვის;

ii) ეროვნული უსაფრთხოების ან საჯარო წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობრიობის დაცვისათვის.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს სათანადო ღონისძიებებს იმისათვის, რომ ამ კონვენციით გათვალისწინებული კორუფციის წინააღმდეგ მებრძოლი სათანადო ორგანოები ცნობილი იყვნენ მოსახლეობისათვის, რათა

უზრუნველყოფილ იქნეს ასეთ ორგანოებთან დაშვება და მოსახლეობას მიეცეს საშუალება ამ ორგანოებისათვის მიმართვების წარსადგენად, მაგ: შორის, ანონიმურიც, ნებისმიერი შემთხვევების გამო, რომელიც ითვლება დანაშაულად ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 14. ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ თავიდან აცილების ღონისძიებები

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო:

ა) ადგენს რეგულირებისა და მეთვალყურეობის ყოვლისმომცველ შიდა რეჟიმს ბანკებისა და არასაბანკო ფინანსური დაწესებულებების მიმართ, აგრეთვე ფიზიკური და იურიდიული პირების მიმართ, რომლებიც ფულადი საშუალებებისა და ფასეულობების გადარიცხვებთან დაკავშირებულ მომსახურებას ახორციელებენ ოფიციალურად ან არაოფიციალურად, აგრეთვე სათანადო შემთხვევებში, სხვა ორგანოების მიმართ, რომლებიც განსაკუთრებით მოწყვლადია ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ თვალსაზრისით, თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში, ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ ყველა ფორმის გამოვლენის დაუშვებლობის მიზნით, ამასთან, ასეთი რეჟიმის საფუძველია, პირველ რიგში, კლიენტის პიროვნებისადმი იდენტიფიკაციის მოთხოვნები, საჭიროების შემთხვევებში, მესაკუთრე – ბენეფიციარისადმი მოთხოვნები, აგრეთვე ადგენს ანგარიშების წარმოების რეჟიმს და საეჭვო გარიგებებთან დაკავშირებით მიმართვების წარდგენის აუცილებლობას;

ბ) ამ კონვენციის 46-ე მუხლისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, უზრუნველყოფს ადმინისტრაციული, მარეგულირებელი, სამართალდამცავი და სხვა ორგანოების, რომლებიც იბრძვიან ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ წინააღმდეგ (შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, სასამართლო ორგანოების ჩათვლით) თანამშრომლობას და ინფორმაციის გაცვლას ეროვნულ და საერთაშორისო დონეებზე, შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად და ამ მიზნით განიხილავს ფინანსებთან დაკავშირებული ოპერატიული ინფორმაციის ქვეყნუფის შექმნის საკითხს, რომელიც შეასრულებს ეროვნული ცენტრის ფუნქციას ინფორმაციის შეკრების, ანალიზისა და გავრცელებისათვის და აღნუსხავს ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ სავარაუდო შემთხვევებს.

2. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ საკითხს იმ შესაძლო პრაქტიკული ღონისძიებების გატარების შესახებ, რომლებიც დაკავშირებულია ნაღდი ფულადი საშუალებების გადაადგილებასა და შესაბამისი საბრუნავი ინსტრუმენტების გამოვლენასთან მათი საზღვრების გავლით და ასეთი გადაადგილებების კონტროლის იმ პირობების დაცვით, რომლებიც მიმართულია ინფორმაციის შესაბამისი გამოყენების უზრუნველყოფისათვის და კანონიერი კაპიტალის, ყოველგვარი წინააღმდეგობის შექმნის გარეშე, გადატანისათვის. ასეთი ღონისძიებები შეიძლება ითვალისწინებდეს მოთხოვნებს, რომ ფიზიკურმა პირებმა და კომერციულმა საწარმოებმა შეატყობინონ მნიშვნელოვანი მოცულობის ნაღდი

ფულადი საშუალებების ტრანსსასაზღვრო გადარიცხვებისა და შესაბამისი საბრუნავი ინსტრუმენტების გადაცემის შესახებ.

3. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ შესაძლო პრაქტიკული ღონისძიებების გატარების საკითხს იმ შრომობენათა დასაღწევად, რომ ფინანსურმა დაწესებულებებმა და ფულადი საშუალებების გადარიცხველმა დაწესებულებებმა:

ა) ფულადი საშუალებების ელექტრონული გადარიცხვების ფორმულარებში და მასთან დაკავშირებულ შეტყობინებებში შეიტანონ ზუსტი და არსებითი ინფორმაცია გამგზავნის თაობაზე;

ბ) შეინახონ ასეთი სახის ინფორმაცია გადახდის განხორციელების ყველა ეტაპზე;

გ) ჩაატარონ ფულადი საშუალებების გადარიცხვის სრული შემოწმება, თუ არ არსებობს სრულყოფილი ინფორმაცია გამგზავნის თაობაზე.

4. რეგულირებისა და მეთვალყურეობის შიდა რეჟიმის დამყარებისას ამ მუხლის დებულებათა თანახმად და ამ კონვენციის ნებისმიერი მუხლის დებულებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე მონაწილე სახელმწიფოებს საშუალება ეძლევათ იხელმძღვანელონ რეგიონული, რეგიონთაშორისი და მრავალმხრივი ორგანიზაციების შესაბამისი ინციატივებით, რომლებიც მიმართულია ფულადი საშუალებების „გასათეთრებლად“.

5. მონაწილე სახელმწიფოები ისწრაფვიან გლობალური რეგიონული, სუბრეგიონული და ორმხრივი თანამშრომლობის განვითარებისა და წახალისებისათვის სამართალდამცავ და სასამართლო ორგანოებს შორის, აგრეთვე ფინანსური რეგულირების ორგანოებს შორის ფულადი საშუალებების „გათეთრებასთან“ ბრძოლის მიზნით.

თავი III

კრიმინალიზაცია და სამართალდაცვითი საქმიანობა

მუხლი 15. ეროვნულ საჯარო თანამდებობის პირთა მოსყიდვა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისიხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, რომელიც ჩადენილია განზრახ, ჩაითვალოს:

ა) საჯარო თანამდებობის პირისათვის დაპირების მიცემა, შეთავაზება ან გადაცემა, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, თავად თანამდებობის პირისათვის ან სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირისათვის რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობისა იმისათვის, რომ ამ თანამდებობის პირმა ჩაიდინოს რაიმე მოქმედება ან უმოქმედობა თავისი თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებისას;

ბ) საჯარო თანამდებობის პირის მიერ, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, გამოძალვა ან რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება თავად თანამდებობის პირისათვის ან სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირისათვის, რათა

ამ თანამდებობის პირმა ჩაიდინოს რაიმე მოქმედება ან უმოქმედობა თავისი თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებისას.

მუხლი 16. უცხო ქვეყნის საჯარო თანამდებობის პირთა და საერთაშორისო ორგანიზაციების საჯარო თანამდებობის პირთა მოსყიდვა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლის-სამართლებრივად დასჯად ქმდებოდ, როდესაც იგი ჩაიდენილია განზრახ, ჩაითვალოს დაპირების მიცემა, შეთავაზება ან გადაცემა უცხო ქვეყნის საჯარო თანამდებობის პირისათვის ან საერთაშორისო ორგანიზაციის საჯარო თანამდებობის პირისათვის, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობისა თავად თანამდებობის პირისათვის ან სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირისათვის, რათა ამ თანამდებობის პირმა ჩაიდინოს რაიმე მოქმედება ან უმოქმედობა თავისი თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებისას იმისათვის, რომ მიიღოს ან შეინარჩუნოს კომერციული ან სხვა არამართლზომიერი უპირატესობა საერთაშორისო საქმეების წარმართვასთან დაკავშირებით.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმდებოდ, როდესაც იგი ჩაიდენილია განზრახ, ჩაითვალოს გამოძალვა ან უცხო ქვეყნის საჯარო თანამდებობის პირის მიერ ან საერთაშორისო ორგანიზაციის საჯარო თანამდებობის პირის მიერ, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება თავად თანამდებობის პირისათვის ან სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირისათვის, რათა თანამდებობის პირმა ჩაიდინოს რაიმე მოქმედება ან უმოქმედობა თავისი თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებისას.

მუხლი 17. საჯარო თანამდებობის პირის მიერ ქონების დატაცება, არამართლზომიერი მითვისება ან სხვა მიზნით გამოყენება

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლის-სამართლებრივად დასჯად ქმდებოდ, როდესაც იგი ჩაიდენილია განზრახ, ჩაითვალოს ძარცვა, არამართლზომიერი მითვისება ან სხვა მიზნით გამოყენება საჯარო თანამდებობის პირის მიერ გამორჩენის მიზნით საკუთარი თავისათვის ან სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირისათვის რაიმე ქონების, საჯარო ან კერძო საშუალებების ან ფასიანი ქაღალდების ან ნებისმიერი სხვა ფასიანი საგნის, რაც თანამდებობის პირის სამსახურებრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე, მის განკარგულებაშია.

მუხლი 18. ანგარების მიზნით ზეგავლენის ბოროტად გამოყენება

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ, ჩაითვალოს:

ა) დაპირების მიცემა, შეთავაზება ან გადაცემა საჯარო თანამდებობის პირისათვის, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობისა, რათა ამ საჯარო თანამდებობის პირმა ან სხვა ასეთმა პირმა ბოროტად გამოიყენოს თავისი არსებული ან სავარაუდო ზეგავლენა იმისათვის, რომ მონაწილე სახელმწიფოს ადმინისტრაციისაგან ან საჯარო ორგანოსაგან მიიღოს რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობა ასეთი მოქმედებების პირველი ინიციატორისათვის ან ნებისმიერი სხვა პირისათვის;

ბ) გამოძალვა ან საჯარო თანამდებობის პირის მიერ ან ნებისმიერი სხვა პირის მიერ, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება, საკუთარი თავისათვის ან სხვა პირისათვის, რათა ამ საჯარო თანამდებობის პირმა ან ასეთმა სხვა პირმა ბოროტად გამოიყენოს თავისი არსებული ან სავარაუდო ზეგავლენა იმისათვის, რომ მონაწილე სახელმწიფოს ადმინისტრაციისაგან ან საჯარო ორგანოსაგან მიიღოს რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობა.

მუხლი 19. თანამდებობრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ, ჩაითვალოს სამსახურებრივი უფლებამოსილებების ან სამსახურებრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება, ანუ კანონმდებლობის დარღვევასთან დაკავშირებით რაიმე მოქმედების ან უმოქმედების ჩადენა საჯარო თანამდებობის პირის მიერ თავისი ფუნქციების შესრულებისას, რათა მას მიეღო რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობა საკუთარი თავისათვის ან სხვა ფიზიკური ან იურიდიული პირისათვის.

მუხლი 20. უკანონო გამდიდრება

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი კონსტიტუციისა და თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების დაცვით განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ, ჩაითვალოს უკანონო გამდიდრება ანუ საჯარო თანამდებობის პირის აქტივების მნიშვნელოვანი ზრდა, როდესაც იგი

იმდენად აჭარბებს მის კანონიერ შემოსავლად, რომ მას არ შეუძლია ეს გონივრულად დაასაბუთოს.

მუხლი 21. კერძო სექტორში მოსყიდვა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ ეკონომიკური, ფინანსური ან კომერციული საქმიანობისას, ჩაითვალოს;

ა) დაპირების მიცემა, შეთავაზება ან გადაცემა, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობისა ნებისმიერი პირისათვის, რომელიც ხელმძღვანელობს კერძო სექტორის ორგანიზაციას ან მუშაობს ამ ორგანიზაციაში ნებისმიერ თანამდებობაზე, თავად ასეთი პირისათვის ან სხვა პირისათვის, რათა ამ პირმა ჩაიდინოს, თავისი მოვალეობების დარღვევაში, რაიმე მოქმედება ან უმოქმედობა;

ბ) გამოძალვა, პირადად ან შუამავლების დახმარებით, ან რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება ნებისმიერი პირის მიერ, რომელიც ხელმძღვანელობს კერძო სექტორის ორგანიზაციას ან მუშაობს ამ ორგანიზაციაში ნებისმიერ თანამდებობაზე, თავად ასეთი პირისათვის ან სხვა პირისათვის, რათა ამ პირმა ჩაიდინოს, თავისი მოვალეობების დარღვევაში, რაიმე მოქმედება ან უმოქმედობა.

მუხლი 22. ქონების ძარცვა კერძო სექტორში

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ ეკონომიკური, ფინანსური ან კომერციული საქმიანობისას, ჩაითვალოს პირის მიერ ძარცვა, რომელიც ხელმძღვანელობს კერძო სექტორის ორგანიზაციას ან მუშაობს ამ ორგანიზაციაში ნებისმიერ თანამდებობაზე, რაიმე ქონების, კერძო საშუალებების ან ფასიანი ქაღალდების, სხვა ნებისმიერი ფასიანი საგნის, რაც სამსახურებრივი მდგომარეობიდან გამომდინარე, ამ პირის განკარგულებაშია.

მუხლი 23. დანაშაულებიდან მიღებული შემოსავლის „გათეთრება“

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლის-სამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ, ჩაითვალოს;

i) კონვენსია ან ქონების გადაცემა, თუ ცნობილია, რომ ასეთი ქონების შემოსავლის წყაროა დანაშაული, ამ ქონების დანაშაულტრივი წყაროს დამალვის ან გადამალვის მიზნით ან ნებისმიერი პირისათვის, რომელმაც ჩაიდინა ძირითადი სამართალდარღვევა, დახმარების გაწევის მიზნით, რათა მან შეძლოს ასეთი ქმედებისათვის პასუხისმგებლობისაგან თავის არიდება;

ii) ქონების ნამდვილი ხასიათის, მისი წყაროს, ადგილმდებარეობის, განკარგვის მეთოდის, გადაადგილების, ქონებაზე უფლებებს, მისი კუთვნილების დამალვა ან გადამალვა, თუ ცნობილია, რომ ასეთი ქონების შემოსავლის წყაროა დანაშაული;

ბ) თავისი სამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპების დაცვით:

i) ქონების შეძენა, ფლობა ან გამოყენება, თუ მისი მიღებისას ცნობილი გახდა, რომ ასეთი ქონების შემოსავლის წყაროა დანაშაული;

ii) ფარულ შეთანხმებაში მონაწილეობა, თანამონაწილეობა ან მასში ჩართვა ამ დანაშაულებებიდან ნებისმიერის ჩადენის მიზნით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ მუხლის შესაბამისად, აგრეთვე დანაშაულის ჩადენის მცდელობა, დანაშაულის ჩადენაში დახმარების გაწევა, წაქეზება ან რჩევის მიცემა.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის განხორციელების ან გამოყენების მიზნით:

ა) თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის, გამოიყენოს ამ მუხლის პირველი პუნქტი ძირითადი სამართალდარღვევის ფართო წრის მიმართ;

ბ) თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ძირითად სამართალდარღვევათა რიცხვში აერთიანებს დანაშაულებათა ყოვლისმომცველ წრეს, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად;

გ) მე-2 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის მიზნებისათვის ძირითად სამართალდარღვევებში ერთიანდება ისეთი დანაშაულებები, რომლებიც ჩადენილია როგორც შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოს იურისდიქციის ფარგლებში, ისე მის ფარგლებს გარეთაც. მაგრამ დანაშაულებები, რომლებიც ჩადენილია რომელიმე მონაწილე სახელმწიფოს იურისდიქციის ფარგლებს გარეთ, ითვლება ძირითად სამართალდარღვევად მხოლოდ იმ პირობით, როდესაც შესაბამისი ქმედება სისხლისსამართლებრივად დასჯადია სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, რომელშიც იგი იქნა ჩადენილი, და ჩაითვლებოდა სისხლის-სამართლებრივად დასჯადად იმ მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, რომელიც იყენებს ამ მუხლს იმ შემთხვევაში, დანაშაული იქ რომ ჩადენილიყო;

დ) თითოეული მონაწილე სახელმწიფო წარუდგენს გაეროს გენერალურ მდივანს თავისი კანონების ტექსტებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ ამ მუხლის დებულებათა შესრულებას, აგრეთვე ამ კანონებთან დაკავშირებით მიღებული ნებისმიერი შემდგომი ცვლილების ტექსტებს ან აღნუსხავს მათ;

ე) თუ ამას მოითხოვს მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის ძირითადი ფუძემდებლური პრინციპები, შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს ისიც, რომ ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული დებულებები, არ გავრცელდეს იმ პირებზე, რომლებმაც ჩაიდინეს ძირითადი სამართალდარღვევები.

მუხლი 24. დამალვა

ამ კონვენციის 23-ე მუხლის დებულებებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ ამ დანაშაულებებიდან ნებისმიერის ჩადენის შედეგად, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ასეთი დანაშაულებების ჩადენაში მონაწილეობის მიუდებლად ჩაითვალოს ქონების დამალვა ან მისი მიუდებლად დაკავება, თუ შესაბამისი პირისათვის ცნობილია, რომ ასეთი ქონება მიღებულია ამ დანაშაულებებიდან ნებისმიერის ჩადენის შედეგად, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 25. მართლმსაჯულების განხორციელებისათვის წინააღმდეგობის გაწევა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლის-სამართლებრივად დასჯად ქმედებად, როდესაც იგი ჩადენილია განზრახ, ჩაითვალოს:

ა) ფიზიკური ძალისა და მუქარის გამოყენება, დაშინება ან არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან გადაცემა ცრუ ჩვენებების მისაცემად ან ჩვენებების მიცემის პროცესში ჩასარევად საქმისწარმოებაში მტკიცებულებების წარსადგენად დანაშაულის ჩადენასთან დაკავშირებით, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად;

ბ) ფიზიკური ძალისა და მუქარის გამოყენება ან დაშინება თანამდებობის პირის მიერ სასამართლო ან სამართალდამცავი ორგანოების თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებაში ჩარევის მიზნით დანაშაულის ჩადენასთან დაკავშირებულ საქმისწარმოებაში, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად. ამ ქვეპუნქტით ზიანი არ აღემატება მონაწილე სახელმწიფოთა უფლებებს ჰქონდეთ ისეთი კანონმდებლობა, რომელიც უზრუნველყოფს სხვა კატეგორიის საჯარო თანამდებობის პირთა დაცვას.

მუხლი 26. იურიდიულ პირთა პასუხისმგებლობა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც სამართლებრივი პრინციპების გათვალისწინებით შეიძლება საჭირო იყოს იმისათვის, რომ დადგინდეს იურიდიულ პირთა პასუხისმგებლობა ისეთ დანაშაულებებში მონაწილეობასთან დაკავშირებით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

2. მონაწილე სახელმწიფოთა სამართლებრივი პრინციპების დაცვით იურიდიულ პირთა პასუხისმგებლობა შეიძლება იყოს სისხლისსამართლებრივი, სამოქალაქო-სამართლებრივი ან ადმინისტრაციული.

3. ასეთი პასუხისმგებლობა ზიანს არ აყენებს იმ ფიზიკურ პირთა სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას, რომლებმაც ჩადინეს დანაშაული.

4. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, უზრუნველყოფს ისეთი იურიდიული პირების მიმართ, რომლებსაც დაეკისრათ პასუხისმგებლობა ამ მუხლის შესაბამისად, გამოყენებულ იქნეს ეფექტიანი, ზომიერი სისხლისსამართლებრივი ან არასისხლისსამართლებრივი სანქციები, ფულად სანქციებთან ერთად.

მუხლი 27. დანაშაულში მონაწილეობა ან ხელყოფა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს იმისათვის, რომ სისხლის-სამართლებრივად დასჯად ქმედებად, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, ჩაითვალოს, მაგალითად, რაიმე დანაშაულის ჩადენაში თანამზრახველობა (თანამონაწილეობა), დანაშაულის ჩადენაში ხელშეწყობა ან წამქეზებლობა, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

2. თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია განახორციელოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებები, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, ჩაითვალოს რაიმე დანაშაულის ჩადენის მცდელობა, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

3. თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გაატაროს ისეთი საკანონმდებლო ან სხვა ღონისძიებები, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯად ქმედებად, მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, ჩაითვალოს რაიმე დანაშაულის ჩადენისათვის მზადება, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 28. განზრახვა, გულზრახვა და შეცნობა, როგორც დანაშაულის შემადგენელი ელემენტები

განზრახვა, გულზრახვა და შეცნობა, როგორც რაიმე დანაშაულის შემადგენელი ელემენტები, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, შეიძლება დადგინდეს საქმიდან ობიექტური ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით.

მუხლი 29. ხანდაზმულობის ვადა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, სათანადო შემთხვევებში, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, აღგენს ხანგრძლივ ხანდაზმულობის ვადას საქმის-წარმოების აღძვრის მიზნით ნებისმიერი დანაშაულის მიმართ, რომელიც ასეთად

ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, აგრეთვე ადგენს უფრო ხანგრძლივ ვადას ან ხანგრძლივობის ვადის შეჩერების (შეწყვეტის) შესაძლებლობას იმ შემთხვევებში, როდესაც პირი, რომელიც ექვემდებარება დანაშაულის ჩადენაში, თავს არიდებს მართლმსაჯულებას.

მუხლი 30. დევნა, სასამართლო გადაწყვეტილების
გამოტანა და სანქციები

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო რაიმე დანაშაულის ჩადენისათვის, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ითვალისწინებს ისეთი სისხლისსამართლებრივი სანქციების გამოყენებას, რომლებითაც განსაზღვრულია ამ დანაშაულის საშიშროების ხარისხი.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ დადგინდეს ან უზრუნველყოფილ იქნეს, თავისი სამართლებრივი სისტემისა და კონსტიტუციური პრინციპების შესაბამისად, სათანადო ბალანსი ნებისმიერ იძულებით და იურისდიქციულ პრივილეგიებს შორის, რომლებიც გადაეცემათ საჯარო თანამდებობის პირებს თავიანთი ფუნქციების შესრულებასთან დაკავშირებით და აუცილებლობის შემთხვევაში, იმ შესაძლებლობათა შორის, რომლებიც ითვალისწინებენ ეფექტიანი გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნისა და სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანის შესაძლებლობას იმ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის, უზრუნველყოს მისი შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული ნებისმიერი დისკრეციული იურიდიული უფლებამოსილებების გამოყენება, რომლებიც შეეხება პირთა სისხლისსამართლებრივ დევნას ისეთ დანაშაულებებზე, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, დანაშაულთან დაკავშირებით სამართალდაცვითი ღონისძიებების მაქსიმალურად ეფექტიანობის უზრუნველყოფისათვის და აუცილებლობიდან გამომდინარე, ასეთი დანაშაულებების ჩადენისათვის წინააღმდეგობის გაწევის მიზნით.

4. დანაშაულებებთან მიმართებაში, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს სათანადო ღონისძიებებს თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად და სამართლებრივი დაცვის გათვალისწინებით, რათა დაცული იქნეს პირობები, რომლის მიხედვით სასამართლომდე განთავისუფლების შესახებ გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით ან საკასაციო საჩივართან ან პროტესტთან დაკავშირებით, გადაწყვეტილების მიღებამდე გათვალისწინებული იქნეს შემდგომ სისხლისსამართლებრივ წარმოებაში ბრალდებულის აუცილებელი მონაწილეობა.

5. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ითვალისწინებს შესაბამისი დანაშაულებების საშიშროების ხარისხს ისეთი საკითხის განხილვასთან დაკავშირებით, რომელიც შეეხება იმ პირთა ვადამდელ ან პირობით

განთავისუფლებას, რომლებიც მსჯავრდებულნი არიან ასეთი დანაშაულებებისათვის.

6. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად განიხილავს ისეთი პროცედურების შემუშავების შესაძლებლობებს, რომელთა მეშვეობით საჯარო თანამდებობის პირი, რომელიც ბრალდებულია დანაშაულის ჩადენაში, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, სათანადო შემთხვევებში, შეიძლება ჩანაცვლებულ იქნეს, დროებით ჩამოშორდეს თავისი სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებას ან გადაყვანილ იქნეს სხვა თანამდებობაზე შესაბამისი ორგანოს მიერ, უდანაშაულობის პრეზუმფციის პრინციპების მიმართ პატივისცემის აუცილებლობის გათვალისწინებით.

7. დანაშაულის საშიშროების ხარისხის გათვალისწინებით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად განიხილავს ისეთი პროცედურების შემუშავების შესაძლებლობას, რომელთა თანახმად უნდა განისაზღვროს ვადა, რომელიც დადგენილია მისი შიდა კანონმდებლობით, სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან სხვა ნებისმიერი საშუალებით იმ პირთათვის უფლებების ჩამოსართმევად, რომლებიც მსჯავრდებულნი არიან დანაშაულებებისათვის, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად. ასეთ პირებს ჩამოერთმევათ უფლება:

ა) დაიკავონ საჯარო თანამდებობა;

ბ) დაიკავონ თანამდებობა რომელიმე საწარმოში, რომელიც მთლიანად ან ნაწილობრივ სახელმწიფოს საკუთრებაა.

8. ამ მუხლის პირველი პუნქტით ზიანი არ აღგება კომპეტენტური ორგანოების მიერ დისციპლინური უფლებამოსილებების განხორციელებას სამოქალაქო მოსამსახურეთა მიმართ.

9. ამ კონვენციის არც ერთი დებულება არ შეეხება პრინციპს, რომლის თანახმად, დანაშაულებების განსაზღვრა, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, და გამოსაყენებელი იურიდიული მისაგებლები ან სხვა სამართლებრივი პრინციპები, რომლებითაც განსაზღვრულია ქმედებათა მართლზომიერება, შედის თითოეული მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის სფეროში, ხოლო ასეთი დანაშაულებებისათვის სისხლისსამართლებრივი დევნა და სასჯელი ხორციელდება ამ კანონმდებლობის შესაბამისად.

10. მონაწილე სახელმწიფოები ისწრაფვიან, ხელი შეუწყონ იმ პირთა საზოგადოებაში რეინტეგრაციას, რომლებიც მსჯავრდებულნი არიან დანაშაულებებისათვის, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 31. ოპერაციის შეჩერება (გაყინვა), დაპატიმრება და კონფისკაცია

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, მაქსიმალური შესაძლებლობებით, თავისი შიდა სამართლებრივი სისტემის ფარგლებში ატარებს ისეთ ღონისძიებებს,

რომლებიც აუცილებელია კონფისკაციის უზრუნველსაყოფად. კონფისკაცია დასაშვებია:

ა) დანაშაულებებიდან მიღებულ შემოსავალზე, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ან ქონებაზე, რომლის ღირებულება შეესაბამება ასეთი შემოსავლის ღირებულებას;

ბ) ქონებაზე, მოწყობილობებსა და სხვა საშუალებებზე, რომლებიც გამოყენებული ან განკუთვნილი იქნენ დანაშაულის ჩახადგნად, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს დანაშაულის გამოვლენის, თვალყურის დევნების, გაყინვის ან დაპატიმრების შესაძლებლობები ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული ჩამონათვალის შესაბამისად, შემდგომი კონფისკაციის მიზნით.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია კომპეტენტური ორგანოების მიერ ამ მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტებით განსაზღვრული გაყინული, დაპატიმრებული ან კონფისკაციის შედეგად ჩამორთმეული ქონების მართვის რეგულირებისათვის.

4. თუ დანაშაულებებიდან მიღებული ასეთი შემოსავალი გადაიქცა ან გარდაიქმნა, მთლიანად ან ნაწილობრივ, სხვა ქონებად, მაშინ ღონისძიებები, რომლებიც ამ მუხლითაა განსაზღვრული, გატარდება ასეთი ქონების მიმართაც.

5. თუ დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავალი შეუერთდა იმ ქონებას, რომელიც კანონიერი გზითაა შეძენილი, მაშინ კონფისკაციას, ნებისმიერი უფლებამოსილებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, რომელიც შეეხება ქონების გაყინვასა ან დაპატიმრებას, ექვემდებარება ქონების ის ნაწილი, რომელიც შეესაბამება მიერთებული შემოსავლის შეფასებულ ღირებულებას.

6. მოგების ან სხვა სარგებლის მიმართ, რომელიც მიღებულია ასეთი დანაშაულებებიდან შემოსული შემოსავლიდან, ქონებიდან, რომელადაც გადაიქცა ან გარდაიქმნა დანაშაულებებიდან მიღებული ასეთი შემოსავალი ან ქონებიდან, რომელსაც შეუერთდა ასეთი დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავალი, აგრეთვე ტარდება ღონისძიებები, რომლებიც განსაზღვრულია ამ მუხლის თანახმად ისეთი სახითა და ხასიათით, როგორც დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის მიმართ.

7. ამ კონვენციის 31-ე და 55-ე მუხლების შესაბამისად თითოეული მონაწილე სახელმწიფო უფლებამოსილებას ანიჭებს თავის სასამართლოებსა და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს, გამოსცენ დადგენილებები საბანკო, საფინანსო ან კომერციული დოკუმენტების წარდგენისა და დაპატიმრების შესახებ. მონაწილე სახელმწიფო საბანკო საიდუმლოების შენახვის აუცილებლობის გამო თავს არ არიდებს ამ პუნქტის დებულებათა თანახმად შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას.

8. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ განიხილონ იმ მოთხოვნათა დადგენის შესაძლებლობები, რომელთა თანახმად პირმა, რომელმაც ჩაიდინა დანაშაული, უნდა დაამტკიცოს დანაშაულებებიდან ან სხვა ქონებიდან მიღებული

ასეთი სავარაუდო შემოსავლის კანონიერი წარმომადგენლობა, რომლებიც ექვემდებარება კონფისკაციას იმდენად, რამდენადაც ეს მოთხოვნა შესაბამეა მათი შიდა კანონმდებლობების ფუძემდებლურ პრინციპებს და სასამართლო და სხვა განხილვების ხასიათს.

9. ამ მუხლის დებულებები არ უნდა იქნეს ისე გაგებული, რომ ზიანი მიადგეს კეთილსინდისიერი მესამე მხარის უფლებებს.

10. ამ მუხლით განსაზღვრული არც ერთი დებულება არ შეეხება პრინციპს, რომლის თანახმად, ღონისძიებები, რომლებზედაც აქ საუბარია, ტარდება მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის დებულებათა შესაბამისად მათი დაცვის პირობების თანახმად.

მუხლი 32. მოწმეთა, ექსპერტთა და დაზარალებულთა დაცვა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს სათანადო ღონისძიებებს თავისი შიდა სამართლებრივი სისტემის შესაბამისად და თავისი შესაძლებლობების ფარგლებში იმისათვის, რომ უზრუნველყოს შესაძლო შურისძიებისაგან ან დაშინებისაგან მოწმეთა და ექსპერტთა ეფექტიანად დაცვა, რომლებიც ჩვენებებს აძლევენ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, სათანადო შემთხვევებში, მათი ნათესავებისა და სხვა ახლობლების ჩათვლით.

2. ღონისძიებები, რომლებიც ამ მუხლის პირველი პუნქტითაა განსაზღვრული, ბრალდებულის უფლებების შეუზღუდავად, მათ შორის, სათანადო განხილვის უფლებისათვის, შეიძლება ითვალისწინებდეს:

ა) პროცედურების დადგენას ასეთ პირთა ფიზიკური დაცვისათვის, მაგალითად, იმ ფარგლებში, რაც აუცილებელი და პრაქტიკულად განხორციელებადია, მათი სხვა ადგილზე გადასახლებისათვის და ისეთი დებულებების მიღებას, რომლებითაც, სათანადო შემთხვევებში ნებადართულია არ განხმარდეს პიროვნების შესახებ ან ასეთ პირთა ადგილსამყოფლის შესახებ ინფორმაცია, ადგენს ასეთი ინფორმაციის გახმაურებაზე შეზღუდვებს;

ბ) მტკიცებულების წესების მიღება, რომლებითაც მოწმეებსა და ექსპერტებს შეუძლიათ ჩვენებები მისცენ ისეთი სახით, რომ უზრუნველყოფილი იყოს ასეთ პირთა უსაფრთხოება, მაგალითად, ჩვენების მისაცემად კავშირგაბმულობის ისეთი საშუალებების გამოყენება, როგორიცაა ვიდეოკავშირი ან სხვა სათანადო საშუალებები.

3. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ სხვა სახელმწიფოებთან შეთანხმებების დადების შესაძლებლობებს, რომელიც შეეხება ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრულ პირთა გადასახლებას.

4. ამ მუხლის დებულებები გამოიყენება აგრეთვე დაზარალებულთა მიმართ იმდენად, რამდენადაც ისინი მოწმეებად ითვლებიან.

5. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის დაცვით ქმნის იმის შესაძლებლობებს, რომ დაზარალებულებმა სისხლისსამართლებრივი წარმოების შესაბამის სტადიებზე გამოთქვან თავიანთი

შეხვედრები და შიში იმ პირთა მიმართ, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაულებები, ისეთი სახით, რომ ზიანი არ მიაღწეს დაცვის უფლებებს.

მუხლი 33. ინფორმაციის მიმწოდებელ პირთა დაცვა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს შესაძლებლობას თავის შიდა სამართლებრივ სისტემაში შეიტანოს სათანადო ღონისძიებები ნებისმიერი პირის დასაცავად, რომელიც კეთილსინდისიერად და გონივრულად აწვდის ინფორმაციას კომპეტენტურ ორგანოებს დანაშაულთან დაკავშირებული ფაქტების შესახებ, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ნებისმიერი უკანონო მოპყრობისაგან.

მუხლი 34. კორუფციული ქმედებების შედეგები

მესამე მხარის მიერ კეთილსინდისიერად მოპოვებული უფლებების სათანადოდ გათვალისწინებით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ღონისძიებებს თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად იმისათვის, რომ მოაწესრიგოს საკითხები კორუფციის შედეგების შესახებ. ამ კონტექსტში მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ განიხილონ კორუფცია როგორც ფაქტორი, რომელსაც მნიშვნელობა აქვს კონტრაქტების ანუღიერებისა და გაწყვეტის წარმოებაში ან კონცესიების ან სხვა ანალოგიური ინსტრუმენტების გამოთხოვაში, ან შექმნილი მდგომარეობის გამოსასწორებლად სხვა ღონისძიებების გატარებაში.

მუხლი 35. ზიანის ანაზღაურება

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია მისი შიდა კანონმდებლობის პრინციპების შესაბამისად და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, რომლებსაც ზიანი მიაღწათ რაიმე კორუფციული ქმედების შედეგად, უფლება ჰქონდეთ საქმისწარმოება აღძრან იმ პირთა მიმართ, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან ასეთი ზიანის მიყენებისთვის, კომპენსაციის მისაღებად.

მუხლი 36. სპეციალიზებული ორგანოები

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო უზრუნველყოფს თავისი სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ორგანოს ან ორგანოების ან პირთა არსებობას, რომლებიც სპეციალიზებულნი არიან კორუფციასთან ბრძოლაში სამართალდაცვითი ღონისძიებების საშუალებებით. ასეთი ორგანო ან ორგანოები ან პირები უზრუნველყოფილნი არიან აუცილებელი დამოუკიდებლობით მონაწილე სახელმწიფოს სამართლებრივი სისტემის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად იმისათვის, რომ მათ თავიანთი

ფუნქციები შეასრულონ ეფექტიანად და რაიმე არასათანადო ზეგავლენის გარეშე. ასეთი ორგანოს ან ორგანოების ასეთი პირები ან თანამშრომლები უნდა ფლობდნენ სათანადო კვალიფიკაციას და რესურსები თავიანთი ამოცანების შესასრულებლად.

მუხლი 37. სამართალდამცავ ორგანოებთან თანამშრომლობა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს სათანადო ღონისძიებებს იმ პირთა წახალისებისათვის, რომლებიც მონაწილეობენ ან მონაწილეობდნენ რაიმე დანაშაულის ჩადენაში, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, რათა მათ გამოძიებისა და მტკიცებულების მიზნით, მიაწოდონ კომპეტენტურ ორგანოებს სასარგებლო და საჭირო ინფორმაცია, გაუწიონ ამ ორგანოებს ფაქტობრივი, კონკრეტული დანმარება, რაც ხელს შეუწყობს დამნაშავეებისათვის დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის ჩამორთმევაში და შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას ასეთი შემოსავლის დაბრუნებასთან დაკავშირებით.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს საკითხს იმის თაობაზე, რომ, სათანადო შემთხვევებში, გათვალისწინებულ იქნეს იმ ბრალდებულის მიმართ სასჯელის შემსუბუქების შესაძლებლობა, რომელიც არსებითად მონაწილეობს გამოძიებაში ან სისხლისსამართლებრივ დევნაში რაიმე დანაშაულთან დაკავშირებით, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს საკითხს იმის თაობაზე, რომ თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად გათვალისწინებულ იქნეს შესაძლებლობა სისხლისსამართლებრივი დევნისაგან იმ პირისათვის იმუნიტეტის მინიჭების თაობაზე, რომელიც მონაწილეობს გამოძიებაში ან სისხლისსამართლებრივ დევნაში რაიმე დანაშაულის გამო, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

4. ასეთ პირთა დაცვა, *mutatis mutandis*, ხორციელდება ამ კონვენციის 32-ე მუხლით განსაზღვრული წესით.

5. იმ შემთხვევებში, როდესაც პირი, რომელზედაც მითითებულია ამ მუხლის პირველ პუნქტში, იმყოფება ერთ-ერთ მონაწილე სახელმწიფოში და მას შეუძლია არსებითად ითანამშრომლოს სხვა მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებთან, დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს უფლება აქვთ დადონ შეთანხმებები, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, სხვა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ასეთი პირისათვის ამ მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებით გათვალისწინებული რეჟიმის შემოღების თაობაზე.

მუხლი 38. ეროვნულ ორგანოებს შორის თანამშრომლობა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია თანამშრომლობის წახალისებისათვის, მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, ერთი მხრივ, მის საჯარო ორგანოებს შორის, აგრეთვე საჯარო თანამდებობის პირებს შორის და მეორე მხრივ, თავის ორგანოებს შორის,

რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან სისხლისსამართლებრივი დანაშაულებების გამოძიებასა და დევნაში. ასეთი თანამშრომლობა შეიძლება ითვალისწინებდეს:

ა) ამ პასუხისმგებელი ორგანოებისათვის საკუთარი ინიციატივით ინფორმაციის მიწოდებას, თუ არსებობს იმის განსჯის საფუძველი, რომ ჩადენილ იქნა ნებისმიერი იმ დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის მე-15, 21-ე და 23-ე მუხლების შესაბამისად;

ბ) შესაბამისი თხოვნის საფუძველზე ასეთი პასუხისმგებელი ორგანოებისათვის ყველა აუცილებელი ინფორმაციის მიწოდებას.

მუხლი 39. ეროვნულ ორგანოებსა და კერძო სექტორს შორის თანამშრომლობა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია თანამშრომლობის წახალისებისათვის მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ეროვნულ საგამოძიებო ორგანოებსა და პროკურატურის ორგანოებს და კერძო სექტორის ორგანიზაციებს შორის, კერძოდ, ფინანსურ დაწესებულებებს შორის იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომელიც შეეხება დანაშაულის ჩადენას და რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს საკითხს იმის თაობაზე, რომ წახალისოს თავისი მოქალაქეები და სხვა პირები, რომლებიც ჩვეულებრივად მის ტერიტორიაზე ცხოვრობენ, რათა მათ ეროვნულ საგამოძიებო ორგანოებს და პროკურატურის ორგანოებს აცნობონ რაიმე დანაშაულის ჩადენის შესახებ, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 40. საბანკო საიდუმლოება

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო უზრუნველყოფს შიდა სისხლისსამართლებრივი გამოძიებისას იმ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, თავისი შიდა სამართლებრივი სისტემის ფარგლებში სათანადო მექანიზმების არსებობას იმ წინააღმდეგობების გადასალახად, რომლებიც შესაძლებელია წარმოიშვას საბანკო საიდუმლოების შესახებ კანონმდებლობის გამოყენების შედეგად.

მუხლი 41. ცნობები ნასამართლობის შესახებ

თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გაატაროს ისეთი საკანონმდებლო ან სხვა ღონისძიებები, რომლებიც აუცილებელია აღრიცხვისათვის, ისეთი პირობებითა და იმ მიზნით, რომლებსაც იგი ჩათვლის საჭიროდ, სხვა სახელმწიფოში ნებისმიერ ადრე გამოტანილ გამამტყუნებელ განაჩენთან დაკავშირებით იმ პირის მიმართ, რომელიც ეჭვმიტანილია გამოძიებაში არსებული დანაშაულის ჩადენაში, რათა ასეთი ინფორმაცია გამოყენებულ იქნეს

სისხლისსამართლებრივ წარმოებაში იმ დანაშაულთან დაკავშირებით, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 42. იურისდიქცია

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ დაადგინოს თავისი იურისდიქცია იმ დანაშაულებების მიმართ, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად მაშინ, როდესაც:

ა) დანაშაული ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე;

ბ) დანაშაული ჩადენილია გემის ბორტზე, რომელიც ატარებდა ამ მონაწილე სახელმწიფოს დროშას დანაშაულის ჩადენის მომენტში ან საჰაერო ზომალდზე, რომელიც დარეგისტრირებულია ამ მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობით ამ მომენტში.

2. ამ კონვენციის მე-4 მუხლის დებულებების შესაბამისად მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია აგრეთვე დაადგინოს თავისი იურისდიქცია ნებისმიერ ისეთ დანაშაულთან დაკავშირებით, როდესაც იგი:

ა) ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს მოქალაქის წინააღმდეგ; ან

ბ) ჩაიდინა ამ მონაწილე სახელმწიფოს მოქალაქემ ან მოქალაქეობის არმქონე პირმა, რომელიც ჩვეულებრივად ცხოვრობს მის ტერიტორიაზე; ან

გ) არის ერთ-ერთი იმ დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის 23-ე მუხლის პირველი პუნქტის ii) ქვეპუნქტის შესაბამისად და ჩადენილია მისი ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ რაიმე დანაშაულის ჩადენის მიზნით, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის (ა)(i) ან (ბ) ან (ბ)(i) ქვეპუნქტების შესაბამისად, მის ტერიტორიაზე;

დ) ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს წინააღმდეგ.

3. ამ კონვენციის 44-ე მუხლის მიზნებისათვის თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია თავისი იურისდიქციის დასადგენად დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, როდესაც პირი, რომელიც ეჭვმიტანილია დანაშაულის ჩადენაში, იმყოფება მის ტერიტორიაზე და იგი არ გასცემს ასეთ პირს მხოლოდ იმის გამო, რომ იგი მისი მოქალაქეა.

4. თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გაატაროს ისეთი ღონისძიებები, რომლებიც აუცილებელია თავისი იურისდიქციის დასადგენად იმ დანაშაულთან დაკავშირებით, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, როდესაც პირი, რომელიც ეჭვმიტანილია დანაშაულის ჩადენაში, იმყოფება მის ტერიტორიაზე და არ გასცემს მას.

5. თუ მონაწილე სახელმწიფო, რომელიც თავის იურისდიქციას ახორციელებს ამ მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების თანახმად, შეტყობინებას იღებს ან სხვა საშუალებებით იგებს იმის შესახებ, რომ ნებისმიერი სხვა სახელმწიფო ახორციელებს გამოძიებას ან სისხლისსამართლებრივ დევნას ან სასამართლო განხილვას იმავე ქმედებასთან დაკავშირებით, მაშინ ამ მონაწილე

სახელმწიფოთა კომპეტენტური ორგანოები ატარებენ, სათანადო შემთხვევებში, ერთმანეთთან კონსულტაციებს თავიანთი მოქმედებების კოორდინაციის მიზნით.

6. ზოგადი საერთაშორისო სამართლის ნორმებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, ეს კონვენცია არ გამორიცხავს ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი იურისდიქციის განხორციელებას, რომელიც დადგენილია მონაწილე სახელმწიფოს მიერ თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად.

თავი IV. საერთაშორისო თანამშრომლობა

მუხლი 43. საერთაშორისო თანამშრომლობა

1. მონაწილე სახელმწიფოები თანამშრომლობენ სისხლისსამართლებრივ საკითხებზე ამ კონვენციის 44–50-ე მუხლების შესაბამისად. როდესაც ეს მიზანმიმართულად შეესაბამება მათ შიდა სამართლებრივ სისტემებს, მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ერთმანეთისათვის დახმარების გაწევის შესაძლებლობას იმ სამოქალაქო-სამართლებრივი და ადმინისტრაციული საკითხების გამოძიებასა და საქმისწარმოებაში, რომლებიც დაკავშირებულია კორუფციასთან.

2. საერთაშორისო თანამშრომლობის საკითხებთან დაკავშირებით, როდესაც აუცილებელია შესაბამისი ქმედების დანაშაულად ორმხრივად ცნობის პრინციპის დაცვა, ეს პრინციპი დაცულად ჩაითვლება მიუხედავად იმისა, შეტანილია თუ არა მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობაში შესაბამისი ქმედება დანაშაულის იმავე კატეგორიაში ან აღწერს თუ არა იგი მას ისეთივე ტერმინებით, როგორც მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო, თუ ქმედება, რომელიც ქმნის დანაშაულის შემადგენლობას, და რის გამოც მოთხოვნილია დახმარების გაწევა. სისხლისსამართლებრივად დასჯადია ორივე მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობით.

მუხლი 44. გაცემა

1. ეს მუხლი გამოიყენება ისეთ დანაშაულებებზე, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, თუ პირი, რომლის მიმართ არის გაცემის მოთხოვნა, იმყოფება მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე იმ პირობით, რომ ქმედება, რომლის გამოც განხორციელდა გაცემის მოთხოვნა, ითვლება სისხლის-სამართლებრივად დასჯადად როგორც მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს, ასევე მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის დებულების მიუხედავად მონაწილე სახელმწიფოს, თუ მისი კანონმდებლობა დაუშვებს ამას, შეუძლია ნებართვა გასცეს რომელიმე პირის გაცემაზე ნებისმიერი იმ დანაშაულების გამო, რომელიც გათვალისწინებულია ამ კონვენციით და რომელიც არ არის სისხლის-სამართლებრივად დასჯადი მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად.

3. თუ გაცემის შესახებ თხოვნა შეეხება რამდენიმე ცალკეულ დანაშაულს, რომელთაგან არანაკლებ ერთის გამო შეიძლება განხორციელდეს გაცემა ამ მუხლის შესაბამისად, ხოლო დანარჩენების მიმართ არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს გაცემა სასჯელის ვადის გამო, მაგრამ ისინი მიეკუთვნება ისეთ დანაშაულებებს, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს ეს მუხლი შეუძლია გამოიყენოს ასეთი დანაშაულის მიმართაც.

4. თითოეული ამ დანაშაულებებიდან, რომელთა მიმართ გამოიყენება ეს მუხლი, ითვლება მონაწილე სახელმწიფოთა შორის არსებულ ნებისმიერ ხელშეკრულებაში ჩართულად იმ დანაშაულის სახით, რომელსაც შეუძლია გამოიწვიოს გაცემა. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ ჩართონ ასეთი დანაშაულებები, რომლებსაც შეუძლიათ გამოიწვიონ გაცემა. გაცემის შესახებ ნებისმიერ ხელშეკრულებაში, რომელიც დაიდება მათ შორის. მონაწილე სახელმწიფო, რომლის კანონმდებლობაც ამას ითვალისწინებს, იმ შემთხვევაში, როდესაც იგი იყენებს ამ კონვენციას გაცემის საფუძვლად არ თვლის ნებისმიერს ამ დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, პოლიტიკურ დანაშაულად.

5. თუ მონაწილე სახელმწიფო, რომელიც გაცემის საფუძვლად თვლის ხელშეკრულების არსებობას, იღებს თხოვნას გაცემის შესახებ სხვა მონაწილე სახელმწიფოსაგან, რომელთანაც მას არა აქვს დადებული ხელშეკრულება გაცემის შესახებ, ამ სახელმწიფოს შეუძლია განიხილოს ეს კონვენცია, როგორც სამართლებრივი საფუძველი გასაცემად ნებისმიერ დანაშაულთან დაკავშირებით, რომლის მიმართაც გამოიყენება ეს მუხლი.

6. მონაწილე სახელმწიფო, რომელიც გაცემის საფუძვლად თვლის ხელშეკრულების არსებობას:

ა) ამ კონვენციის სარატიფიკაციო სიგელის ან მიღების ან დამტკიცების შესახებ ან კონვენციასთან მიერთების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებისას აცნობებს გაეროს გენერალურ მდივანს იმის თაობაზე გამოიყენებს თუ არა იგი ამ კონვენციას სამართლებრივ საფუძვლად გაცემის საკითხებთან დაკავშირებით თანამშრომლობისათვის ამ კონვენციის მონაწილე სხვა სახელმწიფოებთან; და

ბ) თუ იგი არ იყენებს ამ კონვენციას სამართლებრივ საფუძვლად გაცემის საკითხებთან დაკავშირებით თანამშრომლობისათვის, ისწრაფვის, სათანადო შემთხვევებში, ამ მუხლის გამოყენების მიზნით დადოს ხელშეკრულებები გაცემის შესახებ ამ კონვენციის მონაწილე სხვა სახელმწიფოებთან.

7. მონაწილე სახელმწიფოები, რომლებიც გაცემის საფუძვლად არ თვლიან ხელშეკრულებას არსებობას, ერთმანეთთან ურთიერთობაში დანაშაულად, რომლის მიმართაც გამოიყენება ეს მუხლი, ცნობენ ისეთი სახის დანაშაულებებს, რომლებიც იწვევენ გაცემას.

8. გაცემა ხორციელდება იმ პირობების შესაბამისად, რომლებიც გათვალისწინებულია მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით ან გაცემის შესახებ გამოყენებადი ხელშეკრულებებით, ა)

პირობების ჩათვლით, რომლებიც შეეხება მოთხოვნებს გაცემასთან დაკავშირებული მინიმალური სასჯელის შესახებ, რის საფუძველზედაც მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია უარი თქვას გაცემაზე.

9. ნებისმიერი დანაშაულის, რომლის მიმართაც გამოიყენება ეს მუხლი, მონაწილე სახელმწიფოები, თავიანთი შიდა კანონმდებლობების პირობათა დაცვით, ყველა ღონეს ხმარობენ, რათა დააჩქარონ გაცემის პროცედურები და გააძლიერონ გაცემასთან დაკავშირებული მოთხოვნები მტკიცებულებათა წარდგენის შესახებ.

10. მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს თავისი შიდა კანონმდებლობის დებულებათა და გაცემის შესახებ ხელშეკრულებათა დაცვით, თუ დარწმუნებულია, რომ ამას მოითხოვს გადაუდებელი ხასიათის გარემოებები, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნით შეუძლია დააპატიმროს მის ტერიტორიაზე მყოფი პირი, რომლის გაცემაზეც არის მოთხოვნა ან გაატაროს სხვა სათანადო ღონისძიებები, გაცემის პროცედურაში ასეთი პირის მონაწილეობასთან დაკავშირებით.

11. მონაწილე სახელმწიფო, რომლის ტერიტორიაზედაც იმყოფება პირი, რომელიც ეჭვმიტანილია დანაშაულის ჩადენაში, თუ იგი არ გასცემს ასეთ პირს იმ დანაშაულთან დაკავშირებით, რომლის მიმართაც გამოიყენება ეს მუხლი, მხოლოდ იმ მიზეზით, რომ იგი არის მისი ერთ-ერთი მოქალაქე, ვალდებულია მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნით გაცემის შესახებ, გაუძართლებელი შეფერხებების გარეშე საქმე გადასცეს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს დევნის განხორციელების მიზნით. ეს ორგანოები იღებენ გადაწყვეტილებებს და საქმისწარმოებას ახორციელებენ ისევე, როგორც ნებისმიერი სხვა საშიში ხასიათის დანაშაულის დროს ამ მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად. დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოები თანამშრომლობენ ერთმანეთთან, კერძოდ, პროცესუალურ და მტკიცებულების საკითხებთან დაკავშირებით, ასეთი დევნის ეფექტიანობის უზრუნველსაყოფად.

12. ყველა შემთხვევაში, როდესაც მონაწილე სახელმწიფოს თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად უფლება ეძლევა გასცეს ან სხვა სახით გადასცეს თავისი ერთ-ერთი მოქალაქე იმ პირობით, რომ პირს დააბრუნებენ ამ მონაწილე სახელმწიფოში სასჯელის მოსახდელად, რაც შეეფარდა მას სასამართლო განხილვისა და საქმისწარმოების შედეგად და რის გამოც მოითხოვებოდა პირის გაცემა ან გადაცემა, და თუ ეს მონაწილე სახელმწიფო და ის მონაწილე სახელმწიფო, რომელიც ითხოვდა ამ პირის გაცემას, თვლიან ასეთ წესებსა და სხვა პირობებს სათანადოდ, ამ შემთხვევაში ასეთი პირობითი გაცემა ან გადაცემა საკმარისია ამ მუხლის მე-11 პუნქტით განსაზღვრული მოვალეობების შესასრულებლად.

13. თუ გაცემაზე, რომელიც მოთხოვნილია გამოტანილი განაჩენის სისრულეში მოსაყვანად, ითქვა უარი იმის გამო, რომ ძებნილი არის მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს მოქალაქე, მაშინ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო, თუ ამას ითვალისწინებს მისი შიდა კანონმდებლობა ან თუ იგი შეესაბამება ასეთი კანონმდებლობის მოთხოვნებს, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს მიმართვის საფუძველზე, განიხილავს საკითხს განაჩენის

სისრულეში მოყვანის თაობაზე ან განაჩენის დარჩენილი ნაწილის სისრულეში მოყვანის შესახებ, რომელიც გამოტანილი იქნა მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად.

14. ნებისმიერ პირს, რომლის საქმეზედაც ხორციელდება საქმისწარმოება ნებისმიერ დანაშაულთან დაკავშირებით, რომლის მიმართ გამოიყენება ეს მუხლი, საქმისწარმოების ყველა სტადიაზე გააჩნია სამართლიანად მოპყრობის უფლება, აგრეთვე იმ უფლებებისა და გარანტიების განხორციელებით, რომლებიც გათვალისწინებულია იმ მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით, რომლის ტერიტორიაზედაც იმყოფება ეს პირი.

15. არაფერი ამ კონვენციაში არ განიხილება, როგორც გაცემის შესახებ ვალდებულება, თუ მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს აქვს არსებითი საფუძველი ვარაუდისა, რომ გაცემის შესახებ თხოვნის მიზანია რომელიმე პირის მიმართ განხორციელდეს დევნა ან დასჯა მისი სქესის, რასის, აღმსარებლობის, მოქალაქეობის, ეთნიკური წარმომავლობის ან პოლიტიკური მრწამსის გამო ან ამ თხოვნის შესრულების შემთხვევაში ზიანი მიადგება ასეთი პირის მდგომარეობას ნებისმიერ ჩამოთვლილ მიზეზთა გამო.

16. მონაწილე სახელმწიფოებს არ შეუძლიათ უარი განაცხადონ გაცემის შესახებ თხოვნის დასაკმაყოფილებლად მხოლოდ იმის გამო, რომ დანაშაული აგრეთვე დაკავშირებულია საგადასახადო საკითხებთან.

17. გაცემის შესახებ უარის გაცხადებამდე მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო სათანადო შემთხვევებში ატარებს კონსულტაციებს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოსთან იმისათვის, რომ მისცეს მას შესაძლებლობა საკუთარი აზრის გამოსათქმელად და იმ ინფორმაციის მისაღებად, რომელიც დაკავშირებულია მის თხოვნაში გადმოცემულ ფაქტებთან.

18. მონაწილე სახელმწიფოები ისწრაფვიან დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებები გაცემის განხორციელების ან მისი ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით.

მუხლი 45. მსჯავრდებულ პირთა გადაცემა

მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ განიხილონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებების დადების შესაძლებლობა იმის შესახებ, ძვრდავდებულებმა, რომლებსაც მისჯილი აქვთ პატიმრობა ან თავისუფლების სხვაგვარი შეზღუდვა დანაშაულებისათვის, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, შეძლონ სასჯელი მოხდა მათ ტერიტორიაზე.

მუხლი 46. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევა

1. მონაწილე სახელმწიფოები ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებებთან დაკავშირებით გამოძიებაში, სისხლისსამართლებრივ დევნასა და სასამართლო განხილვაში ერთმანეთს უწევენ სამართლებრივ ურთიერთდახმარებას.

აწვდის ინფორმაციას. კომპეტენტური ორგანოები, რომლებმაც მიიღეს ინფორმაცია, ასრულებენ თხოვნას ასეთი ინფორმაციის კონფიდენციალურობის დაცვასთან დაკავშირებით, თუნდაც დროებით. ან იცავენ შეზღუდვის წესებს ასეთი ინფორმაციის გამოყენებასთან დაკავშირებით. მიუხედავად ამისა, ეს არ აბრკოლებს მონაწილე სახელმწიფოს, რომელმაც მიიღო ინფორმაცია, იქ მიმდინარე საქმისწარმოებისას გაამჟღავნოს ინფორმაცია, რომლითაც ბრალდებული მართლდება. ასეთ შემთხვევაში ამ ინფორმაციის გაამჟღავნებამდე მონაწილე სახელმწიფო, რომელიც იღებს ინფორმაციას, ატყობინებს იმ მონაწილე სახელმწიფოს, რომელმაც გასცა ეს ინფორმაცია, და თუ იქნება შესაბამისი თხოვნა, ატარებს კონსულტაციებს იმ მონაწილე სახელმწიფოსთან, რომელმაც მიაწოდა ინფორმაცია. თუ ცალკეულ შემთხვევებში წინასწარ შეტყობინება შეუძლებელია, მაშინ მონაწილე სახელმწიფო, რომელიც იღებს ინფორმაციას, დაუყოვნებლივ აცნობებს ასეთი ინფორმაციის გაამჟღავნების შესახებ ინფორმაციის მიმწოდებელ მონაწილე სახელმწიფოს.

6. ამ მუხლის დებულებები არ შეეხება იმ ვალდებულებებს რაიმე ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით, ეს იქნება ორმხრივი თუ მრავალმხრივი, რომლითაც მთლიანად ან ნაწილობრივ რეგულირდება ან მომავალში დარეგულირდება სამართლებრივი ურთიერთდახმარება.

7. ამ მუხლის 9–29-ე პუნქტები გამოიყენება იმ თხოვნებთან დაკავშირებით, რომლებიც მიმართულია ამ მუხლის საფუძველზე, თუ შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოები არ არიან დაკავშირებულნი სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ რაიმე ხელშეკრულებით. თუ მონაწილე სახელმწიფოები დაკავშირებულნი არიან ასეთი ხელშეკრულებით, მაშინ გამოიყენება ამ ხელშეკრულების შესაბამისი დებულებები იმ შემთხვევაში, როდესაც მონაწილე სახელმწიფოები არ არიან თანახმა გამოიყენონ ამ მუხლის 9–29-ე პუნქტები. მონაწილე სახელმწიფოები მოწოდებულნი არიან გამოიყენონ ეს პუნქტები, თუ ეს ხელს უწყობს თანამშრომლობას.

8. მონაწილე სახელმწიფოები არ აცხადებენ უარს სამართლებრივ ურთიერთდახმარებაზე ამ მუხლის შესაბამისად საბანკო საიდუმლოების საფუძველზე.

9. ა) მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო დახმარების გაწევის შესახებ თხოვნაზე პასუხის გაცემისას ამ მუხლის თანახმად, შესაბამისი ქმედების დანაშაულად ურთიერთცნობის არარსებობისას მხედველობაში იღებს ამ კონვენციის მიზნებს, რომელზედაც მითითებულია პირველ მუხლში;

ბ) მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ უარი განაცხადონ დახმარების გაწევაზე ამ მუხლის შესაბამისად სათანადო ქმედების დანაშაულად ურთიერთცნობის არარსებობის საფუძველზე. ამასთან, მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო ახორციელებს დახმარებას, როდესაც ეს შეესაბამება მისი სამართლებრივი სისტემის ძირითად კონცეფციებს, თუ ასეთი დახმარება არ უკავშირდება იძულებით ზომებს. ასეთი დახმარების გაწევაზე შეიძლება უარი ითქვას, როდესაც თხოვნა უკავშირდება de minimis ხასიათის საკითხებს ან აკითხვებს, რომლებთან დაკავშირებითაც მოთხოვნილი თანამშრომლობა და

2. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევა ხორციელდება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს სათანადო კანონების, საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების თანახმად მაქსიმალური მოცულობით გამოძიებასთან, სისხლის-სამართლებრივ დევნასა და სასამართლო განხილვასთან დაკავშირებით იმ დანაშაულებების გამო, რომელთა ჩადენისათვის მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს იურიდიულ პირს შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობა ამ კონვენციის 26-ე მუხლის თანახმად.

3. სამართლებრივი ურთიერთდახმარება, რომელიც გაწეულ უნდა იქნეს ამ მუხლის შესაბამისად, შეიძლება მოთხოვნილ იყოს შემდეგი ნებისმიერი მიზნით:

ა) მოწმისაგან ჩვენებების ან ცალკეულ პირთაგან განცხადებების მიღება;
ბ) სასამართლო დოკუმენტების გადაცემა;
გ) ჩხრეკის ჩატარება და ყადაღის დადება, აგრეთვე ოპერაციის შეჩერება (გაყინვა);

დ) ობიექტებისა და ნაკვეთების დათვალიერება;
ე) ინფორმაციის, საგნობრივი მტკიცებულებებისა და ექსპერტთა შეფასებების მიწოდება;

ვ) შესაბამისი დოკუმენტებისა და მასალის დედნების ან მათი დამოწმებული ასლების წარდგენა, სამთავრობო, საბანკო, საფინანსო, კორპორაციული ან კომერციული დოკუმენტების ჩათვლით;

ზ) მტკიცების მიზნით დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის, ქონების, დანაშაულის ჩადენის საშუალებების ან სხვა საგნების გამოვლენა ან მათზე თვალყურის დევნა;

თ) მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ორგანოებში შესაბამის პირთა ნებაყოფლობითი გამოცხადებისათვის ხელის შეწყობა;

ი) ნებისმიერი სხვა სახის დახმარების გაწევა, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობას;

კ) ამ კონვენციის მეხუთე თავის დებულებათა შესაბამისად დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის გამოვლენა, გაყინვა და მასზე თვალყურის დევნა;

ლ) აქტივების ამოღება ამ კონვენციის მეხუთე თავის დებულებათა შესაბამისად.

4. მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებს შიდა კანონმდებლობისათვის ზიანის მიუყენებლად, წინასწარი თხოვნის გარეშე შეუძლიათ სხვა მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებს გადასცენ ინფორმაცია, რომელიც შეეხება სისხლისსამართლებრივ საკითხებს, თუ ისინი ჩათვლიან, რომ ასეთი ინფორმაცია შეიძლება დაეხმაროს ამ ორგანოს გამოძიების და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელებასა და მის წარმატებით დასრულებაში ან შეიძლება გამოიწვიოს ამ კონვენციის შესაბამისად მონაწილე სახელმწიფოს მიერ თხოვნის შედგენა.

5. ინფორმაციის გადაცემა ამ მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად ხორციელდება გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი წარმოებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე იმ კომპეტენტური ორგანოების სახელმწიფოში, რომელიც

დახმარება შეიძლება უზრუნველყოფილი იქნეს ამ კონვენციის სხვა დებულებათა შესაბამისად;

გ) თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია განიხილოს ისეთი ღონისძიებების მიღების შესაძლებლობა, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ მას შეეძლოს უფრო მეტი მოცულობით დახმარების გაწევა ამ მუხლის შესაბამისად სათანადო ქმედების დანაშაულად ურთიერთცნობის არარსებობისას.

10. პირი, რომელიც დაპატიმრებულია ან სასჯელს იხდის ერთ-ერთი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, და ამ პირის სხვა მონაწილე სახელმწიფოში გადაყვანა აუცილებელია მისი პიროვნების დასადგენად, ჩვენებების ჩამოსართმევად ან მტკიცებულებების მისაღებად სხვა სახის დახმარების გაწევის მიზნით გამოძიებისათვის, სისხლისსამართლებრივი დევნისათვის ან სასამართლო განხილვისათვის დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კონვენციით, იგი შეიძლება გადაეცეს შემდეგი პირობების დაცვისას:

ა) ეს პირი თავისუფლად აძლევს გაცნობიერებულ თანხმობას;

ბ) ორივე მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებმა მიაღწიეს შეთანხმებას ისეთ პირობებზე, რომლებსაც ეს მონაწილე სახელმწიფოები თვლიან საჭიროდ.

11. ამ მუხლის მე-10 პუნქტის მიზნებისთვის:

ა) მონაწილე სახელმწიფო, რომელსაც გადაეცემა პირი, ვალდებულია პატიმრობაში ამყოფოს იგი, თუ მონაწილე სახელმწიფო, რომელმაც გადასცა ეს პირი, არ ითხოვს სხვა რამეს ან სხვა რამეზე არ გასცა სანქცია;

ბ) მონაწილე სახელმწიფო, რომელსაც გადაეცა პირი, დაუყოვნებლივ ასრულებს თავის მოვალეობებს, რათა დააბრუნოს ეს პირი იმ მონაწილე სახელმწიფოს განკარგულებაში, რომელმაც იგი გადასცა, ადრე მიღებული შეთანხმების საფუძველზე ან ორივე მონაწილე მხარის კომპეტენტური ორგანოების მიერ სხვაგვარად იქნა შეთანხმებული;

გ) მონაწილე სახელმწიფო, რომელსაც გადაეცა პირი, არ ითხოვს მონაწილე სახელმწიფოსაგან, რომელმაც გადასცა ეს პირი, გადაცემის პროცედურის აღძვრას მის დასაბრუნებლად;

დ) გადაცემულ პირს სასჯელის ვადად, რომელსაც იგი იხდის მის გადამცემ სახელმწიფოში, ჩათვლება პატიმრობაში ყოფნის ვადა იმ მონაწილე სახელმწიფოში, რომელსაც იგი გადაეცა.

12. იმ მონაწილე სახელმწიფოს თანხმობის გარეშე, რომელმაც ამ მუხლის მე-10 და მე-11 პუნქტების თანახმად უნდა გადასცეს რომელიმე პირი, ეს პირი მიუხედავად მისი მოქალაქეობისა, არ ექვემდებარება სისხლისსამართლებრივ დევნას, დაპატიმრებას, დასჯას ან სხვა რაიმე შეზღუდვას მის პირად თავისუფლებასთან დაკავშირებით იმ სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, რომელსაც გადაეცემა ეს პირი რაიმე მოქმედებასთან, უმოქმედობასთან ან ბრალდებასთან დაკავშირებით, რომელსაც ადგილი ჰქონდა ამ პირის გადამცემი სახელმწიფოს ტერიტორიიდან გადაყვანამდე.

13. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ნიშნავს ცენტრალურ ორგანოს, რომელიც პასუხისმგებელია თხოვნის მიღებაზე სამართლებრივი ურთიერთ-

დანმარების გაწევის ან მათი შესრულების თაობაზე ან მათ გაგზავნაზე კომპეტენტური ორგანოებისათვის შესასრულებლად და აქვს შესაბამისი უფლებამოსილებანი. თუ მონაწილე სახელმწიფოში არის სპეციალური რეგიონი ან ტერიტორია სამართლებრივი ურთიერთდახმარების ცალკე სისტემით, მას შეუძლია დანიშნოს განსაკუთრებული ცენტრალური ორგანო, რომელიც შესასრულებს იმავე ფუნქციას ამ რეგიონის ან ტერიტორიის მიმართ. ცენტრალური ორგანოები უზრუნველყოფენ მიღებული თხოვნების ოპერატიულ და სათანადო შესრულებას ან მათ გადაგზავნას. თუ ცენტრალური ორგანო თხოვნას შესასრულებლად უგზავნის კომპეტენტურ ორგანოს, იგი ხელს უწყობს კომპეტენტური ორგანოს მიერ ამ თხოვნის ოპერატიულად და სათანადოდ შესრულებას. თითოეული მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ამ კონვენციის მიღების, დამტკიცების ან მასთან მიერთების შესახებ სარატიფიკაციო სიგელის შესანახად ჩაბარების შემდეგ გაეროს გენერალური მდივანი იღებს შეტყობინებას ამ მიზნით შექმნილი ცენტრალური ორგანოს შესახებ. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ თხოვნა და მასთან დაკავშირებული ნებისმიერი მიმართვა გაეგზავნება ცენტრალურ ორგანოს, რომელსაც ნიშნავს მონაწილე სახელმწიფო. ეს მოთხოვნა ზიანს არ აყენებს მონაწილე სახელმწიფოს უფლებას მოითხოვოს, რომ ასეთი თხოვნა და მიმართვა გაეგზავნოს მას დიპლომატიური არხებით, ხოლო საგანგებო მდგომარეობის დროს, თუ არსებობს მონაწილე სახელმწიფოთა შეთანხმება ამასთან დაკავშირებით ასეთი თხოვნა და მიმართვა გაეგზავნოს სისხლის სამართლის პოლიციის საერთაშორისო ორგანიზაციის საშუალებით, თუ ეს შესაძლებელია.

14. თხოვნა იგზავნება წერილობით ან, თუ ეს შესაძლებელია, სხვა საშუალებებით, რომლებითაც იქმნება წერილობითი ჩანაწერი იმ ენაზე, რომელიც მისაღებია მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოსათვის და იმ პირობებით, რომლებითაც ამ მონაწილე სახელმწიფოს უფლება ეძლევა დაადგინოს მისი ავთენტიკურობა. ამ კონვენციის მიღების ან დამტკიცების ან ამ კონვენციასთან მიერთების შესახებ სარატიფიკაციო სიგელის შესანახად ჩაბარების შემდეგ გაეროს გენერალური მდივანი იღებს შეტყობინებას იმ ენის ან ენების შესახებ, რომლებიც მისაღებია თითოეული მონაწილე სახელმწიფოსათვის. საგანგებო მდგომარეობის ან მონაწილე სახელმწიფოთა შორის შეთანხმებისას თხოვნა შეიძლება გაეგზავნოს ზეპირი ფორმით, თუ ამას დაუყოვნებლივ მოჰყვება მისი წერილობით დამტკიცება.

15. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ თხოვნაში უნდა შეემატოს:

- ა) ორგანოს დასახელება, რომელიც თხოვნით მიმართავს;
- ბ) შეკითხვის არსი და გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო განხილვის ხასიათი, რომელსაც შეეხება თხოვნა, აგრეთვე ორგანოს ფუნქციის დასახელება, რომელიც ატარებს გამოძიებას, სისხლისსამართლებრივ დევნას ან სასამართლო განხილვას;
- გ) შესაბამისი ფაქტების მოკლე აღწერა, გარდა იმისა, რაც შეეხება თხოვნას სასამართლო დოკუმენტების გადაცემასთან დაკავშირებით;

დ) მოთხოვნილი დახმარების აღწერა და სრული ინფორმაცია ნებისმიერი კონკრეტული პროცედურის შესახებ, რომლის დაცვა სურდა უზრუნველყო მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს;

ე) შეძლებისდაგვარად, ნებისმიერი შესაბამისი პირის მონაცემები პიროვნების, მისი ადგილსამყოფლისა და მოქალაქეობის შესახებ;

ვ) მოთხოვნილი მტკიცებულებების, ინფორმაციის ან ღონისძიებების მიზანი.

16. მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მოითხოვოს დამატებითი ინფორმაცია, თუ ეს ინფორმაცია აუცილებელია თხოვნის დასაკმაყოფილებლად მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ან, თუ ეს ინფორმაცია გაუადვილებს მას ასეთი თხოვნის შესრულებას.

17. თხოვნა სრულდება შესაკითხი მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ისე, რომ იგი არ ეწინააღმდეგებოდეს მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობას, შეძლებისდაგვარად, თხოვნაში მითითებული პროცედურების შესაბამისად.

18. რამდენადაც ეს შესაძლებელია და შესაბამეა შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლურ პრინციპებს, თუ რომელიმე პირი იმყოფება მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე და იგი მოსმენილი უნდა იქნეს, როგორც მოწმე ან ექსპერტი სხვა მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლო ორგანოების მიერ, პირველ მონაწილე სახელმწიფოს მეორე მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნით შეუძლია ნება დართოს, მოსმენა ჩატარდეს ვიდეოკავშირის საშუალებით, თუ შესაბამისი პირის პირადი მონაწილეობა მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე შეუძლებელია ან არ არის სასურველი. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ შეთანხმდნენ, რომ მოსმენა ჩატარდეს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლო ორგანოს მიერ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლო ორგანოს წარმომადგენელთა თანდასწრებით.

19. მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო არ გადასცემს და არ იყენებს ინფორმაციას ან მტკიცებულებას, რომელიც წარადგინა მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ, გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო გარჩევის ჩასატარებლად, იმის გარდა, რაც მითითებულია თხოვნაში, მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოსთან წინასწარი შეთანხმების გარეშე. არაფერი ამ პუნქტით განსაზღვრული არ ეწინააღმდეგება მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს იქ მიმდინარე წარმოებისას გაამჟღავნოს ინფორმაცია ან მტკიცებულებები, რომლებიც ამართლებენ ბრალდებულს. ამ შემთხვევაში ინფორმაციის ან მტკიცებულებების გამჟღავნებამდე მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო ატყობინებს მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს და თუ მიიღებს ამის შესახებ თხოვნას, მაშინ ატარებს კონსულტაციებს მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოსთან. თუ ცალკეულ შემთხვევებში დროული შეტყობინება შეუძლებელია, მაშინ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო დაუყონებლივ აცნობებს ასეთი ინფორმაციის გამჟღავნების შესახებ მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს.

20. მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მოითხოვოს, რომ მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ დაიცვას ასეთი თხოვნის

არსებობის და არსის კონფიდენციალურობა, იმის გარდა, რაც აუცილებელია თვით თხოვნის შესასრულებლად. თუ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს არ შეუძლია შეასრულოს მოთხოვნები კონფიდენციალურობის შესახებ, იგი დაუყოვნებლივ აცნობებს ამის შესახებ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს.

21. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევაზე შეიძლება უარი ითქვას, თუ:

ა) თხოვნა არ იქნა წარმდგენილი ამ მუხლის დებულებათა შესაბამისად;
ბ) მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო თვლის, რომ თხოვნის შესრულებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს მის სუვერენიტეტს, უსაფრთხოებას, საჯარო წესრიგს ან სხვა სასიცოცხლო ინტერესებს;

გ) მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს ორგანოებს შიდა კანონმდებლობით ეკრძალებათ გაატაროს მოთხოვნილი ღონისძიებები ნებისმიერი ანალოგიური დანაშაულის მიმართ, თუ ასეთი დანაშაული იქნება გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო განხილვის საგანი, მისი იურისდიქციის ფარგლებში;

დ) თხოვნის შესრულება ეწინააღმდეგება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოების სამართლებრივ სისტემებს სამართლებრივი ურთიერთდახმარების საკითხებზე.

22. მონაწილე სახელმწიფოს არ შეუძლია უარი განაცხადოს სამართლებრივი ურთიერთდახმარების თხოვნის შესრულებაში მხოლოდ იმ საფუძველზე, რომ დანაშაული აგრეთვე დაკავშირებულია საგადასახადო საკითხებთან.

23. ნებისმიერი უარი სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევასთან დაკავშირებით უნდა იყოს მოტივირებული.

24. მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო ასრულებს თხოვნას სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ რაც შეიძლება მოკლე ვადაში და რამდენადაც ეს შესაძლებელია, სრულად იღებს მხედველობაში ნებისმიერ უკიდურეს ვადებს, რომლებიც მოცემულია მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს მიერ და რომელიც მოტივირებულია ამ თხოვნაში. მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გონივრული თხოვნით მიმართოს, რათა მიიღოს ინფორმაცია სტატუსის შესახებ და ღონისძიებათა გატარების მიმდინარეობის შესახებ, რომლებიც მიიღო მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფომ მისი თხოვნის დასაკმაყოფილებლად. მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფო თხოვნაზე უპასუხებს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს სტატუსთან დაკავშირებით და თხოვნის შესრულების მიმდინარეობაზე. მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო ოპერატიულად აცნობებს შესაკითხ მონაწილე სახელმწიფოს იმის შესახებ, რომ მოთხოვნილი დახმარების შესახებ აუცილებლობა აღარ არსებობს.

25. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევა შეიძლება გადავადებულ იქნეს მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს მიერ იმის გამო, რომ ეს

ხელს უშლის გამოძიებას, სისხლისსამართლებრივ დევნას ან სასამართლო განხილვას.

26. თხოვნის შესრულებაზე უარის განცხადებამდე ამ მუხლის 21-ე პუნქტის თანახმად ან თხოვნის შესრულების გადავადებამდე ამ მუხლის 25-ე პუნქტის შესაბამისად მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო ატარებს კონსულტაციებს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოსთან, რათა განსაზღვროს, შეიძლება თუ არა დახმარება გაეწიოს მიღებულ კადებში და ისეთი პირობების თანახმად, რომლებსაც მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო აუცილებლად თვლის. თუ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო იღებს დახმარებას ასეთ პირობებზე, მაშინ მან უნდა დაიცვას მიცემული პირობები.

27. ამ მუხლის მე-12 პუნქტისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, მოწმე, ექსპერტი ან სხვა პირი, რომელიც მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნის შესაბამისად თანახმაა მისცეს ჩვენებები წარმოების დროს ან გაუწიოს დახმარება გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო განხილვის განხორციელებაში მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, არ ექვემდებარებიან სისხლისსამართლებრივ დევნას, დაპატიმრებას, დასჯას ან მათი პირადი თავისუფლების სხვა რაიმე ფორმით შეზღუდვას ამ ტერიტორიაზე მოქმედებასთან, უმოქმედობასთან ან მსჯავრის დადებასთან დაკავშირებით, რომელიც შეეხება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიიდან მათ გამგზავრებამდე პერიოდს. პირადი უსაფრთხოების ასეთი გარანტიის მოქმედება წყდება, თუ მოწმე, ექსპერტი ან სხვა პირი მომდევნო თხუთმეტ დღეში ან მონაწილე სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებულ ნებისმიერ ვადაში, იმ თარიღიდან დაწყებული, როდესაც ეს პირი ოფიციალურად შეატყობინეს, რომ სასამართლო ორგანოებისათვის აღარ წარმოადგენს საჭიროებას მისი იქ ყოფნა და მას ჰქონდა საშუალება დაეტოვებინა მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორია, მაგრამ იგი ნებაყოფლობით დარჩა ამ ტერიტორიაზე ან მისი დატოვების შემდეგ დაბრუნდა თავისი ნებით.

28. ჩვეულებრივ ხარჯებს, რომლებიც დაკავშირებულია თხოვნის შესრულებასთან, აანაზღაურებს მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო, თუ დაინტერესებული მონაწილე სახელმწიფოები სხვა რამეზე არ შეთანხმდნენ. თუ თხოვნის შესრულება მოითხოვს ან შემდგომში მოითხოვს არსებით ან საგანგებო ხარჯებს, მაშინ მონაწილე სახელმწიფოები ატარებენ კონსულტაციებს იმ პირობების განსაზღვრის მიზნით, რომელთა საფუძველზედაც მოხდება თხოვნის დაკმაყოფილება, აგრეთვე შეიმუშავენ ხარჯების დაფარვის წესებს.

29. მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო:

ა) წარუდგენს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს სამთავრობო მასალის, დოკუმენტების ან ინფორმაციის ასლებს, რომლებსაც იგი ფლობს და რომლებიც მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ღიაა საჯარო დაშვებისათვის;

ბ) თავისი შეხედულებისამებრ შეუძლია წარუდგინოს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს მთლიანად ან ნაწილობრივ ან იმ პირობების დაცვით, რომლებსაც იგი თვლის საჭიროდ, ნებისმიერი სამთავრობო მასალის,

დოკუმენტების ან ინფორმაციის ასლები, რომლებსაც იგი ფლობს და რომელიც მისი შიდა კანონმდებლობით დახურულია საჯარო დაშვებისათვის.

30. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ, აუცილებლობიდან გამომდინარე, ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმების დადების შესაძლებლობას, რომელიც უპასუხებს ამ მუხლის მიზნებს, უზრუნველყოფს პრაქტიკაში მის განხორციელებას ან განამტკიცებს მის დებულებებს.

მუხლი 47. სისხლისსამართლებრივი წარმოების გადაცემა

მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ წარმოების ურთიერთგადაცემის შესაძლებლობას სისხლისსამართლებრივი დევნის მიზნით იმ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, თუ გადაცემა პასუხობს მართლმსაჯულების სათანადო აღსრულების ინტერესებს, კერძოდ, იმ შემთხვევაში, როდესაც საქმე შეეხება რამდენიმე იურისდიქციას, სისხლის სამართლის საქმეების გაერთიანებას.

მუხლი 48. სამართალდამცავ ორგანოებს შორის თანამშრომლობა

1. მონაწილე სახელმწიფოები მჭიდროდ თანამშრომლობენ ერთმანეთთან თავიანთი შიდა სამართლებრივი და ადმინისტრაციული სისტემების შესაბამისად იმ დანაშაულებებთან საბრძოლველად, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, სამართალგამოყენების ღონისძიებათა ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით. მონაწილე სახელმწიფოები ატარებენ შემდეგ ეფექტიან ღონისძიებებს, რომლებიც ითვალისწინებს:

ა) კავშირგაბმულობის არხების გახსნას ან მათ განმტკიცებას კომპეტენტურ ორგანოებს, დაწესებულებებს ან სამსახურებს შორის იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს ინფორმაციის საიმედოდ და სწრაფად გაცვლა დანაშაულის ყველა ასპექტთან დაკავშირებით, რაც გათვალისწინებულია ამ კონვენციით, აგრეთვე, თუ მონაწილე სახელმწიფოები ჩათვლიან ამას საჭიროდ, უზრუნველყოფს დანაშაულებრივი საქმიანობის სხვა სახეებთან კავშირს;

ბ) სხვა მონაწილე სახელმწიფოებთან თანამშრომლობას გამოძიების ჩასატარებლად იმ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კონვენციით, რათა გამოვლინდეს:

i) იმ პირთა ადგილსამყოფელი და საქმიანობა, რომლებიც ეჭვმიტანილნი არიან ასეთი დანაშაულებების ჩადენაში ან ამ საქმესთან დაკავშირებული სხვა პირები;

ii) დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის ან ქონების გადაადგილება, რომელიც ასეთი დანაშაულებების ჩადენის შედეგად არის მიღებული;

iii) ქონების, მოწყობილობების ან სხვა საშუალებების გადაადგილება, რომლებიც გამოყენებული იქნა ან გამოიყენება ასეთი დანაშაულებების ჩადენისას;

გ) სათანადო შემთხვევებში საჭირო საგნების ან საჭირო რაოდენობის ნივთიერების გადაცემას ანალიზისა და გამოძიების მიზნით;

დ) სათანადო შემთხვევებში, სხვა მონაწილე სახელმწიფოებთან ინფორმაციის გაცვლას კონკრეტულ საშუალებებსა და მეთოდებზე, რომლებიც გამოიყენება დანაშაულის ჩასადენად, ამ კონვენციის შესაბამისად, აგრეთვე ყალბი პირადობის მოწმობების, ფალსიფიცირებული, შეცვლილი ან ყალბი დოკუმენტებისა და სხვა საშუალებების გამოყენებას ასეთი საქმიანობის დასაფარად;

ე) მათ კომპეტენტურ ორგანოებს, დაწესებულებებსა და სამსახურებს შორის კოორდინაციის ეფექტიანობისათვის ხელშეწყობას და თანამშრომლებისა და სხვა ექსპერტების გაცვლას წახალისების მიზნით, მათ შორის, დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს შორის ორმხრივი შეთანხმებების დადებისას, ურთიერთკავშირის განმახორციელებელ თანამშრომელთა გაგზავნას;

ვ) ინფორმაციის გაცვლას და ადმინისტრაციული და სხვა დონისძიებების კოორდინაციას, რომლებიც, სათანადო შემთხვევებში, გამოიყენება დანაშაულების წინასწარ გამოვლენაში, ამ კონვენციის შესაბამისად.

2. ამ კონვენციის პრაქტიკული გამოყენების მიზნით მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ შესაძლებლობებს, დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებები მათ სამართალდამცავ ორგანოებს შორის უშუალო თანამშრომლობის შესახებ, ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც უკვე არსებობს ასეთი შეთანხმებები, შეცვალონ ისინი. დაინტერესებულ მონაწილე სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებებისა არარსებობის შემთხვევაში, შეიძლება ეს კონვენცია განხილულ იქნეს როგორც საფუძველი ურთიერთთანამშრომლობისათვის სამართალდამცავ ორგანოებს შორის იმ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ითვალისწინებს ეს კონვენცია. სათანადო შემთხვევებში მონაწილე სახელმწიფოები სრულად იყენებენ შეთანხმებებს, აგრეთვე საერთაშორისო და რეგიონული ორგანიზაციების მექანიზმებს თავის სამართლებრივ ორგანოებს შორის თანამშრომლობის გაფართოებისათვის.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ისწრაფვიან ითანამშრომლონ თავიანთი შესაძლებლობების ფარგლებში ამ კონვენციით გათვალისწინებული იმ დანაშაულებების წინააღმდეგ, რომლებიც ჩადენილია თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით.

მუხლი 49. ერთობლივი გამოძიება

მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმების დადების შესაძლებლობას, რომელთა თანახმად, იმ საქმეებთან დაკავშირებით, რომლებიც წარმოადგენს გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო განხილვის საგანს ერთ ან რამდენიმე სახელმწიფოში, დაინტერესებულ კომპეტენტურ ორგანოებს შეუძლიათ შექმნან ორგანოები, რომლებიც ჩაატარებენ ერთობლივ გამოძიებას. ასეთი შეთანხმებებისა და ხელშეკრულებების არარსებობის შემთხვევაში ერთობლივი გამოძიებები შეიძლება ჩატარდეს თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში სპეციალური შეთანხმების საფუძველზე. შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოები იცავენ იმ მონაწილე

სახელმწიფოს სუვერენიტეტს, რომლის ტერიტორიაზედაც უნდა ჩატარდეს ასეთი გამოძიება.

მუხლი 50. გამოძიების სპეციალური მეთოდები

1. კორუფციასთან ეფექტიანი ბრძოლის მიზნით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა სამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად და იმ პირობების თანახმად, რომლებიც დადგენილია მისი შიდა კანონმდებლობით, საკუთარი შესაძლებლობების ფარგლებში ახორციელებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ მისმა კომპეტენტურმა ორგანოებმა სათანადოდ გამოიყენონ კონტროლირებადი მიწოდებები და იმ შემთხვევებში, როდესაც იგი ამას ჩათვლის საჭიროდ, გამოიყენონ გამოძიების სხვა სპეციალური მეთოდები, მაგალითად, ელექტრონული დაკვირვება ან დაკვირვების სხვა ფორმები, აგრეთვე აგენტური ოპერაციები საკუთარ ტერიტორიებზე, აგრეთვე იმისათვის, რომ მტკიცებულებები, რომლებიც ასეთი მეთოდების გამოყენების შედეგად შეგროვდა, დაშვებულ იქნეს სასამართლოზე.

2. დანაშაულებების გამოძიების მიზნით, ამ კონვენციის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები ხელს უწყობენ, აუცილებლობის შემთხვევაში, შესაბამისი ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმების დადებას, საერთაშორისო დონეზე თანამშრომლობის კონტექსტში გამოძიების სპეციალური მეთოდების გამოსაყენებლად. ასეთი შეთანხმებები იდება და სრულდება სახელმწიფოთა სუვერენული თანასწორობის პრინციპების სრული დაცვითა და ამავე შეთანხმებების პირობებთან შესაბამისობაში.

თავი V. აქტივების დასაბრუნებლად გასატარებელი ღონისძიებები

მუხლი 51. ზოგადი დებულება

ამ თავის თანახმად, აქტივების დაბრუნება არის ამ კონვენციის ფუძემდებლური პრინციპი და ამასთან დაკავშირებით მონაწილე სახელმწიფოები მჭიდროდ თანამშრომლობენ და ეხმარებიან ერთმანეთს.

მუხლი 52. დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის გადარიცხვის თავიდან აცილება და გამოკლენა

1. ამ კონვენციის მე-14 მუხლისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება აუცილებელი გახდეს იმისათვის, რომ ფინანსური დაწესებულებებისაგან, რომლებზედაც ვრცელდება მისი იურისდიქცია, მოითხოვოს კლიენტთა პირადობის შემოწმება, მიიღოს გონივრული ზომები შესაკუთრე-ბენეფიციარის პირადობის დასადგენად, იმ ფულადი საშუალებების მიმართ, რომლებიც დეპონირებულია ანგარიშებზე დიდი მოცულობით და გაატაროს კონტროლის მკაცრი ღონისძიებები იმ ანგარიშებთან დაკავშირებით,

რომელთა გახსნა სურთ, ან ამ ანგარიშებს აწარმოებენ ისეთი პირები, რომლებიც ფლობენ ან ადრე ფლობდნენ მნიშვნელოვან საჯარო უფლებამოსილებებს, მათი ოჯახის წევრები და მათთან დაკავშირებული პარტნიორები ან სხვა ნებისმიერ ზემოთ ჩამოთვლილ პირთა სახელით. ასეთი უფრო მაკაცრი კონტროლის გონივრული ზომები აუცილებელია იმისათვის, რომ გამოვლინდეს საეჭვო ოპერაციები კომპეტენტური ორგანოებისათვის მათ შესახებ ინფორმაციის წარსადგენად და ეს ღონისძიებები ისე არ უნდა იქნეს გაგებული, თითქოს ისინი ფინანსურ დაწესებულებებს წინააღმდეგობას უწევენ ან უკრძალავენ საქმიანობას ნებისმიერ კანონიერ კლიენტთან.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული ღონისძიებების გატარების ხელშეწყობისათვის, თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად და რეგიონული, რეგიონთაშორისი და მრავალმხრივი ორგანიზაციების შესაბამისი ინიციატივებით ფულადი საშუალებების „გათეთრების“ საწინააღმდეგოდ:

ა) გამოსცემს სარეკომენდაციო მითითებებს იმ კატეგორიის ფიზიკური და იურიდიული პირების მიმართ, რომელთა ანგარიშებზე ფინანსური დაწესებულებებიდან, რომლებზედაც ვრცელდება მისი იურისდიქცია, მოსალოდნელია კონტროლის უფრო მაკაცრი ღონისძიებების გატარება ანგარიშებსა და ოპერაციების იმ სახეებზე, რომლებსაც უნდა მიექცეს განსაკუთრებული ყურადღება, და ანგარიშების გახსნისა და მის წარმოებასთან დაკავშირებულ საჭირო ღონისძიებებზე, აგრეთვე ანგარიშზე იმ ანგარიშგების წარმოება, რომლებიც მიღებული უნდა იქნეს ასეთი ანგარიშების მიმართ;

ბ) აუცილებელ შემთხვევაში ატყობინებს ფინანსურ დაწესებულებებს, რომლებზედაც ვრცელდება მისი იურისდიქცია, სხვა მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნის საფუძველზე ან თავისი ინიციატივით, კონკრეტული ფიზიკური ან იურიდიული პირის პირადობის შესახებ, რომლის ანგარიშების მიმართ ასეთი დაწესებულებებიდან მოსალოდნელია კონტროლის უფრო მაკაცრი ღონისძიებების გამოყენება, დამატებით იმ პირთა მიმართ, რომელთა პიროვნების შესახებ, ფინანსურ დაწესებულებებს შეუძლიათ დაადგინონ სხვა წესით.

3. ამ მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ღონისძიებებს, რათა მისმა ფინანსურმა დაწესებულებებმა შეინაზონ გარკვეული დროით სათანადო ანგარიშგება იმ ანგარიშებისა და ოპერაციების შესახებ, რომლებიც შეეხება ამ მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრულ პირებს და რომელსაც უნდა დაერთოს ინფორმაცია კლიენტის პიროვნების შესახებ, აგრეთვე, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, შესაკუთრებენფიციარის შესახებ.

4. დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის გადარიცხვის თავიდან აცილებისა და გამოვლენის მიზნით თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ატარებს სათანადო და ქმედით ღონისძიებებს, თავისი მარეგულირებელი და მეთვალყურეობის გამწევი ორგანოების დახმარებით, რათა გააფრთხილონ დაწესებულებები, ბანკები, რომლებსაც არ გააჩნიათ ფიზიკური დასწრება და რომლებიც არ არიან

აფილირებულნი რომელიმე რეგულირებად ფინანსურ ჯგუფთან. გარდა ამისა, მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ განიხილონ თავიანთი ფინანსური დაწესებულებების მიმართ ისეთი მოთხოვნების დადგენის შესაძლებლობები, რომლებითაც თავიანთმა ფინანსურმა დაწესებულებებმა უარი უნდა თქვან საბანკო საკორესპონდენტო ურთიერთობების წარმოებაზე ან ასეთი ურთიერთობების გაგრძელებაზე, აგრეთვე უნდა გამოიჩინონ სიფრთხილე ისეთ უცხოურ ფინანსურ ორგანიზაციებთან ურთიერთობაში, რომლებიც ნებაზე რთავენ გამოიყენონ თავიანთი ანგარიშები იმ ბანკების მიერ, რომლებსაც არ გააჩნიათ ფიზიკური დასწრება ან რომლებიც არ არიან აფილირებულნი რომელიმე რეგულირებად ფინანსურ ჯგუფთან.

5. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს შესაძლებლობას შექმნას თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ეფექტიანი სისტემები, რომლებითაც გათვალისწინებული უნდა იქნეს შესაბამისი საჯარო თანამდებობის პირთა მიმართ ფინანსური ინფორმაციის გამჟღავნება, და ადგენს სათანადო სანქციებს ასეთი მოთხოვნების შეუსრულებლობისათვის. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო აგრეთვე განიხილავს შესაძლებლობას ისეთი ღონისძიებების მიღებისა, რომლებიც საჭიროა იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს გაცვალონ ინფორმაცია სხვა მონაწილე სახელმწიფოების კომპეტენტურ ორგანოებთან, როდესაც ეს აუცილებელია გამოძიებისათვის, უფლებების გაცხადებისათვის და დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის დასაბრუნებლად გასატარებელი ღონისძიებებისათვის.

6. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ისეთი ღონისძიებების მიღების შესაძლებლობას, რომლებიც აუცილებელია მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად იმისათვის, რომ დადგინდეს შესაბამისი საჯარო თანამდებობის პირებისათვის, რომლებსაც აქვთ გარკვეული ინტერესი ან ხელმოწერის უფლება ან სხვა უფლებამოსილებანი რაიმე სახის ფინანსური ანგარიშის მიმართ რომელიმე უცხო ქვეყანაში, მოთხოვნა, აცნობოს ამის შესახებ შესაბამის ორგანოებს და აწარმოოს სათანადო ანგარიშგება ანგარიშებთან დაკავშირებით. ასეთი ღონისძიებებით აგრეთვე გათვალისწინებულია სათანადო სანქციების გამოყენება ამ მოთხოვნათა შეუსრულებლობისათვის.

მუხლი 53. ღონისძიებები ქონების უშუალო დაბრუნებისათვის

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად:

ა) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს სხვა მონაწილე სახელმწიფოს წარადგინოს თავის სასამართლოში სამოქალაქო სარჩელები სამართლებრივი ტიტულის დასადგენად ან იმ ქონებაზე საკუთრების უფლების დასადგენად, რომელიც რაიმე დანაშაულის, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ჩადენის შედეგადაა შეძენილი;

ბ) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის სასამართლოებს დაუწესოს იმ პირებს, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, კომპენსაცია ან სხვა მონაწილე სახელმწიფოსათვის იმ ზიანის ანაზღაურება, რომელიც მიადგას ასეთი დანაშაულებების ჩადენის შედეგად; და

გ) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის სასამართლოს ან კომპეტენტურ ორგანოებს კონფისკაციის შესახებ გადაწყვეტილების გამოტანისას ცნოს სხვა მონაწილე სახელმწიფოს მოთხოვნები, როგორც ქონების კანონიერი მესაკუთრისა, თუ ასეთი ქონება შეძენილ იქნა რაიმე დანაშაულის, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ჩადენის შედეგად.

მუხლი 54. კონფისკაციის საქმეზე საერთაშორისო თანამშრომლობის შედეგად ქონების ამოღების მექანიზმები

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ამ კონვენციის 55-ე მუხლის თანახმად, სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევის მიზნით იმ ქონების მიმართ, რომელიც შეძენილია რაიმე დანაშაულის, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, ჩადენის შედეგად ან გამოყენებული იქნა ასეთი დანაშაულებების დროს, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად:

ა) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს სისრულეში მოიყვანონ კონფისკაციის შესახებ დადგენილებები, რომლებიც გამოიტანეს სხვა მონაწილე სახელმწიფოთა სასამართლოებმა;

ბ) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს, მათი იურისდიქციის ფარგლებში, გამოიტანონ დადგენილებები კონფისკაციის შესახებ უცხოური წარმოშობის ისეთ ქონებაზე სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანისას ფულადი სახსრების „გათეთრების“ დანაშაულებებთან დაკავშირებით ან სხვა ასეთ დანაშაულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეიძლება მოექცეს მისი იურისდიქციის ქვეშ, ან სხვა პროცედურების გამოყენებისას, რომლებიც ნებადართულია მისი შიდა კანონმდებლობით;

გ) განიხილავს საკითხს ისეთი ღონისძიებების გატარების შესახებ, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ შეიქმნას შესაძლებლობა განაჩენის გამოტანის გარეშე ასეთი ქონების კონფისკაციისათვის, სისხლის სამართლის წარმოების ფარგლებში ისეთ საქმეებზე, რომლებიც არ შეიძლება განხორციელდეს დამნაშავეზე მისი სიკვდილის მიზეზით, პირის დაფარვით ან სხვა სათანადო შემთხვევებში.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევის მიზნით იმ თხოვნის საფუძველზე, რომელიც იგზავნება ამ კონვენციის 55-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად:

ა) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს გაყინონ ან ყადაღა დაადონ ქონებას, გაყინვისა და ყადაღის დადების შესახებ დადგენილების თანახმად, რომელიც გამოიტანა მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლომ ან კომპეტენტურმა ორგანომ და რომლის თანახმად, მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია ივარაუდოს, რომ არსებობს საკმარისი მოტივები ისეთი ღონისძიებების გასატარებლად, რომლებიც ასეთი ქონების მიმართ საბოლოოდ გამოტანილი იქნება დადგენილება კონფისკაციის შესახებ ამ მუხლის პირველი მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად;

ბ) ატარებს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც საჭიროა იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს გაყინონ ან ყადაღა დაადონ ქონებას თხოვნის თანახმად, რომელიც მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს აძლევს საფუძველს ივარაუდოს, რომ არსებობს საკმარისი მოტივები ასეთი ღონისძიებების გასატარებლად და ასეთი ქონების მიმართ საბოლოოდ გამოტანილი იქნება დადგენილება კონფისკაციის შესახებ ამ მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად;

გ) განიხილავს საკითხს დამატებითი ღონისძიებების გატარების შესახებ იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს შეინახონ ქონება კონფისკაციის მიზნით, მაგალითად, უცხო ქვეყნის დადგენილების საფუძველზე ასეთი ქონების შეძენისათვის დაპატიმრებისა და სისხლის სამართლის ბრალდების წარდგენასთან დაკავშირებით.

მუხლი 55. საერთაშორისო თანამშრომლობა კონფისკაციის მიზნით

1. მონაწილე სახელმწიფომ, რომელმაც მიიღო სხვა მონაწილე სახელმწიფოსაგან, რომლის იურისდიქციის ქვეშაც მოექცა რაიმე დანაშაული, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, თხოვნას კონფისკაციის შესახებ ამ კონვენციის 31-ე მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, დანაშაულებებიდან, ქონებიდან, მოწყობილობებიდან ან დანაშაულის ჩასადენი სხვა საშუალებებიდან მიღებულ შემოსავალზე, რომელიც იმყოფება მის ტერიტორიაზე, მისი შიდა სამართლებრივი სისტემის ფარგლებში:

ა) უგზავნის ამ თხოვნას თავის კომპეტენტურ ორგანოებს იმ მიზნით, რომ მიიღონ დადგენილება კონფისკაციის შესახებ და ასეთი დადგენილების გამოტანის შემთხვევაში, მოიყვანოს იგი სისრულეში; ან,

ბ) უგზავნის თავის კომპეტენტურ ორგანოებს დადგენილებას კონფისკაციის შესახებ, რომელიც გამოიტანა სასამართლომ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე ამ კონვენციის 31-ე მუხლის პირველი პუნქტისა და 54-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, მისი შესრულების მიზნით თხოვნაში მითითებული ოდენობით და იმდენად, რამდენადაც ეს შეეხება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე არსებულ შემოსავალს, რომელიც აღნიშნულია ამ კონვენციის 31-ე მუხლის პირველ

პუნქტში, დანაშაულებებიდან, ქონებიდან, მოწყობილობებიდან და დანაშაულის ჩადენის სხვა საშუალებებიდან.

2. თხოვნის მიღებისას, რომელიც გააგზავნა სხვა მონაწილე სახელმწიფომ, რომლის იურისდიქციის ქვეშ მოექცა რაიმე დანაშაული, რომელიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო ატარებს ღონისძიებებს ამ კონვენციის 31-ე მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნული დანაშაულებებიდან, ქონებიდან, მოწყობილობებიდან ან დანაშაულის ჩადენის სხვა საშუალებებიდან მიღებული შემოსავლების გამოკლების, თვალ-ყურის დევნის, გაყინვის ან ყადაღის დადების მიზნით მათი შემდგომი კონფისკაციისათვის. დადგენილება კონფისკაციის შესახებაც გამოაქვს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს ან ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, თხოვნის საფუძველზე, მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს.

3. ამ მუხლის მიმართ ამ კონვენციის 46-ე მუხლის დებულებები გამოიყენება *mutatis mutandis*. 46-ე მუხლის პირველი პუნქტში აღნიშნულ ინფორმაციასთან ერთად, დამატებით, ამ მუხლის შესაბამისად გაგზავნილი თხოვნები შეიცავს:

ა) ამ მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტში აღნიშნული თხოვნის მიმართ – ქონების აღწერას, რომელიც ექვემდებარება კონფისკაციას, მათ შორის, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, მისი ადგილმდებარეობის შესახებ ცნობების მითითება, ქონების შეფასებით ღირებულებას, თუ ეს შესაძლებელია, და განცხადებას იმ ფაქტების აღწერით, რომლებსაც იმოწმებს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო და რომლებიც საკმარისია იმისათვის, რომ მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ გაატაროს შესაბამისი ღონისძიებები თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად დადგენილების გამოსატანად;

ბ) ამ მუხლის პირველი პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტში აღნიშნული თხოვნის მიმართ – კონფისკაციის შესახებ დადგენილების იურიდიულად დასაშვებ ასლს გაცემულს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს მიერ, რომელზედაც დაფუძნებულია თხოვნა, განცხადებას ფაქტების აღწერით და ინფორმაციას მოთხოვნილი დადგენილების შესრულების მოცულობის შესახებ, განცხადებას, რომელშიც აღნიშნული იქნება ის ღონისძიებები, რომლებიც გაატარა მოთხოვნის წარმდგენმა მონაწილე სახელმწიფომ კეთილსინდისიერი მესამე მხარისათვის სათანადო შეტყობინებების გაგზავნისათვის და შესაბამისი სამართლებრივი პროცედურების დაცვის უზრუნველსაყოფად, და განცხადებას იმის შესახებ, რომ კონფისკაციის შესახებ დადგენილება საბოლოოა;

გ) ამ მუხლის მე-2 პუნქტში აღნიშნული თხოვნის მიმართ – განცხადებას ფაქტების მითითებით, რომლებსაც იმოწმებს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო, და მოთხოვნილი ღონისძიებების აღწერა, აგრეთვე დადგენილების იურიდიულად დასაშვები ასლი, თუ იგი არსებობს, რომელსაც ეფუძნება თხოვნა.

4. ამ მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტებით გათვალისწინებულ გადაწყვეტილებებს და ღონისძიებებს მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო ატარებს თავისი შიდა კანონმდებლობის დებულებების და პროცესუალური ნორმების, ნებისმიერი ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებებისა და

ხელშეკრულებების შესაბამისად, რომლებითაც იგი შეიძლება დაკავშირებული იყოს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოსთან, და მათი დაცვის პირობით.

5. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო წარუდგენს გაეროს გენერალურ მდივანს თავისი კანონებისა და წესების ტექსტებს, რომლებითაც უზრუნველყოფილია ამ მუხლის დებულებათა შესრულება, აგრეთვე ნებისმიერი შემდგომი ცვლილების ტექსტებს ან მათ აღწერას.

6. თუ მონაწილე სახელმწიფო მოინდომებს ამ მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტებით გათვალისწინებული ღონისძიებების გატარებას, შესაბამისი ხელშეკრულების არსებობით, მაშინ ეს მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ამ კონვენციას, როგორც აუცილებელ და საკმარის სახელშეკრულებო-სამართლებრივი საფუძველს.

7. ამ მუხლის თანახმად, თანამშრომლობაზე შეიძლება აგრეთვე ეთქვას უარი ან გაუქმდეს უზრუნველყოფი ღონისძიებები, თუ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო თავის დროზე არ მიიღებს საკმარის მტკიცებულებებს ან თუ ქონებას აქვს მინიმალური ღირებულება.

8. ნებისმიერი უზრუნველყოფი ღონისძიების გაუქმებამდე, რომელიც მიღებულია ამ მუხლის შესაბამისად, მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო, როდესაც ეს შესაძლებელია, საშუალებას აძლევს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს, რათა ჩამოაყალიბოს ყველა მოტივი ასეთი ღონისძიების გატარების სასარგებლოდ.

9. ამ მუხლის დებულებები არ უნდა განიმარტოს ისე, რომ ზიანი მიადგეს კეთილსინდისიერი მესამე მხარის უფლებებს.

მუხლი 56. სპეციალური თანამშრომლობა

თავისი შიდა კანონმდებლობისათვის ზიანის მიუყენებლად თითოეული მონაწილე სახელმწიფო ისწრაფვის განახორციელოს ისეთი ღონისძიებები, რომლებიც საშუალებას მისცემს ისე, რომ ზიანი არ მიყენოს საკუთარ გამოძიებას, სისხლის-სამართლებრივ დევნას ან სასამართლო გარჩევას დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის შესახებ ინფორმაცია გაუგზავნოს სხვა მონაწილე სახელმწიფოს წინასწარი თხოვნის გარეშე, როდესაც იგი ჩათვლის, რომ ასეთი ინფორმაციის მიწოდებამ შეიძლება მის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს ხელი შეუწყოს გამოძიების აღძვრასა და ჩატარებაში, სისხლისსამართლებრივ დევნასა და სასამართლო განხილვაში და გამოიწვიოს მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ასეთი თხოვნის გაგზავნა ამ კონვენციის შესაბამისად.

მუხლი 57. აქტივების დაბრუნება და მათი განკარგვა

1. ქონებას, რომელიც თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოში დაექვემდებარა კონფისკაციას, ამ კონვენციის 31-ე და 55-ე მუხლების საფუძველზე, განკარგავს ამ კონვენციის დებულებათა და თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად თვით

შესაბამისად მოხდა ჩამორთმეული ქონების დაბრუნება და მისი განკარგვა ამ მუხლის თანახმად.

5. სათანადო შემთხვევებში, მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ აგრეთვე თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში განიხილონ ურთიერთმისაღები შეთანხმებების დადების შესაძლებლობა კონფისკაციის საფუძველზე ჩამორთმეულ ქონების საბოლოოდ განკარგვასთან დაკავშირებით.

მუხლი 58. ოპერატიული ფინანსური ინფორმაციის შემკრები ქვედანაყოფები

მონაწილე სახელმწიფოები თანამშრომლობენ ერთმანეთთან დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის გადარიცხვის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის მიზნით, აგრეთვე იმ გზებისა და საშუალებების გამოყენების ხელშეწყობისათვის, რომლებიც აუცილებელია ასეთი შემოსავლის ამოსაღებად და განიხილავს საკითხს ოპერატიული ფინანსური ინფორმაციის შემკრები ქვედანაყოფის შექმნის შესახებ, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება საეჭვო ფინანსური ოპერაციების თაობაზე მიმართვების მიღებაზე, გაანალიზებასა და კომპეტენტური ორგანოებისათვის ამ მიმართვების გაგზავნაზე.

მუხლი 59. ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებები

მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმების დადების შესაძლებლობას ამ კონვენციის მეხუთე თავის შესაბამისად, საერთაშორისო თანამშრომლობის ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით.

თავი VI. ტექნიკური დახმარება და ინფორმაციის გაცვლა

მუხლი 60. კადრების მომზადება და ტექნიკური დახმარება

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, რამდენადაც ეს აუცილებელია, შეიმუშავებს, გაატარებს და სრულყოფს კონკრეტულ პროგრამებს თავისი პერსონალის მოსამზადებლად, რომელიც პასუხისმგებელია კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის სფეროში. კადრების მომზადების ეს პროგრამები, სხვასთან ერთად, ითვალისწინებს:

ა) კორუფციული ქმედებების თავიდან აცილების, გამოვლენისა და გამოძიების, აგრეთვე ამ ქმედებებისათვის სასჯელს და მათთან ბრძოლის ეფექტიან ღონისძიებებს, მტკიცებულებების შეგროვებისა და გამოძიების მეთოდების გამოყენების ჩათვლით;

ბ) პოტენციალის შექმნას კორუფციის წინააღმდეგ მიმართული სტრატეგიული პოლიტიკის შემუშავებისა და დაგეგმვის სფეროში;

გ) კომპეტენტური ორგანოების თანამშრომელთა მომზადებას სამართლებრივი ურთიერთდახმარების საკითხებზე თხოვნის შედგენასთან დაკავშირებით, ამ კონვენციის მოთხოვნათა შესაბამისად;

მონაწილე სახელმწიფო, ამ მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე, ასეთი ქონების ყოფილ კანონიერ მესაკუთრესთან დაბრუნების ჩათვლით.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს, კეთილსინდისიერი მესამე მხარის უფლებების გათვალისწინებით, ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ღონისძიებებს, რომელიც აუცილებელია იმისათვის, რომ ნება დართოს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს, როცა ისინი მოქმედებენ ამ კონვენციის შესაბამისად სხვა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ გაგზავნილი თხოვნის საფუძველზე, დააბრუნონ ქონება, რომელიც დაექვემდებარა კონფისკაციას.

3. ამ კონვენციის 46-ე და 55-ე მუხლებისა და ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად მოთხოვნის მიძღები მონაწილე სახელმწიფო:

ა) ამ კონვენციის მე-17 და 23-ე მუხლებში აღნიშნული საჯარო საშუალებების დატაცების ან დატაცებული საჯარო საშუალებების „გათვრების“ შემთხვევაში, თუ კონფისკაცია განხორციელდა ამ კონვენციის 55-ე მუხლის შესაბამისად და საბოლოო სასამართლო გადაწყვეტილების საფუძველზე, რომელიც გამოიტანა მოთხოვნის წარმდგენმა მონაწილე სახელმწიფომ (ამასთან, ეს მოთხოვნა შეიძლება მოიხსნას მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს მიერ) - უბრუნებს კონფისკაციის შედეგად ჩამორთმეულ ქონებას მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს;

ბ) ამ კონვენციით ასეთად ცნობილი ნებისმიერი სხვა დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის შემთხვევაში, თუ კონფისკაცია განხორციელდა ამ კონვენციის 55-ე მუხლის შესაბამისად, და საბოლოო სასამართლო გადაწყვეტილების საფუძველზე, რომელიც გამოტანილ იქნა მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოში, (ამასთან, ეს მოთხოვნა შეიძლება მოიხსნას შესაკითხი მონაწილე სახელმწიფოს მიერ) - უბრუნებს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს კონფისკაციის საფუძველზე ჩამორთმეულ ქონებას, თუ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო გონივრულად დაუმტკიცებს მოთხოვნის მიძღები მონაწილე სახელმწიფოს კონფისკაციის საფუძველზე ჩამორთმეულ ქონებაზე ადრე არსებული საკუთრების უფლებას ან თუ მოთხოვნის მიძღები მონაწილე სახელმწიფო აღიარებს ზიანს, რომელიც მიადგა მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს საკმარის საფუძვლად, კონფისკაციის შედეგად ჩამორთმეული ქონების დაბრუნებისათვის;

გ) ყველა სხვა შემთხვევაში, პირველ რიგში, განიხილავს საკითხს კონფისკაციის საფუძველზე ჩამორთმეული ქონების დაბრუნების შესახებ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოსათვის ან ასეთი ქონების დაბრუნების შესახებ მისი წინანდელი კანონიერი ძეგლობელებისათვის ან დანაშაულებების გამო დაზარალებულთა სასარგებლოდ კომპენსაციის გაცემის შესახებ.

4. სათანადო შემთხვევებში, თუ მონაწილე სახელმწიფოებმა სხვა გადაწყვეტილება არ მიიღეს, მოთხოვნის მიძღები მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გამოკითოს იმ გამოძიებასთან, სისხლისსამართლებრივ დევნისთან ან სასამართლო განხილვასთან დაკავშირებული გონივრული ხარჯები, რომლის

5. დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის ამოღების ხელშესაწყობად მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ გაცვალონ ექსპერტებთან დაკავშირებული ინფორმაცია, რომელიც დაეხმარება მათ დასახული მიზნის მიღწევაში.

6. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ შესაძლებლობას გამოიყენონ სუბრეგიონული, რეგიონული და საერთაშორისო კონფერენციები და სემინარები თანამშრომლობისა და ტექნიკური დახმარების გაწევისათვის, პრობლემათა განხილვის სტიმულირებისათვის, რომლებიც მათ საერთო ინტერესებშია, მათ შორის, განსაკუთრებულ პრობლემებთან და მოთხოვნებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეეხება განვითარებად ქვეყნებს და გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებს.

7. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ნებაყოფლობითი მექანიზმების შექმნის შესაძლებლობას ფინანსური მხარდაჭერის მიზნით განვითარებადი ქვეყნებისა და იმ გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნების ძალისხმევასთან დაკავშირებით, რათა მათ გამოიყენონ ეს კონვენცია ტექნიკური დახმარების დარგში შესაბამისი პროგრამებისა და პროექტების განსახორციელებლად.

8. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ნებაყოფლობითი შენატანების შეტანის შესაძლებლობას გაეროს ნარკოტიკებისა და დამნაშავეობის სამმართველოს საჭიროებისათვის, ამ სამმართველოს საშუალებით ამ კონვენციის შესასრულებლად განვითარებად ქვეყნებში შესაბამისი პროგრამებისა და პროექტების რეალიზების მიზნით.

მუხლი 61. კორუფციის შესახებ ინფორმაციის შეკრება, მისი ანალიზი და ასეთი სახის ინფორმაციის გაცვლა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს ექსპერტებთან კონსულტაციების ჩატარების, საკუთარ ტერიტორიაზე კორუფციის სფეროში არსებული ტენდენციების ანალიზის შესაძლებლობას და იმ პირობებისა, რომელშიც ხდება კორუფციული სამართალდარღვევები.

2. მონაწილე სახელმწიფოები, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ზოგადი განსაზღვრებების, სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიის შემუშავების მიზნით, განიხილავენ სტატისტიკური მონაცემებისა და კორუფციასთან დაკავშირებული ანალიტიკური ცოდნისა და ინფორმაციის გაფართოების შესაძლებლობებს, მათ შორის, კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის საქმეში პრაქტიკის ოპტიმალურ სახეებთან დაკავშირებით, აგრეთვე ასეთი პრაქტიკის ერთმანეთისათვის გასაზიარებლად საერთაშორისო და რეგიონულ ორგანიზაციათა მეშვეობით.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს შესაძლებლობას საკუთარ პოლიტიკაზე და კორუფციასთან ბრძოლაში პრაქტიკულ ღონისძიებებზე კონტროლის დაწესების შესახებ, აგრეთვე შესაძლებლობას მათი ეფექტიანობისა და ქმედითობის შეფასების შესახებ.

დ) დაწესებულებების შეფასებასა და განმტკიცებას, საჯარო სამსახურის მართვას, საჯარო ფინანსების მართვას, მათ შორის, საჯარო შესყიდვებისა და კერძო სექტორისა;

ე) დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის გადარიცხვის თავიდან აცილებას, აგრეთვე ასეთი შემოსავლის ამოღებას;

ვ) დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის გადარიცხვის რეპრაციების გამოვლენასა და შეჩერებას;

ზ) დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის გადაადგილებაზე, აგრეთვე ისეთ მეთოდებზე, რომლებიც გამოიყენება ასეთი შემოსავლის გადარიცხვის, დაფარვისა და დამალვისათვის თვალ-ყურის დევნას;

თ) სათანადო და ქმედითი სამართლებრივი და ადმინისტრაციული მექანიზმებისა და მეთოდების გამოყენებას, რომლებიც ხელს შეუწყობს დანაშაულებებიდან, რომლებიც ასეთად ცნობილია ამ კონვენციის შესაბამისად, მიღებული შემოსავლის ამოღებას;

ი) მეთოდებს, რომლებიც გამოიყენება იმ დაზარალებულთა და მოწმეთა დასაცავად, რომლებიც თანამშრომლობენ სასამართლო ორგანოებთან;

კ) თანამშრომელთა მომზადებას იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც შეეხება ეროვნულ და საერთაშორისო წესებს, უცხო ენების შესწავლას.

2. მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთი შესაძლებლობების ფარგლებში, განიხილავენ ერთმანეთისათვის ყოვლისმომცველი ტექნიკური დახმარების გაწევის საკითხს, განსაკუთრებით განვითარებადი ქვეყნების ინტერესებიდან გამომდინარე, მათი კორუფციასთან ბრძოლის შესაბამისი გეგმებისა და პროგრამების განსაზღვრული, მატერიალური მხარდაჭერისა და კადრების მომზადების ჩათვლით იმ დარგებში, რომლებიც ამ მუხლის პირველი პუნქტითაა გათვალისწინებული, აგრეთვე ითვალისწინებს კადრების მომზადებას, დახმარების გაწევას და შესაბამისი გამოცდილებისა და სპეციალური ცოდნის გაზიარებას, რაც ხელს შეუწყობს საერთაშორისო თანამშრომლობას მონაწილე სახელმწიფოთა შორის გადაცემისა და სამართლებრივი ურთიერთდახმარების საკითხებთან დაკავშირებით.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ყოველ ღონეს იხმარენ, რამდენადაც ეს აუცილებელია, გაააქტიურონ ძალისხმევა, რომელიც მიმართულია საერთაშორისო და რეგიონულ ორგანიზაციებში და შესაბამისი ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებების ფარგლებში პრაქტიკული და სასწავლო ღონისძიებების ეფექტიანობის მაქსიმალურად ასამაღლებლად.

4. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ერთმანეთისათვის დახმარების გაწევის შესაძლებლობას, რათა თავიანთ შესაბამის ქვეყნებში ჩატარდეს კორუფციის სახეების, მიზეზების, შედეგებისა და მასთან დაკავშირებული დანახარჯების შეფასება და კვლევა, კომპეტენტური ორგანოებისა და საზოგადოების მონაწილეობით, კორუფციასთან ბრძოლის სტრატეგიისა და ტაქტიკის შემუშავების მიზნით.

მუხლი 62. სხვა ღონისძიებები: ამ კონვენციის შესრულება
ეკონომიკური განვითარებისა და ტექნიკური დახმარების
საშუალებებით

1. მონაწილე სახელმწიფოები ატარებენ ღონისძიებებს, რომლებიც ხელს უწყობს ამ კონვენციის ოპტიმალურად შესრულებას, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, საერთაშორისო თანამშრომლობის შედეგად საზოგადოებისათვის კორუფციის ნეგატიური შედეგების გათვალისწინებით, მათ შორის, მისი მდგრადი განვითარებისათვის.

2. მონაწილე სახელმწიფოები, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ერთმანეთთან კოორდინაციითა და საერთაშორისო და რეგიონული ორგანიზაციების დახმარებით, გაატარებენ კონკრეტულ ღონისძიებებს. ეს ღონისძიებები მიმართულია იმისათვის, რომ:

ა) გააქტიურონ თავიანთი თანამშრომლობა სხვადასხვა დონეზე განვითარებად ქვეყნებთან, მათი შესაძლებლობების განმტკიცებისათვის კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის სფეროში;

ბ) გააფართოონ ფინანსური და მატერიალური დახმარება განვითარებადი ქვეყნების ძალისხმევის მხარდასაჭერად კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის ეფექტიანობის ამაღლებისათვის და გაუწიონ მათ დახმარება ამ კონვენციის წარმატებით შესრულებაში;

გ) გაუწიონ ტექნიკური დახმარება განვითარებად ქვეყნებსა და გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებს ამ კონვენციის შესასრულებლად მათი მოთხოვნების სრულად დაკმაყოფილებისათვის. ამისათვის ეს მონაწილე სახელმწიფოები ისწრაფვიან, რეგულარულად შეიტანონ საკმარისი ნებაყოფლობითი შენატანები იმ ანგარიშზე, რომელიც ფინანსირების მექანიზმში გაეროს მიერ კონკრეტულად ამ მიზნისათვის შეიქმნა. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ აგრეთვე განსაკუთრებულად განიხილონ, თავიანთი შიდა კანონმდებლობების შესაბამისად და ამ კონვენციის დებულებებზე დაყრდნობით, ზემოაღნიშნულ ანგარიშზე ფულადი საშუალებების განსაზღვრული ნაწილის გადარიცხვის შესაძლებლობა ან ამ დანაშაულებებიდან ან ქონებიდან, რომელიც დაექვემდებარა კონფისკაციას ამ კონვენციის დებულებათა თანახმად, მიღებული შემოსავლის შესაბამისი ღირებულების გადარიცხვა;

დ) წაახალისონ და დაარწმუნონ სხვა სახელმწიფოები და ფინანსური დაწესებულებები, სათანადო შემთხვევებში, მათთან ძალისხმევის გაერთიანებით, რაც გათვალისწინებულია ამ მუხლით, მათ შორის, განვითარებადი ქვეყნებისათვის კადრების მომზადებასა და თანამედროვე მოწყობილობებთან დაკავშირებით მრავალმხრივი პროგრამების მოსამზადებლად, რათა ისინი დაეხმარონ მათ ან კონვენციის მიზნების მიღწევაში.

3. რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ეს ღონისძიებები ზიანს არ აყენებს უცხოურ დახმარებასთან დაკავშირებულ არსებულ მოვალეობებს ან სხვა ხელშეკრულებებს, ფინანსურ თანამშრომლობასთან დაკავშირებით ორმხრივ, რეგიონულ ან საერთაშორისო დონეებზე.

4. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმება მატერიალურ-ტექნიკურ დახმარებასთან დაკავშირებით, ფინანსური ხელშეკრულებების გათვალისწინებით, რომლებიც აუცილებელია ამ კონვენციის შესაბამისად, საერთაშორისო თანამშრომლობის ეფექტიანობის უზრუნველყოფისათვის, აგრეთვე კორუფციის გამოვლენის, თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლისათვის.

თავი VII. ამ კონვენციის განხორციელების მექანიზმები

მუხლი 63. ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია

1. ამ კონვენციით ფუძნდება მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია მონაწილე სახელმწიფოთა შესაძლებლობების გაფართოებისა და მათ შორის თანამშრომლობის მიზნებით, რომლებიც განსაზღვრულია ამ კონვენციით, აგრეთვე ამ კონვენციის შესრულებისათვის ხელშეწყობისათვის და მის შესრულებაზე მიმოხილვის განხორციელების მიზნით.

2. გაეროს გენერალური მდივანი იწვევს მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციას არა უგვიანეს ერთი წლისა ამ კონვენციის ძალაში შესვლიდან. შემდგომში მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციის მიერ მიღებული პროცედურის წესების შესაბამისად, ტარდება კონფერენციის რიგითი თათბირები.

3. მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია იღებს პროცედურასთან დაკავშირებული წესებს, წესებს, რომლებიც არეგულირებს ამ მუხლით განსაზღვრული საქმიანობის სახეების განხორციელებას, აგრეთვე წესებს, რომლებიც შეეხება დამკვირვებელთა დაშვებასა და მონაწილეობას და მათი ხარჯების ანაზღაურებას ასეთი სახის საქმიანობის განხორციელებისათვის.

4. მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია ათანხმებს საქმიანობის სახეების პროცედურებსა და მეთოდებს იმ მიზნის მისაღწევად, რომელიც ამ მუხლის პირველი პუნქტითაა გათვალისწინებული, აგრეთვე:

ა) ხელს უწყობს მონაწილე სახელმწიფოთა საქმიანობას ამ კონვენციის მე-60 და 62-ე მუხლებით და II-V თავების თანახმად, მათ შორის, ნებაყოფლობითი შენატანების მობილიზების წახალისებისას;

ბ) ხელს უწყობს მონაწილე სახელმწიფოთა შორის კორუფციის ფორმებისა და ამ სფეროში ტენდენციების შესახებ ინფორმაციის გაცვლას, აგრეთვე კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის წარმატებული მეთოდების, დანაშაულებებიდან მიღებული შემოსავლის დაბრუნების შესახებ, ამ მუხლით გათვალისწინებული შესაბამისი ინფორმაციის გამოქვეყნებით;

გ) ხელს უწყობს შესაბამის საერთაშორისო და რეგიონულ ორგანიზაციებთან და მექანიზმებთან, აგრეთვე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას;

დ) ხელს უწყობს შესაბამისი ინფორმაციის სათანადოდ გამოყენებას, რომელიც მოამზადეს სხვა საერთაშორისო და რეგიონულმა მექანიზმებმა

ა) დახმარებას უწევს მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციას იმ საქმიანობაში, რომელიც გათვალისწინებულია ამ კონვენციის 63-ე მუხლით, აგრეთვე ორგანიზებას უწევს მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციის სესიებს და უზრუნველყოფს მათ საჭირო მომსახურებით;

ბ) შესაბამისი თხოვნის საფუძველზე ეხმარება მონაწილე სახელმწიფოებს, რათა მათ წარუდგინონ ინფორმაცია მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციას ამ კონვენციის 63-ე მუხლის მე-5 და მე-6 პუნქტების შესაბამისად;

გ) უზრუნველყოფს სხვა შესაბამისი საერთაშორისო და რეგიონული ორგანიზაციების სამდივნოებთან აუცილებელ კოორდინაციას.

თავი VII. დასკვნითი დებულებანი

მუხლი 65. კონვენციის შესრულება

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის ფუძემდებლური პრინციპების შესაბამისად ატარებს აუცილებელ ღონისძიებებს, საკანონმდებლო და ადმინისტრაციულ ღონისძიებების ჩათვლით, ამ კონვენციით გათვალისწინებული თავისი მოვალეობების შესასრულებლად.

2. თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მიიღოს შედარებით უფრო მაკარი ღონისძიებები, ვიდრე ეს განსაზღვრულია ამ კონვენციით, კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის მიზნით.

მუხლი 66. დავის გადაწყვეტა

1. მონაწილე სახელმწიფოები ისწრაფვიან დაარეგულირონ დავა, რომელიც დაკავშირებულია ამ კონვენციის განმარტებებთან და მის გამოყენებასთან შესაბამისი მოლაპარაკებებით.

2. ნებისმიერი დავა ორ ან მეტ მონაწილე სახელმწიფოს შორის ამ კონვენციის განმარტებებთან ან მის გამოყენებასთან დაკავშირებით, რომელიც არ რეგულირდება მოლაპარაკებების გზით გარკვეულ დროში, ერთ-ერთი მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნით ექვემდებარება საარბიტრაჟო განხილვას. თუ საარბიტრაჟო განხილვის თხოვნით მიმართვის დღიდან 6 თვეში ეს მონაწილე სახელმწიფოები ვერ შეთანხმდებიან მის ორგანიზებაზე, ნებისმიერ ამ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გადასცეს დავა საერთაშორისო სასამართლოს და მიმართოს მას განცხადებით სასამართლო სტატუტის შესაბამისად.

3. თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს უფლება აქვს ამ კონვენციის ხელმოწერის, რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების დროს ან მასთან მიერთებისას განაცხადოს, რომ იგი არ უერთდება ამ მუხლის მე-2 პუნქტის დებულებებს. სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს ამ მუხლის მე-2 პუნქტის დებულებები არაფერს არ ავალდებულებს სხვა ნებისმიერი მონაწილე სახელმწიფოს წინაშე, რომელმაც გააკეთა ასეთი დათქმა.

კორუფციის თავიდან აცილებისა და მასთან ბრძოლის მიზნით, მუშაობაში ზედმეტი დუბლირების აღმოსაფხვრელად;

ე) ხელს უწყობს მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ ამ კონვენციის შესრულების საკითხების პერიოდულად განხილვას;

ვ) ხელს უწყობს რეკომენდაციების მიღებას, რომლებიც შეეხება ამ კონვენციის სრულყოფასა და მის შესრულებას;

ზ) ხელს უწყობს მონაწილე სახელმწიფოთა ტექნიკური დახმარებისათვის მოთხოვნათა აღრიცხვას ამ კონვენციის განხორციელებასთან დაკავშირებით და შესაბამისი რეკომენდაციების მიღებას, ნებისმიერ მოქმედებასთან დაკავშირებით, რომელსაც იგი ჩათვლის ამისათვის საჭიროდ.

5. ამ მუხლის მე-4 პუნქტის მიზნებისთვის, მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია იღებს საჭირო მონაცემებს იმ ღონისძიებათა შესახებ, რომლებიც გაატარეს მონაწილე სახელმწიფოებმა ამ კონვენციის შესასრულებლად და იმ სიძნელების შესახებ, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა მათ მიერ მიწოდებული ინფორმაციისა და მიმოხილვის ჩასატარებელი დამატებითი მექანიზმების საფუძველზე, რომელიც შეიძლება შექმნას მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციამ.

6. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციას წარუდგენს ინფორმაციას თავისი პროგრამების, გეგმებისა და პრაქტიკის შესახებ, აგრეთვე საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც მიმართულია ამ კონვენციის შესასრულებლად, რასაც მოითხოვს მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია. მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია სწავლობს ასეთი ინფორმაციის მისაღებად და მის საფუძველზე შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების უფრო ეფექტიანი საშუალებების გამონახვის საკითხებს, აგრეთვე სხვასთან ერთად საკითხს იმ ინფორმაციის შესახებ, რომელიც მიიღო მონაწილე სახელმწიფოებიდან და კომპეტენტური საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან. შესაძლებელია ასევე ისეთი მასალების განხილვაც, რომლებიც მიღებულია შესაბამისი არასამთავრობო ორგანიზაციებიდან, რომლებიც სათანადოდ აკრედიტებულნი არიან იმ პროცედურების შესაბამისად, რომლებსაც განსაზღვრავს მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია.

7. ამ მუხლის მე-4-ნ პუნქტების თანახმად მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია, თუ იგი ჩათვლის ამას აუცილებლად, აფუძნებს ნებისმიერ შესაბამის მექანიზმს ან ორგანოს ამ კონვენციის შესრულების ეფექტიანობის ხელშეწყობისათვის.

მუხლი 64. სამდივნო

1. გაეროს გენერალური მდივანი უზრუნველყოფს მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციას საჭირო სამდივნოს მომსახურებით.

2. სამდივნო:

4. მონაწილე სახელმწიფოს, რომელმაც გააკეთა დათქმა ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, უფლება აქვს ნებისმიერ დროს გააუქმოს ეს დათქმა გაეროს გენერალური მდივნისათვის შეტყობინების გაგზავნის საფუძველზე.

მუხლი 67. ამ კონვენციის ხელმოწერა, რატიფიკაცია, მიღება, დამტკიცება ან მასთან მიერთება

1. წინამდებარე კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად ყველა სახელმწიფოსათვის 2003 წლის 9 დეკემბრიდან 11 დეკემბრის ჩათვლით პერიოდში, მექსიკაში, ხოლო შემდგომში – 2005 წლის 9 დეკემბრამდე ნიუ-იორკში გაეროს ცენტრალურ დაწესებულებებში.

2. წინამდებარე კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად აგრეთვე ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაციებისათვის იმ პირობით, რომ ასეთი ორგანიზაციის ერთი მონაწილე სახელმწიფომ მაინც ხელი მოაწერა ამ კონვენციას ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად.

3. წინამდებარე კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. სარატიფიკაციო სიგელები ან მიღების ან დამტკიცების შესახებ დოკუმენტები შესანახად გადაეცემა გაეროს გენერალურ მდივანს. ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონულ ორგანიზაციას უფლება აქვს თავისი სარატიფიკაციო სიგელი ან მიღების ან დამტკიცების შესახებ დოკუმენტი შესანახად ჩააბაროს, თუ მისი მონაწილე სახელმწიფოებიდან არანაკლებ ერთი მაინც ასევე მოიქცევა. ამ სარატიფიკაციო სიგელში ან მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტში ასეთი ორგანიზაცია აცხადებს თავისი კომპეტენციის სფეროზე იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც რეგულირდება ამ კონვენციით. ასეთი ორგანიზაცია აგრეთვე აცნობებს დეპოზიტარს თავისი კომპეტენციის სფეროს ნებისმიერ შესაბამის ცვლილებასთან დაკავშირებით.

4. წინამდებარე კონვენცია ღიაა მისაერთებლად ნებისმიერი სახელმწიფოსათვის ან ეკონომიკური ინტეგრაციის ნებისმიერი რეგიონული ორგანიზაციისათვის, თუ მონაწილე სახელმწიფოთაგან არანაკლებ ერთი მაინც არის ამ კონვენციის მონაწილე. მიერთებასთან დაკავშირებული დოკუმენტები შესანახად გადაეცემა გაეროს გენერალურ მდივანს. მიერთებისას ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაცია აცხადებს თავისი კომპეტენციის სფეროს შესახებ იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც რეგულირდება ამ კონვენციით. ასეთი ორგანიზაცია აგრეთვე აცნობებს დეპოზიტარს თავისი კომპეტენციის სფეროს ნებისმიერი შესაბამისი ცვლილების შესახებ.

მუხლი 68. კონვენციის ძალაში შესვლა

1. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის 30-ე სარატიფიკაციო სიგელის ან მიღების დამტკიცების ან მიერთების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებიდან 90-ე დღეს. ამ პუნქტის თანახმად, ნებისმიერი ასეთი სიგელი ან დოკუმენტი, რომელიც ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონულმა ორგანიზაციამ ჩააბარა

შესანახად, არ განიხილება იმ სიგელებისა და დოკუმენტების დამატებად, რომლებიც ასეთი ორგანიზაციის მონაწილე სახელმწიფოებმა ჩააბარეს შესანახად.

2. თითოეული სახელმწიფოსათვის ან ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაციისათვის, რომელიც ახორციელებს რატიფიკაციას, იღებს ან ამტკიცებს ამ კონვენციას ან უერთდება მას 30-ე სარატიფიკაციო სიგელის ან ასეთი მოქმედების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარების შემდეგ, ეს კონვენცია ძალაში შედის ასეთი სახელმწიფოს ან ორგანიზაციის მიერ შესაბამისი სიგელის ან დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებიდან 30-ე დღეს ან ამ კონვენციის ძალაში შესვლის დღიდან ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, იმისდა მიხედვით, თუ რომელი შედის ძალაში უფრო გვიან.

მუხლი 69. შესწორებები

1. წინამდებარე კონვენციის ძალაში შესვლიდან 5 წლის შემდეგ მონაწილე სახელმწიფოს უფლება აქვს შესთავაზოს შესწორება და გაუგზავნოს იგი გაეროს გენერალურ მდივანს, რომელიც შემდგომში გადაუგზავნის წარმოდგენილ შესწორებას მონაწილე სახელმწიფოებს და ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციას ამ წინადადების განხილვის მიზნით და შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებით. მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია ყველა ღონეს ხმარობს თითოეულ შესწორებასთან დაკავშირებით კონსენსუსის მიღების თაობაზე. თუ კონსენსუსის მიღწევის ყველა ძალისხმევა ამოიწურა და შეთანხმება მაინც არ იქნა მიღებული, მაშინ, როგორც უკიდურესი ზომა, შესწორების მისაღებად საჭიროა მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენციის სხდომაზე დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა ხმების ორ მესამედი.

2. საკუთარი კომპეტენციის სფეროში შემაჯალ საკითხებში ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაციები ახორციელებენ თავისი ხმის უფლებას ამ მუხლის შესაბამისად, იმ ხმათა რაოდენობით, რომელიც თანაბარია მონაწილე სახელმწიფოთა რაოდენობისა, რომლებიც არიან ამ კონვენციის მონაწილენი.

3. შესწორება, რომელიც მიღებულია ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას.

4. შესწორება, რომელიც მიღებულია ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოს მიმართ ძალაში შედის მის მიერ გაეროს გენერალური მდივნისათვის ასეთი შესწორების სარატიფიკაციო სიგელის ან მისი მიღების ან დამტკიცების შესახებ დოკუმენტის შესანახად ჩაბარებიდან 90 დღის შემდეგ.

5. შესწორების ძალაში შესვლის შემდეგ იგი ხდება აუცილებლად შესასრულებელი იმ მონაწილე სახელმწიფოთათვის, რომლებმაც თანხმობა განაცხადეს მისი მიღების შესახებ. სხვა მონაწილე სახელმწიფოები ჩვეულებრივ დაკავშირებულნი არიან ამ კონვენციის დებულებებთან და მის ნებისმიერ

შესწორებებთან, რომლებიც რატიფიცირებული, მიღებული ან დამტკიცებულია მათ მიერ უფრო ადრე.

მუხლი 70. დენონსაცია

1. მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია ამ კონვენციის დენონსაცია გაეროს გენერალური მდივნისათვის წერილობითი შეტყობინების გაგზავნის საფუძველზე. ასეთი დენონსაცია ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღებიდან ერთი წლის შემდეგ.

2. ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაცია აღარ ჩაითვლება ამ კონვენციის მონაწილედ მას შემდეგ, რაც ყველა მისი მონაწილე სახელმწიფო მოახდენს ამ კონვენციის დენონსირებას.

მუხლი 71. ამ კონვენციის დეპოზიტარი და ენები

1. ამ კონვენციის დეპოზიტარად ინიშნება გაეროს გენერალური მდივანი.

2. ამ კონვენციის დედანია ინგლისურ, არაბულ, ესპანურ, ჩინურ, რუსულ და ფრანგულ ენებზე შესრულებული ტექსტები, რომლებიც ერთნაირად ავთენტიკურია და შესაძლავს გადაეცემა გაეროს გენერალურ მდივანს.

ყოველივე ამის დასადასტურებლად ქვემოთხელისმომწერნი თავიანთი მთავრობების მიერ სათანადოდ უფლებამოსილმა წარმომადგენლებმა, ხელი მოაწერეს ამ კონვენციას.

ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღების და კონფისკაციის შესახებ

კონვენცია

ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული
შემოსავლების მოძიების, ამოღების და კონფისკაციის შესახებ

სტრასბურგი 8.XI.1990

პრეამბულა

ევროპის საბჭოს წევრი და ქვემოთ ხელმომწერი სხვა სახელმწიფოები,
ითვალისწინებენ რა, რომ ევროპის საბჭოს მიზანს წარმოადგენს მის წევრებს შო-
რის უფრო დიდი ერთიანობის მიღწევა;

დარწმუნდნენ რა საზოგადოების დაცვისაკენ მიზანმიმართული საერთო სისხლის
სამართლის პოლიტიკის განხორციელების საჭიროებაში;

ითვალისწინებენ რა, რომ სერიოზული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა, რომე-
ლიც გახდა საერთაშორისო მნიშვნელობის პრობლემა, მოითხოვს თანამედროვე და
ეფექტური მეთოდების გამოყენებას საერთაშორისო მასშტაბით;

სწამთ რა, რომ ამ მეთოდებიდან ერთ-ერთს წარმოადგენს დამნაშავეთათვის და-
ნაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების ჩამორთმევა;

ითვალისწინებენ რა, რომ ამ მიზნის მისაღწევად უნდა შეიქმნას საერთაშორისო
თანამშრომლობის კარგად მომუშავე სისტემა,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

თავი I

ტერმინების გამოყენება

მუხლი 1 – ტერმინების გამოყენება

ამ კონვენციის მიზნებისათვის,

a) „შემოსავალი“ ნიშნავს სისხლის სამართლის დანაშაულიდან მიღებულ ნებისმი-
ერ ეკონომიკურ სიკეთეს. იგი შეიძლება მოიცავდეს ამ მუხლის „b“ ქვეპუნქტით განსა-
ზღვრულ ნებისმიერ ქონებას.

b) „ქონება“ ნიშნავს ნებისმიერი სახის ქონებას, ნივთიერს ან არა ნივთიერს, მოძ-
რავს ან უძრავს და სამართლებრივ დოკუმენტებს ან აქტებს, რომლებიც ადასტურებენ
ამგვარ ქონებაზე უფლებას;

ც) „იარაღები“ ნიშნავს ნებისმიერ ქონებას გამოყენებულს, ან რომელიც გამოყენებისათვის იყო განზრახული ნებისმიერი გზით, მთლიანად ან ნაწილობრივ, სისხლის სამართლის დანაშაულის ან დანაშაულების ჩადენისათვის;

დ) „კონფისკაცია“ ნიშნავს სასჯელს ან ზომას, რომლის შეფარდება ხდება სასამართლოს მიერ სისხლის სამართლის დანაშაულთან ან დანაშაულებთან დაკავშირებული სამართალწარმოების შემდეგ, რასაც შედეგად მოჰყვება ქონების საბოლოო ჩამორთმევა;

ე) „ძირითადი დანაშაული“ ნიშნავს ნებისმიერ სისხლის სამართლის დანაშაულს, რომლის შედეგადაც მოპოვებული იქნა შემოსავალი, რომელიც შეიძლება გახდეს დანაშაულის ობიექტი ამ კონვენციის მე-6 მუხლის შესაბამისად.

თავი II

ეროვნულ დონეზე მისაღები ზომები

მუხლი 2 – კონფისკაციის ზომები

1. თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა აუცილებელ ზომებს, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მას კონფისკაცია გაუკეთოს იარაღებს და შემოსავალს ან ქონებას, რომლის ღირებულება შეესაბამება ამ შემოსავალს.

2. თითოეულ მხარეს, ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული დეკლარაციის საშუალებით, შეუძლია განაცხადოს, რომ ამ მუხლის 1-ლი პუნქტი გამოიყენება მხოლოდ ამ დეკლარაციაში მითითებული დანაშაულების ან დანაშაულთა კატეგორიების მიმართ.

მუხლი 3 – საგამოძიებო და წინასწარი ზომები

თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა აუცილებელ ზომებს, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მას იდენტიფიკაცია გაუკეთოს და მოიძიოს ის ქონება, რომელიც ექვემდებარება კონფისკაციას მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად და არ დაუშვას ამგვარი ქონებით ნებისმიერი ოპერაციების განხორციელება, მისი გასხვისება ან განკარგვა.

მუხლი 4 – საპეციალური საგამოძიებო უფლებამოსილებანი და მეთოდები

1. თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა აუცილებელ ზომებს, რომლებიც უფლებამოსილებას მიანიჭებენ მის სასამართლოებს და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს მოითხოვონ საბანკო, ფინანსური ან კომერციული ჩანაწერების ხელმისაწვდომობა ან მათთვის ყადაღის დადება იმისათვის, რომ განხორციელდეს მე-2 და მე-3 მუხლებში განსაზღვრული ზომები. მხარეს არ შეუძლია თავი აარიდოს ამ მუხლის დებულებების შესაბამისად მოქცევას საბანკო საიდუმლოებების საფუძველზე.

2. თითოეული მხარე განიხილავს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა სახის ზომების მიღების საკითხს, რომელიც საშუალებას მისცემენ მას გამოიყენოს სპეციალური საგამოძიებო მეთოდები, რომლებიც ხელს შეუწყობენ შემოსავლების იდენტიფიკაციას, მათ მოძიებას და შესაბამისი მტკიცებულებების შეგროვებას. ასეთი მეთოდები შეიძლება მოიცავდნენ მონიტორინგის ორდერებს, მეთვალყურეობას, ტელეკომუნიკაციური კავშირების კონტროლს, კომპიუტერული სისტემებისადმი ხელმისაწვდომობას და დადგენილებებს სპეციალური დოკუმენტების წარმოების შესახებ.

მუხლი 5 – სამართლებრივი ზომები

თითოეული მხარე მიიღებს საკანონმდებლო და სხვა აუცილებელ ზომებს იმის უზრუნველსაყოფად, რომ დაინტერესებულ მხარეებს, რომელთა უფლებებზეც ზეგავლენა იქონია მე-2 და მე-3 მუხლების შესაბამისად მიღებულმა ზომებმა, ჰქონდეთ ეფექტური სამართლებრივი ზომების მიღების შესაძლებლობა მათი უფლებების დასაცავად.

მუხლი 6 – ფულის გათეთრებასთან დაკავშირებული დანაშაულები

1. თითოეული მხარე მიიღებს საკანონმდებლო ან სხვა აუცილებელ ზომებს, რათა უზრუნველყოს, რომ მისი შიდა სამართლით დანაშაულის კვალიფიკაცია ენიჭებოდეს საერთაშორისო მასშტაბით ჩადენილ ქმედებებს:

a) ქონების კონვერსია ან გადაცემა, როდესაც პირმა იცის, რომ ასეთი ქონება არის შემოსავალი, იმ მიზნით, რომ დაფაროს ან შეინიღოს ქონების არაკანონიერი წარმომავლობა ან დახმარება გაეწიოს ძირითადი დანაშაულის ჩადენაში ჩარეულ ნებისმიერ პირს, მისი ქმედების იურიდიული შედეგების თავიდან აცილებაში;

b) ქონების ნამდვილი ბუნების, წყაროს, ადგილმდებარეობის, განკარგვის, გადაადგილების, მასზე ან მის ფლობაზე უფლებების დამალვა, როდესაც შესაბამისმა პირმა იცის, რომ ასეთი ქონება არის შემოსავალი;

და მხარის კონსტიტუციური პრინციპების და მისი სამართლებრივი სისტემის ძირითადი კონცეფციების მხედველობაში მიღებით

c) ქონების შეძენა, ფლობა და გამოყენება, როდესაც პირმა ქონების მიღების დროს იცის, რომ ასეთი ქონება წარმოადგენს შემოსავალს;

d) ამ მუხლის შესაბამისად განსაზღვრული ნებისმიერი დანაშაულის ჩადენაში მონაწილეობის მიღება, ჩადენისათვის ჯგუფის გაერთიანება ან კონსპირაცია, ჩადენის მცდელობა ან ჩადენაში დახმარება, წაქეზება, ხელის შეწყობა და რჩევების მიცემა.

2. ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის შესრულების ან გამოყენების მიზნით:

a) მნიშვნელობა არ აქვს იმას, ძირითადი დანაშაული შედის თუ არა მხარის სისხლის სამართლის იურისდიქციაში;

b) შეიძლება დადგინდეს, რომ ამ პუნქტში განსაზღვრული დანაშაულები არ გამოიყენება იმ პირების მიმართ, რომლებმაც ჩაიდინეს ძირითადი დანაშაული;

ც) ცოდნა, განზრახვა ან მიზანი, რომელიც წარმოადგენს ამ პუნქტში განსაზღვრული დანაშაულის შემადგენელ ელემენტს, შეიძლება დადგენილ იქნეს ობიექტური, ფაქტობრივი გარემოებებიდან;

3. თითოეულ მხარეს შეუძლია მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებსაც იგი აუცილებლად მიიჩნევს, რათა მისმა შიდა სამართალმა დანაშაულის კვალიფიკაცია მიაღწიოს ამ მუხლის 1-ლ პუნქტში მითითებულ ყველა ან რამდენიმე ქმედებას, რომელიმე ან ყველა შემდეგ შემთხვევაში, როდესაც დამნაშავე:

a) ვალდებული იყო ევარაუდა, რომ ქონება წარმოადგენს შემოსავალს;

b) მოქმედებდა მოგების მიზნით;

ც) მოქმედებდა შემდგომი დანაშაულებრივი საქმიანობის განხორციელებისათვის ხელშეწყობის მიზნით.

4. თითოეულ მხარეს, ხელმოწერის, მისი სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული დეკლარაციის მეშვეობით, შეუძლია განაცხადოს, რომ ამ მუხლის 1-ლი პუნქტი გამოიყენება ამ დეკლარაციაში განსაზღვრული მხოლოდ ძირითადი ან ამგვარი დანაშაულების კატეგორიის მიმართ.

თავი III

საერთაშორისო თანამშრომლობა

ნაწილი 1 – საერთაშორისო თანამშრომლობის პრინციპები

მუხლი 7 – საერთაშორისო თანამშრომლობის ძირითადი პრინციპები და ზომები

1. მხარეები მაქსიმალურად შესაძლო დონეზე ითანამშრომლებენ ერთმანეთთან გამოძიებებსა და სამართალწარმოებაში, რომლებიც მიზნად ისახავენ დანაშაულის ჩადენის იარაღებისა და შემოსავლების კონფისკაციას.

2. თითოეული მხარე მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო ან სხვა აუცილებელ ზომებს, რომლებიც საშუალებას მისცემენ მას ამ თავში განსაზღვრული პირობებით დააკმაყოფილონ თხოვნები:

a) ქონების ცალკეული ნაწილების კონფისკაციის თაობაზე, რომლებიც წარმოადგენენ შემოსავლებს ან იარაღებს; ასევე თხოვნები შემოსავლების ისეთი კონფისკაციის თაობაზე, რომელიც შედგება დანაშაულებრივი გზით მოპოვებული შემოსავლების ღირებულების შესაბამისი ფულადი თანხის გადახდის მოთხოვნისაგან;

b) საგამოძიებო დახმარების გაწევის და წინასწარი ზომების მიღების თაობაზე, რომლებიც მიზნად ისახავენ „ა“ პუნქტში მითითებული ნებისმიერი ფორმის კონფისკაციას.

ნაწილი 2 – საგამოძიებო დახმარება

მუხლი 8 – დახმარების გაწევის ვალდებულება

თხოვნის საფუძველზე, მხარეები ერთმანეთს გაუწევენ შესაძლო მაქსიმალურ დახმარებას იარაღების, შემოსავლების და სხვა ქონების იდენტიფიკაციასა და აღმოჩენაში, რომლებიც ექვემდებარებიან კონფისკაციას. ამგვარი დახმარება მოიცავს ნებისმიერ მიღებულ ზომას, რომლითაც ხდება დამამტკიცებელი საბუთების მოძიება და მიწოდება ზემოხსენებული ქონების არსებობის, ადგილმდებარეობისა და მოძრაობის, ბუნების, სამართლებრივი სტატუსის ან ღირებულების შესახებ.

მუხლი 9 – დახმარების განხორციელება

მე-8 მუხლით განსაზღვრული დახმარების გაწევა ხდება თხოვნაში მითითებული პროცედურების შესაბამისად, თხოვნის მიმღები სახელმწიფოს შიდა სამართლით განსაზღვრული წესით და იმ ზომით, სანამ იგი შეუსაბამო არ იქნება სამართალთან.

მუხლი 10 – ინფორმაციის მიწოდება თხოვნის გარეშე

მისი საკუთარი გამოძიებისა და სამართალწარმოებისათვის ზიანის მიუყენებლად, მხარეს წინასწარი თხოვნის გარეშე, შეუძლია გაუგზავნოს მეორე მხარეს ინფორმაცია იარაღებისა და შემოსავლების შესახებ, როდესაც იგი მიიჩნევს, რომ ამგვარი ინფორმაციის მიწოდება შეიძლება დაეხმაროს ინფორმაციის მიმღებ მხარეს გამოძიების ან სამართალწარმოების დაწყებას ან განხორციელებაში, ან შეიძლება გამოიწვიოს ამ მხარის მიერ წინამდებარე თავის შესაბამისად თხოვნის წარმოდგენა.

ნაწილი 3 – წინასწარი ზომები

მუხლი 11 – წინასწარი ზომების მიღების ვალდებულება

1. სხვა მხარის თხოვნის საფუძველზე, რომელმაც დაიწყო სისხლის სამართალწარმოება ან წარმოებები კონფისკაციის მიზნით, მხარე მიიღებს აუცილებელ წინასწარ ზომებს, ისეთებს, როგორიცაა ანგარიშის გაყიდვა ან ქონების დაყადაღება, იმ ქონებითი ოპერაციების განხორციელების, მისი გადაცემის და განკარგვის არ დაშვება, რომელიც შემდგომ ეტაპზე შეიძლება იყოს კონფისკაციის შესახებ თხოვნის ან ისეთი მიმართვის საგანი, რომელიც შეესაბამება თხოვნას ამ კონვენციის შესაბამისად.

2. მხარე, რომელიც მე-13 მუხლის შესაბამისად მიიღებს თხოვნას კონფისკაციის თაობაზე, და თუკი თხოვნა ამას ითვალისწინებს, მიიღებს ამ მუხლის 1-ლ პუნქტში გათვალისწინებულ ზომებს ნებისმიერი ქონების მიმართ, რომელიც არის თხოვნის ან ისეთი მიმართვის საგანი, რომელიც შეესაბამება თხოვნას.

მუხლი 12 – წინასწარი ზომების განხორციელება

1. მე-11 მუხლში მოხსენებული წინასწარი ზომის მიღება ხდება თხოვნაში დადგენილი პროცედურების შესაბამისად, თხოვნის მიმღები მხარის შიდა სამართლით დაშვე-

ბული გზით და მასთან შესაბამისობაში იმ ზომით, სანამ ეს პროცედურები შეუსაბამონი არ იქნებიან ამ სამართალთან.

2. ამ მუხლის შესაბამისად მიღებული წინასწარი ზომის შეწყვეტამდე, თხოვნის მიმღები მხარე, როდესაც ეს შესაძლებელია, მთხოვნელ მხარეს მისცემს შესაძლებლობას წარმოადგინოს მისი მოსაზრებები ზომის გაგრძელების სასარგებლოდ.

ნაწილი 4 – კონფისკაცია

მუხლი 13 – კონფისკაციის ვალდებულება

1. მხარე, რომელიც მიიღებს მეორე მხარის თხოვნას მის ტერიტორიაზე არსებული იარაღებისა და შემოსავლების კონფისკაციის თაობაზე:

a) აღასრულებს თხოვნის გამგზავნი სახელმწიფოს სასამართლოს მიერ გამოტანილ კონფისკაციის ორდერს ამგვარი იარაღებისა და შემოსავლების მიმართ; ან

b) გადასცემს თხოვნას მისი ხელისუფლების კომპეტენტურ ორგანოებს იმ მიზნით, რომ გაცემულ იქნეს კონფისკაციის ორდერი და თუკი ასეთი ორდერი გაცემული იქნა, აღასრულოს იგი.

2. ამ მუხლის 1.b პუნქტის გამოყენების მიზნებისათვის, ნებისმიერ მხარეს, აუცილებლობის შემთხვევაში, აქვს მისი საკუთარი სამართლის მიხედვით კონფისკაციასთან დაკავშირებული სამართალწარმოების დაწყების უფლებამოსილება.

3. ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის დებულებები ასევე გამოიყენება კონფისკაციის იმ ფორმის მიმართ, რომელიც შეიცავს მოთხოვნას შემოსავლების ღირებულების შესაბამისი ფულადი თანხის გადახდის თაობაზე, თუ ქონება, რომლის მიმართაც კონფისკაცია უნდა განხორციელდეს, თხოვნის მიღებით სახელმწიფოს ტერიტორიაზეა. ამგვარ შემთხვევებში, თუ კი გადახდა ვერ იქნება უზრუნველყოფილი 1-ლი პუნქტის შესაბამისად კონფისკაციის აღსრულებისას, თხოვნის მიმღები მხარე მიმართავს სათანადო სარჩელს ნებისმიერ ქონებაზე, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნა ამ მიზნით.

4. თუ თხოვნა კონფისკაციის თაობაზე ეხება ქონების რომელიმე ცალკეულ ნაწილს, მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ, რომ თხოვნის მიმღებმა მხარემ აღასრულოს კონფისკაცია ქონების ღირებულების შესაბამისი ფულადი თანხის გადახდის მოთხოვნის ფორმით.

მუხლი 14 – კონფისკაციის განხორციელება

1. კონფისკაციის ორდერის მე-13 მუხლის შესაბამისად მიღებისა და აღსრულების პროცედურები განისაზღვრება თხოვნის მიმღები მხარის სამართალით.

2. თხოვნის მიმღები მხარე შებოჭილი იქნება მოძიებული ფაქტებით იმ ზომით, რითაც ისინი განსაზღვრულნი იქნებიან თხოვნის გამგზავნი მხარის განაჩენში ან სასამართლო გადაწყვეტილებაში ან იმ ზომით, რითაც შესაბამისი განაჩენი ან სასამართლო გადაწყვეტილება ფაქტობრივად ეფუძნება ამ ფაქტებს.

3. თითოეულ მხარეს, ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური

მდივნის სახელზე გაკეთებული დეკლარაციის საშუალებით, შეუძლია განაცხადოს, რომ ამ მუხლის მე-2 პუნქტი გამოიყენება მხოლოდ მისი კონსტიტუციური პრინციპებისა და სამართლებრივი სისტემის ძირითადი კონცეფციების დაცვით.

4. თუკი კონფისკაცია შედგება ფულადი თანხის გადახდის მოთხოვნისაგან, თხოვნის მიმღები მხარის კომპეტენტური ორგანოები მოახდენენ შესაბამისი თანხის კონვერტაციას ამ მხარის ვალუტაში გადაცვლის იმ კურსით, რომელიც დადგენილი იყო კონფისკაციის აღსრულების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დროს.

5. მე-13 მუხლის 1.ა პუნქტით განსაზღვრულ შემთხვევაში, მხოლოდ თხოვნის გამგზავნ მხარეს აქვს უფლება მიიღოს გადაწყვეტილება ნებისმიერ მიმართვაზე კონფისკაციის ორდერის გადასინჯვის შესახებ.

მუხლი 15 – ჩამორთმეული ქონება

თხოვნის მიმღები მხარის მიერ ნებისმიერი ჩამორთმეული ქონების განკარგვა ხდება ამ მხარის მიერ მისი შიდა სამართლის შესაბამისად, თუკი სხვაგვარად არ არის შეთანხმებული შესაბამის მხარეებს შორის.

მუხლი 16 – აღსრულების უფლება და კონფისკაციის მაქსიმალური ოდენობა

1. მე-13 მუხლის შესაბამისად გაკეთებული თხოვნა კონფისკაციის თაობაზე ზეგავლენას არ იქონიებს თხოვნის გამგზავნი სახელმწიფოს უფლებაზე, თავად მოახდინოს კონფისკაციის ორდერის აღსრულება.

2. არაფერი, გათვალისწინებული ამ კონვენციით შეიძლება იყოს ახსნა-განმარტებული იმგვარად, რომ იძლეოდეს იმის უფლებას, რომ ჩამორთმეული ქონების საერთო ღირებულება აჭარბებდეს კონფისკაციის ორდერში განსაზღვრული ფულადი თანხის ოდენობას, თუკი მხარე მივა დასკვნამდე, რომ ეს შეიძლება მოხდეს, შესაბამისი მხარეები დაიწყებენ კონსულტაციებს ამგვარი შედეგის თავიდან ასაცილებლად.

მუხლი 17 – თავისუფლების აღკვეთა სასამართლოს მიერ შეფარდებული ქონებრივი სანქციების არშესრულებისათვის

თხოვნის მიმღებ მხარეს არ შეუძლია სანქციის სახით გამოიყენოს თავისუფლების აღკვეთა სასამართლოს მიერ შეფარდებული ქონებრივი სანქციების არშესრულებისათვის ან მიიღოს რაიმე სხვა ზომები, რომლითაც შეიზღუდება პირის თავისუფლება მე-13 მუხლის შესაბამისად გაკეთებული თხოვნის შედეგად, თუკი თხოვნის გამგზავნი მხარე ასე მიუთითებს მის თხოვნაში.

ნაწილი 5 – თანამშრომლობაზე უარის თქმა და მისი გადადება

მუხლი 18 – უარის საფუძვლები

1. ამ თავის მიხედვით თანამშრომლობაზე შეიძლება ითქვას უარი, თუ:

ა) მოთხოვნილი ქმედება წინააღმდეგობაშია თხოვნის მიმღები მხარის სამართლებრივი სისტემის ფუნდამენტურ პრინციპებთან; ან

b) თხოვნის შესრულებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს თხოვნის მიმღები მხარის სუ-ვერენიტეტს, უსაფრთხოებას, საზოგადოებრივ წესრიგს ან სხვა ძირითად ინტერესებს;

ან

c) თხოვნის მიმღები მხარის აზრით, იმ საქმის მნიშვნელობა, რომელსაც ეხება თხოვნა, არ ამართლებს მოთხოვნილი ღონისძიების განხორციელებას;

ან

d) დანაშაული, რომელსაც ეხება თხოვნა, არის პოლიტიკური ან ფისკალური ხასი-ათის სამართალდარღვევა;

e) თხოვნის მიმღები მხარე მიიჩნევს, რომ თხოვნის შესაბამისად ზომების მიღება წინააღმდეგობაში იქნება ne bis in idem პრინციპთან;

ან

f) დანაშაული, რომელსაც თხოვნა ეხება არ წარმოადგენს დანაშაულს თხოვნის მიმღები მხარის სამართლის მიხედვით, თუკი იგი ჩადენილია მის იურისდიქციაში შე-მავალ ტერიტორიაზე, ამასთან, მე-2 ნაწილის შესაბამისად თანამშრომლობაზე უარის თქმის ეს საფუძველი გამოიყენება მხოლოდ მაშინ, როდესაც მოთხოვნილი დახმარება ითვალისწინებს იძულების ღონისძიებებს.

2. თანამშრომლობაზე ამ თავის მე-2 ნაწილის მიხედვით, მაშინ როდესაც მოთხო-ვნილი დახმარება ითვალისწინებს იძულების ღონისძიებებს, და მე-3 ნაწილის მიხედ-ვით, ასევე შეიძლება ითქვას უარი, თუ მოთხოვნილი ზომები არ შეიძლება მიღებული იქნეს თხოვნის მიმღები სახელმწიფოს შიდა სამართლი მიხედვით გამოძიებისა და სა-მართალწარმოების მიზნებით ანალოგიური შიდა შემთხვევის მიმართ.

3. იმ შემთხვევაში, როდესაც, თხოვნის მიმღები მხარის სამართალი ამას მოითხო-ვს, თანამშრომლობაზე ამ თავის მე-2 ნაწილის მიხედვით, როდესაც მოთხოვნილი დახ-მარება ითვალისწინებს იძულების ღონისძიებებს და მე-3 ნაწილის მიხედვით, შეიძლე-ბა ითქვას უარი, თუ მოთხოვნილი ზომები ან ნებისმიერი სხვა ზომა, რომელსაც ექნება ანალოგიური შედეგი, არ არის დაშვებული მოთხოვნილი მხარის სამართლით ან, თხო-ვნა არ არის სანქციონირებული მოსამართლის ან სისხლის სამართლის მართლმსაჯუ-ლების სფეროში მოქმედი სხვა სასამართლო ორგანოს მიერ, პროკურორის ჩათვლით.

4. ამ თავის მე-4 ნაწილის მიხედვით, შესაძლებელია თანამშრომლობაზე უარის თქმა, თუ:

a) თხოვნის მიმღები მხარის სასამართლო არ ითვალისწინებს კონფისკაციას იმ სახის დანაშაულის მიმართ, რომელსაც ეხება თხოვნა;

ან

b) მე-13 მუხლის მე-3 პუნქტით აღებული ვალდებულებისათვის ზიანის მიუყენებ-ლად, იგი წინააღმდეგობაში იქნება თხოვნის მიმღები სახელმწიფოს შიდა სამართლის იმ პრინციპებთან, რომლებიც ეხება კონფისკაციის ფარგლებს, გათვალისწინებით კავ-შირისა სამართალდარღვევასა და:

i. ეკონომიკურ სიკეთეს შორის, რომელიც შეიძლება კვალიფიცირებულ იქნეს, როგორც შემოსავალი;

ან

ii. ქონებას შორის, რომელიც შეიძლება კვალიფიცირებული იქნეს, როგორც იარაღი;

ან

c) თხოვნა სახელმწიფოს სამართლის მიხედვით, გადაწყვეტილება კონფისკაციის შესახებ არ შეიძლება გამოტანილი და აღსრულებული იქნეს ხანდაზმულობის ვადის გამო;

ან

d) თხოვნა არ არის დაკავშირებული ადრე გამოტანილ განაჩენთან, სასამართლო ხასიათის გადაწყვეტილებასთან ან ამგვარი გადაწყვეტილების შემცველ განცხადებასთან დანაშაულის ან რამდენიმე დანაშაულის ჩადენის შესახებ, რომლის საფუძველზეც გამოტანილ იქნა კონფისკაციის ორდერი ან გაგზავნილი იქნა თხოვნა;

ან

e) კონფისკაცია არ შეიძლება აღსრულდეს თხოვნის გამგზავნ მხარეში, ან იგი კვლავ არის ჩვეულებრივი საშუალებებით აპელაციის საგანი;

ან

f) თხოვნა დაკავშირებულია კონფისკაციის ორდერთან, რომელიც გამოტანილია იმ პირის დაუსწრებლად, რომლის წინააღმდეგაც მიმართულია ეს ორდერი და თუ თხოვნის მიმღები მხარის აზრით, სამართალწარმოების დროს, რომელსაც აწარმოებდა თხოვნის გამგზავნი მხარე და რომელიც მივიდა შესაბამის გადაწყვეტილებამდე, არ იყო დაცული დაცვის ის მინიმალური უფლებები, რომლებიც უზრუნველყოფილი არიან სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში ბრალდებული ყველა პირისათვის.

5. ამ მუხლის 4.f პუნქტის მიზნებისათვის, გადაწყვეტილება არ მიიჩნევა მსჯავრდებულის დაუსწრებლად მიღებულად:

a) თუ იგი დადასტურებულ ან გამოტანილ იქნა შესაბამისი პირის მიერ მისი გაპროტესტების შემდეგ;

ან

b) თუ იგი გამოტანილ იქნა აპელაციით, მხოლოდ იმ პირობით, რომ ეს აპელაცია შესაბამისი პირის მიერ იქნა შეტანილი.

6. ამ მუხლის 4.f პუნქტის მიზნებისათვის, განხილვისას დაცულ იქნა თუ არა დაცვის მინიმალური უფლებები, თხოვნის მიმღები მხარე მხედველობაში მიიღებს იმ ფაქტს, ცდილობდა თუ არა შესაბამისი პირი თავი აერიდებინა მართლმსაჯულებისათვის, ან ჰქონდა თუ არა შესაძლებლობა გაესაჩივრებინა მის დაუსწრებლად გამოტანილი გადაწყვეტილება, ირჩია თუ არა გაეკეთებინა ეს. იგივე წესი გამოიყენება, როდესაც შესაბამისი პირი, იყო რა სათანადო წესით გამოძახებული სასამართლოში, ირჩია არ გამოცხადებულიყო ან არ მიემართა თხოვნით სასამართლოში გამოცხადების დროის გადადების თაობაზე.

7. მხარე არ შეიძლება დაეყრდნოს საბანკო საიდუმლოებას, როგორც ამ თავის შესაბამისად რაიმე თანამშრომლობაზე უარის თქმის საფუძველს. როდესაც ამას მოითხოვს მისი შიდა სამართალი, მხარეს შეუძლია მოითხოვოს, რომ თხოვნა თანამშრომლობის შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს საბანკო საიდუმლოების მოხსნას, იყოს სანქცირებული მოსამართლის ან სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სფეროში მოქმედი სხვა სასამართლო ორგანოს მიერ, პროკურატურის ჩათვლით.

8. ამ კონვენციის 1.ა პუნქტში მითითებული უარის თქმის საფუძვლისათვის ზიანის მიუყენებლად:

a) თხოვნის მიმღებმა მხარემ არ შეიძლება მოიხმოს როგორც დაბრკოლება ამ თავის შესაბამისად თანამშრომლობისათვის ის ფაქტი, რომ ის პირი, რომელიც იმყოფება გამოძიების ქვეშ ან რომლის წინააღმდეგაც თხოვნის გამგზავნი მხარის ხელისუფლების ორგანოების მიერ გაცემულია კონფისკაციის ორდერი, წარმოადგენს იურიდიულ პირს;

b) ის ფაქტი, რომ ფიზიკური პირი, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილ იქნა ორდერი შემოსავლების კონფისკაციის შესახებ შემდგომში გარდაიცვლება ან ის ფაქტი, რომ იურიდიული პირი, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილი იქნა ორდერი შემოსავლების კონფისკაციის შესახებ, შემდგომში შეწყვეტს არსებობას, არ შეიძლება მოხმობილ იქნეს, როგორც დაბრკოლება მე-13 მუხლის 1.ა პუნქტის შესაბამისად დახმარების გაწევისათვის.

მუხლი 19 – გადადება

თხოვნის მიმღებ მხარეს შეუძლია გადადოს თხოვნის შესაბამისად ზომების მიღება, თუკი ამგვარი ზომები ზიანს მიაყენებენ მისი ორგანოების მიერ წარმოებულ გამოძიებას ან სამართალწარმოებას.

მუხლი 20 – თხოვნის ნაწილობრივი ან პირობითი დაკმაყოფილება

ამ თავის შესაბამისად თანამშრომლობაზე უარის თქმამდე ან მის გადადებამდე, საჭიროების შემთხვევაში, თხოვნის გამგზავნ მხარესთან კონსულტაციების შემდეგ, თხოვნის მიმღები მხარე განიხილავს საკითხს იმის შესახებ, შესაძლებელია თუ არა თხოვნის ნაწილობრივი დაკმაყოფილება ან მისი დაკმაყოფილება იმ პირობებზე, რომლებსაც იგი აუცილებლად მიიჩნევს.

ნაწილი 6 – შეტყობინება და მესამე მხარის უფლებების დაცვა

მუხლი 21 – დოკუმენტების გადაცემა

1. მხარეები გაუწევენ ერთმანეთს მაქსიმალურ დახმარებას სასამართლო დოკუმენტების იმ პირებისათვის გადაცემის საქმეში, რომლებსაც ეხებათ წინასწარი ზომები და კონფისკაციის ორდერი.

2. არაფერი, გათვალისწინებული ამ მუხლში, მოწოდებულია შეზღუდოს:

a) სასამართლო დოკუმენტების გაგზავნის შესაძლებლობა ფოსტით პირდაპირ იმ პირებისათვის, რომლებიც იმყოფებიან საზღვარგარეთ;

ბ) გამგზავნი მხარის სასამართლო მოხელეების, თანამდებობის პირების ან ხელისუფლების სხვა კომპეტენტური ორგანოების შესაძლებლობა მოახდინონ სასამართლო დოკუმენტების ეფექტური გადაცემა პირდაპირ ამ მხარის საკონსულო ორგანოების ან დანიშნულების მხარის სასამართლო მოხელეების, თანამდებობის პირების ან ხელისუფლების სხვა კომპეტენტური ორგანოების მეშვეობით, თუ დანიშნულების მხარე არ გააკეთებს ამის საწინააღმდეგო დეკლარაციას ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს.

3. სასამართლო დოკუმენტების საზღვარგარეთ მყოფი იმ პირებისათვის გადაცემის დროს, რომლებსაც ეხებათ წინასწარი ზომები ან გამგზავნ სახელმწიფოში მიღებული კონფისკაციის ორდერები, ეს მხარე მიუთითებს, თუ დაცვის რა საშუალებებია უზრუნველყოფილი მისი სამართლით ამ პირებისათვის.

მუხლი 22 – უცხოური გადაწყვეტილებების აღიარება

1. მე-3 და მე-4 ნაწილების შესაბამისად თანამშრომლობის შესახებ თხოვნის განხილვის დროს, თხოვნის მიმღები მხარე აღიარებს თხოვნის გამგზავნ მხარეში მესამე პირების უფლებებთან დაკავშირებით მიღებულ ნებისმიერ სასამართლო გადაწყვეტილებას.

2. ამგვარ აღიარებაზე შეიძლება ითქვას უარი, თუ:

ა) მესამე მხარეებს არ ჰქონდათ ადეკვატური შესაძლებლობები მათი უფლებების დასაცავად;

ან

ბ) გადაწყვეტილება შეუთავსებელია თხოვნის მიმღებ მხარეში ადრე ანალოგიურ საკითხებზე მიღებულ გადაწყვეტილებასთან;

ან

ც) იგი შეუთავსებელია თხოვნის მიმღები მხარის საზოგადოებრივ წესრიგთან;

ან

დ) გადაწყვეტილება მიღებულ იქნა იმ დებულებების საწინააღმდეგოდ, რომლებიც ეხებიან მიმღები მხარის კანონმდებლობით განსაზღვრულ განსაკუთრებულ იურისდიქციას.

ნაწილი 7 – პროცედურული და სხვა საერთო წესები

მუხლი 23 – ცენტრალური ორგანო

1. მხარეები ნიშნავენ ცენტრალურ ორგანოს ან, აუცილებლობის შემთხვევაში, ორგანოებს, რომლებიც პასუხისმგებელნი იქნებიან ამ თავის შესაბამისად გაკეთებული თხოვნების გაგზავნასა და მათზე პასუხის გაცემაზე, ამგვარი თხოვნების შესრულებაზე ან აღმასრულებელი კომპეტენტური ორგანოებისათვის მათ გადაცემაზე.

2. თითოეული მხარე, ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, აცნობებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად დანიშნული ორგანოების სახელებსა და მისამართებს.

მუხლი 24 – პირდაპირი კონტაქტები

1. ცენტრალური ორგანოები პირდაპირ დაუკავშირდებიან ერთმანეთს.

2. გადაუდებელ შემთხვევაში, ამ თავის შესაბამისად გაკეთებული თხოვნები ან შეტყობინებები შეიძლება გაეგზავნოს პირდაპირ თხოვნის გამგზავნი მხარის სასამართლო ორგანოების მიერ, პროკურორის ჩათვლით, თხოვნის მიმღები მხარის ანალოგიურ ორგანოებს. ასეთ შემთხვევებში, ასლი იმავდროულად ეგზავნება თხოვნის მიმღები მხარის ცენტრალურ ორგანოს, თხოვნის გამგზავნი მხარის ცენტრალური ორგანოს მეშვეობით.

3. ნებისმიერი თხოვნა ან შეტყობინება ამ მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტების შესაბამისად შეიძლება გაკეთებულ იქნეს საერთაშორისო სისხლის სამართლის პოლიციის (Interpol) მეშვეობით.

4. როდესაც თხოვნა გაკეთებულია ამ მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად და მისი მიმღები ორგანო არ არის უფლებამოსილი განიხილოს იგი, ეს უკანასკნელი გადასცემს თხოვნას ეროვნულ კომპეტენტურ ორგანოს და პირდაპირ შეატყობინებს თხოვნის გამგზავნ მხარეს ამის შესახებ.

5. ამ თავის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გაკეთებული თხოვნები ან შეტყობინებები, რომლებიც არ ითვალისწინებენ იძულების ზომებს, თხოვნის გამგზავნი მხარის კომპეტენტური ორგანოების მიერ შეიძლება პირდაპირ გადაეცეს თხოვნის მიმღები მხარის კომპეტენტურ ორგანოებს.

მუხლი 25 – თხოვნის ფორმა და ენები

1. ყველა თხოვნა ამ თავის მიხედვით, გაკეთებული უნდა იყოს წერილობითი ფორმით. ტელეკომუნიკაციის თანამედროვე ფორმები, ისეთი როგორიცაა ტელეფაქსი, შეიძლება იქნეს გამოყენებული.

2. ამ მუხლის მე-3 პუნქტის დებულებების გათვალისწინებით, არ მოითხოვება თხოვნების ან თანდართული დოკუმენტების თარგმანი.

3. ხელმოწერის ან სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, ნებისმიერ მხარეს შეუძლია ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს გაუგზავნოს დეკლარაცია იმის თაობაზე, რომ იგი ინარჩუნებს უფლებას მოითხოვოს, რომ მისთვის გაკეთებულ თხოვნებს და მათთან თანდართულ დოკუმენტებს თან ერთვოდეს მისი ან ევროპის საბჭოს ერთ-ერთ ოფიციალურ ენაზე ან მის მიერ მითითებულ რომელიმე ენაზე გაკეთებული თარგმანი. ამ შემთხვევაში, მას შეუძლია განაცხადოს მისი მზადყოფნის თაობაზე მიიღოს თარგმანები ყველა მის მიერ მითითებულ ენებზე. სხვა მხარეებს შეუძლიათ გამოიყენონ ორმხრივობის წესები.

მუხლი 26 – ლეგალიზაცია

ამ თავის შესაბამისად გაგზავნილი დოკუმენტები თავისუფლდება ლეგალიზაცია-სთან დაკავშირებული ყველა ფორმალუბისაგან.

მუხლი 27 – თხოვნის შინაარსი

1. ამ თავის შესაბამისად გაკეთებულმა ნებისმიერმა თხოვნამ დახმარების თაობაზე უნდა მიუთითოს:

a) ორგანო, რომელიც აკეთებს თხოვნას და ის ორგანო, რომელიც ახორციელებს გამოძიებას ან სამართალწარმოებას;

b) თხოვნის ობიექტი და მიზეზები;

c) საკითხები, შესაბამისი ფაქტების ჩათვლით (ისეთები, როგორიცაა დანაშაულის ჩადენის თარიღი, ადგილი და გარემოებები), რომლებსაც ეხება მიმდინარე გამოძიება ან სამართალწარმოება, იმ შემთხვევების გარდა, როდესაც საქმე ეხება სასამართლო დოკუმენტების გადაცემას;

d) იმ ზომით, რითაც თანამშრომლობა მოითხოვს იძულების ღონისძიებების გამოყენებას:

i) კანონის ტექსტი, ხოლო ამის შეუძლებლობის შემთხვევაში, გამოსაყენებელი კანონის დასახელება;

და

ii) განცხადება, რომ მოთხოვნილი ღონისძიება ან ნებისმიერი სხვა ზომა. რომელსაც ექნება ანალოგიური შედეგი, შეიძლება მიღებულ იქნეს თხოვნის გამგზავნი სახელმწიფოს ტერიტორიაზე მისი სამართლის შესაბამისად;

e) აუცილებლობის შემთხვევაში და შესაძლებლობისამებრ:

i) დეტალები შესაბამისი პირისა და პირების შესახებ, მათი სახელების, დაბადების ადგილისა და თარიღის, ეროვნების და ადგილსამყოფლის, ხოლო იურიდიული პირის შემთხვევაში, მისი შტაბბინის შესახებ;

და

ii) ინფორმაცია იმ ქონების შესახებ, რომლის მიმართაც მოითხოვება თანამშრომლობა, ამ ქონების ადგილმდებარეობის, შესაბამის პირთან ან პირებთან და დანაშაულთან კავშირის შესახებ, ასევე ნებისმიერი ხელმისაწვდომი ინფორმაცია ამ ქონებაზე სხვა პირთა უფლებების შესახებ;

და

f) ნებისმიერი კონკრეტული პროცედურა, რომლის დაცვაც სურს თხოვნის გამგზავნ მხარეს.

2. თხოვნა მე-3 ნაწილის მიხედვით წინასწარი ზომების მიღების თაობაზე, რომელიც ეხება იმ ქონებაზე ყადაღის დადებას, რომლის მიმართაც შეიძლება გამოტანილ იქნეს კონფისკაციის ორდერი გარკვეული ფულადი თანხის გადახდის მოთხოვნის ფორმით, ასევე მიუთითებს მაქსიმალურ თანხას, რომელიც მიღებული უნდა იქნეს ამ ქონების ხარჯზე.

3. 1-ლ პუნქტში მითითებული ინფორმაციის გარდა, მე-4 ნაწილის შესაბამისად მიღებული ნებისმიერი თხოვნა უნდა შეიცავდეს:

a) მე-13 მუხლის 1.ა პუნქტთან დაკავშირებით:

i) თხოვნის გამგზავნი მხარის სასამართლოს მიერ მიღებული კონფისკაციის ორდერის დამოწმებულ ნამდვილ ასლს და განცხადებას იმ საფუძვლების შესახებ, რაზეც გაცემული იქნა კონფისკაციის ორდერი, იმ შემთხვევაში, თუ ისინი არ არიან მითითებული თავად ორდერში;

ii) თხოვნის გამგზავნი მხარის კომპეტენტური ორგანოს დასკვნას იმის თაობაზე, რომ კონფისკაციის ორდერი აღსრულებადია და არ ექვემდებარება ჩვეულებრივი წესით გასაჩივრებას;

iii) ინფორმაცია იმის თაობაზე, თუ რა ზომით მოითხოვება ორდერის აღსრულება; და

iv) ინფორმაციას წინასწარი ზომების მიღების აუცილებლობის შესახებ;

b) მე-13 მუხლის 1.ბ პუნქტის შემთხვევაში ფაქტების განცხადებას, რომელსაც ეყრდნობა თხოვნის გამგზავნი მხარე და რომელიც საკმარისი უნდა იქნეს, რათა თხოვნის მიმღებმა მხარემ დააყენოს საკითხი მისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად ორდერის გაცემის შესახებ;

c) თუკი მესამე პირებს ჰქონდათ უფლება განეცხადებინათ თავიანთი უფლებების შესახებ, დოკუმენტები, რომლებიც ადასტურებენ ამგვარ შესაძლებლობას.

მუხლი 28 – არასათანადო თხოვნები

1. თუ თხოვნა არ შეესაბამება ამ თავის დებულებებს, ან თუ მასში მითითებული ინფორმაცია არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ თხოვნის მიმღებმა მხარემ მიიღოს გადაწყვეტილება მის შესახებ, ამ მხარეს შეუძლია სთხოვოს თხოვნის გამგზავნ მხარეს შეიტანოს ცვლილებები თხოვნაში ან შეავსოს იგი დამატებითი ინფორმაციით.

2. თხოვნის მიმღებ მხარეს შეუძლია დააწესოს ვადა ამგვარი ცვლილებების ან ინფორმაციის მიღებაზე.

3. ამ თავის მე-4 ნაწილის შესაბამისად გაკეთებულ თხოვნასთან დაკავშირებით მოთხოვნილი დამატებების ან ცვლილებების მიღებამდე, თხოვნის მიმღებ მხარეს შეუძლია მიიღოს ამ თავის მე-2 ან მე-3 ნაწილში განსაზღვრული ნებისმიერი ზომა.

მუხლი 29 – თხოვნების სიმრავლე

1. როდესაც თხოვნის მიმღები მხარე მიიღებს ერთზე მეტ თხოვნას ამ თავის მე-3 და მე-4 ნაწილების შესაბამისად ერთი და იმავე პირის ან ქონების მიმართ თხოვნების სიმრავლე არ შეუშლის მას ხელს გაატაროს ღონისძიებები იმ თხოვნების შესაბამისად, რომლებიც მოითხოვენ წინასწარი ზომების მიღებას.

2. ამ თავის მე-4 ნაწილის შესაბამისად შემოსული თხოვნების სიმრავლის შემთხვევაში, თხოვნის მიმღები მხარე განიხილავს კონსულტაციების გამართვის შესაძლებლობას თხოვნის გამგზავნ მხარეებთან.

მუხლი 30 – მიზეზების მითითების ვალდებულება

თხოვნის მიმღები მხარე წარმოადგენს ამ თავის შესაბამისად დახმარების გაწევას ზე უარის თქმის, მისი გადადების ან პირობითი დახმარების გაწევის თაობაზე ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიზეზებს.

მუხლი 31 – ინფორმაცია

1. თხოვნის მიმღები მხარე დაუყოვნებლივ აცნობებს თხოვნის გამგზავნ მხარეს:

a) ამ თავის შესაბამისად მიღებული თხოვნის საფუძველზე ღონისძიების დაწყების შესახებ;

b) თხოვნის საფუძველზე განხორციელებული ღონისძიების საბოლოო შედეგის შესახებ;

c) ამ თავის შესაბამისად მოთხოვნილი დახმარების მიმართ ნაწილობრივი ან მთლიანი უარის, დახმარების გაწევის გადადების ან პირობითი დახმარების გაწევის შესახებ გადაწყვეტილების თაობაზე;

d) ნებისმიერი გარემოების შესახებ, რომელიც შეუძლებელს ხდის მოთხოვნილი ღონისძიების გატარებას ან რომელიც მნიშვნელოვანი ვადით სდებს მის განხორციელებას;

და

e) იმ შემთხვევაში, თუკი ამ თავის მე-2 და მე-3 ნაწილის მიხედვით გაკეთებული თხოვნის შესაბამისად მიღებული იქნა წინასწარი ზომები, მისი კანონმდებლობის იმ დებულებების შესახებ, რომლებიც ავტომატურად მოითხოვენ წინასწარი ზომების შეწყვეტას.

2. თხოვნების გამგზავნი მხარე დაუყოვნებლივ აცნობებს თხოვნის მიმღებ მხარეს:

a) ნებისმიერი განხილვის, გადაწყვეტილების ან რაიმე სხვა ფაქტის შესახებ, რომლის მიზეზითაც კონფისკაციის ორდერი ნაწილობრივ ან მთლიანად კარგავს ძალას;

და

b) ნებისმიერი ფაქტობრივი ან იურიდიული ცვლილების შესახებ, რისი მიზეზითაც ამ თავის შესაბამისად ზომის მიღება არ იქნება გამართლებული.

3. როდესაც მხარე, ერთი და იმავე თხოვნის საფუძველზე მოითხოვს კონფისკაციას ერთზე მეტ მხარეში, იგი ამის შესახებ აცნობებს ყველა მხარეს, რომლებსაც ეხებათ ორდერის აღსრულება.

მუხლი 32 – გამოყენების შეზღუდვა

1. თხოვნის მიმღებ მხარეს შეუძლია თხოვნის აღსრულების პირობად დააყენოს მიღებული ინფორმაციის ან მტკიცებულებების არგამოყენება ან არგადაცემა მისი წინასწარი თანხმობის გარეშე თხოვნის გამგზავნი სახელმწიფოს ორგანოების მიერ შესაბამის თხოვნაში მითითებული გამოძიებისა და სამართალწარმოების გარდა.

2. თითოეულ მხარეს, ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, მოწონების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის

სახელზე გაკეთებული დეკლარაციის საშუალებით შეუძლია განაცხადოს, რომ მისი წინასწარი თანხმობის გარეშე, მის მიერ ამ თავის შესაბამისად მიწოდებული ინფორმაცია ან მტკიცებულებები არ შეიძლება იყოს გამოყენებული ან გადაეცეს თხოვნის გამგზავნი მხარის ორგანოების მიერ სხვა გამოძიებას ან სამართალწარმოებას, იმის გარდა, რომელიც მითითებულია თხოვნაში.

მუხლი 33 – კონფიდენციალობა

1. თხოვნის გამგზავნ მხარეს შეუძლია მოსთხოვოს თხოვნის მიმღებ მხარეს, რომ მან საიდუმლოდ შეინახოს ფაქტები და თხოვნის არსი იმ ზომით, რაც აუცილებელია თხოვნის შესასრულებლად, თუკი თხოვნის მიმღები მხარე ვერ შეძლებს შეასრულოს კონფიდენციალობის მოთხოვნა, იგი დაუყოვნებლივ აცნობებს ამის შესახებ თხოვნის გამგზავნ მხარს.

2. თხოვნის მიმღები მხარე, თუკი ეს არ ეწინააღმდეგება მისი შიდა სამართლის ძირითად პრინციპებს და მას ასე სთხოვენ, საიდუმლოდ შეინახავს თხოვნის გამგზავნი მხარის მიერ წარმოდგენილ ნებისმიერ მტკიცებულებასა და ინფორმაციას, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა მისი გამჟღავნება აუცილებელია თხოვნაში მითითებული გამოძიებისა და სამართალწარმოებისათვის.

3. მისი შიდა სამართლის დებულებების გათვალისწინებით, მხარე, რომელმაც მიიღო ინფორმაცია მე-10 მუხლის შესაბამისად, შეასრულებს ინფორმაციის მომწოდებელი მხარის ნებისმიერ მოთხოვნას კონფიდენციალობასთან დაკავშირებით

მუხლი 34 – ხარჯები

თხოვნის შესრულებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ჩვეულებრივი ხარჯების დაფარვა ხდება თხოვნის მიმღები მხარის მიერ. როდესაც თხოვნის შესასრულებლად საჭიროა დიდი ოდენობის და საგანგებო ბუნების ხარჯების გაწევა, მხარეები კონსულტაციებს გამართავენ იმისათვის, რომ შეათანხმონ ის პირობები, რომლებზეც მოხდება თხოვნის შესრულება და ხარჯების დაფარვა.

მუხლი 35 – ზარალი

1. როდესაც რომელიმე პირი შეიტანს სარჩელს იმ ზარალის ანაზღაურების შესახებ, რომლის მიყენებაც მოხდა ამ თავის მიხედვით თანამშრომლობასთან დაკავშირებული ქმედების ან გადაცდომის შედეგად, მხარეები განიხილავენ კონსულტაციის საჭიროებისამებრ გამართვის შესაძლებლობას იმის დასადგენად, თუ როგორ მოხდება ნებისმიერი თანხის განაწილება, რომლის გადახდაც უნდა მოხდეს მიყენებული ზარალის ასანაზღაურებლად.

2. მხარე, რომელიც გახდება მოპასუხე ზარალის მიყენების შესახებ დაწყებულ სამართალწარმოებაში, ეცდება, რომ აცნობოს მეორე ხელშემკვრელ მხარეს ამ სამართალწარმოების შესახებ, თუ ამ მხარეს შეიძლება ჰქონდეს რაიმე ინტერესი საქმეში.

თავი IV

დასკვნითი დებულებები

მუხლი 36 – ხელმოწერა და ძალაში შესვლა

1. ეს კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი და სხვა არაწევრი სახელმწიფოებისათვის, რომლებიც მონაწილეობდნენ მის შემუშავებაში. ამ სახელმწიფოებს შეუძლიათ განაცხადონ თავიანთი თანხმობა, იყვნენ ვალდებული მისით:

a) ხელმოწერით, რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების მიმართ დათქმის გარეშე; ან

b) ხელმოწერით, რომელიც ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას და რომელსაც უნდა მოჰყვეს რატიფიკაცია, მიღება ან დამტკიცება.

2. სარატიფიკაციო, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დეპონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

3. ეს კონვენცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთვიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც სამი სახელმწიფო, რომელთაგან, სულ მცირე, ორი უნდა იყოს ევროპის საბჭოს წევრი, 1-ლი პუნქტის დებულებათა შესაბამისად გამოთქვამს თავის თანხმობას, იყოს ვალდებული კონვენციით.

4. ნებისმიერი სხვა სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც შემდგომში გამოთქვამს თავის თანხმობას იყოს ვალდებული მისით, კონვენცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთვიანი ვადის ამოწურვას თარიღიდან, როდესაც სახელმწიფო 1-ლი პუნქტის დებულებების შესაბამისად გამოთქვამს თავის თანხმობას, იყოს ვალდებული კონვენციით.

მუხლი 37 – კონვენციასთან მიერთება

1. ამ კონვენციის ძალაში შესვლის შემდეგ, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტს, კონვენციის ხელშემკვრელ სახელმწიფოებთან კონსულტაციების შემდეგ, შეუძლია შესთავაზოს ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელიც არ არის საბჭოს წევრი და რომელიც არ მონაწილეობა და მის შემუშავებაში, მიუერთდეს ამ კონვენციას, იმ პირობით, რომ შესაბამისი გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნეს ევროპის საბჭოს სტატუტის მე-2.d პუნქტით გათვალისწინებული ხმათა უმრავლესობით და ერთ ხმად უნდა იქნეს მოწონებული კომიტეტში მხარეთა წარმომადგენლების მიერ.

2. ნებისმიერი სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც მიუერთდება კონვენციას, იგი ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთვიანი ვადის ამოწურვას ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისთვის მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების თარიღიდან.

მუხლი 38 – ტერიტორიული გამოყენება

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს შეუძლია განსაზღვროს ის ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომელთა მიმართაც გამოიყენება ეს კონვენცია.

2. ნებისმიერ სახელმწიფოს, მოგვიანებით, ნებისმიერ დროს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული დეკლარაციის მეშვეობით შეუძლია გაავრცელოს ამ კონვენციის გამოყენება დეკლარაციაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე. ამ ტერიტორიის მიმართ, კონვენცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთვიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი დეკლარაციის მიღების თარიღიდან.

3. ნებისმიერი დეკლარაცია, გაკეთებული წინა ორი პუნქტის შესაბამისად. ასეთ დეკლარაციაში მითითებული ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ, შეიძლება უკან იქნეს გამოთხოვნილი გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული შეტყობინების გზით. გამოთხოვა ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთვიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

მუხლი 39 – ურთიერთობა სხვა კონვენციებთან და შეთანხმებებთან

1. ეს კონვენცია ზეგავლენას არ იქონიებს რაიმე უფლებებსა ან ვალდებულებებზე, რომლებიც გამომდინარეობს მრავალმხრივი კონვენციებიდან სპეციალური საკითხების შესახებ.

2. კონვენციის მხარეებმა შეიძლება ერთმანეთში დადონ ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებები ამ კონვენციით განსაზღვრულ საკითხებზე, იმ მიზნით, რომ შეავსონ ან გააძლიერონ მისი დებულებები ან ხელი შეუწყონ მასში მოცემული პრინციპების გამოყენებას.

3. თუკი ორ ან მეტ მხარეს შორის უკვე დადებულია შეთანხმება ან ხელშეკრულება რაიმე საკითხზე, რომელსაც ეხება ეს კონვენცია ან მათ სხვაგვარად განსაზღვრეს თავიანთი ურთიერთობები ამ საკითხებთან მიმართებით, მხარეებს უფლება აქვთ გამოიყენონ ის შეთანხმება ან ხელშეკრულება ან მოაწესრიგონ ეს ურთიერთობები წინამდებარე კონვენციის მიუხედავად, თუ ეს ხელს შეუწყობს საერთაშორისო თანამშრომლობას.

მუხლი 40 – დათქმები

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს, ხელმოწერის ან მისი სარატიფიკაციო, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების დროს, შეუძლია განაცხადოს, რომ იგი ისარგებლებს ერთი ან მეტი დათქმით, რომელიც უზრუნველყოფილია მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტით, მე-6 მუხლის მე-4 პუნქტით, მე-14 მუხლის მე-3 პუნქტით, 21-ე მუხლის მე-2 პუნქტით, 25-ე მუხლის მე-3 პუნქტით და 32-ე მუხლის მე-2 პუნქტით. დაუშვებელია სხვა დათქმების გაკეთება.

2. ნებისმიერ სახელმწიფოს, რომელმაც გააკეთა დათქმა წინა პუნქტის შესაბამისად, შეუძლია მთლიანად ან ნაწილობრივ გამოითხოვოს იგი ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის სახელზე გაკეთებული შეტყობინების გზით. უკან გამოთხოვა ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

3. მხარეს, რომელმაც გააკეთა დათქმა ამ კონვენციის დებულებების მიმართ, არ შეუძლია მოსთხოვოს სხვა მხარეს ამ დებულების გამოყენება; ამასთან, თუკი მისი და-

თქმა ნაწილობრივი ან პირობითი, მას შეუძლია მოითხოვოს შესაბამისი დებულების გამოყენება მის მიერ მიღებული ზომით.

მუხლი 41 – შესწორებები

1. ნებისმიერ მხარეს შეუძლია დააყენოს წინადადება კონვენციის შესწორების შესახებ, რაც ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ უნდა ეცნობოს ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებს და თითოეულ არაწევრ სახელმწიფოს, რომელიც მიუერთდა ან მიწვეულია მიუერთდეს ამ კონვენციას 37-ე მუხლის დებულებათა შესაბამისად.

2. მხარის მიერ შეთავაზებული ნებისმიერი შესწორება ეცნობა დამნაშავეობის პრობლემების ევროპულ კომიტეტს, რომელიც მინისტრთა კომიტეტს გადასცემს მის მოსაზრებას შემოთავაზებული შესწორების შესახებ.

3. მინისტრთა კომიტეტი განიხილავს შემოთავაზებულ შესწორებებს და დამნაშავეობის პრობლემების ევროპული კომიტეტის მიერ მოწოდებულ მოსაზრებას და მას შეუძლია მიიღოს შესწორება.

4. ამ მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებული შესწორების ნებისმიერი ტექსტი ეგზავნება მხარეებს მიღებისათვის.

5. ამ მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად მიღებული ნებისმიერი შესწორება ძალაში შედის მეცამეტე დღეს მას შემდეგ, რაც ყველა მხარეა ცნობებს გენერალურ მდივანს მათ მიერ შესწორების მიღების შესახებ.

მუხლი 42 – დავების გადაწყვეტა

1. ევროპის საბჭოს დამნაშავეობის პრობლემების ევროპული კომიტეტი ინფორმირებული იქნება ამ კონვენციის ასხნა – განმარტებასა და გამოყენებასთან დაკავშირებით.

2. მხარეებს შორის ამ კონვენციის ასხნა – განმარტებასა და გამოყენებასთან დაკავშირებული დავების არსებობის შემთხვევაში, მხარეები ეცდებიან მოავგარონ დავა მოლაპარაკებების ან მათი არჩევით ნებისმიერი სხვა მშვიდობიანი საშუალებით. დამნაშავეობის პრობლემების ევროპული კომიტეტისათვის, საარბიტრაჟო ტრიბუნალისთვის, რომლის გადაწყვეტილებაც სავალდებულო იქნება მხარეებისათვის, ან მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლოსათვის დავის გადაცემის ჩათვლით, ისე როგორც ეს შეთანხმდება შესაბამის მხარეებს შორის.

მუხლი 43 – დენონსაცია

1. ნებისმიერ ხელშემკვრელ მხარეს შეუძლია დენონსაცია გაუკეთოს ამ კონვენციას ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის შეტყობინების გაგზავნის გზით.

2. დენონსაცია ძალაში შედის იმ თვის პირველ დღეს, რომელიც მოსდევს სამთვიანი ვადის ამოწურვას გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღების თარიღიდან.

3. ამასთან, წინამდებარე კონვენციის გამოყენება გაგრძელდება მე-14 მუხლის შესაბამისად კონფისკაციის ორდერის აღსრულებისას, რისთვისაც თხოვნა გაკეთებულ

იქნა ამ კონვენციის დებულებათა შესაბამისად დენონსაციის ძალაში შესვლის თარიღამდე.

მუხლი 44 – შეტყობინებები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს წევრებს და ყველა იმ სახელმწიფოს მთავრობას, რომელიც მიუერთდება ამ კონვენციას, შეატყობინებს:

- a) ნებისმიერი ხელმოწერის შესახებ;
- b) ნებისმიერი სარატიფიკაციო ან მიერთების სიგელის შესანახად ჩაბარების შესახებ;
- c) ამ კონვენციის 36-ე და 37-ე მუხლების შესაბამისად ძალაში შესვლის ნებისმიერი თარიღის შესახებ;
- d) მე-40-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად გაკეთებული ნებისმიერი დათქმის შესახებ;
- e) ნებისმიერი სხვა მოქმედების, შეტყობინების ან კომუნიკაციის შესახებ, რომელიც ეხება ამ კონვენციას.

ამის დასტურად ქვემოთ ხელმომწერებმა, რომლებიც სათანადოდ იყვნენ რწმუნებულნი, ხელი მოაწერეს წინამდებარე კონვენციას.

შესრულებულია სტრასბურგში, 1990 წლის ნოემბრის მე-8 დღეს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე; ორივე ტექსტი არის თანაბრად ავთენტური, შედგენილი თითო ეგზემპლარად, რომელიც ინახება ევროპის საბჭოს არქივებში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი გადასცემს დამოწმებულ ასლებს ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს, არაწევრ სახელმწიფოებს, რომლებიც მონაწილეობდნენ ამ კონვენციის შემუშავებაში და ყველა სახელმწიფოს, რომელიც მიწვეულია მიუერთდეს ამ კონვენციას.

კორუფციაზე სისხლის სამართლის კონვენცია

საქართველოსთან მიმართებაში ძალაშია 2008 წლის 1 მაისიდან

რატიფიცირებულია საქართველოს პარლამენტის
2006 წლის 14 დეკემბრის N 3956–რს დადგენილებით
კორუფციაზე სისხლის სამართლის კონვენცია

პრეამბულა

ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები და ამ კონვენციის შემუშავებაში მონაწილე სხვა სახელმწიფოები, რომლებიც ითავალისწინებენ ევროპის საბჭოს მიზანს მის წევრ სახელმწიფოთა შორის მტკიცე ერთობის მიღწევაზე,

აღიარებენ ამ კონვენციის ხელმომწერ სხვა სახელმწიფოებთან თანამშრომლობის ხელშეწყობის დიდ მნიშვნელობას,

დარწმუნებულნი არიან საზოგადოების კორუფციისგან დაცვისათვის, საერთო სისხლის სამართლებრივი პოლიტიკის გატარების პრიორიტეტულობაში, სათანადო კანონმდებლობისა და პრევენციული ზომების მიღების ჩათვლით,

ხაზს უსვამენ, რომ კორუფცია წარმოადგენს საფრთხეს სამართლის უზენაესობისათვის, დემოკრატიისათვის და ადამიანის უფლებებისათვის, საფუძველს უთხრის კარგ მმართველობას, სამართლიანობას და სოციალურ თანასწორობას, ხელს უშლის კონკურენციას, აფერხებს ეკონომიკურ განვითარებას, საფრთხეს უქმნის დემოკრატიულ ინსტიტუტებს და საზოგადოების ზნეობრივ ფასეულობებს. სჭერათ, რომ კორუფციასთან ეფექტური ბრძოლა საჭიროებს ფართო, სწრაფ და კარგად ფუნქციონირებად საერთაშორისო თანამშრომლობას სისხლის სამართლებრივ საკითხებში, მისაღმებიან ბოლოდროინდელ პროცესებს, რომლებიც ხელს უწყობენ კორუფციასთან ბრძოლის საქმეში საერთაშორისო ურთიერთგაგების და თანამშრომლობის განვითარებას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის, მსოფლიო ბანკის, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის, ამერიკის სახელმწიფოთა ორგანიზაციის, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციისა და ევროპის კავშირის ღონისძიებების ჩათვლით, მხედველობაში იღებენ 1996 წლის ნოემბერში ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებულ კორუფციის წინააღმდეგ მოქმედების გეგმას, რომელიც თან მოჰყვა ევროპის იუსტიციის მინისტრთა მე-19 კონფერენციის რეკომენდაციებს (ვალეტა, 1994), ყურადღებას აქცევენ ამ მიმართებით არა-წევრ სახელმწიფოთა მონაწილეობის მნიშვნელობას ევროპის საბჭოს საქმიანობაში კორუფციის წინააღმდეგ და მისაღმებიან მათ მნიშვნელოვან წვლილს შეტანილს კორუფციის

წინააღმდეგ მოქმედების პროგრამის განხორციელების საქმეში, ყურადღებას ამახვილებენ ევროპის იუსტიციის მინისტრთა 21 კონფერენციაზე (პრაღა, 1997) მიღებულ N1 რეზოლუციაზე, რომელიც რეკომენდაციის სახით მიუთითებს კორუფციის წინააღმდეგ მოქმედების პროგრამის სწრაფ განხორციელებაზე, და კერძოდ რაც შეიძლება სწრაფ მიღებას სისხლის სამართლის კონვენციისა კორუფციაზე, რომელიც ითვალისწინებს კორუფციის დანაშაულთა კოორდინირებულ ინკრიმინაციას, გაძლიერებულ თანამშრომლობას ამ სახის დანაშაულების მიმართ მართლმსაჯულების აღსრულებაში და შემდეგ ეფექტურ მექანიზმს ხელმისაწვდომს წევრ და არაწევრ სახელმწიფოებისათვის თანაბრად, მხედველობაში იღებენ, რომ ევროპის საბჭოს სახელმწიფოთა და მთავრობის მეთაურთა 1997 წლის 10-11 ოქტომბერს სტრასბურგში ჩატარებულ მათ მეორე სამიტზე გადაწყვიტეს კორუფციის ზრდით გამოწვეული პრობლემების გადასაჭრელად საერთო გზების შემუშავება და მიიღეს მოქმედების გეგმა, რომელიც კორუფციასთან, ასევე ამ სახის დანაშაულის კავშირებთან ორგანიზებულ დანაშაულთან და ფულის გათეთრების დანაშაულთან, ბრძოლაში თანამშრომლობის ხელშეწყობის მიზნით, მიუთითებს მინისტრთა კომიტეტს კორუფციის წინააღმდეგ მოქმედების პროგრამის შესაბამისად საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტების შემუშავების სწრაფი დასრულების უზრუნველყოფაზე, მხედველობაში იღებენ 1997 წლის 6 ნოემბერს მინისტრთა კომიტეტის 101-ე სესიაზე მიღებულ (97) 24 რეზოლუციას კორუფციასთან ბრძოლის 20 ძირითადი პრინციპის შესახებ, რომელიც ხაზს უსვამს საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტების შემუშავების სწრაფი დასრულების აუცილებლობას კორუფციის წინააღმდეგ მოქმედების პროგრამის შესაბამისად ითვალისწინებენ მონისტრთა კომიტეტის 1998 წლის 4 მაისის 102 სესიაზე მიღებული (98) 7 რეზოლუციას რომელიც ადასტურებს ნაწილობრივ და გაფართოებულ შეთანხმებას „კორუფციასთან მებრძოლ სახელმწიფოთა ჯგუფ“-ის (GRECO) შექმნაზე, რომელიც მიზნად ისახავს მის წევრ სახელმწიფოთა უნარიანობის გაზრდას კორუფციასთან ბრძოლის საქმეში, ამ სფეროში მათ მიერ წამოწყებული ღონისძიებების შესრულების გზით,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

თავი I

ტერმინების ხმარება

მუხლი 1 - ტერმინების ხმარება

განმარტებები

ამ კონვენციის მიზნებისათვის:

ა) „სახელმწიფო მოხელე“ ნიშნავს ქვეყნის შიდა სამართალში მოცემულ, რომელიც ითვალისწინებს პირის ასეთ ფუნქციას, და მის სისხლის სამართალში გამოყენებულ, „ოფიციალურ პირს“, „თანამდებობის პირს“, „მინისტრს“ ან „მოსამართლეს“;

ბ) ტერმინი „მოსამართლე“ ნიშნავს პროკურორს და სასამართლოს თანამდებობის პირებს;

გ) ისეთი სამართალწარმოების დროს, რომელშიც მონაწილეობს უცხო ქვეყნის სახელმწიფო მოხელე, ქვეყანა რომელიც ახორციელებს სამართალწარმოებას იყენებს სხვა სახელმწიფოს სამართლით მოცემულ სახელმწიფო მოხელის განმარტებას მხოლოდ იმ წილად რამდენადაც ის შეესაბამება მისი შიდა სამართლით მოცემულ განმარტებას;

დ) „იურიდიული პირი“ ნიშნავს ერთეულს რომელსაც აქვს ასეთი სტატუსი მოქმედი შიდა სამართლით, სახელმწიფო ხელისუფლების განმახორციელებელის სახელმწიფოების ან სახელმწიფო ორგანოების ან საჯარო საერთაშორისო ორგანიზაციების გამოკლებით;

თავი II

ზომები რომლებიც უნდა იქნეს მიღებული ქვეყნის შიგნით

მუხლი 2 - ქვეყნის სახელმწიფო მოხელეთა აქტიური მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გამოიხატება ნებისმიერი პირის მიერ განზრახ, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, მისი რომელიმე სახელმწიფო მოხელისათვის, ამ სახელმწიფო მოხელის ან სხვა პირის ინტერესებისკენ მიმართული, გაუმართლებელი უპირატესობის მიცემაში ან ამ უპირატესობის დაპირებასა თუ შეთავაზებაში, მისთვის ან სხვისთვის ამა თუ იმ მოქმედების შესრულების ან სამსახურებრივი ფუნქციით გათვალისწინებული მოქმედებისგან თავის შეკავების სანაცვლოდ.

მუხლი 3 - ქვეყნის სახელმწიფო მოხელეთა პასიური მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გამოიხატება მისი ნებისმიერი სახელმწიფო მოხელის მიერ განზრახ, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, თავისთვის ან სხვისთვის, გაუმართლებელი უპირატესობის მიცემის მოთხოვნაში ან ამ უპირატესობის მიღებაში, ან ასეთი უპირატესობის შეთავაზებისა თუ დაპირების მიღებაში, მისთვის ან სხვისთვის ამა თუ იმ მოქმედების შესრულების ან სამსახურებრივი ფუნქციით გათვალისწინებული მოქმედებისგან თავის შეკავების სანაცვლოდ.

მუხლი 4 - ქვეყნის ასამბლეათა წევრების მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც მოცემულია მე-2 და მე-3 მუხლებში და რომლებშიც მო ნაწილეობს ქვეყნის ნებისმიერი ასამბლეის წევრი, თავისი საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ხელისუფლების განხორციელებისას.

მუხლი 5 - უცხო ქვეყნის სახელმწიფო მოხელეთა მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც მოცემულია მე-2 და მე-3 მუხლებში და რომლებშიც მონაწილეობს უცხო ქვეყნის სახელმწიფო მოხელე.

მუხლი 6 - უცხო ქვეყნის ასამბლეათა წევრების მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც მოცემულია მე-2 და მე-3 მუხლებში და რომლებშიც მონაწილეობს უცხო ქვეყნის ასამბლეის წევრი, თავისი საკრებულო და ადმინისტრაციული ხელისუფლების განხორციელებისას.

მუხლი 7 - აქტიური მექრთამეობა კერძო სექტორში

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გამოიხატება პირის მიერ თავის საქმიანობის განხორციელებისას, განზრახ, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, იმ პირებისათვის რომლებიც მუშაობენ ან მართავენ მათივე კომპეტენციიდან გამომდინარე კერძო სექტორის ერთეულებს, ამ პირებისათვის ან სხვისთვის, გაუმართლებელი უპირატესობის მიცემაში ან ამ უპირატესობის მიცემის დაპირებისა თუ შეთავაზებაში, მისთვის ან სხვისთვის ამა თუ იმ მოქმედების შესრულების ან სამსახურებრივი მოვალეობით გათვალისწინებული მოქმედებისგან თავის შეკავების სანაცვლოდ.

მუხლი 8 - პასიური მექრთამეობა კერძო სექტორში

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გამოიხატება იმ პირების მიერ, რომლებიც მუშაობენ ან მათივე კომპეტენციიდან გამომდინარე მართავენ კერძო სექტორის ერთეულებს, თავის საქმიანობის განხორციელებისას, განზრახ, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, თავიანთთვის ან სხვისთვის, გაუმართლებელი უპირატესობის, ან მისი დაპირების, მოთხოვნაში ან მიღებაში, ან ამ უპირატესობის შეთავაზებასა თუ დაპირებაზე თანხმობაში ამა თუ იმ მოქმედების შესრულების ან სამსახურებრივი მოვალეობით გათვალისწინებული მოქმედებისაგან თავის შეკავების სანაცვლოდ.

მუხლი 9 - საერთაშორისო ორგანიზაციების მოხელეების მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც მოცემულია მე-2 და მე-3 მუხლებში და რომლებშიც მონაწილეობს მოხელე ან სხვა სამტატო მოხელე ან სხვა სამტატო თანამშრო-

მელი ისეთი საერთაშორისო ან შესახელმწიფოებრივი ორგანიზაციისა ან ორგანოსი, რომლის წევრიც მხარე სახელმწიფოა, ან ისეთი პირი, მიუხედავად ამისა იგი ვინმეს დაქვემდებარებაშია თუ არა, რომელიც ახორციელებს ასეთი მოხელეების და აგენტების მსგავს ფუნქციებს.

მუხლი 10 – საერთაშორისო საპარლამენტო ასამბლეის წევრთა მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც მოცემულია მე-4 მუხლში და რომლებშიც მონაწილეობენ იმ საერთაშორისო ან შესახელმწიფოებრივი ორგანიზაციების წევრები, რომლებშიც გაწევრიანებულია მხარე სახელმწიფო.

მუხლი 11 – საერთაშორისო სასამართლოების მოსამართლეთა და მოხელეთა მექრთამეობა

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც მოცემულია მე-2 და მე-3 მუხლებში და რომლებშიც მონაწილეობენ იმ საერთაშორისო სასამართლოს თანამდებობის პირები და მოხელეები, რომლის იურისდიქციაც აღიარებულია მხარე სახელმწიფოს მიერ.

მუხლი 12 – შუამავლობა უარყოფითი გავლენის მოხდენაში

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გამოიხატება განზრახ, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, რაიმე გაუმართლებელი უპირატესობის მიცემაში, ან ამ უპირატესობის მიცემის დაპირებაში ან შეთავაზებაში მისთვის ვინც ასაბუთებს ან ადასტურებს, რომ მას შეუძლია მოახდინოს უარყოფითი გავლენა მე-2, 4, 5, 6 და მე-9, 10, 11 მუხლებში აღნიშნული პირების მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე, იმის მიუხედავად ეს გაუმართლებელი უპირატესობა ემსახურება ასეთ პირს თუ ვინმე სხვას, ასევე ამგვარ გავლენასთან მიმართებაში ასეთი უპირატესობის მოთხოვნა, მიღება ან თანხმობა ამგვარი უპირატესობის შეთავაზებაზე ან დაპირებაზე, მიუხედავად იმისა ეს გავლენა განხორციელდა თუ არა, ან ამგვარ გავლენას შეიძლება თუ არა მოჰყვეს წინასწარ განზრახული შედეგები.

მუხლი 13 – კორუფციის დანაშაულით მოპოვებული ფულის გათეთრება

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გათვალისწინებულია ევროპის საბჭოს N141 კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტებით, და თუ ამ პუნქტებით მოცემული განზრახ დანაშაული შეიცავს ამ კონვენციის მე-2-12 მუხლებით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაულის ნიშნებს და თუ მხარეს არ გაუკეთებია დათქმა ან განცხადება ამ

მუხლებით მოცემული დანაშაულის მიმართ ან არ მიიჩნევს ამ დანაშაულებს სერიოზულ დანაშაულებად ფულის გათეთრებაზე თავის კანონმდებლობით.

მუხლი 14 – საბუღალტრო საქმიანობის წარმოებისას ჩადენილი დანაშაული

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედებისათვის სისხლის სამართლებრივი ან სხვაგვარი სანქციის დადგენისათვის, რომელიც გამოიხატება განზრახ მოქმედებაში ან უმოქმედობაში, მიმართულს მე-2-12 მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენისაკენ, დამალვისკენ ან დაფარვისკენ, მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ მხარეს არ გაუკეთებია დათქმა ან განცხადება:

ა. მცდარი და არასრული ინფორმაციის შემცველი ფაქტურის ან სხვა ნებისმიერი საბუღალტრო საბუთის ან რეგისტრის შექმნა ან გამოყენება;

ბ. გადასახდელების რეგისტრის შედგენისას უკანონო უმოქმედობა.

მუხლი 15 – წაქეზება ან დახმარება დანაშაულის ჩადენაში

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ქვეყნის შიდა სამართალში იმ ქმედების სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად დასადგენად, რომელიც გამოიხატება კონვენციით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაულის ჩადენის დახმარებაში ან ამ დანაშაულის ჩადენის წაქეზებაში.

მუხლი 16 – იმუნიტეტი

ამ კონვენციის დებულებები არ უნდა იქნას გაგებული როგორც ზიანის მიმყენებელი ნებისმიერი ხელშეკრულებისა, ოქმისა ან წესდების ასევე მათი იმპლემენტაციის ტექსტების დებულებებისა, იმუნიტეტის მოხსნის მიმართებით.

მუხლი 17 – იურისდიქცია

1. ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ამ კონვენციის 2-14 მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულზე იურისდიქციის გავრცელების დასადგენად, თუ:

ა. დანაშაული ჩადენილია სრულად ან ნაწილობრივ მის ტერიტორიაზე;

ბ. დამნაშავე არის სახელმწიფოს მოქალაქე, სახელმწიფო მოხელე ან მისი რომელიმე ასამბლეის წევრი;

გ. დანაშაულში მონაწილეობდა სახელმწიფოს რომელიმე მოხელე ან მისი რომელიმე ასამბლეის წევრი ან მე-9-11 მუხლებში მოცემული პირი, რომელიც არის ამავედროულად მისი მოქალაქე.

2. ყოველ სახელმწიფოს შეუძლია კონვენციის ხელმოწერისას ან რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების ან შეერთების დოკუმენტების დეპონირებისას, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის მიმართული დეკლარაციით, განაცხადოს რომ ისინარჩუნებს უფლებას განსაკუთრებულ შემთხვევებში და გარემოებებში გამოიყენოს ამ მუხლის

1. ა და ბ პუნქტებით ან ამ მუხლის სხვა ნაწილით გათვალისწინებული იურისდიქციის მარეგულირებელი ნორმები.

3. თუ მხარემ გამოიყენა ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დათქმისგა-კეთების უფლება, მან უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე იურისდიქციის გავრცელებისათვის, იმ შემთხვევაში, თუ ექსტრადიციამდე მოთხოვნის შემდეგ დამნაშავედ მიჩნეული პირი იმყოფებოდა მის ტერიტორიაზე და იგი არ აპირებს მორე მხარისათვის მის გადაცემას, მხოლოდ მის ეროვნებაზე დაყრდნობით.

4. ეს კონვენცია არ გამორიცხავს მხარე სახელმწიფოს მიერ სისხლის სამართლებ-რივი იურისდიქციის გავრცელებას მისი შიდა სამართლის შესაბამისად.

მუხლი 18 - იურიდიული პირების პასუხისმგებლობა

1. ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომ-ლებიც შეიძლება იყოს საჭირო იურიდიული პირებისათვის სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დადგენისათვის ამ კონვენციით გათვალისწინებული აქტიური მექ-რთაშეშობის, შუამდგომლობის უარყოფითი გავლენის მოხდენისას და ფულის გათვრე-ბის დანაშაულების ჩადენისათვის, ჩადენილ იურიდიული პირისათვის სარგებლობის მოპოვების მიზნით, იმ ფიზიკური პირის მიერ, ინდივიდუალურად ან იურიდიული პირის სახელით, რომელსაც ეკავა წამყვანი თანამდებობა იურიდიული პირის შიგნით შემდეგ-ზედაყრდნობით:

- იურიდიული პირის წარმოდგენის უფლება;
- იურიდიული პირის სახელით გადაწყვეტილების მიღების უფლება;
- იურიდიული პირის შიგნით კონტროლის განხორციელების უფლება.

ასევე იმ ფიზიკური პირის, როგორც თანამონაწილისა ან წამქმნებლის მონაწილე-ობაზე მოთ აღნიშნულ დანაშაულებში.

2. გარდა იმ შემთხვევებისა რომლებიც მოცემულია 1-ლი პუნქტით, ყოველმა მხა-რემ უნდა მიიღოს საჭირო ზომები რათა უზრუნველყოს იურიდიული პირის პასუხის-მგებლობა, როცა 1 პუნქტში აღნიშნული ფიზიკური პირის მიერ ზედამხედველობის და კონტროლის ნაკლებობამ შესაძლებელი გახადოს 1 პუნქტში მოცემული დანაშაულის ჩადენა ფიზიკური პირის მიერ, იმ იურიდიული პირის სასარგებლოდ, რომელშიც მოღ-ვაწეობდა.

3. 1 და 2-ე პუნქტებით გათვალისწინებული იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა არ უნდა გამორიცხავდეს სისხლის სამართლებრივ სასამართლო წარმოებას იმ ფიზი-კური პირების წინააღმდეგ, რომლებიც არიან 1 პუნქტში ჩამოთვლილი დანაშაულების თანამონაწილეები, წამქმნებლები ან განმეორებით ჩამდენები ანუ რეციდივისტები.

მუხლი 19 - სანქციები და ზომები

1. ამ კონვენციით დადგენილი დანაშაულების სერიოზული ხასიათის გათვალისწი-ნებით, ყოველმა მხარემ უნდა უზრუნველყოს, მე-2-14 მუხლებში აღნიშნული დანაშა-

ულების მიმართებით, ეფექტური, სათანადო და გადამწყვეტი სანქციები და ზომები, აგრეთვე სასჯელები, თავისუფლების აღკვეთის ჩათვლით და შემდგომში ექსტრადიციის განხორციელებით, თუ დანაშაული ჩადენილია ფიზიკური პირების მიერ.

2. ყოველმა მხარემ უნდა უზრუნველყოს მე-18 მუხლის 1 და 2 პუნქტების შესაბამისად იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა, ეფექტური, სათანადო და გადამწყვეტი სისხლის ან არასისხლისამართლებრივი სანქციები, ფულადი სანქციების ჩათვლით.

3. ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო ამ კონვენციით დადგენილი დანაშაულების ჩადენის საშუალებების ან ასეთი დანაშაულით მიღებული შემოსავლის ადეკვატური ღირებულების ქონების კონფისკაციისათვის ან ჩამორთმევისათვის.

მუხლი 20 – სპეციალიზირებული ორგანოები

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მოხდეს პირების ან გაერთიანებების კორუფციასთან ბრძოლაში სპეციალიზაცია. ისინი უნდა სარგებლობდნენ საჭირო დამოუკიდებლობით სახელმწიფოს შიდა სამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად, რათა შესძლონ მათი ფუნქციების ეფექტური და უარყოფითი გეწოლისაგან თავისუფალი განხორციელება. მხარე სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ასეთი გაერთიანებების საშუალო შემადგენლობისათვის საქმიანობის შესაბამისი მომზადება და ფინანსური დახმარება.

მუხლი 21 – თანამშრომლობა ეროვნულ ორგანოებთან და ეროვნულ ორგანოებს შორის

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო იყოს იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სახელმწიფო ორგანოებმა, ისევე როგორც ნებისმიერმა სახელმწიფო მოხელეებმა ითანამშრომლონ, შიდა სამართლის შესაბამისად, საგამომძიებო და მართლმსაჯულების აღმასრულებელ ორგანოებთან:

ა. თავისი ინიციატივით ამ ორგანოების ინფორმირებით, როდესაც არის საკმარისი საფუძველი იმის ვარაუდისა, რომ 2-14 მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულთაგან ჩადენილ იქნა,

ან

ბ. მოთხოვნის შემთხვევაში, ამ ორგანოების საჭირო ინფორმაციით უზრუნველყოფით.

მუხლი 22

ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო რათა უზრუნველყოფილ იქნას მათი ეფექტური და სათანადო დაცვა ვინც:

ა. ატყობინებს საგამომძიებლო და მართლმსაჯულების აღმასრულებელ ორგანოებს 2-14 მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენის შესახებ, ან სხვაგვარად თანამშრომლობს მათთან;

ბ. ამ დანაშაულებზე ჩვენებას აძლევს როგორც მოწმე.

მუხლი 23 - მტკიცებულების შეგროვების და შემოსავლების კონფისკაციის გა- მაადვილებელი ზომები

1. ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო იყოს, შიდა სამართლის შესაბამისად, ამ კონვენციის 2-14 მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულებთან დაკავშირებული მტკიცებულების შეგროვების გაადვილებისათვის, სპეციალური საგამოძიებო ტექნიკის გამოყენებაზე ნების დართვის ჩათვლით, აგრეთვე ამ კონვენციის 3-14 მუხლებში მოცემული ზომების დაქვემდებარებაში მყოფი კორუფციის დანაშაულის ჩადენის საშუალებების და ამავე დანაშაულით მოპოვებული შემოსავლის ან ასეთი შემოსავლის ადეკვატური ღირებულების ქონების ამოცნობისათვის, დადგენისათვის, გაყინვისათვის ან ჩამორთმევისათვის.

2. ყოველმა მხარემ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები რომლებიც შეიძლება იყოს საჭირო მისი სასამართლოების და კომპეტენტური ორგანოებისათვის უფლებამოსილების გადაცემისათვის, რათა ბანკის, ფინანსური და კომერციული რეგისტრები იყოს ხელმისაწვდომი ან ჩამორთმეული ამ მუხლის 1 პუნქტებში მოცემული მოქმედებების განსახორციელებლად.

3. ბანკის საიდუმლოება არ უნდა იყოს შეფერხება ამ მუხლის 1-2 პარაგრაფებით მოცემული ზომებისათვის.

თავი III

განხორციელების მონიტორინგი

მუხლი 24 - მონიტორინგი

კორუფციასთან მებრძოლ სახელმწიფოთა ჯგუფმა (GRECO) უნდა მოახდინოს მხარესახელმწიფოთა მხრიდან ამ კონვენციის შესრულების მონიტორინგი.

თავი IV

საერთაშორისო თანამშრომლობა

მუხლი 25 - ძირითადი პრინციპები და ზომები საერთაშორისო თანამშრომლობისათვის

1. მხარეებმა უნდა ითანამშრომლონ ერთმანეთთან სისხლის სამართლებრივ საკითხებში საერთაშორისო თანამშრომლობაზე მართებული საერთაშორისო დოკუმენტების, ან ერთნაირი ან თანამშრომლობითი ხასიათის კანონმდებლობის საფუძველზე შეთანხმებული შეთანხმებების შესაბამისად და მაქსიმალური შესაძლებლობების ფარგლებში შიდა სამართლის შესაბამისად, ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების შესახებ სამართალწარმოების ან მათიგამოძიების მიზნით.

2. თუ მხარეთა შორის არ არსებობს 1 პუნქტში აღნიშნული საერთაშორისო დოკუმენტი ან შეთანხმება, გამოიყენება ამ თავის 26-31 მუხლები.

3. ამ თავის 26-31 მუხლები გამოიყენება მაშინაც, როდესაც ისინი უფრო ხელსაყრელია ვიდრე 1 პუნქტში აღნიშნული საერთაშორისო დოკუმენტები ან შეთანხმებები.

მუხლი 26 - ურთიერთდახმარება

1. მხარეებმა უნდა გაუწიონ ერთმანეთს დახმარება, შიდა სამართლის შესაბამისად, იმორგანოების მიერ მოთხოვნის სწრაფად შესასრულებლად, რომლებსაც აქვთ უფლებამოსილება ამ კონვენციით დადგენილი დანაშაულების გამოძიებისათვის და მათზე მართლმსაჯულების განხორციელებისათვის.

2. ამ მუხლის 1 პუნქტებში გათვალისწინებული თანამშრომლობა სამართლებრივ საკითხებში შეიძლება არ იქნას განხორციელებული თუ თხოვნის მიმღები მხარე თვლის, რომ მოთხოვნის შესრულება ზიანს მიაყენებს მის ძირითად ინტერესებს, ეროვნულ სუვერენიტეტს, ეროვნულ უსაფრთხოებას ან საზოგადოებრივ წესრიგს.

3. მხარეებმა არ უნდა მოიყვანონ ბანკის საიდუმლოების არგუმენტი, როგორც ამ თავით მოცემული თანამშრომლობაზე უარის თქმის საფუძველი. თუ შიდა სამართალი ასე ითვალისწინებს, მხარემ შეიძლება მოითხოვოს, რომ მოთხოვნა ისეთ თანამშრომლობაზე, რომელიც შეიძლება მოიცავდეს ბანკის საიდუმლოების გახსნას, უნდა შესრულდეს ან მოსამართლის ან სასამართლოს სხვა მოხელის, პროკურორის ან დანაშაულის საკითხებზე პასუხისმგებელი ორგანოების თანხმობის შემთხვევაში.

მუხლი 27 - ექსტრადიცია

1. ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულები უნდა იქნეს მიჩნეული მხარეთაშორის ექსტრადიციაზე არსებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ექსტრადიციას დაქვემდებარებადი დანაშაულის სახეობათა შორის. მხარეები აგრეთვე იღებენ ვალდებულებას ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულები შეიტანონ მათ შორის მომავალში ექსტრადიციის შესახებ დადებულ ხელშეკრულებებში, როგორც ექსტრადიციას დაქვემდებარებადი დანაშაულები.

2. თუ ისეთი მხარე რომელიც ექსტრადიციის განხორციელების პირობად მიიჩნევს ხელშეკრულების არსებობას, მიიღებს მოთხოვნას ექსტრადიციის შესახებ იმ სახელმწიფოსგან, რომელთანაც არ აქვს დადებული ხელშეკრულება ექსტრადიციაზე, მან ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების მიმართებით, უნდა გამოიყენოს ეს კონვენცია როგორც სამართლებრივი საფუძველი ექსტრადიციისათვის.

3. მხარეებმა რომლებსაც ექსტრადიციის განხორციელების პირობად არ მიაჩნიათ ხელშეკრულების არსებობა, ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულები უნდა აღიარონ, როგორც ექსტრადიციის დაქვემდებარებადი დანაშაულები მათ შორის მის განსახორციელებლად.

4. ექსტრადიცია უნდა ექვემდებარებოდეს თხოვნის მიმღებ სახელმწიფოს სამართლის და ექსტრადიციის შესახებ მოქმედი ხელშეკრულების პირობებს, იმ საფუძვლის ჩათვლით რაზე დაყრდნობითაც მომთხოვნ სახელმწიფოს შეიძლება ეთქვას უარი.

5. თუ ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულის ექსტრადიციამე მომთხოვნ მხარეს ეთქვა უარი მხოლოდ ძებნილი პირის რაციონალურობაზე დაყრდნობით რომ თხოვნის მიმღები მხარე თვლის ამ დანაშაულზე მისი იურისდიქციის გავრცელებადობას, ამ უკანასკნელმა უნდა გადასცეს საქმე შესაბამის ორგანოებს დამნაშავის მართლმსაჯულების მიცემისათვის თუ მომთხოვნ მხარესთან სხვაგვარად არ შეათანხმებს, ხოლო შემდეგ კი შესაბამისი პროცედურით აცნობოს მომთხოვნ მხარეს საბოლოო შედეგი.

მუხლი 28 - სპონტანური ინფორმაცია

მხარეს შეუძლია თხოვნის არ არსებობისას საკუთარი ინიციატივით ინფორმაცია მიაწოდოს ფაქტების შესახებ მეორე მხარეს, თავის მიერ წარმოებული გამოძიების ან სამართალწარმოების ზიანის მიუყენებლად, როდესაც იგი ჩათვლის რომ ინფორმაციის მიწოდება შეიძლება დაეხმაროს ინფორმაცია მიწოდებულ მხარეს ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების მიმართებით გამოძიების ან სამართალწარმოების დასაწყებად ან დასასრულებლად, ან როდესაც იგი ჩათვლის რომ ინფორმაციის მიწოდებამ შეიძლება ამ თავში გათვალისწინებული მოთხოვნა წარმოშვას ამ სახელმწიფოს მხრიდან.

მუხლი 29 - ცენტრალური ორგანო

1. ყოველმა მხარემ უნდა განაწესოს ცენტრალური ორგანო ან, თუ ჩათვლის საჭიროდ რამოდენიმე ცენტრალური ორგანო, რომელიც იქნება პასუხისმგებელი ამ თავში მოცემული მოთხოვნის გაგზავნა - პასუხზე, შესრულებაზე ან შესასრულებლადკომპეტენტურ ორგანოებთან გადაგზავნაზე.

2. ყოველი მხარე ხელმოწერისას ან რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების ანშეთების დოკუმენტების დეპონირებისას უნდა დაუკავშირდეს ევროპის საბჭოსგენერალურ მდივანს და შეატყობინოს ამ მუხლის 1 პუნქტით გათვალისწინებული ორგანოების სახელი და მისამართი.

მუხლი 30 - პირდაპირი კავშირი

1. ცენტრალური ორგანოები პირდაპირ დაუკავშირდებიან ერთმანეთს.

2. განსაკუთრებული სასწრაფოობის შემთხვევაში მოთხოვნა ურთიერთდახმარებაზე ან დაკავშირებაზე შეიძლება გაგზავნილ იქნას მოთხოვნელი მხარის სასამართლო ორგანოების მიერ, პროკურორების ჩათვლით, თხოვნის მიმღები მხარის შესაბამის ორგანოებში. ასეთ შემთხვევებში, მოთხოვნის ასლი იმავდროულად უნდა გადაეგზავნოს თხოვნის მიმღები მხარის ცენტრალურ ორგანოს მოთხოვნელი მხარის ცენტრალური ორგანოს მეშვეობით.

3. ამ მუხლის პირველი და მეორე პუნქტებით გათვალისწინებული მოთხოვნა ან ადკავშირება შეიძლება განხორციელდეს საერთაშორისო კრიმინალური პოლიციის ორგანიზაციის (INTERPOL) მეშვეობით.

4. როდესაც მოთხოვნა გაკეთებულია მეორე პუნქტის შესაბამისად და მისი მიმღები ორგანო არაკომპეტენტურია განიხილოს ეს საკითხი, მაშინ ეს ორგანო აღნიშნულ

მოთხოვნას გადასცემს კომპეტენტურ ეროვნულ ორგანოებს, რის შესახებაც უშუალოდ აცნობებს მომთხოვნ მხარეს.

5. ამ მუხლის მეორე პარაგრაფით გათვალისწინებული მოთხოვნა ან დაკავშირება, რომელიც არ ითვალისწინებს იძულებით ზომებს, შეიძლება პირდაპირ გადაეგზავნოს მომთხოვნი მხარის კომპეტენტური ორგანოების მიერ თხოვნის მიმღები მხარის კომპეტენტურ ორგანოებს.

6. ნებისმიერ სახელმწიფოს ხელმოწერის ან რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების ან შეერთების დოკუმენტების დეპონირების შემდეგ ამ თავში გათვალისწინებული მოთხოვნების ქმედითობის უზრუნველყოფის მიზნით, შეუძლია აცნობოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს, რომ ეს მოთხოვნები გაეგზავნოს უშუალოდ მის მთავარ ორგანოებს.

მუხლი 31 - ინფორმაცია

თხოვნის მიმღები მხარე დაუყოვნებლივ აცნობებს მომთხოვნ მხარეს ამ თავით გათვალისწინებული მოთხოვნის შედეგად განხორციელებული მოქმედებების და მათი საბოლოო შედეგების შესახებ.

თხოვნის მიმღები მხარე აცნობებს მომთხოვნ მხარეს იმ გარემოებების არსებობის შესახებ, რომელიც მნიშვნელოვნად აგვიანებს ან საერთოდ შეუძლებელს ხდის აღნიშნულ მოქმედებათა განხორციელებას.

თავი V

დასკვნითი დებულებები

მუხლი 32 - ხელმოწერა და ძალაში შესვლა

1. კონვენცია ღია იქნება ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოებისთვის და იმ არაწევრი სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს მის შემუშავებაში. ასეთ სახელმწიფოებს შეუძლიათ გამოხატონ თავიანთი თანხმობა ვალდებულებათა აღიარების შესახებ:

ა. რატიფიკაციასთან, მიღებასთან ან დამტკიცებასთან მიმართებაში ხელმოწერით დათქმების გაკეთების გარეშე,

ან

ბ. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების მომდევნო ხელმოწერით ანუ რაც მოჰყვება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას.

2. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტები დეპონირებულ უნდა იქნას ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

3. კონვენცია ძალაში შევა, პირველი პუნქტის დებულებების შესაბამისად, ამ კონვენციით გათვალისწინებული ვალდებულებების აღების შესახებ 14 სახელმწიფოს მიერ თანხმობის გამოხატვის დღიდან სამთვიანი პერიოდის მომდევნო თვის პირველ დღეს. ნებისმიერი სახელმწიფო, რომელიც არ არის კორუფციასთან მებრძოლ სახელმწიფოთა ჯგუფის (GRECO) წევრი რატიფიკაციის მომენტიდან, ავტომატურად გახდება წევრი კონვენციის ძალაში შესვლის დღიდან.

4. ნებისმიერი სახელმწიფოსათვის, რომელიც შემდგომში გამოხატავს თანხმობას კონვენციით გათვალისწინებული ვალდებულებების აღების თაობაზე, კონვენცია ძალაში შევა პირველი პუნქტის დებულებების შესაბამისად ამ კონვენციით გათვალისწინებული ვალდებულებების აღების შესახებ მის მიერ თანხმობის გამოხატვის დღიდან სამთვიანი პერიოდის მომდევნო თვის პირველ დღეს. ნებისმიერი ხელმომწერი სახელმწიფო, რომელიც არ არის კორუფციასთან მებრძოლ სახელმწიფოთა ჯგუფის (GRECO) წევრი რატიფიკაციის მომენტისათვის, ამ მიმართებით ავტომატურად გახდება წევრი კონვენციის ძალაში შესვლის დღიდან.

მუხლი 33 - კონვენციაზე შეერთება

1. კონვენციის ძალაში შესვლის შემდეგ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტს კონვენციის მონაწილე მხარეებთან კონსულტაციის შემდეგ შეუძლია მოიწვიოს ევროგაერთიანება, ისევე როგორც ევროპის საბჭოს არაწევრი სახელმწიფოები, რომლებსაც მონაწილეობა არ მიუღიათ ამ კონვენციის შემუშავებაში, რათა ისინი მიუერთდნენ კონვენციას, ევროპის საბჭოს წესდების მე-45-20 მუხლით გათვალისწინებული უმრავლესობით და მინისტრთა კომიტეტში კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა წარმომადგენელთა ერთსულოვანი ხმებით.

2. ევროგაერთიანებასა და იმ სახელმწიფოებისათვის, რომლებიც კონვენციას უერთდებიან ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, კონვენცია ძალაში შევაევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის მიერთების დოკუმენტის დეპონირების დრიდან სამთვიანი პერიოდის მომდევნო თვის პირველ დღეს. ევროგაერთიანება ან ნებისმიერი სახელმწიფო, რომელიც უერთდება ამ კონვენციას და რომელიც არ არის კორუფციასთან მებრძოლ სახელმწიფოთა ჯგუფის (GRECO) წევრი მიერთების მომენტისათვის, ავტომატურად გახდება წევრი კონვენციის ძალაში შესვლის დღიდან.

მუხლი 34 - ტერიტორიული იურისდიქცია

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს ხელმოწერისას ან რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების ან შეერთების დოკუმენტების დეპონირებისას შეუძლია განსაზღვროს ის ტერიტორიიანი ტერიტორიები, რომლებსაც შეეხება ეს კონვენცია.

2. ნებისმიერ მხარეს უფრო გვიანი თარიღით შეუძლია მიმართოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს დეკლარაციით, რომელშიც იგი გააფართოვებს ამ კონვენციის მოქმედებას დეკლარაციაში განსაზღვრულ ტერიტორიებთან შედარებით. აღნიშნულ ტერიტორიებთან მიმართებაში კონვენცია ძალაში შევა გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი დეკლარაციის მიღების დღიდან სამთვიანი პერიოდის მომდევნო თვის პირველ დღეს.

3. ნებისმიერი დეკლარაცია გაკეთებული ამ მუხლის პირველი და მეორე პუნქტების შესაბამისად შეიძლება გამოთხოვილ იქნას უკან ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის შეტყობინების გაგზავნით. აღნიშნული შეტყობინება ძალას შეიძენს გენერალური მდივნის მიერ მისი მიღების დღიდან სამთვიანი პერიოდის მომდევნო თვის პირველი დღიდან.

მუხლი 35 - სხვა კონვენციებთან და შეთანხმებებთან ურთიერთობა

1. ამ კონვენციას გავლენა არ ექნება სპეციალური ხასიათის სხვა მრავალმხრივი საერთაშორისო კონვენციებიდან გამომდინარე უფლებებსა და ღონისძიებებზე.

2. ამ კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებთან დაკავშირებით მისი დებულებების ხელშეწყობის ან გაძლიერების, ან მასში ჩადებული პრინციპების განხორციელების გაადვილების მიზნით კონვენციის მონაწილე მხარეებს შეუძლიათ ერთმანეთთან დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებები.

3. თუ ორ ან მეტ მხარეს უკვე დადებული აქვთ შეთანხმება ან ხელშეკრულება, რომელიც ეხება ამ კონვენციის რეგულირების საგანს, ან ერთმანეთთან დამყარებულია ქვეთური ურთიერთობა ამ საგანთან დაკავშირებით, ისინი უფლებამოსილნი არიან გამოიყენონ ეს შეთანხმებები ან ხელშეკრულებები, ან დაარეგულირონ აღნიშნული ურთიერთობები ამ კონვენციის შესაბამისად, თუ ეს აადვილებს საერთაშორისო თანამშრომლობას.

მუხლი 36 - განცხადებები

ნებისმიერ სახელმწიფოს შეუძლია ხელმოწერის ან რატიფიკაციის, მიღების დამტკიცების ან შეერთების დოკუმენტების დეპონირებისას გააკეთოს განცხადება, რომლითაც იგი სისხლის სამართლის დანაშაულად აღგენს მე-11 მუხლის შესაბამისად - საერთაშორისო სასამართლოების მოსამართლეთა და თანამდებობისპირთა, მე-9 მუხლის შესაბამისად - საერთაშორისო ორგანიზაციების თანამდებობის პირთა, მე-5 მუხლის შესაბამისად - უცხო ქვეყნის სახელმწიფო მოხელეთა აქტიურ და პასიურ მექრთამეობას იმ მოცულობით, როცა მოსამართლე ან თანამდებობის პირი მოქმედებს ან თავს იკავებს მისი მოვალეობების გათვალისწინებული მოქმედებისაგან.

მუხლი 37 - დათქმები

1. ნებისმიერ სახელმწიფოს შეუძლია ხელმოწერისას ან რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების ან შეერთების დოკუმენტების დეპონირებისას დაიტოვოს უფლება მისი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით დანაშაულად არ აღიაროს, მთლიანად ან ნაწილობრივ ამ კონვენციის მე-4, მე-6-8, მე-10 და მე-12, ან მე-5 მუხლებით გათვალისწინებული პასიური მექრთამეობის დანაშაულები.

2. ნებისმიერ სახელმწიფოს ხელმოწერის, რატიფიკაციის, მიერთების, დამტკიცების ან მიღების დოკუმენტის დეპონირებისას შეუძლია განაცხადოს, რომ ის სარგებლობს მე-2 პუნქტის მე-17 მუხლით გათვალისწინებული დათქმის გაკეთების უფლებით.

3. ნებისმიერ სახელმწიფოს ხელმოწერის, რატიფიკაციის, მიერთების, დამტკიცების ან მიღების დოკუმენტის დეპონირებისას შეუძლია უარი განაცხადოს პირველი პარაგრაფის 26-ე მუხლით გათვალისწინებულ სამართლებრივ ურთიერთდახმარებაზე, თუ მოთხოვნა ეხება დანაშაულს, რომელსაც მოთხოვნის მხარე თვლის პოლიტიკურ დანაშაულად.

4. არცერთ სახელმწიფოს აქვს უფლება ამ მუხლის პირველი, მეორე და მესამე პუნქტებით გათვალისწინებული დათქმა გააკეთოს აღნიშნული ხუთი მუხლის მიმართ. ნე-

ბისმიერი სხვა მუხლის მიმართ დათქმა დაუშვებელია. ერთი და იგივე ხასიათის დათქმა გაკეთებული მე-4, მე-6 და მე-10 მუხლების მიმართ განიხილება ერთ დათქმად.

მუხლი 38 – განცხადებებისა და დათქმების მართებულობა და გადასინჯვა

1. 36-ე მუხლით გათვალისწინებული განცხადება და 37-ე მუხლით გათვალისწინებული დათქმა მისი გამკეთებელი სახელმწიფოსათვის ძალაში იქნება ამ კონვენციის ძალაში შესვლიდან სამი წლის განმავლობაში. თუმცა დეკლარაციები და დათქმები შეიძლება განახლებული იქნას იგივე ხანგრძლივობის პერიოდით.

2. დეკლარაციის ან დათქმის მოქმედების ვადის გასვლის დღემდე თორმეტი თვით ადრე ევროპის საბჭოს გენერალური სამდივნო ატყობინებს დაინტერესებულ სახელმწიფოს ამ ფაქტის შესახებ. ვადის გასვლამდე არაუგვიანეს სამი თვისა სახელმწიფო ატყობინებს გენერალურ სამდივნოს დეკლარაციის ან დათქმის გაგრძელებას, მასში დამატებების შეტანის ან მისი გაუქმების შესახებ. დაინტერესებული სახელმწიფოს ამგვარი შეტყობინების არ არსებობის შემთხვევაში გენერალური სამდივნო ატყობინებს ამ სახელმწიფოს მის მიერ გაკეთებული დეკლარაციის ან დათქმის მოქმედების ვადის ექვსი თვით ავტომატურად გაგრძელების შესახებ. ამ ვადის გასვლამდე სახელმწიფოს მიერ მისი დეკლარაციის ან დათქმის გაგრძელების ან მოდიფიცირების შესახებ შეტყობინების არ არსებობის შემთხვევაში ეს დეკლარაცია ან დათქმა ძალადაკარგულად ჩაითვლება.

3. 36-ე და 37-ე მუხლებით გათვალისწინებული დეკლარაციის ან დათქმის გაკეთებისას სახელმწიფო მის განახლების ან გაკეთებისას წარუდგენს GRECO-ს განმარტებას მისი გაგრძელების საფუძვლების შესახებ.

მუხლი 39 – შესწორებები

1. შესწორებები შეიძლება შემოთავაზებულ იქნას ამ კონვენციის ნებისმიერი მხარის მიერ და იგი უნდა მიეწოდოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს, ევროპის საბჭოს ყველა წევრ სახელმწიფოს და იმ არაწევრ სახელმწიფოებს, რომლებიც შეუერთდნენ ამ კონვენციას ან მიუვეულნი იყვნენ შეერთებოდნენ მას 33-ე მუხლის დებულებების შესაბამისად.

2. ნებისმიერი შესწორება გადაეცემა დანაშაულებრიობის პრობლემების ევროპულ კომიტეტს, რომელიც მიაწოდებს თავის შეხედულებას შემოთავაზებულ შესწორებებთან დაკავშირებით მინისტრთა კომიტეტს.

3. მინისტრთა კომიტეტი განიხილავს შემოთავაზებულ შესწორებას და დანაშაულებრიობის პრობლემების ევროპული კომიტეტის შეხედულებას აღნიშნულ დამატებასთან დაკავშირებით და არაწევრ სახელმწიფოებთან კონსულტაციების შემდგომ შეიძლება მიიღოს ეს შესწორება.

4. ამ მუხლის მესამე პუნქტის შესაბამისად მინისტრთა კომიტეტის მიერ მიღებული შესწორების ტექსტი გადაეგზავნება მონაწილე მხარეებს მისაღებად.

5. ამ მუხლის მესამე პუნქტის შესაბამისად მიღებული შესწორება ძალაში შევა მისი მიღების შესახებ ყველა მხარის მიერ გენერალური მდივნის ინფორმირების მომენტიდან ოცდამეათე დღეს.

მუხლი 40 – დავების გადაჭრა

1. ევროპის საბჭოს დანაშაულებრიობის პრობლემების ევროპული კომიტეტი ინფორმირებულ იქნება ამ კონვენციის განმარტებისა და გამოყენების საკითხებთან დაკავშირებით.

2. იმ შემთხვევაში, თუ მხარეებს შორის წამოიჭრება დავა ამ კონვენციის გამოყენებასა თუ განმარტებასთან დაკავშირებით, ისინი დავას გადაჭრიან მოლაპარაკების ან სხვა მშვიდობიანი გზით, მათ შორის გადაცემენ დავას დანაშაულებრიობის პრობლემების ევროპულ კომიტეტს, საარბიტრაჟო სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება სავალდებულო იქნება მხარეებისათვის, ან ურთიერთშეთანხმებით საერთაშორისო სასამართლოში.

მუხლი 41 – დენონსაცია

1. ნებისმიერ მხარეს, ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის შეტყობინების გაგზავნის გზით შეუძლია მოახდინოს ამ კონვენციის დენონსაცია.

2. დენონსაცია ძალაში შევა გენერალური მდივნის მიერ ამგვარი შეტყობინების მიღებიდან სამთვიანი პერიოდის მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 42 – შეტყობინება

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი შეატყობინებს ევროპის საბჭოს წევრსახელმწიფოებს და იმ სახელმწიფოებს, რომლებიც შეუერთდნენ ამ კონვენციას:

ა. ნებისმიერი ხელმოწერის შესახებ;

ბ. რატიფიკაციის, მიერთების, მიღების ან დამტკიცების ნებისმიერი დოკუმენტის დეპონირების შესახებ;

გ. 32-ე და 33-ე მუხლების შესაბამისად ამ კონვენციის ძალაში შესვლის ნებისმიერი თარიღის შესახებ;

დ. 36-ე და 37-ე მუხლების შესაბამისად გაკეთებული ნებისმიერი დეკლარაციის ან დამატების შესახებ;

ე. ამ კონვენციასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა მოქმედების შეტყობინების ან დაკავშირების შესახებ.

რის დასტურადაც, სათანადოდ უფლებამოსილმა პირებმა ხელი მოაწერეს ამ კონვენციას. შესრულებულია ქ. სტრასბურგში, 1999 წლის 27 იანვარს, ერთ პირად, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, ამასთან ორივე ტექსტი თანაბრად აუთენტურია, რომელიც ინახება ევროპის საბჭოს არქივში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი დამტკიცებულ ასლებს გადაუგზავნის ევროპის საბჭოს ყოველ წევრს და იმ არაწევრ სახელმწიფოებს, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს მის შემუშავებაში, აგრეთვე მასზე შეერთების მოსურნე ყველა სახელმწიფოს.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ

მუხლი 1. მიზანი

კონვენციის მიზანია, ხელი შეუწყოს თანამშრომლობას ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის უფრო ეფექტურად თავიდან აცილებისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში.

მუხლი 2. ტერმინთა განმარტება

ამ კონვენციის მიზნებისათვის:

a) „დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფი“ ნიშნავს ერთი ან რამდენიმე მძიმე დანაშაულის ან ამ კონვენციის შესაბამისად ასეთად მიჩნეული დანაშაულის ჩადენის მიზნით დროის განსაზღვრულ პერიოდში არსებულ და შეთანხმებულად მოქმედი სტრუქტურული ფორმის მქონე, სამი ან მეტი პირისაგან შემდგარ ჯგუფს, რომლის მიზანია პირდაპირ ან არაპირდაპირ მიიღოს ფინანსური ან სხვა მატერიალური სარგებელი.

b) „მძიმე დანაშაული“ ნიშნავს დანაშაულს, რომელიც ისჯება თავისუფლების აღკვეთის მაქსიმალური ვადით, არანაკლებ ოთხი წლისა ან სასჯელის უფრო მკაცრი ზომით;

c) „სტრუქტურული ფორმის მქონე ჯგუფი“ ნიშნავს ჯგუფს, რომელიც არ არის შემთხვევით შექმნილი დანაშაულის დაუყოვნებლივ ჩასადენად და რომელშიც არ არის აუცილებელი ფორმალურად იყოს განაწილებული როლები მის წევრთა შორის, წევრობას ჰქონდეთ უწყვეტი ხასიათი ან ჩამოყალიბებული იყოს განვითარებული სტრუქტურა;

d) „ქონება“ ნიშნავს ნებისმიერი სახის აქტივებს (ქონებას), მატერიალურს ან არამატერიალურს, მოძრავს ან უძრავს, გამოხატულს ნივთებით ან უფლებებით, აგრეთვე იურიდიულ დოკუმენტებს ან აქტებს, რომლებიც ადასტურებენ ამგვარ აქტივებზე უფლებას ან მათდამი ქონებრივ ინტერესს;

e) „დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავალი“ ნიშნავს დანაშაულის ჩადენის გზით პირდაპირ ან არაპირდაპირ შეძენილ ან მიღებულ ნებისმიერ ქონებას;

f) „ყადაღა“ ან „ამოღება“ ნიშნავს ქონების გადაცემის, გარდაქმნის, განკარგვის ან გადაადგილების დროებით აკრძალვას ან სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს გადაწყვეტილებით მასზე დროებითი კონტროლის განხორციელებას ან მის დროებით დაუფლებას;

g) „კონფისკაცია“ ნიშნავს სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს გადაწყვეტილებით ქონების საბოლოო ჩამორთმევას;

h) „პრედიკატული დანაშაული“ ნიშნავს ნებისმიერ დანაშაულს, რომლის შედეგა-

დაც მიღებულ იქნა შემოსავალი, რომელმაც შეიძლება შეადგინოს ამ კონვენციის მე-6 მუხლით განსაზღვრული დანაშაულის შემადგენლობა;

ი) „კონტროლირებადი მიწოდება“ ნიშნავს მეთოდს, რომლის დროსაც დასაშვებია ერთი ან რამდენიმე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, ტერიტორიიდან ან ტერიტორიის გავლით უკანონო ან საეჭვო ტვირთის შემოტანა ან გატანა, ამ სახელმწიფოთა კომპეტენტური ორგანოების ნებართვითა და ზედამხედველობით, დანაშაულის სათანადო გამოძიებისა და დამნაშავეთა გამოვლენის მიზნით.

ი) „ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაცია“ ნიშნავს განსაზღვრული რეგიონის სუვერენულ სახელმწიფოთა მიერ შექმნილ ორგანიზაციას, რომელსაც მისმა წევრმა სახელმწიფოებმა გადასცეს ამ კონვენციით გათვალისწინებული საკითხების გადაჭრის კომპეტენცია და რომელიც შესაბამისი წესით უფლებამოსილია, შიდა პროცედურების დაცვით, ხელი მოაწეროს ამ კონვენციას, მოახდინოს მისი რატიფიცირება, მიიღოს დაამტკიცოს ან მიუერთდეს მას, ამ კონვენციაში მითითება – „წევრი სახელმწიფოები“ ეხება ამ ორგანიზაციებს მათი კომპეტენციის ფარგლებში.

მუხლი 3. გამოყენების სფერო

1. წინამდებარე კონვენცია, თუ მასში სხვა რამ არ არის განსაზღვრული, გამოიყენება, რათა აღიკვეთოს, გამოძიებულ იქნეს და სისხლისსამართლებრივ დევნას დაექვემდებაროს:

ა) დანაშაულები, რომლებიც დადგენილია ამ კონვენციის მე-5, მე-6, მე-8 და 23-ე მუხლების შესაბამისად;

ბ) მძიმე დანაშაულები, როგორც განსაზღვრულია ამ კონვენციის მე-2 მუხლით, თუ ეს დანაშაული ატარებს ტრანსნაციონალურ ხასიათს და ჩადენილია დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მონაწილეობით.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის მიზნებისთვის, დანაშაული ატარებს ტრანსნაციონალურ ხასიათს, თუ იგი:

ა) ჩადენილია ერთზე მეტ სახელმწიფოში;

ბ) ჩადენილია ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ მისი მომზადების, დაგეგმვის, ხელმძღვანელობის ან კონტროლის არსებითი ნაწილი ხორციელდება სხვა სახელმწიფოში;

ც) ჩადენილია ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მონაწილეობით, რომელიც დანაშაულებრივ საქმიანობას ეწევა ერთზე მეტ სახელმწიფოში; ან

დ) ჩადენილია ერთ სახელმწიფოში, მაგრამ მისი არსებითი შედეგები ვლინდება სხვა სახელმწიფოში.

მუხლი 4. სუვერენიტეტის დაცვა

1. მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა შეასრულონ კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებები სახელმწიფოთა სუვერენული თანასწორობის, ტერიტორიული მთლიანობისა და სახელმწიფოთა საშინაო საქმეებში ჩაურევლობის პრინციპების დაცვით.

2. ამ კონვენციაში არაფერი არ ანიჭებს მონაწილე სახელმწიფოს უფლებას, განხორციელოს სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიაზე თავისი იურისდიქცია და ფუნქციები, რომლებიც განეკუთვნება მხოლოდ ამ სახელმწიფოს შესაბამისი ორგანოების კომპეტენციას ამ უკანასკნელის შიდა კანონმდებლობის საფუძველზე.

მუხლი 5. დამნაშავეთა ორგანიზებულ ჯგუფში მონაწილეობის კრიმინალიზაცია

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო ან სხვა ზომები, რომლებიც აუცილებელია განზრახ ჩადენილი შემდეგი ქმედებების სისხლის სამართლის დანაშაულებად გამოცხადებისათვის;

a) ქვემოთ დასახელებულ ქმედებათაგან ერთ-ერთი ან ორივე, რომელიც არ წარმოადგენს დანაშაულის ჩადენის მცდელობას ან დანაშაულებრივი ქმედების ბოლომდე მიყვანას:

i. ერთ ან რამდენიმე პირთან შეთანხმება მძიმე დანაშაულის ჩასადენად, პირდაპირ ან არაპირდაპირი გზით ფინანსური ან სხვა მატერიალური სარგებლის მიღების მიზნით, და თუ ამას ითვალისწინებს შიდა კანონმდებლობა, ერთ-ერთი მონაწილის მიერ რაიმე ქმედების ფაქტობრივი განხორციელება შეთანხმების რეალიზაციისათვის, ან დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მონაწილეობა;

ii. ქმედება, ჩადენილი პირის მიერ, რომელიც, აცნობიერებს რა დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მიზანს და იცის რა მისი საერთო დანაშაულებრივი საქმიანობის ან ამ ჯგუფის მიერ აღნიშნულ დანაშაულთა ჩადენის განზრახვის შესახებ, აქტიურ მონაწილეობას იღებს:

a. დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის დანაშაულებრივ საქმიანობაში;

b. დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის სხვა საქმიანობაში იმის გაცნობიერებით, რომ მისი მონაწილეობა ხელს შეუწყობს დანაშაულებრივი მიზნის მიღწევას;

b) დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მონაწილეობით ჩადენილი მძიმე დანაშაულის ორგანიზება, ხელმძღვანელობა, წაქეზება, დახმარება ან რჩევის მიცემა.

2. ამ მუხლის პირველ პუნქტში მითითებული წინასწარი შეცნობა, განზრახვა, ჩანაფიქრი, მიზანი ან შეთანხმება შეიძლება დადგინდეს საქმის ობიექტური ფაქტობრივი გარემოებებით.

3. მონაწილე სახელმწიფოებმა, რომელთა შიდა კანონმდებლობა ამ მუხლის (1)(a) (i) პუნქტებით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობის ელემენტად მოიაზრებს დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მონაწილეობას, უნდა უზრუნველყონ, რომ მათ შიდა კანონმდებლობაში მძიმე დანაშაულთა კატეგორიაში გათვალისწინებულ იქნეს ყველა ის დანაშაული, რომლებიც ჩადენილია ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის მონაწილეობით. ამ მონაწილე სახელმწიფოებმა, აგრეთვე იმ მონაწილე სახელმწიფოებმა, რომელთა შიდა კანონმდებლობა ამ მუხლის (1)(a)(i) პუნქტის მიზნებისთვის დანაშაულის შემადგენლობის ელემენტად მიიჩნევს შეთანხმების რეალიზაციის მიზნით ქმედების ფაქტობრივად განხორციელებას, ამის შესახებ უნდა აცნობონ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს ამ კონვენციის ხელმოწერის ანდა მისი რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების თუ მიერთების დოკუმენტის დეპონირებისას.

მუხლი ნ. დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების ლეგალიზაციის (გათეთრების) კრიმინალიზაცია

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ თავისი შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად, უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს იმისათვის, რომ სისხლის სამართლის წესით დასჯადად იქნეს აღიარებული განზრახ ჩადენილი შემდეგი ქმედებები:

a) (i) წინასწარი შეცნობით დანაშაულებრივი გზით მიღებული ქონების გასხვისება ან გადაცემა ამ ქონების უკანონო წარმოშობის დაფარვის ან შენიღბვის მიზნით ან ნებისმიერი იმ პირისთვის დახმარების გაწევის მიზნით, რომელიც პრედიკატული დანაშაულის ჩადენის მონაწილეა, რათა თავი აარიდოს პასუხისმგებლობას საკუთარი ქმედების სამართლებრივი შედეგებისთვის;

ii) წინასწარი შეცნობით დანაშაულებრივი გზით მიღებული ქონების ნამდვილი ხასიათის, წარმოშობის, ადგილმდებარეობის, განკარგვის ხერხის, გადაადგილების, ქონებაზე უფლების ან მისი მფლობელის დაფარვა ან შენიღბვა.

b) საკუთარი სამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპების დაცვის პირობით:

i. ქონების შეძენა, ფლობა ან გამოყენება, თუ მისი მიღების მომენტისათვის ცნობილია, რომ ასეთი ქონება წარმოადგენს დანაშაულებრივი გზით მიღებულ ქონებას.

ii. ამ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენის მიზნით შეკავშირება ან დანაშაულებრივ შეთანხმებაში მონაწილეობა, აგრეთვე ამგვარი დანაშაულის ჩადენის მცდელობა, დახმარება, წაქეზება, ხელის შეწყობა ან დანაშაულის ჩადენის თაობაზე რჩევის მიცემა.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტის განხორციელების ან გამოყენების მიზნებისათვის:

a) თითოეული მონაწილე სახელმწიფო უნდა შეეცადოს, გამოიყენოს ამ მუხლის პირველი პუნქტი, რაც შეიძლება მეტი დასახელების პრედიკატულ დანაშაულთა მიმართ;

b) თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ პრედიკატული დანაშაულების რიცხვს უნდა მიაკუთვნოს ამ კონვენციის მე-2 მუხლში განსაზღვრული ყველა მძიმე დანაშაული, ასევე ამ კონვენციის მე-5, მე-8 და 23-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულები. თუ მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობა შეიცავს პრედიკატული დანაშაულების კონკრეტულ ჩამონათვალს, ასეთ შემთხვევაში ამგვარ ჩამონათვალში შეტანილი უნდა იქნეს იმ დანაშაულთა ამომწურავი ნუსხა, რომლებიც ორგანიზებული ჯგუფის საქმიანობასთანაა დაკავშირებული;

c) (b) ქვეპუნქტის მიზნებისათვის, პრედიკატულ დანაშაულებში იგულისხმება შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოს იურისდიქციის, ასევე მის ფარგლებს გარეთ ჩადენილი დანაშაულები. ამასთან, მონაწილე სახელმწიფოს იურისდიქციის ფარგლებს გარეთ ჩადენილი დანაშაული პრედიკატულ დანაშაულად ჩაითვლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოცემული ქმედება სისხლისსამართლებრივად დასჯადია იმ სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით, რომელშიც ის იქნა ჩადენილი და სისხლისსამართლებრივად დას-

ჯადი იქნებოდა ამ მუხლის შემფარდებელი წევრი სახელმწიფოს კანონმდებლობით, ეს ქმედება რომ ამ წევრ სახელმწიფოში ყოფილიყო ჩადენილი;

d) თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს უნდა წარუდგინოს ამ მუხლის დებულებათა რეალიზაციისათვის აუცილებელი კანონების ტექსტები, აგრეთვე მათი ნებისმიერი შემდგომი ცვლილებების ტექსტები ან მათი აღწერა;

e) თუ ამას მოითხოვს მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპები, შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს, რომ ამ მუხლის პირველი პუნქტში აღნიშნული დანაშაულები არ გავრცელდეს იმ პირებზე, რომელთაც ჩაიდინეს პრედიკატული დანაშაული;

f) წინასწარი შეცნობა, განზრახვა და მიზანი, როგორც ამ მუხლის პირველ პუნქტში მითითებული დანაშაულის ელემენტები, შეიძლება დადგინდეს საქმის ობიექტური ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზე.

მუხლი 7. ფულადი სახსრების ლეგალიზაციის (გათეთრების) წინააღმდეგ ბრძოლის ხერხები

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ:

a) თავისი კომპეტენციის ფარგლებში უნდა შემოიღოს შიდა რეგულირების და ზედამხედველობის ყოვლისმომცველი რეჟიმი ბანკების და არასაბანკო ფინანსური დაწესებულებების მიმართ, აგრეთვე, საჭიროების შემთხვევაში, სხვა ორგანოების მიმართაც, რომლებიც ფულის ლეგალიზაციის თვალსაზრისით განსაკუთრებით დაუცველნი არიან, იმ მიზნით, რომ გამოავლინონ და არ დაუშვან ფულის ლეგალიზაციის ნებისმიერი ფორმა, ამასთან, ასეთი რეჟიმი უნდა ითვალისწინებდეს ისეთ მოთხოვნებს, როგორიცაა კლიენტის პიროვნების დადგენა, მონაცემთა რეესტრის წარმოება და საეჭვო გარიგებებზე ინფორმაციის წარმოდგენა;

b) უნდა უზრუნველყოს, რომ იმ ადმინისტრაციულ, მარეგულირებელ, სამართალდამცავ და სხვა ორგანოებს, რომლებიც ებრძვიან ფულადი საშუალებების ლეგალიზაციას (მათ შორის, სასამართლო ორგანოებს – თუ ეს შეესაბამება შიდა კანონმდებლობას), გააჩნდეთ თანამშრომლობისა და ინფორმაციის გაცვლის შესაძლებლობა ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე, შიდა კანონმდებლობით დადგენილი პირობების ფარგლებში, ამ კონვენციის მე-18 და 27-ე მუხლებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, ამ მიზნით, თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა განიხილოს ფინანსური ინფორმაციის ოპერატიული სამსახურის შექმნის შესაძლებლობა, რომელიც ფულის გათეთრების პოტენციურ შემთხვევებში იმოქმედებს, როგორც ინფორმაციის შეგროვების, ანალიზის და გავრცელების ეროვნული ცენტრი.

2. მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განიხილონ შესაძლო ღონისძიებების განხორციელება მათ საზღვარზე ნაღდი ფულადი სახსრების და შესაბამისი საბრუნავი დოკუმენტების გადაადგილების გამოვლენის და კონტროლის მიზნით, იმ პირობით, რომ შესაბამისი ინფორმაცია დანიშნულებისამებრ იქნება გამოყენებული და კანონიერი კა-

პიტალის გადაადგილება მოხდება შეუფერხებლად. ასეთი ზომები შეიძლება მოიცავდეს ისეთი მოთხოვნის დაწესებას, რომლის თანახმადაც ფიზიკური პირები და კომერციული საწარმოები ვალდებული იქნებიან განაცხადონ საზღვარზე მნიშვნელოვანი მოცულობის ნაღ და ფულის და საბრუნავი დოკუმენტების გადატანის შესახებ.

3. ამ მუხლით გათვალისწინებული ზედამხედველობისა და რეგულირების შიდა რეჟიმის დადგენისას, მონაწილე სახელმწიფოებს წინადადება ეძლევათ, ამ კონვენციის სხვა მუხლების შეუღახავად, იხელმძღვანელონ შესაბამისი რეგიონული, რეგიონ-თაშორისი და მრავალმხრივი ორგანიზაციების შესაბამისი ინიციატივებით, რომლებიც მიმართულია ფულის გათვრების წინააღმდეგ.

4. ფულად საშუალებათა ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით, მონაწილე სახელმწიფოები უნდა შეეცადონ განავითარონ და წახალისონ გლობალური, რეგიონალური, სუბრეგიონალური და ორმხრივი თანამშრომლობა; როგორც სასამართლო და სამართალდამცავ ორგანოებს, ასევე საფინანსო რეგულირების ორგანოებს შორის.

მუხლი 8. კორუფციის კრიმინალიზაცია

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომები, რომლებიც შეიძლება აუცილებელი გახდეს განზრახ ჩადენილი შემდეგი ქმედებების დანაშაულად გამოცხადებისათვის:

ა) საჯარო მოხელისთვის, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან მინიჭება ამ მოხელის ან სხვა იურიდიული თუ ფიზიკური პირის სასარგებლოდ, იმისთვის, რომ ამ მოხელემ, თავისი თანამდებობრივი მოვალეობის შესრულებისას, განახორციელოს რაიმე მოქმედება ან თავი შეიკავოს რაიმე მოქმედების განხორციელებისაგან;

ბ) საჯარო მოხელის მიერ პირდაპირ ან არაპირდაპირ რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება ან მოთხოვნა, პირადად ამ მოხელის ან სხვა იურიდიული თუ ფიზიკური პირის სასარგებლოდ, იმისათვის, რომ ამ მოხელემ თავისი თანამდებობრივი მოვალეობის შესრულებისას განახორციელოს რაიმე მოქმედება ან თავი შეიკავოს რაიმე მოქმედების განხორციელებისაგან.

2. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა განიხილოს ისეთი საკანონმდებლო და სხვა ზომების მიღების შესაძლებლობა, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს ამ მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნული ქმედებების სისხლის სამართლის დანაშაულად აღიარებისთვის, რომლებშიც მონაწილეობას იღებს უცხო ქვეყნის საჯარო მოხელე ან საერთაშორისო საჯარო მოხელე. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ ასევე უნდა განიხილოს კორუფციის სხვა ფორმების დასჯადად აღიარების შესაძლებლობაც.

3. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ ასევე უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს იმისათვის, რომ სისხლის სამართლის დანაშაულად იქნეს აღიარებული ამ მუხლით გათვალისწინებულ რომელიმე დანაშაულში მონაწილეობა.

4. ამ მუხლის პირველი პუნქტის და კონვენციის მე-9 მუხლის მიზნებისათვის, „საჯარო მოხელე“ ნიშნავს საჯარო მოხელეს ან პირს, რომელიც ასრულებს საჯარო სამსა-

ხურს, როგორც ეს განსაზღვრულია მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით, რომელშიც მოცემული პირი ასრულებს ამგვარ ფუნქციებს და როგორც ეს გათვალისწინებულია ამ მონაწილე სახელმწიფოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში.

მუხლი 9 კორუფციის წინააღმდეგ მიმართული ზომები

1. ამ კონვენციის მე-8 მუხლში მითითებულ ზომებთან ერთად, თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ, რამდენადაც ეს შეესაბამება მის სამართლებრივ სისტემას, უნდა მიიღოს საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული ან სხვა ეფექტური ზომები, რომლებიც ხელს შეუწყობს კეთილსინდისიერების დამკვიდრებას, საჯარო მოხელეთა შორის კორუფციის გამოვლენას, მის თავიდან აცილებას და დასჯას.

2. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ზომები, რათა უზრუნველყოს თავისი ორგანოების ეფექტური მოქმედება საჯარო მოხელეთა შორის კორუფციის თავიდან აცილების; გამოვლენის და დასჯის საქმეში, ამასთან, ასეთ ორგანოებს უნდა მიენიჭოს საკმარისი დამოუკიდებლობა, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მათ საქმიანობაზე არამართლზომიერი ზეგავლენა.

მუხლი 10. იურიდიულ პირთა პასუხისმგებლობა

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ, თავისი სამართლებრივი პრინციპების გათვალისწინებით, უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შესაძლებელია საჭირო გახდეს იურიდიული პირების პასუხისმგებლობის დასაწესებლად მათ მიერ ისეთ მძიმე დანაშაულთა ჩადენაში მონაწილეობისთვის, რომლებშიც ჩართული იყო დანაშაულებრივი ორგანიზებული ჯგუფი, აგრეთვე ამ კონვენციის მე-5, მე-6, მე-8 და 28-ე მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულებში მონაწილეობისათვის.

2. მონაწილე სახელმწიფოს სამართლებრივი პრინციპების დაცვის პირობით, იურიდიული პირის პასუხისმგებლობა შეიძლება იყოს სისხლისსამართლებრივი, სამოქალაქო სამართლებრივი ან ადმინისტრაციულ სამართლებრივი.

3. ამგვარი პასუხისმგებლობის დაკისრება ხელს არ უნდა უშლიდეს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაკისრებას აღნიშნულ დანაშაულთა ჩადენი ფიზიკური პირებისთვის.

4. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ ამ მუხლის შესაბამისად პასუხისმგებლობაში მიცემულ იურიდიულ პირთა მიმართ უნდა უზრუნველყოს ეფექტური, პროპორციული და გადამარწმუნებელი ზემოქმედების მქონე სისხლისსამართლებრივი ან არასისხლისსამართლებრივი სანქციების, მათ შორის ფულადი სანქციების გატარება.

მუხლი 11. სისხლისსამართლებრივი დევნა, სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანა და სანქციები

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ ამ კონვენციის მე-5, მე-6, მე-8 და 23-ე მუხლებში მითითებული დანაშაულებისთვის უნდა დაადგინოს ისეთი სანქციები, რომლებიც ითვალისწინებს ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმეს.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო უნდა შეეცადოს, რომ წინამდებარე კონვენციაში მითითებული დანაშაულების ჩადენისთვის თავისი შიდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული სისხლისსამართლებრივი დევნის დისკრეციული უფლებამოსილება გამოიყენოს იმგვარად, რომ მაქსიმალურად იქნეს უზრუნველყოფილი სამართალდამცავი ზომების ეფექტურობა და მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ დანაშაულთან ჩადენის თავიდან აცილების საჭიროება.

3. ამ კონვენციის მე-5, მე-6, მე-8 და 28-ე მუხლებში მითითებული დანაშაულებთან დაკავშირებით, თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ, თავისი შიდა კანონმდებლობის დაცვითა და დაცვის მხარის უფლებების გათვალისწინებით, უნდა მიიღოს შესაბამისი ზომები, რათა სასამართლოს სხდომამდე პირის დროებითი გათავისუფლების შესახებ ან შეტანილ საჩივარზე გადაწყვეტილების გამოტანისას უზრუნველყოფილ იქნეს განსასჯელის დასწრება სისხლის სამართალწარმოების შემდგომ სტადიებზე.

4. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ მისმა სასამართლოებმა და სხვა კომპეტენტურმა ორგანოებმა გაითვალისწინონ ამ კონვენციით განსაზღვრული დანაშაულების სიმძიმე ისეთი საკითხების განხილვისას, როგორიცაა აღნიშნული დანაშაულებისათვის მსჯავრდებულ პირთა ვადამდე ან პირობით ვადამდე გათავისუფლება.

5. საჭიროების შემთხვევაში თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ შიდა კანონმდებლობის თანახმად, უნდა დაადგინოს ხანდაზმულობის ხანგრძლივი ვადა სისხლისსამართლებრივი დევნის აღძვრისათვის ამ კონვენციით გათვალისწინებულ ყველა დანაშაულთან მიმართებაშია და ხანდაზმულობის კიდევ უფრო ხანგრძლივ ვადას იმ შემთხვევაში, თუ ეჭვმიტანილი თავს არიდებს მართლმსაჯულებას.

6. ამ კონვენციის არცერთი დებულება არ ხელყოფს პრინციპს, რომლის თანახმად, ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების აღწერა, დაცვის მოქმედი საშუალებები ან სხვა სამართლებრივი პრინციპები, რომლებიც განსაზღვრავს ქვეყნის მართლზომიერებას, უნდა წარმოადგენდეს მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის რეგულირების საგანს და რომ ასეთი დანაშაულების მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება და მათი დასჯა უნდა ხორციელდებოდეს აღნიშნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 12. კონფისკაცია და ყადაღა

1. მონაწილე სახელმწიფოებმა, თავიანთი შიდასამართლებრივი სისტემებით გათვალისწინებულ ფარგლებში, უნდა მიიღონ ისეთი ზომები, რომლებიც აუცილებელია, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს:

ა) ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენის გზით მიღებული შემოსავლების ან შესაბამისი ღირებულების ქონების კონფისკაცია;

ბ) ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩასადენად გამოყენებული ან გამოსაყენებლად განკუთვნილი ქონების, მოწყობილობების ან სხვა საშუალებების კონფისკაცია.

2. მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს ამ მუხლის პირველ პუნქტში მითითებული ნებისმიერი ნივთის შესაძლო იდენტიფიცირების, ძებნის, დაყადაღების ან ამოღებისათვის, მისი საბოლოო კონფისკაციის მიზნით.

3. თუ დანაშაულის გზით მიღებული შემოსავლები ნაწილობრივ ან მთლიანად გარდაიქმნა ან შეიცვალა სხვა ქონებად, მაშინ ამ მუხლში მითითებული ზომები შემოსავლების ნაცვლად გამოიყენება ასეთი ქონების მიმართ.

4. თუ დანაშაულის გზით მიღებული შემოსავლები შეერია კანონიერი შემოსავლებით შეძენილ ქონებას, მაშინ ყადაღის დადების ან ამოღების უფლებამოსილების შეუღახავად, კონფისკაციას დაექვემდებარება ქონების ის ნაწილი, რომელიც შეესაბამება შერეული შემოსავლების ღირებულებას.

5. ის მოგება ან სხვა სარგებელი, რომელიც მიღებულია დანაშაულებრივი შემოსავლებისაგან, იმ ქონებისგან, რომელადაც გარდაიქმნა ან შეიცვალა დანაშაულებრივი შემოსავლები ან ქონებისაგან, რომელსაც შეერია დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლები, უნდა დაექვემდებაროს ამ მუხლში მითითებულ ღონისძიებებს, იმავე წესით და ზომით, როგორც დანაშაულებრივი შემოსავლები.

6. ამ მუხლისა და მე-13 მუხლის მიზნებისათვის, თითოეულმა წევრმა სახელმწიფომ თავის სასამართლოებსა და სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს უნდა მიაწოდოს უფლებამოსილება გამოსცენ საბანკო, საფინანსო და კომერციული დოკუმენტების წარდგენის ან მათზე ყადაღის დადების შესახებ დადგენილებები. მონაწილე სახელმწიფოებმა, საბანკო საიდუმლოების შენახვის აუცილებლობის მოტივით, არ უნდა აარიდონ თავი ამ პუნქტში აღნიშნული ღონისძიებების განხორციელებას.

7. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ განიხილონ იმ მოთხოვნის წარდგენის შესაძლებლობა, რომლის მიხედვითაც დანაშაულის ჩამდენმა პირმა უნდა დაასაბუთოს სავარაუდოდ დანაშაულის გზით მიღებული შემოსავლების და იმ ქონების კანონიერი წარმომავლობა, რომელიც კონფისკაციას ექვემდებარება, იმ პირობით; რომ ამგვარი მოთხოვნა უნდა შეესაბამებოდეს მონაწილე სახელმწიფოთა შიდა კანონმდებლობის პრინციპებს და სასამართლო თუ სხვა სახის წარმოების ხასიათს.

8. ამ მუხლის დებულებები არ უნდა განიმარტოს ისე, რომ შეილახოს კეთილსინდისიერი მესამე მხარის უფლებები.

9. ამ მუხლის არცერთი დებულება არ უნდა ხელყოფდეს პრინციპს, რომლის თანახმადაც, ამ მუხლში მითითებული ზომები უნდა განისაზღვროს და განხორციელდეს მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის დებულებების შესაბამისად და მათი დაცვის პირობით.

მუხლი 13. საერთაშორისო თანამშრომლობა კონფისკაციის მიზნით

1. იმ მონაწილე სახელმწიფომ, რომელმაც სხვა მონაწილე სახელმწიფოსაგან, რომელსაც გააჩნია იურისდიქცია ამ კონვენციით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაულის მიმართ, მიიღო მოთხოვნა ამ კონვენციის მე-12 მუხლის პირველ პუნქტში მითითე-

ბული დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების, ქონების, მოწყობილობების ან სხვა საშუალებების კონფისკაციის შესახებ, რომლებიც მდებარეობს მის ტერიტორიაზე, თავისი შიდასამართლებრივი სისტემის გათვალისწინებული მაქსიმალური შესაძლებლობის ფარგლებში, უნდა:

a) გადასცეს ეს მოთხოვნა თავის კომპეტენტურ ორგანოებს კონფისკაციის შესახებ დადგენილების მიღების მიზნით და ასეთი დადგენილების გამოტანის შემთხვევაში, მოიყვანოს იგი სისრულეში, ან

b) გადასცეს კომპეტენტურ ორგანოებს სისრულეში მოყვანის მიზნით კონფისკაციის შესახებ დადგენილება, რომელიც გამოტანილია მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლოს მიერ ამ კონვენციის მე-12 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, და რომელიც შეეხება მე-12 მუხლის პირველ პუნქტში მითითებულ და მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე არსებულ დანაშაულებრივი გზით მიღებულ შემოსავლებს, ქონებას, მოწყობილობას ან სხვა საშუალებებს.

2. იმ მონაწილე სახელმწიფოსაგან მოთხოვნის მიღების შემდეგ; რომელსაც გააჩნია იურისდიქცია ამ კონვენციით გათვალისწინებულ რომელიმე დანაშაულზე, მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ზომები ამ კონვენციის მე-12 მუხლის პირველ პუნქტში მითითებული დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების, ქონების, მოწყობილობების ან სხვა საშუალებების გამოვლენის, პოვნის; დაყადაღების ან ამოღებისათვის, მათი საბოლოო კონფისკაციის მიზნით; რომლის შესახებაც დადგენილება გამოაქვს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს ან, ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს.

3. ამ კონვენციის მე-18 მუხლის დებულებები გამოიყენება *mutatis mutandis* ამ მუხლთან მიმართებაში. მე-18 მუხლის მე-15 პუნქტში მითითებულ ინფორმაციასთან ერთად, ამ მუხლის საფუძველზე გაგზავნილი მოთხოვნა უნდა შეიცავდეს:

a) ამ მუხლის (1) (ა) პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნის შემთხვევაში, – კონფისკაციის დაქვემდებარებული ქონების აღწერას და იმ ფაქტების ჩამონათვალს, რომლებსაც წარმოადგენს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო და რომლებიც შეიცავს საკმარისი მტკიცებულებებს იმისთვის, რომ მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ უზრუნველყოს სათანადო დადგენილების გამოტანა თავისი კანონმდებლობის შესაბამისად;

b) ამ მუხლის (1)(ბ) პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნის შემთხვევაში, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს მიერ გამოტანილი კონფისკაციის დადგენილების იურიდიულად დამოწმებულ ასლს, რომელსაც ეფუძნება მოთხოვნა; ფაქტების ჩამონათვალს და ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რა მოცულობით უნდა შესრულდეს დადგენილება;

c) ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნის შემთხვევაში, – ფაქტების ჩამონათვალს, რომელსაც წარმოადგენს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო და მოთხოვნაში მითითებული ზომების აღწერას.

4. ამ მუხლის პირველი და მეორე პუნქტებით გათვალისწინებული გადაწყვეტილებები ან ზომები მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს თავისი შიდა კანონმდებლობის და პროცესუალური ნორმების შესაბამისად, ან იმ ორმხრივი თუ მრავალმხრივი ხელშეკრულების, შეთანხმების თუ მორიგების შესაბამისად, რომელიც აკისრებს მას ვალდებულებებს მოთხოვნის წარმდგენი სახელმწიფოს მიმართ.

5. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს უნდა წარუდგინოს თავისი კანონების და კანონქვემდებარე აქტების ასლები, რომლებიც უზრუნველყოფს ამ მუხლის დებულებების განხორციელებას, აგრეთვე ამ კანონებსა და კანონქვემდებარე აქტებში შეტანილი ცვლილებები ან მათი აღწერა.

6. თუ რომელიმე მონაწილე სახელმწიფო გადაწყვეტს, რომ ამ მუხლის პირველ და მეორე პუნქტებში მითითებული ზომების განხორციელება დამოკიდებული იყოს შესაბამისი ხელშეკრულების არსებობაზე, მაშინ ეს მონაწილე სახელმწიფო წინამდებარე კონვენციას განიხილავს, როგორც ამგვარი ხელშეკრულების აუცილებელ და საკმარის სამართლებრივ საფუძველს.

7. მონაწილე სახელმწიფომ შეიძლება უარი თქვას ამ მუხლით გათვალისწინებულ თანამშრომლობაზე, თუ დანაშაული, რომელსაც ეხება მოთხოვნა, არ წარმოადგენს წინამდებარე კონვენციის რეგულირების საგანს.

8. ამ მუხლის დებულებები არ უნდა განიმარტოს ისე, რომ შეილახოს კეთილსინდისიერი მესამე მხარის უფლებები.

9. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებების და შეთანხმებების დადების შესაძლებლობას წინამდებარე მუხლით გათვალისწინებული საერთაშორისო თანამშრომლობის ეფექტურობის ამაღლების მიზნით.

მუხლი 14. დანაშაულის გზით მიღებული კონფისკაციაქმნილი შემოსავლების ან ქონების განკარგვა

1. დანაშაულებრივი გზით მიღებულ შემოსავლებს ან ქონებას, რომელთა კონფისკაცია მონაწილე სახელმწიფომ განახორციელა ამ კონვენციის მე-12 მუხლის ან მე-13 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, ეს მონაწილე სახელმწიფო განკარგავს თავისი შიდა კანონმდებლობის და ადმინისტრაციული პროცედურების შესაბამისად.

2. სხვა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ამ კონვენციის მე-13 მუხლის შესაბამისად წარდგენილ მოთხოვნაზე რეაგირებისას, მონაწილე სახელმწიფოებმა, რამდენადაც ეს დაშვებულია მათი კანონმდებლობით და თუ ეს მითითებულია მოთხოვნაში, უპირატესობა უნდა მიანიჭონ კონფისკაციაქმნილი დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების ან ქონების დაბრუნებას მოთხოვნის წარმდგენი სახელმწიფოსთვის, რათა ამ უკანასკნელმა შეძლოს კომპენსაციის გადახდა დაზარალებულთათვის ან დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლები თუ ქონება დაუბრუნოს კანონიერ მფლობელებს.

3. ამ კონვენციის მე-12 და მე-13 მუხლების შესაბამისად სხვა მონაწილე სახელმწიფოს მიერ წარდგენილ მოთხოვნაზე რეაგირებისას, მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია

სპეციალური განხილვის საგნად აქციოს ხელშეკრულებების ან შეთანხმებების დადება იმის თაობაზე, რომ:

a) დანაშაულის გზით მიღებული შემოსავლები ან ქონება, ან მათი რეალიზაციის შედეგად მიღებული თანხები ან მათი ნაწილი გადაირიცხოს ამ კონვენციის 30-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად გახსნილ ანგარიშზე ან გადაეცეს ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის მთავრობათაშორის ორგანიზაციებს;

b) თავისი შიდა კანონმდებლობით ან ადმინისტრაციული პროცედურებით დადგენილი წესით, დანაშაულის გზით მიღებული შემოსავლები ან ქონება ან მათი რეალიზაციის შედეგად მიღებული თანხები გაუნაწილდეს სხვა წევრ სახელმწიფოებს რეგულარულ საფუძველზე ან თითოეული კონკრეტული შემთხვევის გათვალისწინებით.

მუხლი 15. იურისდიქცია

1. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს იმისათვის, რომ დაწესდეს მისი იურისდიქცია ამ კონვენციის მე-5, მე-6 და 23-ე მუხლებით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე, როდესაც:

a) დანაშაული ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე;
ან

b) დანაშაული ჩადენილია გეგმე, რომელიც დანაშაულის ჩადენის მომენტში დაცურავდა ამ მონაწილე სახელმწიფოს დროშით ან საჰაერო ხომალდზე, რომელიც დანაშაულის ჩადენის მომენტისათვის რეგისტრირებული იყო ამ მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

2. ამ კონვენციის მე-4 მუხლის დაცვის პირობით, მონაწილე სახელმწიფოს ასევე შეუძლია თავისი იურისდიქცია დააწესოს ნებისმიერ ასეთ დანაშაულზე, როდესაც:

a) დანაშაული ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს მოქალაქის წინააღმდეგ;

b) დანაშაული ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს მოქალაქის მიერ ან მოქალაქეობის არმქონე პირის მიერ, რომელსაც მის ტერიტორიაზე მუდმივი ადგილსამყოფელი გააჩნია;

c) დანაშაული:

i. მიეკუთვნება იმ დანაშაულებს, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კონვენციის მე-5 მუხლის პირველი პუნქტით და ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიის საზღვრებს გარეთ, მის ტერიტორიაზე მძიმე დანაშაულის ჩადენის მიზნით;

ii. მიეკუთვნება იმ დანაშაულებს, რომლებიც გათვალისწინებულია ამ კონვენციის მე-6 მუხლის (1)(ბ)(ii) პუნქტით და ჩადენილია ამ მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიის საზღვრებს გარეთ, მის ტერიტორიაზე ამ კონვენციის მე-6 მუხლის (1) (a)(i) ან (1)(b)(i) პუნქტებში მითითებული რომელიმე დანაშაულის ჩადენის მიზნით.

3. ამ კონვენციის მე-16 მუხლის მე-10 პუნქტის მიზნებისათვის, თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ისეთი ზომები, რომელიც შეიძლება საჭირო გახდეს ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე თავისი იურისდიქციის დასაწესებლად,

როდესაც დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი პირი იმყოფება მის ტერიტორიაზე და იგი არ ახდენს ამ პირის ექსტრადირებას მხოლოდ იმ მოტივით, რომ ის მოქალაქეა.

4. თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია აგრეთვე მიიღოს ისეთი ზომები, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე თავისი იურისდიქციის დასაწესებლად, როდესაც დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი პირი იმყოფება მის ტერიტორიაზე და იგი არ ახდენს ამ პირის ექსტრადირებას.

5. თუ მონაწილე სახელმწიფომ, რომელიც ახორციელებს იურისდიქციას ამ მუხლის პირველი ან მეორე პუნქტების თანახმად, მიიღო შეტყობინება ან სხვა გზით გაიგო, რომ ერთი ან რამდენიმე სხვა მონაწილე სახელმწიფო ატარებს გამოძიებას, სისხლისსამართლებრივ დევნას ან სასამართლო პროცესს იგივე ქმედებასთან დაკავშირებით, ამ მონაწილე სახელმწიფოების კომპეტენტურმა ორგანოებმა, სათანადო შემთხვევებში, უნდა ჩაატარონ კონსულტაციები თავიანთი საქმიანობის კოორდინირების მიზნით.

6. საერთაშორისო სამართლის ზოგადი ნორმებისთვის ზიანის მიყენების გარეშე, ეს კონვენცია არ გამორიცხავს მონაწილე სახელმწიფოს მიერ თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად დადგენილი ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი იურისდიქციის განხორციელებას.

მუხლი 16. ექსტრადიცია

1. ეს მუხლი ვრცელდება ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე ან იმ შემთხვევებში, როდესაც ამ კონვენციის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის (ა) და (ბ) ქვეპუნქტებში მითითებული დანაშაულის ჩადენაში მონაწილეობდა დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფი და თუ პირი, რომლის ექსტრადირებასაც მოითხოვენ, იმყოფება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, იმ პირობით, რომ დანაშაული, რომელთან დაკავშირებითაც წარდგენილია ექსტრადირების მოთხოვნა, დასჯადია როგორც მოთხოვნის წარმდგენი, ისე მოთხოვნის მიმღები სახელმწიფოების კანონმდებლობით.

2. თუ მოთხოვნა ექსტრადირების შესახებ შეეხება რამდენიმე მძიმე დანაშაულს, რომელთაგან ზოგიერთი არ არის გათვალისწინებული წინამდებარე მუხლით, მაშინ მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია ამ მუხლის მოქმედება გაავრცელოს ამ უკანასკნელ დანაშაულთა მიმართაც.

3. თითოეული დანაშაული, რომელზეც ვრცელდება ეს მუხლი, უნდა ჩაითვალოს შეტანილად ექსტრადირებადი დანაშაულის სახით მონაწილე სახელმწიფოებს შორის არსებულ ექსტრადიციის ნებისმიერ ხელშეკრულებაში. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ ეს დანაშაულები შეიტანონ ექსტრადირებადი დანაშაულების სახით ექსტრადიციის ნებისმიერ იმ ხელშეკრულებაში, რომელიც უნდა დაიდოს მათ შორის, .

4. როდესაც მონაწილე სახელმწიფო, რომლის მიერ ექსტრადიციის განხორციელება დამოკიდებულია შესაბამისი ხელშეკრულების არსებობაზე, იღებს ექსტრადიციის შესახებ მოთხოვნას სხვა მონაწილე სახელმწიფოსაგან, რომელთანაც მას არ აქვს და-

დებული ექსტრადიციის ხელშეკრულება, მას შეუძლია ეს კონვენცია მიიჩნიოს ექსტრადიციის სამართლებრივ საფუძვლად ამ მუხლით გათვალისწინებულ ნებისმიერ დანაშაულთან დაკავშირებით.

5. მონაწილე სახელმწიფოებმა, რომელთა მიერ ექსტრადიციის განხორციელება დამოკიდებულია შესაბამისი ხელშეკრულების არსებობაზე:

ა) ამ კონვენციის სარატიფიკაციო სიგელების, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების აქტების დებონირებისას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს უნდა აცნობონ, გამოიყენებენ თუ არა ამ კონვენციას სამართლებრივი საფუძვლის სახით სხვა მონაწილე სახელმწიფოებთან ექსტრადიციის სფეროში თანამშრომლობის მიზნით.

ბ) თუ ისინი ამ კონვენციას არ გამოიყენებენ სამართლებრივი საფუძვლის სახით ექსტრადიციის სფეროში თანამშრომლობის მიზნით, მაშინ, საჭიროების შემთხვევაში, უნდა დადონ ექსტრადიციის ხელშეკრულება ამ კონვენციის მონაწილე სხვა სახელმწიფოებთან წინამდებარე მუხლის შესრულების მიზნით.

6. მონაწილე სახელმწიფოები, რომელთა მიერ ექსტრადიციის განხორციელება დამოკიდებული არ არის შესაბამისი ხელშეკრულების არსებობაზე, ერთმანეთთან ურთიერთობისას ამ მუხლში აღნიშნულ დანაშაულებს აღიარებენ ექსტრადირებად დანაშაულებად.

7. ექსტრადიცია ხორციელდება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით ან ექსტრადიციის მოქმედი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების დაცვით, რომლებიც, *inter alia*, უნდა ადგენდეს სასჯელის მინიმალურ ზონას ექსტრადიციისთვის და იმ საფუძვლებს რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც მოთხოვნის მიმღებ სახელმწიფოს შეუძლია უარი თქვას ექსტრადიციაზე.

8. მონაწილე სახელმწიფოები, თავიანთი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, შეეცდებიან უზრუნველყონ ექსტრადიციის დაჩქარებული წესით განხორციელება და მტკიცებულებათა წარდგენის პროცედურის გამარტივება ამ მუხლში მითითებულ ნებისმიერ დანაშაულთან მიმართებაში.

9. შიდა კანონმდებლობისა და ექსტრადიციის ხელშეკრულებათა გათვალისწინებით, მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს, მას შემდეგ, რაც დარწმუნდება რომ არსებული გარემოებები ამას მოითხოვს, და მოთხოვნის წარმდგენი მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს, თხოვნი; შეუძლია დააკავოს მის ტერიტორიაზე მყოფი პირი, რომლის ექსტრადირებასთან დაკავშირებითაც წარმოდგენილია მოთხოვნა, ან მიიღოს სხვა ზომები, რათა უზრუნველყოს ამ პირის ყოფნა ექსტრადიციის პროცედურების განხორციელებისას.

10. თუ მონაწილე სახელმწიფო, რომლის ტერიტორიაზეც იმყოფება დანაშაულში ეჭვმიტანილი პირი, უარს ამბობს მის ექსტრადირებაზე ამ მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულთან დაკავშირებით მხოლოდ იმ მოტივით, რომ იგი მისი მოქალაქეა, ეს მონაწილე სახელმწიფო ვალდებულია, ექსტრადიციის მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს თხოვნით, ბრალეული გატყაზრების გარეშე გადასცეს საქმე თავის კომპეტენტურ ორგანოებს სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელების მიზნით.

ეს ორგანოები მიიღებენ გადაწყვეტილებას და განახორციელებენ სამართალწარმოებას იმავე წესით, როგორც შიდა კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა მძიმე დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში. ეს მონაწილე სახელმწიფოები ითანამშრომლებენ ერთმანეთთან პროცესუალურ და მტკიცებულებათა წარდგენასთან დაკავშირებულ საკითხებში, სისხლისსამართლებრივი დევნის ეფექტურობის უზრუნველყოფის მიზნით.

11. ყველა იმ შემთხვევაში, როდესაც მონაწილე სახელმწიფო შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად უფლებამოსილია მოახდინოს თავისი მოქალაქის ექსტრადირება ან სხვა წესით გადაცემა, მხოლოდ იმ პირობით, რომ ეს მოქალაქე დაბრუნებულ იქნება ამ მონაწილე სახელმწიფოში, იმ სასამართლო პროცესის ან სამართალწარმოების შედეგად გამოტანილი სასჯელის მოხდის მიზნით, რომლის ჩატარებასთან დაკავშირებითაც წარმოდგენილ იქნა პირის ექსტრადირების ან გადაცემის მოთხოვნა, და თუ ეს მონაწილე სახელმწიფო და ექსტრადიციის მომთხოვნი სახელმწიფო შეთანხმდებიან ამ და სხვა პირობაზე, რომლებსაც ისინი საჭიროდ ჩათვლიან, მაშინ ასეთი პირობითი ექსტრადიცია ან გადაცემა საკმარისი იქნება ამ მუხლის მე-10 პუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულების შესასრულებლად.

12. თუ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო უარს ამბობს სასჯელის აღსრულების მიზნით პირის ექსტრადირებაზე იმ მოტივით, რომ აღნიშნული პირი მისი მოქალაქეა, ასეთ შემთხვევაში მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო თავისი შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, და მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს განაცხადის საფუძველზე, განიხილავს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს კანონმდებლობის შესაბამისად დაკისრებული სასჯელის ან მისი ნაწილის აღსრულების შესაძლებლობას.

13. ნებისმიერ პირს, რომლის მიმართაც ხორციელდება სამართალწარმოება ამ მუხლში აღნიშნულ რომელიმე დანაშაულთან დაკავშირებით, გარანტირებული უნდა ჰქონდეს სამართლიანი მოპყრობა სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე, მათ შორის, ყველა ის უფლება და გარანტია, რომელსაც ითვალისწინებს იმ მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობა, რომლის ტერიტორიაზეც იგი იმყოფება.

14. ამ კონვენციის არცერთი პუნქტი არ წარმოშობს ექსტრადიციის განხორციელების ვალდებულებას, თუ მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს აქვს საფუძვლიანი მიზეზი, რათა ივარაუდოს, რომ პირის ექსტრადიციის მოთხოვნა მიზნად ისახავს მის მიმართ დევნის განხორციელებას ან დასჯას სქესის, რასობრივი კუთვნილების, რელიგიური მრწამსის, მოქალაქეობის, ეთნიკური წარმომავლობის ან პოლიტიკურ შეხედულებათა გამო ან თუ ექსტრადიციის მოთხოვნის დაკმაყოფილება დაამძიმებს ამ პირის მდგომარეობას, რომელიმე რელიგიური მრწამსის, მოქალაქეობის, ეთნიკური წარმომავლობის ან პოლიტიკურ შეხედულებათა გამო ან თუ ექსტრადიციის მოთხოვნის დაკმაყოფილება დაამძიმებს ამ პირის მდგომარეობას რომელიმე აღნიშნული მიზეზი ს გამო.

15. მონაწილე სახელმწიფოებს არ შეუძლიათ უარი განაცხადონ ექსტრადიციის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე მხოლოდ იმ მოტივით, რომ დანაშაული დაკავშირებულია ფინანსურ საკითხებთან.

16. ექსტრადიციის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმამდე, მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო, საჭიროების შემთხვევაში, კონსულტაციებს ჩაატარებს მოთხოვნის წარმდგენ სახელმწიფოსთან, რათა ამ უკანასკნელს მიეცეს თავისი მოსაზრებებისა და მოთხოვნაში დასმულ საკითხთან დაკავშირებით ინფორმაციის წარმოდგენის სრული შესაძლებლობა.

17. მონაწილე სახელმწიფოები დადებენ ორმხრივ და მრავალმხრივ შეთანხმებებს და ხელშეკრულებებს ექსტრადიციის განხორციელების ან მისი ეფექტურობის ამაღლების მიზნით.

მუხლი 17. მსჯავრდებულ პირთა გადაყვანა

მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ განიხილონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებებისა და ხელშეკრულებების დადების შესაძლებლობა თავიანთ ტერიტორიაზე იმ პირთა გადაყვანის მიზნით, რომელთაც ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის მისჯილი აქვთ პატიმრობა ან თავისუფლების აღკვეთის სხვა ზომა, რათა ამ პირებმა სასჯელი მოიხადონ აღნიშნულ ტერიტორიაზე.

მუხლი 18. სამართლებრივი ურთიერთდახმარება

1. მონაწილე სახელმწიფოები ერთმანეთს გაუწევენ მაქსიმალურად ფართო სამართლებრივ დახმარებას ამ კონვენციაში მითითებულ დანაშაულთა გამოძიების, მათზე სისხლისსამართლებრივი დევნის და სასამართლო პროცესის განხორციელების მიზნით, როგორც ეს გათვალისწინებულია მე-3 მუხლში და ერთმანეთს აღმოუჩენენ ანალოგიურ დახმარებას, თუ მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს გააჩნია საფუძვლიანი მიზეზი, რათა ივარაუდოს, რომე მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის (a) და (b) ქვეპუნქტებში აღნიშნული დანაშაული ტრანსნაციონალური ხასიათისაა, რომ დაზარალებულები, მოწმეები, შემოსავლები, დანაშაულის ჩადენის საშუალებები ან მტკიცებულებები მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზეა ლოკალიზებული და რომ დანაშაულის ჩადენაში მონაწილეობს დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფი.

2. სამართლებრივი ურთიერთდახმარება უნდა განხორციელდეს მაქსიმალური მოცულობით, მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შესაბამისი კანონების, ხელშეკრულებების და შეთანხმებების შესაბამისად, ისეთ დანაშაულებთან დაკავშირებული გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის და სასამართლო პროცესის განხორციელების მიზნით, რომელთა ჩადენაც იწვევს იურიდიული პირის პასუხისმგებლობას მოთხოვნის წარმდგენ სახელმწიფოში, თანახმად ამ კონვენციის მე-10 მუხლისა.

3. ამ მუხლით გათვალისწინებული სამართლებრივი დახმარება შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს ნებისმიერი შემდეგი მიზნით:

- a) პირთაგან ჩვენების ან მტკიცებულების მიღება;
- b) სასამართლო დოკუმენტის გადაცემა;
- c) ჩხრეკა, ამოღება და დაყადაღება;
- d) ობიექტების და ადგილის დათვალიერება;

- ე) ინფორმაციის, ნივთიერი მტკიცებულებების და ექსპერტთა დასკვნების წარდგენა;
- ფ) შესაბამისი დოკუმენტაციის, მათ შორის, სამთავრობო, საბანკო, საფინანსო, კორპორაციული ან კომერციული დედნების ან მათი დამოწმებული ასლების წარდგენა;
- გ) დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების, ქონების დანაშაულის ჩადენის საშუალებებისა და ნივთმტკიცებების ამოცნობა ან ძებნა;
- h) მოთხოვნის წარმდგენი სახელმწიფოს ორგანოებში შესაბამისი პირის ნებაყოფლობითი გამოცხადების უზრუნველყოფა;
- i) ნებისმიერი სხვა სახის დახმარება, რომელიც არ ეწინააღმდეგება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობას.

4. შიდა კანონმდებლობის დაურღვევლად, მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებს, წინასწარი მოთხოვნის გარეშე, შეუძლიათ გადასცენ ინფორმაცია სისხლისსამართლებრივი საკითხების შესახებ სხვა მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებს იმ შემთხვევაში, თუ ისინი თვლიან, რომ ასეთი ინფორმაცია დახმარებას გაუწევს ამ ორგანოებს გამოძიების და სისხლისსამართლებრივი პროცესის განხორციელებასა და წარმატებით დასრულების საქმეში ან შესაძლებლობას მისცემს მათ წარმოადგინონ მოთხოვნა ამ კონვენციით გათვალისწინებული წესით.

5. ამ მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული წესით ინფორმაციის გადაცემა უნდა განხორციელდეს ინფორმაციის მიმწოდებელ სახელმწიფოში გამოძიებისა და სისხლის სამართალწარმოებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე. ინფორმაციის მიმღები კომპეტენტური ორგანოები ვალდებული არიან, თუ არსებობს შესაბამისი მოთხოვნა, დაიცვან მიღებული ინფორმაციის კონფიდენციალურობა, თუნდაც დოებით, ან შეასრულონ ასეთი ინფორმაციის გამოყენებასთან დაკავშირებით არსებული შეზღუდვები. მიუხედავად ამისა, ინფორმაციის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს უფლება აქვს, თავის ტერიტორიაზე მიმდინარე სამართალწარმოებისას, გაამჟღავნოს ის ინფორმაცია, რომელიც ამართლებს მსჯავრდებულს. ამ შემთხვევაში, ინფორმაციის გამჟღავნებამდე, ინფორმაციის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო აღნიშნულის შესახებ აცნობებს ინფორმაციის მიმწოდებელ მონაწილე სახელმწიფოს და, შესაბამისი მოთხოვნის შემთხვევაში, გამართავს მასთან კონსულტაციებს. გამონაკლის შემთხვევებში, როდესაც წინასწარ შეტყობინება შეუძლებელია, ინფორმაციის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო ინფორმაციის მიმწოდებელ მონაწილე სახელმწიფოს ინფორმაციის გამჟღავნების შესახებ აცნობებს დაუყოვნებლივ.

6. ამ მუხლის დებულებები ზიანს არ უნდა აყენებდეს ნებისმიერ სხვა ორმხრივი თუ მრავალმხრივი ხელშეკრულებებით ნაკისრ ვალდებულებებს, რომლებიც არეგულირებს ან შემდგომში დაარეგულირებს, მთლიანად ან ნაწილობრივ, სამართლებრივი ურთიერთდახმარების საკითხებს.

7. ამ მუხლის მე-9 – 29-ე პუნქტები გამოიყენება ამ მუხლის საფუძველზე გაგზავნილი მოთხოვნების მიმართ, თუ შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოებს უკვე ნაკისრი არა აქვთ სამართლებრივი ურთიერთდახმარების რომელიმე ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებები. თუ მონაწილე სახელმწიფოებს უკვე ნაკისრი აქვთ

რომელიმე ასეთი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულებები, გამოიყენება ამ ხელშეკრულების შესაბამისი დებულებები, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ ეს სახელმწიფოები შეთანხმდებიან მათ ნაცვლად ამ მუხლის მე-9 – 29-ე პუნქტების გამოყენებაზე. სასურველია მონაწილე სახელმწიფოებმა გამოიყენონ ეს პუნქტები, თუ ეს ხელს შეუწყობს თანამშრომლობას.

8. მონაწილე სახელმწიფოები უარს ვერ იტყვიან ამ მუხლის თანახმად სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევაზე საბანკო საიდუმლოების დაცვის მოტივით.

9. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ უარი თქვან ამ მუხლის თანახმად სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევაზე შესაბამისი ქმედების დანაშაულად ორმხრივი აღიარების არარსებობის საფუძველზე. ამასთან, მოთხოვნის მიძღვრულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია, თუ ამას საჭიროდ ჩათვლის, მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს გაუწიოს დახმარება, რომლის მოცულობასაც განსაზღვრავს თავისი შეხედულებისამებრ, იმისგან დამოუკიდებლად ითვლება თუ არა შესაბამისი ქმედება დანაშაულად მოთხოვნის მისაღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით.

10. პირი, რომელიც დაკავებულია ან სასჯელს იხდის ერთ-ერთი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე და რომლის ყოფნა სხვა მონაწილე სახელმწიფოში საჭიროა პირი იდენტიფიცირების, ჩვენების მიცემის ან სხვა სახის დახმარების გაწევის მიზნით, რაც უზრუნველყოფს მტკიცებულებათა მოპოვებას წინამდებარე კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებზე გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სამართალწარმოების განხორციელების პროცესში, შეიძლება გადაყვანილ იქნეს ამ მონაწილე სახელმწიფოში, თუ:

- ა) ეს პირი ძალდაუტანებლად იძლევა ამაზე გაცნობიერებულ თანხმობას;
- ბ) ორივე მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურმა ორგანოებმა მიაღწიეს შეთანხმებას იმ პირობებზე, რომლებიც მისაღებია ამ მონაწილე სახელმწიფოებისათვის.

11. ამ მუხლის მე-10 პუნქტის მიზნებისათვის:

ა) მონაწილე სახელმწიფო, რომელშიც გადაყვანილ იქნა პირი, უფლებამოსილი და ვალდებულია პირი ჰყავდეს პატიმრობაში, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ მონაწილე სახელმწიფო, საიდანაც გადაყვანილ იქნა ეს პირი იძლევა, სხვაგვარ უფლებამოსილებას ან აყენებს სხვაგვარ მოთხოვნას;

ბ) მონაწილე სახელმწიფო, რომელშიც გადაყვანილ იქნა პირი, ვალდებულია დაყოვნების გარეშე დააბრუნოს პირი იმ მონაწილე სახელმწიფოს განკარგულებაშიც, საიდანაც იგი იქნა გადაყვანილი, თანახმად ორივე მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტური ორგანოების მიერ მიღწეული წინასწარი თუ სხვა შეთანხმებისა;

ც) მონაწილე სახელმწიფომ, რომელშიც გადაყვანილ იქნა პირი, არ უნდა მოსთხოვოს იმ მონაწილე სახელმწიფოს, საიდანაც გადაყვანილ იქნა პირი, ექსტრადირების წარმოების დაწყება ამ პირის უკან დასაბრუნებლად;

დ) ვადა, რომლის განმავლობაშიც გადაყვანილი პირი იმყოფებოდა პატიმრობაში იმ მონაწილე სახელმწიფოში, სადაც ის გადაყვანილ იქნა, მას ჩაეთვლება სასჯელის მოხდის საერთო ვადაში.

12. პირი მისი მოქალაქეობის მიუხედავად არ ექვემდებარება სისხლისსამართლებრივ დევნას, დაკავებას, დასჯას ან თავისუფლების სხვა ფორმით შეზღუდვას იმ სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, სადაც იგი გადაყვანილ იქნა, იმ ქმედებების, გადაცდომების ან მსჯავრდების გამო, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა მის მიერ იმ სახელმწიფოს ტერიტორიის დატოვებამდე, საიდანაც იგი იქნა გადაყვანილი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც აღნიშნულზე თანხმობას გამოთქვამს ის მონაწილე სახელმწიფო, საიდანაც ხდება პირის გადაყვანა ამ მუხლის მე-10 და მე-11 პუნქტების შესაბამისად.

13. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო დანიშნავს ცენტრალურ ორგანოს, რომელიც პასუხისმგებელი და უფლებამოსილი იქნება მიიღოს სამართლებრივი ურთიერთდახმარების გაწევასთან დაკავშირებული მოთხოვნები, შეასრულოს ან შესასრულებლად გადასცეს ისინი კომპეტენტურ ორგანოებს. თუ მონაწილე სახელმწიფოში არსებობს ისეთი რეგიონი ან ტერიტორია, სადაც მოქმედებს სამართლებრივი ურთიერთდახმარების განსხვავებული სისტემა, ასეთ სახელმწიფოს შეუძლია დანიშნოს ცალკეული ცენტრალური ორგანო, რომელშიც შესრულებს იგივე ფუნქციას ამ რეგიონთან ან ტერიტორიასთან მიმართებაში. ცენტრალური ორგანოები უზრუნველყოფენ მიღებული მოთხოვნების ოპერატიულ და სათანადო შესრულებას ან გადაგზავნას. თუ ცენტრალური ორგანო კომპეტენტურ ორგანოს შესასრულებლად უგზავნის მოთხოვნას, მან უნდა უზრუნველყოს კომპეტენტური ორგანოს მიერ მოთხოვნის ოპერატიული და სათანადო შესრულება. მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ამ კონვენციის სარატიფიკაციო სიგელის, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების დოკუმენტის დეპონირებისას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს ეცნობება ცენტრალური ორგანოს დანიშვნის შესახებ. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების მოთხოვნები და მასთან დაკავშირებული შეტყობინებები ეგზავნება მონაწილე სახელმწიფოების მიერ დანიშნულ ცენტრალურ ორგანოებს. ეს დებულება არ ზღუდავს მონაწილე სახელმწიფოს უფლებას მოითხოვს, რომ ასეთი მოთხოვნები და შეტყობინებები მას მიაწოდონ დიპლომატიური არხებით, ხოლო გადაუდებელ შემთხვევებში და მონაწილე სახელმწიფოთა თანხმობით, სისხლის სამართლის პოლიციის საერთაშორისო ორგანიზაციის მეშვეობით, თუ ეს შესაძლებელია.

14. მოთხოვნა უნდა მომზადდეს წერილობითი ფორმით ან სხვა საშუალებით, რომელიც იძლევა წერილობითი ჩანაწერის გაკეთების საშუალებას მოთხოვნის მიმღები სახელმწიფოსათვის მისაღებ ენაზე და უნდა აკმაყოფილებდეს ისეთ კრიტერიუმებს, რომლებიც მოთხოვნის მიმღებ სახელმწიფოს მისცემს მისი ავთენტურობის დადგენის საშუალებას. მონაწილე სახელმწიფოს მიერ ამ კონვენციის სარატიფიკაციო სიგელის, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების დოკუმენტის დეპონირებისას, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს ეცნობება თითოეული მონაწილე სახელმწიფოსათვის მისაღები ენის ან ენების შესახებ. საგანგებო ვითარებაში და მონაწილე სახელმწიფოთა თანხმობით, მოთხოვნა შეიძლება გაკეთდეს ზეპირი ფორმითაც, მაგრამ შემდგომში ის აუცილებლად უნდა დადასტურდეს წერილობითი ფორმით.

15. სამართლებრივი ურთიერთდახმარების მოთხოვნაში მითითებული უნდა იქნეს:

a) მოთხოვნის წარმდგენი ორგანოს დასახელება;

b) გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო წარმოების საგანი და ხასიათი, რომელსაც შეეხება მოთხოვნა, ასევე ამ გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო წარმოების განმახორციელებელი ორგანოს დასახელება და ფუნქცია;

c) შესაბამისი ფაქტების მოკლე აღწერა, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ მოთხოვნა ეხება სასამართლო დოკუმენტის გადაცემას;

d) მოთხოვნილი დახმარების აღწერა და დაწვრილებითი ინფორმაცია ნებისმიერ კონკრეტულ პროცედურაზე, რომლის შესრულებასაც მოითხოვს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო;

e) შეძლებისდაგვარად, მონაცემები შესაბამისი პირის ვინაობის, ადგილსამყოფლისა და მოქალაქეობის შესახებ;

f) გამოთხოვილი მტკიცებულებების, ინფორმაციის ან განსახორციელებელი ღონისძიებების მიზანი.

16. მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია გამოითხოვოს დამატებითი ინფორმაცია, თუ ეს აუცილებელია მოთხოვნის შესასრულებლად თავისი შიდა კანონმდებლობის თანახმად ან თუ ეს ინფორმაცია ხელს შეუწყობს მოთხოვნის შესრულებას.

17. მოთხოვნა შესრუდება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით დადგენილი წესით, იმ მოცულობით, რომელიც არ ეწინააღმდეგება მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობას, ხოლო თუ ეს შესაძლებელია, მოთხოვნაში მითითებული პროცედურების დაცვით.

18. შესაძლებლობის შემთხვევაში და შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპების დაცვით, თუ პირი იმყოფება რომელიმე მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე და მან მოწმის ან ექსპერტის სახით უნდა მისცეს ჩვენება სხვა მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლო ორგანოებს, პირველ სახელმწიფოს შეუძლია, მეორე სახელმწიფოს მოთხოვნით, გასცეს სასამართლო მოსმენის ვიდეო კონფერენციის საშუალებით ჩატარების ნებართვა, თუ აღნიშნული პირის პირადად გამოცხადება მოთხოვნის წარმდგენ სახელმწიფოს ტერიტორიაზე შეუძლებელია ან არასასურველია. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ შეთანხმდნენ, რომ მოსმენა ჩატარდეს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლო ორგანოს მიერ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს სასამართლო ორგანოს წარმომადგენელთა თანდასწრებით.

19. მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო არ გადასცემს ან გამოიყენებს მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს მიერ მისთვის მიწოდებულ ინფორმაციას ან მტკიცებულებებს გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო წარმოებისთვის, მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს წინასწარი თანხმობის გარეშე, გარდა იმ მიზნებისთვის, რომლებიც მითითებულია მოთხოვნაში. ეს პუნქტი ხელს არ უშლის მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს, საემის წარმოებისას

გამჟღავნოს ის ინფორმაცია ან მტკიცებულებები, რომლებიც ამართლებს მსჯავრდებულს. ამ შემთხვევაში, ინფორმაციის გამჟღავნებამდე, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო აღნიშნულის შესახებ აცნობებს მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს და, შესაბამისი მოთხოვნის შემთხვევაში, გამართავს მასთან კონსულტაციებს, გამონაკლის შემთხვევებში, როდესაც წინასწარ შეტყობინება შეუძლებელია, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს ინფორმაციის გამჟღავნების შესახებ აცნობებს დაუყოვნებლივ.

20. მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს მოსთხოვოს, რომ ამ უკანასკნელმა დაიცვას მოთხოვნის წარმდგენის ფაქტის და მისი შინაარსის კონფიდენციალურობა, იმის გამოკლებით, რაც აუცილებელია მოთხოვნის შესასრულებლად თუ მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს არ შეუძლია კონფიდენციალურობის დაცვა, მან ამის შესახებ დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს.

21. სამართლებრივ ურთიერთდახმარებაზე დასაშვებია უარის თქმა:

- a) თუ მოთხოვნა არ იყო წარმოდგენილი ამ მუხლის დებულებების შესაბამისად;
- b) თუ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო თვლის, რომ მოთხოვნის შესრულება გამოიწვევს მისი სუვერენიტეტის, უსაფრთხოების; საზოგადოებრივი წესრიგის ან სხვა მნიშვნელოვანი სასიცოცხლო ინტერესების შელახვას;
- c) თუ მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობა მის ორგანოებს აუკრძალავდა მოთხოვნაში მითითებული ღონისძიების განხორციელებას ნებისმიერ მსგავს დანაშაულთან დაკავშირებით, იმ შემთხვევაში თუ ეს დანაშაული იქნებოდა მისი საგამოძიებო, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო წარმოების ქვემდებარე;
- d) თუ სამართლებრივი ურთიერთდახმარების შესახებ მოთხოვნის შესრულება ეწინააღმდეგება მოთხოვნის მიმღების მონაწილე სახელმწიფოს სამართლებრივ სისტემას.

22. მონაწილე სახელმწიფოებს არ შეუძლიათ უარი თქვან სამართლებრივ ურთიერთდახმარებაზე მხოლოდ იმ მოტივით, რომ დანაშაული შეიძლება დაკავშირებული იყოს ფინანსურ საკითხებთანაც.

23. ნებისმიერი უარი სამართლებრივ ურთიერთდახმარებაზე უნდა იყოს მოტივირებული.

24. მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო სამართლებრივი ურთიერთდახმარების მოთხოვნას შეასრულებს რაც შეიძლება მოკლე ვადებში და, რამდენადაც შესაძლებელია, გაითვალისწინებს მოთხოვნაში მითითებულ ვადებს, რომლებიც დასაბუთებულია მოთხოვნაში. მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო უპასუხებს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს გონივრულ შეკითხვას მოთხოვნის შესრულების მიმდინარეობის შესახებ. თუ მოთხოვნილი დახმარება საჭირო აღარ არის, მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო ამის შესახებ სასწრაფოდ შეატყობინებს მოთხოვნის მიმღებ მონაწილე სახელმწიფოს.

25. მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ სამართლებრივი ურთიერთდახმარების აღმოჩენა შეიძლება გადაავადოს იმ საფუძვლით, რომ ეს ხელს შეუშლის მიმდინარე გამოძიებას, სისხლისსამართლებრივ დევნას ან სასამართლო წარმოებას.

26. ამ მუხლის 21-ე პუნქტის მიხედვით, მოთხოვნის შესრულებაზე უარის თქმამდე ან ამ მუხლის 25-ე პუნქტის მიხედვით მოთხოვნის შესრულების გადავადებამდე, მოთხოვნის მიმღები მონაწილე მონაწილე სახელმწიფო კონსულტაციას ჩაატარებს მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოსთან, რათა დაადგინოს, მისაღებია თუ არა მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოსთვის, რომ მოთხოვნის მიმღებმა მონაწილე სახელმწიფომ მოთხოვნა შეასრულოს მისთვის მისაღებ ვადებში და პირობებით. თუ მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო დათანხმდება დახმარების მიღებას აღნიშნული პირობებით, მაშინ ის უნდა დაემორჩილოს ამ პირობებს.

27. ამ მუხლის მე-12 პუნქტისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, მოწმე, ექსპერტი ან სხვა პირი, რომელიც მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს მოთხოვნით თანახმაა მისცეს ჩვენება სამართალწარმოების დროს ან დახმარება გაუწიოს გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნის ან სასამართლო წარმოების განხორციელებაში მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, არ ექვემდებარება სისხლისსამართლებრივ დევნას, დაკავებას, დასჯას ან თავისუფლების სხვაგვარ შეზღუდვას ამ ტერიტორიაზე იმ ქმედებების, გადაცდომების ან მსჯავრდებათა გამო, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფოდან მის წამოსვლამდე. ეს ხელშეუხებლობის გარანტია შეწყდება, თუ მოწმეს, ექსპერტს ან სხვა პირს თხოუმეტი დღის ან მონაწილე სახელმწიფოთა შორის შეთანხმებული სხვა ვადის განმავლობაში, იმ დღიდან, როდესაც მას ოფიციალურად ეცნობა, რომ მისი დასწრება საჭირო აღარ იყო სასამართლო ორგანოებისთვის, ჰქონდა მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიის დატოვების შესაძლებლობა, მაგრამ თავისი ნებით მაინც დარჩა ამ ტერიტორიაზე ნებაყოფლობით, ან დატოვა ეს ტერიტორია და შემდგომ ისევ დაბრუნდა იქ.

28. მოთხოვნის შესრულებასთან დაკავშირებულ ჩვეულებრივ ხარჯებს დაფარავს მოთხოვნის წარმდგენი მონაწილე სახელმწიფო, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ შესაბამის მონაწილე სახელმწიფოებს შორის არსებობს სხვაგვარი შეთანხმება. თუ მოთხოვნის შესრულებისათვის საჭიროა ან საჭირო გახდება არსებითი ან განსაკუთრებული ხარჯები, მაშინ მონაწილე სახელმწიფოები უნდა შეთანხმდნენ მოთხოვნის შესრულების წესსა და პირობებზე, ასევე ხარჯების დაფარვის პირობებზე.

29. მოთხოვნის მიმღები მონაწილე სახელმწიფო:

ა) მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს წარუდგენს სამთავრობო ოქმების და დოკუმენტების ასლებს ან ინფორმაციას, რომელიც მას გააჩნია და რომელიც მისი შიდა კანონმდებლობით ხელმისაწვდომია საჯაროდ;

ბ) თავისი შეხედულებისამებრ, შეუძლია მოთხოვნის წარმდგენ მონაწილე სახელმწიფოს წარუდგინოს, მთლიანად ან ნაწილობრივ, მის მიერ განსაზღვრული პირო-

ბებით, სამთავრობო ოქმების და დოკუმენტების ასლები ან ინფორმაცია, რომელიც მას გააჩნია და რომელიც მისი შიდა კანონმდებლობით არ არის საჯაროდ ხელმისაწვდომი.

30 მონაწილე სახელმწიფოებს, საჭიროების მიხედვით, შეუძლიათ დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი ხელშეკრულებები ამ მუხლის მიზნების შესრულების, მისი პრაქტიკული რეალიზაციის ან დებულებათა განმტკიცებისათვის.

მუხლი 19. ერთობლივი გამოძიება

მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმებების ან ხელშეკრულებების დადების შესაძლებლობას, რომელთა საშუალებითაც დაინტერესებულ კომპეტენტურ ორგანოებს შეუძლიათ შექმნან ერთობლივი საგამოძიებო ორგანოები იმ საქმეებთან დაკავშირებით, რომლებიც ექვემდებარება გამოძიებას, სისხლისსამართლებრივ დევნას ან სასამართლო წარმოებას ერთ ან რამდენიმე სახელმწიფოში. ასეთი შეთანხმებების ან ხელშეკრულებების არარსებობისას, ერთობლივი გამოძიება ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში შეიძლება ჩატარდეს ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე. შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ იმ მონაწილე სახელმწიფოს სუვერენიტეტის სრულ პატივისცემას, რომლის ტერიტორიაზეც უნდა ჩატარდეს ასეთი გამოძიება.

მუხლი 20. გამოძიების სპეციალური მეთოდები

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, თუ ეს დაშვებულია მისი შიდასამართლებრივი სისტემის ძირითადი პრინციპებით, თავის შესაძლებლობების ფარგლებში და შიდა კანონმდებლობით დადგენილი პირობების დაცვით, მიიღებს აუცილებელ ზომებს, რაც მის კომპეტენტურ ორგანოებს მისცემს კონტროლირებადი მიწოდების დანიშნულებისამებრ განხორციელების და, საჭიროების შემთხვევაში, გამოძიების სხვა მეთოდების – ელექტრონული მეთვალყურეობის ან მეთვალყურეობის სხვა ფორმების, მათ შორის, აგენტურული ოპერაციების განხორციელების შესაძლებლობას, თავის ტერიტორიაზე ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლის წარმოების მიზნით.

2. ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების გამოძიების მიზნით, მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ, აუცილებლობის შემთხვევაში, დადონ შესაბამისი ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებები და შეთანხმებები გამოძიების სპეციალური მეთოდების გამოყენების მიზნით საერთაშორისო დონეზე თანამშრომლობის კონტექსტში. ეს ხელშეკრულებები და შეთანხმებები უნდა დაიდოს და შესრულდეს სახელმწიფოთა სუვერენული თანასწორობის პრინციპის სრული დაცვით და ამ შეთანხმებებისა და ხელშეკრულებების პირობათა გათვალისწინებით.

3. ამ მუხლის მე-2 პუნქტში აღნიშნული ხელშეკრულების ან შეთანხმების არარსებობისას, საერთაშორისო დონეზე გამოძიების სპეციალური მეთოდების გამოყენების შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება თითოეული კონკრეტული შემთხვევის საფუძველზე, რომელიც აუცილებლობის შემთხვევაში შეიძლება ითვალისწინებდეს ფინანსურ შეთა-

ნხმებებსა და მორიგებებს შესაბამის მონაწილე სახელმწიფოთა მიერ იურისდიქციის განხორციელებასთან დაკავშირებით.

4. საერთაშორისო დონეზე კონტროლირებადი მიწოდების მეთოდის გამოყენების შესახებ გადაწყვეტილება, შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოების თანხმობით, შეიძლება ითვალისწინებდეს ისეთი მეთოდების გამოყენებასაც, როგორიცაა ტვირთის ხელში ჩაგდება, ხელუხლებლად დატოვება ან მთლიანად ან ნაწილობრივ ამოღება ან შეცვლა.

მუხლი 21. სისხლის სამართალწარმოების გადაცემა

მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განიხილონ ერთმანეთისთვის სისხლის სამართალწარმოების გადაცემის შესაძლებლობა ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებთან დაკავშირებით სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელების მიზნით ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ამგვარი გადაცემა ემსახურება მართლმსაჯულების ჯეროვნად განხორციელების ინტერესებს, კერძოდ ისეთ საქმეებზე, რომლებიც რამდენიმე სახელმწიფოს იურისდიქციასთან არის დაკავშირებული.

მუხლი 22. ნასამართლობის დადგენა

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, იმ მიზნებით და ისეთი პირობების დაცვით, რომლებსაც ის მიიჩნევს საჭიროდ, მიიღებს ისეთ საკანონმდებლო და სხვა ზომებს, რომელიც აუცილებელია სხვა სახელმწიფოში ეჭვმიტანილის ნასამართლობის დასადგენად, ამ ინფორმაციის გამოყენების მიზნით წინამდებარე კონვენციაში მითითებულ დანაშაულებზე აღძრულ სისხლის სამართალწარმოებაში.

მუხლი 23. მართლმსაჯულების განხორციელებისათვის ხელის შეშლის კრიმინალიზაცია

თითოეული მონაწილე სახელმწიფო მიიღებს საკანონმდებლო ან სხვა ზომებს, რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს, რათა სისხლის სამართლის დანაშაულად იქნეს აღიარებული განზრახ ჩადენილი შემდეგი ქმედებები:

a) ფიზიკური ძალის, მუქარის ან დაშინების გამოყენება ან არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან მინიჭება, ყალბი ჩვენების მიცემაზე დაყოლიების ან ჩვენების მიცემაში ან მტკიცებულების წარდგენაში ჩარევის მიზნით, ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებთან დაკავშირებულ სამართალწარმოების პროცესში.

b) ამ კონვენციით გათვალისწინებულ, დანაშაულებთან დაკავშირებულ სამართალწარმოების პროცესში მოსამართლის ან სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებაში ჩარევის მიზნით ფიზიკური ძალის, მუქარის ან დაშინების გამოყენება. ეს ქვეპუნქტი არ ზღუდავს მონაწილე სახელმწიფოს უფლებას იქონიოს კანონმდებლობა, რომელიც უზრუნველყოფს სხვა კატეგორიის მოხელეთა დაცვას.

მუხლი 24. მოწმეთა დაცვა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში, მიიღებს სათანადო ზომებს, რომლებიც უზრუნველყოფს სისხლის სამართალწარმოების პროცესში იმ მოწმეთა და, საჭიროების შემთხვევაში, მათი ნათესავებისა და ახლობლების შესაძლო შურისძიებისაგან ან დაშინებისაგან დაცვას, რომლებიც იძლევიან ჩვენებას ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულებთან დაკავშირებით.

2. ამ მუხლის პირველ პუნქტში გათვალისწინებული ზომები მსჯავრდებულის უფლებების, მათ შორის, სამართლიანი პროცესის უფლების შეულახავად, შეიძლება მოიცავდეს:

ა) აღნიშნულ პირთა ფიზიკური დაცვის პროცედურების დადგენას, როგორიცაა, აუცილებლობის და შესაძლებლობის შემთხვევაში, მათი სხვა ადგილას გადაყვანას და, თუ საჭიროება მოითხოვს, მათი პიროვნებისა და ადგილსამყოფელის შესახებ ინფორმაციის არგახმაურება ან შეზღუდული გახმაურება;

ბ) ისეთი პროცესუალური ნორმების დაწესებას, რომლებიც უზრუნველყოფს ჩვენების მიცემისას მოწმის უსაფრთხოების დაცვას, როგორიცაა, მაგალითად, ვიდეოკამერის ან სხვა ადექვატური საკომუნიკაციო ტექნოლოგიის გამოყენება.

3. მონაწილე სახელმწიფოები განიხილავენ ამ მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ პირთა ადგილმდებარეობის შეცვლის მიზნით სხვა სახელმწიფოებთან ხელშეკრულებების ან შეთანხმებების დადების შესაძლებლობას.

4. ამ მუხლის დებულებები გამოიყენება დაზარალებულთა მიმართაც, თუ ისინი არიან მოწმეები.

მუხლი 25. დაზარალებულთა დახმარება და დაცვა

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, შესაძლებლობის ფარგლებში, მიიღებს ზომებს, რომლებიც აუცილებელია ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების შედეგად დაზარალებული პირებისათვის დახმარების აღმოსაჩენად და მათ დასაცავად, განსაკუთრებით, როდესაც ადგილი აქვს შურისძიებას ან დაშინებას.

2. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო დაადგენს სათანადო პროცედურებს, რომლებიც უზრუნველყოფს ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენის შედეგად დაზარალებულ პირებს კომპენსაციით და რესტიტუციით.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, შიდა კანონმდებლობის დაცვით, უზრუნველყოფს მსჯავრდებულის წინააღმდეგ აღძრული სისხლის სამართალწარმოების შესაბამის ეტაპებზე დაზარალებულის მოსაზრებების გაცნობას, დაცვის მხარის უფლებათა შეულახავად.

მუხლი 26. სამართალდამცავ ორგანოებთან თანამშრომლობის გაფართოებისკენ მიმართული ზომები

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო მიიღებს სათანადო ზომებს იმ პირთა წასახალისებლად, რომლებიც მონაწილეობენ ან მონაწილეობდნენ დამნაშავეთა ორგანიზებულ ჯგუფებში, რათა მათ:

ა) კომპეტენტურ ორგანოებს, გამოძიებისა და მტკიცებულებათა მოპოვების მიზნით, წარუდგინონ სასარგებლო ინფორმაცია;

i. დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის საიდენტიფიკაციო მონაცემების, ხასიათის, შემადგენლობის, სტრუქტურის, ადგილმდებარეობის ან საქმიანობის შესახებ;

ii. დამნაშავეთა სხვა ორგანიზებულ ჯგუფებთან კავშირის, მათ შორის, საერთაშორისო კავშირების შესახებ;

iii. იმ დანაშაულთა შესახებ, რომლებიც ჩაიდინეს ან შეიძლება ჩაიდინონ დამნაშავეთა ორგანიზებულმა ჯგუფებმა.

ბ) კომპეტენტურ ორგანოებს მიაწოდონ კონკრეტულ ფაქტებზე დაფუძნებული ინფორმაცია, რამაც შეიძლება ხელი შეუწყოს დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფებისათვის რესურსების და დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების ჩამორთმევას.

2. შესაბამის შემთხვევებში თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს სასჯელის შემსუბუქების შესაძლებლობას იმ ბრალდებული პირისთვის, რომელიც არსებით თანამშრომლობას ეწევა ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულის საქმეებზე გამოძიების ან სისხლისსამართლებრივი დევნის განმახორციელებელ ორგანოებთან.

3. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, თავისი შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად, განიხილავს სისხლისსამართლებრივი დევნისაგან იმუნიტეტის მინიჭების შესაძლებლობას იმ პირისთვის, რომელიც არსებითად თანამშრომლობს ამ კონვენციით გათვალისწინებულ დანაშაულის საქმეებზე გამოძიების ან სისხლისსამართლებრივი დევნის განმახორციელებელ ორგანოებთან.

4. აღნიშნულ პირთა დაცვა ხორციელდება ამ კონვენციის 24-ე მუხლით გათვალისწინებული წესით.

5. თუ ამ მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ პირს, რომელიც იმყოფება ერთ-ერთ მონაწილე სახელმწიფოში, შეუძლია არსებითად ითანამშრომლოს სხვა მონაწილე სახელმწიფოს კომპეტენტურ ორგანოებთან, ამ მონაწილე სახელმწიფოებს, თავიანთი კანონმდებლობის შესაბამისად, შეუძლიათ დადონ ხელშეკრულება ან შეთანხმება, რომელიც ითვალისწინებს მეორე სახელმწიფოს მიერ ამ მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებში მითითებული მოპყრობის უზრუნველყოფას.

მუხლი 27. თანამშრომლობა სამართალდამცავ ორგანოებს შორის

1. მონაწილე სახელმწიფოები მჭიდროდ ითანამშრომლებენ ერთმანეთთან თავიანთი შიდასამართლებრივი და ადმინისტრაციული სისტემების შესაბამისად, რათა აამაღლონ სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობის ეფექტურობა ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში, კერძოდ, თითოეული მონაწილე სახელმწიფო მიიღებს ეფექტურ ზომებს, რათა:

ა) გააძლიერონ და, საჭიროების შემთხვევაში, შექმნან საკომუნიკაციო არხები თავიანთ კომპეტენტურ ორგანოებს, დაწესებულებებს და სამსახურებს შორის, რაც ხელს შეუწყობს ინფორმაციის უსაფრთხო და სწრაფ გაცვლას ამ კონვენციით გათვალისწინე-

ბულ ყველა დანაშაულთან, და თუ მონაწილე სახელმწიფოები ამას საჭიროდ ჩათვლი-
ან, სხვა დანაშაულებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით.

b) ითანამშრომლონ სხვა მონაწილე სახელმწიფოებთან ამ კონვენციით გათვა-
ლისწინებული დანაშაულების გამოძიების პროცესში, ისეთ საკითხებზე როგორიცაა:

i. ასეთი დანაშაულების ჩადენაში ეჭვმიტანილ პირთა ვინაობის, ადგილსამყოფლი-
სა და საქმიანობის დადგენა, ან მათთან დაკავშირებულ სხვა პირთა ადგილსამყოფე-
ლის დადგენა;

ii. აღნიშნულ დანაშაულთა ჩადენის გზით მიღებული შემოსავლებისა და ქონების
გადაადგილება;

iii. აღნიშნულ დანაშაულთა ჩადენისას გამოყენებული ან მომავალში გამოსაყენე-
ბელი ქონების, მოწყობილობის ან სხვა საშუალებების გადაადგილება.

c) საჭიროების შემთხვევაში, გამოძიების ან ანალიზის მიზნით, წარმოადგინონ აუ-
ცილებელი საგნები ან საჭირო ნივთიერებები;

d) ხელი შეუწყონ თავიანთი კომპეტენტური ორგანოების, დაწესებულებების და
სამსახურების ეფექტურ კოორდინაციას, აგრეთვე, ხელი შეუწყონ დაინტერესებულ მო-
ნაწილე სახელმწიფოთა შორის ორმხრივი ხელშეკრულებების ან შეთანხმებების სა-
ფუძველზე, თანამშრომლებისა და ექსპერტების, მათ შორის, კავშირგაბმულობის სპე-
ციალისტების გაცვლას.

e) სხვა მონაწილე სახელმწიფოებთან აწარმოონ ინფორმაციის გაცვლა დამნაშა-
ვეთა ორგანიზებული ჯგუფების მიერ გამოყენებული კონკრეტული მეთოდების და საშუ-
ალებების შესახებ, მათ შორის, როგორიცაა, მაგალითად, ინფორმაცია მარშრუტების და
გადაზიდვების, შეცვლილი ვინაობის, ყალბი ან შეცვლილი დოკუმენტების გამოყენების
და ნამდვილი საქმიანობის დაფარვის სხვა საშუალებების შესახებ;

f) საჭიროების მიხედვით, გაცვალონ ინფორმაცია და მოახდინონ ადმინისტრაციუ-
ლი და სხვა ზომების კოორდინირება ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულე-
ბის დროული გამოვლენის მიზნით.

2. ამ კონვენციის პრაქტიკული რეალიზაციის მიზნით, მონაწილე სახელმწიფოები
განიხილავენ თავიანთ სამართალდამცავ ორგანოებს შორის პირდაპირი თანამშრომ-
ლობის შესახებ ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებების და შეთანხმებების
დადების, ხოლო ასეთი ხელშეკრულებების და შეთანხმებების არსებობის შემთხვევაში
მათში ცვლილებების შეტანის შესაძლებლობას. ასეთი ხელშეკრულებებისა და შეთა-
ნხმებების არსებობის შემთხვევაში მონაწილე სახელმწიფოები ამ კონვენციას განიხი-
ლავენ, როგორც სამართალდამცავ ორგანოებს შორის თანამშრომლობის საფუძველს
იმ დანაშაულებთან დაკავშირებით, რომლებიც გათვალისწინებულია წინამდებარე
კონვენციაში საჭიროების შემთხვევაში, მონაწილე სახელმწიფოები თავიანთ სამართა-
ლდამცავ ორგანოებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერების მიზნით სრულად გამო-
იყენებენ შესაბამის ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებს, მათ შორის, საერთაშორისო
და რეგიონალურ ორგანიზაციებს.

3. მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან, თავიანთი შესაძლებლობის ფარგლებში ითანამშრომლონ თანამედროვე ტექნოლოგიის გამოყენებით ჩადენილ ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულზე რეაგირების მიზნით.

მუხლი 28. ორგანიზებული დანაშაულის ხასიათის შესახებ ინფორმაციის შეგროვება, გაცვლა და ანალიზი

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო განიხილავს შესაძლებლობას, რომ სამეცნიერო და აკადემიურ წრეებთან კონსულტაციების მეშვეობით შეისწავლოს თავის ტერიტორიაზე ორგანიზებული დანაშაულის ტენდენციები, ის პირობები, რომლებშიც ორგანიზებულ დანაშაულს უწევს არსებობა და ამ საქმიანობაში ჩართული პროფესიული ჯგუფები და ტექნოლოგიები.

2. მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა განიხილონ ორგანიზებული დანაშაულებრივი საქმიანობის შესახებ ცოდნისა და გამოცდილების განვითარებისა და ამ ცოდნის ერთმანეთს შორის საერთაშორისო და რეგიონალური ორგანიზაციების მეშვეობით გაზიარების შესაძლებლობა.

3. თითოეულმა მონაწილე სახელმწიფომ უნდა განიხილოს თავისი პოლიტიკისა და ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ მიღებული ზომების მონიტორინგის, ასევე მათი ეფექტურობის და ხარჯთეფექტურობის შეფასების შესაძლებლობა.

მუხლი 29. კადრების მომზადება და ტექნიკური დახმარება

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, საჭიროების მიხედვით, შეიმუშავებს, განავითარებს ან გააუმჯობესებს კონკრეტულ მოსამზადებელ პროგრამებს სამართალდამცავი ორგანოების მუშაკების, მათ შორის, პროკურორების, გამომძიებლების, საბაჟო ორგანოების თანამშრომლებისა და სხვა პირებისათვის, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების თავიდან აცილებაზე, გამოვლენასა და აღკვეთაზე. ეს პროგრამები შეიძლება ითვალისწინებდეს თანამშრომელთა მივლინებებსა და გაცვლას. კერძოდ, რამდენადაც ეს დაშვებულია შიდა კანონმდებლობით, აღნიშნული პროგრამები უნდა ეხებოდეს შემდეგ საკითხებს:

a) ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების თავიდან აცილების, გამოვლენისა და აღკვეთის მეთოდები;

b) ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენაში ეჭვმიტანილ პირთა მარშრუტები და მათ მიერ გამოყენებული მეთოდები, მათ შორის, სატრანზიტო ქვეყნებში, და შესაბამისი კონტრ-ღონისძიებები.

c) კონტრბანდის გადაადგილების კონტროლი;

d) დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების, ქონების და მოწყობილობების და ამ შემოსავლების, ქონების და მოწყობილობების გადაცემის, დაფარვის ან შენიღების სხვა საშუალებების და მეთოდების გამოვლენა და მონიტორინგი (კონტროლი), აგრეთვე ფულის ლეგალიზაციის და სხვა ფინანსური დანაშაულების წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდები;

- e) მტკიცებულებათა შეგროვება;
- f) თავისუფალ სავაჭრო ზონებსა და პორტებში კონტროლის განხორციელების მე-
თოდები;
- g) სამართალდამცავი მიზნებისათვის საჭირო თანამედროვე აღჭურვილობა და მე-
თოდები, მათ შორის, ელექტრონული მეთვალყურეობა, კონტროლირებადი მიწოდება
და აგენტურული ოპერაციები.
- h) კომპიუტერების, სატელეკომუნიკაციო ქსელების ან თანამედროვე ტექნოლო-
გიის სხვა საშუალებების გამოყენებით ჩადენილი ტრანსნაციონალური ორგანიზებული
დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდები;
- და
- i) დაზარალებულთა და მოწმეთა დაცვის ხერხები.

2. მონაწილე სახელმწიფოები ერთმანეთს დახმარებას უწევენ კვლევითი და მო-
სამზადებელი პროგრამების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, რომლებიც მიზნად ისა-
ხავს ამ მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნული ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებას.
საჭიროების შემთხვევაში, ისინი ამავე მიზნით გამართავენ რეგიონალურ და საერთა-
შორისო კონფერენციებს და სემინარებს თანამშრომლობისა და საერთო ინტერესების
საკითხებზე მსჯელობის ხელშეწყობისათვის, მათ შორის, სატრანზიტო ქვეყნების განსა-
კუთრებულ პრობლემებსა და საჭიროებებზე.

3. მონაწილე სახელმწიფოები ერთმანეთს დახმარებას უწევენ კადრების მომზადე-
ბისა და სხვა ტექნიკურ საკითხებში, რაც ხელს შეუწყობს დამნაშავეთა ექსტრადიციას
და სამართლებრივ ურთიერთდახმარებას. აღნიშნული დახმარება შეიძლება მოიცა-
ვდეს ენის სწავლებას, მივლინებებსა და თანამშრომელთა გაცვლას შესაბამისი ფუნ-
ქციების მქონე ცენტრალურ ორგანოებს ან დაწესებულებებს შორის.

4. ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების არსებო-
ბის შემთხვევაში, მონაწილე სახელმწიფოები, საჭიროების მიხედვით, გააქტიურებენ
ძალისხმევას, რათა მაქსიმალურად აამაღლონ პრაქტიკული და სასწავლო ღონისძიე-
ბების ეფექტურობა საერთაშორისო და რეგიონალური ორგანიზაციების და სხვა ორმხ-
რივი და მრავალმხრივი შეთანხმებების და ხელშეკრულებების ფარგლებში.

მუხლი 30. სხვა ზომები: კონვენციის იმპლემენტაცია ეკონომიკური განვითარე- ბის და ტექნიკური დახმარების გზით

1. მონაწილე სახელმწიფოები მიიღებენ ამ კონვენციის ოპტიმალური იმპლემენტა-
ციისათვის აუცილებელ ზომებს, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, საერთაშორისო თანა-
მშრომლობის გზით და მხედველობაში მიიღებენ ორგანიზებული დანაშაულის უარყო-
ფით გავლენას მთლიანად საზოგადოებაზე და მის მდგრად განვითარებაზე.

2. მონაწილე სახელმწიფოები, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ერთმანეთთან,
აგრეთვე საერთაშორისო და რეგიონალურ ორგანიზაციებთან კოორდინირების გზით
მიიღებენ კონკრეტულ ზომებს, რომლებიც მიზნად ისახავს:

ა) განვითარებად ქვეყნებთან სხვადასხვა დონეზე თანამშრომლობის გააქტიურებას ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში ამ ქვეყნების შესაძლებლობათა გაძლიერების მიზნით;

ბ) განვითარებადი ქვეყნების ძალისხმევის მხარდასაჭერად ფინანსური და მატერიალური დახმარების გაფართოებას, რომელიც მიმართული იქნება ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისკენ და ამ ქვეყნების მიერ კონვენციის წარმატებული განხორციელებისაკენ;

ც) განვითარებადი და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებისათვის ტექნიკური დახმარების აღმოჩენას, რაც შესაძლებლობას მისცემს დააკმაყოფილონ ამ კონვენციის იმპლემენტაციისათვის საჭირო მოთხოვნები. ამ მიზნით, მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან, რეგულარულ და ნებაყოფლობით საფუძველზე მოახდინონ თანხების გადარიცხვა გაერთიანებული ერების შესაბამისი ფონდის ანგარიშზე. მონაწილე სახელმწიფოებმა ასევე შეიძლება განსაკუთრებული განხილვის საგნად აქციონ მათი შიდა კანონმდებლობით და ამ კონვენციით დადგენილი წესით, აღნიშნულ ანგარიშზე ამ კონვენციის შესაბამისად კონფისკაციაქმნილი თანხების ანდა დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების ან ქონების შესაბამისი ფულადი ეკვივალენტის ნაწილის გადარიცხვის შესაძლებლობა;

დ) საჭიროების მიხედვით, სხვა სახელმწიფოების და ფინანსური დაწესებულებების წახალისებას და დარწმუნებას, რომ ისინი შეუერთდნენ ამ მუხლში აღნიშნულ საერთო ძალისხმევას. კერძოდ, განვითარებადი ქვეყნები უზრუნველყონ კადრების მოსამზადებელი პროგრამებით და თანამედროვე აღჭურვილობით, რაც დაეხმარება მათ ამ კონვენციის მიზნების მიღწევაში.

3. რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ეს ზომები ხელს არ შეუშლის არსებულ საერთაშორისო დახმარების თუ სხვა ფინანსური თანამშრომლობის პროგრამებს ორმხრივ, რეგიონალურ და საერთაშორისო დონეზე.

4. მონაწილე სახელმწიფოებს შეუძლიათ დადონ ორმხრივი ან მრავალმხრივი ხელშეკრულებები ან შეთანხმებები მატერიალურ-ტექნიკური დახმარების შესახებ, რომლის დროსაც მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ფინანსური მხარე, რაც აუცილებელია ამ კონვენციით გათვალისწინებული საერთაშორისო თანამშრომლობის ეფექტურად წარმართვისთვის და ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის თავიდან აცილების, გამოვლენისა და კონტროლისათვის.

მუხლი 31. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის თავიდან აცილება

1. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის თავიდან აცილების მიზნით, მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან შეიმუშაონ და შეაფასონ ეროვნული პროექტები და ხელი შეუწყონ ამ თვალსაზრისით საუკეთესო პრაქტიკის და პოლიტიკის ჩამოყალიბებას.

2. შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპების დაცვით, მონაწილე სახელმწიფოები საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სხვა ზომების გამოყენების მეშვეობით შეეცდებიან დაშინაშვეთა ორგანიზებულ ჯგუფებს შეუმცირონ ლეგალურ ბაზარზე დანა-

შეულის გზით მიღებული შემოსავლებით მოქმედების არსებული ან სამომავლო შესაძლებლობები. ეს ზომები კონცენტრირებული უნდა იყოს შემდეგზე:

a) სამართალდამცავ ორგანოებს ან პროკურატურასა და კერძო სამართლის შესაბამის იურიდიულ პირებს, მათ შორის, სამრეწველო ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერება;

b) ისეთი სტანდარტების და პროცედურების შემუშავება, რომლებიც მიმართული იქნება საზოგადოების წევრების და შესაბამისი კერძო სამართლის იურიდიული პირების კეთილსინდისიერი საქმიანობის დაცვისაკენ, აგრეთვე ცალკეული პროფესიული ჯგუფებისთვის, როგორიცაა იურისტები, ნოტარიუსები, საგადასახადო კონსულტანტები და ბუღალტრები, ქცევის კოდექსების შემუშავება;

c) ხელისუფლების ორგანოების მიერ გამოცხადებული ტენდერების დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფების მიერ ბოროტად გამოყენების თავიდან აცილება, აგრეთვე ხელისუფლების ორგანოების მიერ სამეწარმეო საქმიანობის ლიცენზიების და სუბსიდიების დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფების მიერ ბოროტად გამოყენების თავიდან აცილება;

d) დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფების მიერ იურიდიული პირების ბოროტად გამოყენების თავიდან აცილება. ამ მხრივ მიმართული ღონისძიებები შეიძლება იყოს შემდეგი სახის:

i. იმ ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა საჯარო რეესტრის წარმოება, რომლებიც მონაწილეობენ იურიდიული პირების დაფუძნებაში, მართვასა და დაფინანსებაში.

ii. ისეთი წესის შემოღება, რომლის თანახმად, ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულებისთვის მსჯავრდებულ პირებს, სასამართლოს გადაწყვეტილებით და სხვა გზით აეკრძალებათ შესაბამისი მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე დაფუძნებული იურიდიული პირის დირექტორის თანამდებობის დაკავება გონივრული ვადით;

iii. იმ პირთა ეროვნული რეესტრის შემოღება, რომელთაც აკრძალული აქვთ იურიდიული პირის ხელმძღვანელის თანამდებობის დაკავება; და

iv. ამ პუნქტის (d) (i) და (iii) ქვეპუნქტებში აღნიშნულ რეესტრებში არსებული ინფორმაციის გაცვლა სხვა მონაწილე სახელმწიფოების კომპეტენტურ ორგანოებთან.

3. მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან, ხელი შეუწყონ ამ კონვენციით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენაში მსჯავრდებულ პირთა საზოგადოებაში რეინტეგრაციას.

4. მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან, პერიოდულად მოახდინონ არსებული შესაბამისი იურიდიული დოკუმენტების და ადმინისტრაციული პრაქტიკის შეფასება, რათა გამოვლინდეს, თუ რამდენად დაუცველია ისინი დამნაშავეთა ორგანიზებული ჯგუფის მიერ ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობებისაგან.

5. მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან აამაღლონ საზოგადოების ცოდნა ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის არსებობის, მიზეზების, სიმძიმის და მის მიერ გამოწვეული საფრთხის შესახებ. საჭიროების მიხედვით, ასეთი ინფორმაცია შეიძლება გავრცელდეს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების მეშვეობით და უნდა

ასახავდეს, თუ რა ზომების მიღება არის შესაძლებელი საზოგადოების ჩასაბმელად აღნიშნული დანაშაულის თავიდან აცილებასა და მის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

6. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მდივანს აცნობებს იმ ორგანოს ან ორგანოების სახელწოდებას და მისამართს, რომელთაც შეუძლიათ დახმარება გაუწიონ სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის თავიდან აცილებისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების შემუშავებაში.

7. საჭიროების მიხედვით, მონაწილე სახელმწიფოები ითანამშრომლებენ ერთმანეთთან და შესაბამის საერთაშორისო და რეგიონალურ ორგანიზაციებთან ამ მუხლში აღნიშნული ზომების შემუშავებასა და განხორციელებაში. ეს თანამშრომლობა მოიცავს ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის თავიდან აცილებისაკენ მიმართულ საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობას, რომლებიც, მაგალითისათვის, შეიძლება შეეხებოდეს პირობების გაუმჯობესებას იმ სოციალურად დაუცველი ჯგუფებისათვის, რომლებიც მოწყვლადი არიან ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის მიმართ.

მუხლი 32. კონვენციის მონაწილეთა კონფერენცია

1. წინამდებარე კონვენციის საფუძველზე იქმნება კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოთა კონფერენცია, რომლის მიზანია მონაწილე სახელმწიფოების ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის შესაძლებლობების გაზრდა, აგრეთვე, ამ კონვენციის იმპლემენტაციის ხელშეწყობა და იმპლემენტაციის მიმდინარეობის განხილვა.

2. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი მონაწილეთა კონფერენციას იწვევს ამ კონვენციის ძალაში შესვლიდან არაუგვიანეს ერთი წლისა. მონაწილეთა კონფერენცია იღებს რეგლამენტს და ამ მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტებით გათვალისწინებული საქმიანობის მარეგულირებელ წესებს (მათ შორის, წესებს ამ საქმიანობისათვის გაწეული ხარჯების გადახდის შესახებ).

3. მონაწილეთა კონფერენციამ უნდა მიაღწიოს შეთანხმებას ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული მიზნების მიღწევის მექანიზმების შესახებ, მათ შორის, :

a) ამ კონვენციის 29-ე, 3, -ე და 31-ე მუხლებით გათვალისწინებული მონაწილე სახელმწიფოთა საქმიანობის ხელშეწყობა, მათ შორის, ნებაყოფლობითი შენატანების მობილიზაციის გზით;

b) ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის ფორმებისა და ტენდენციების, აგრეთვე მასთან წარმატებული ბრძოლის ხერხების შესახებ მონაწილე სახელმწიფოთა შორის ინფორმაციის გაცვლის ხელშეწყობა;

c) შესაბამის საერთაშორისო და რეგიონალურ ორგანიზაციებთან და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა;

d) კონვენციის იმპლემენტაციის მიმდინარეობის პერიოდული განხილვა;

e) ამ კონვენციისა და მისი იმპლემენტაციის გაუმჯობესების შესახებ რეკომენდაციების შემუშავება.

4. ამ მუხლის მე-3 პუნქტის (d) და (e) ქვეპუნქტების მიზნებისათვის, მონაწილეთა კონფერენცია მოიპოვებს მონაწილე სახელმწიფოების მიერ ამ კონვენციის განსახორციელებლად მიღებული ზომების და მათ წინაშე ამ თვალსაზრისით არსებული სიძნელების შესახებ აუცილებელ ცოდნას მონაწილე სახელმწიფოების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე და განხილვის იმ დამატებითი მექანიზმების მეშვეობით, რომლებიც შეიძლება დაადგინოს მონაწილეთა კონფერენციამ.

5. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, მონაწილეთა კონფერენციის მოთხოვნით, წარუდგენს მას ამ კონვენციის იმპლემენტაციასთან დაკავშირებულ პროგრამებს, გეგმებს და მეთოდებს, აგრეთვე საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ზომების აღწერას.

მუხლი 33. სამდივნო

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მდივანი უზრუნველყოფს კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოების კონფერენციას აუცილებელი სამდივნო მომსახურებით.

2. სამდივნო:

a) მონაწილეთა კონფერენციას დახმარებას გაუწევს ამ კონვენციის 32-ე მუხლით გათვალისწინებული საქმიანობის განხორციელებაში და მოაგვარებს მონაწილეთა კონფერენციის სხდომებთან დაკავშირებულ ტექნიკურ და სხვა სახის მომსახურების საკითხებს;

b) მონაწილე სახელმწიფოებს, მათი თხოვნით, დახმარებას გაუწევს მონაწილეთა კონფერენციისთვის ამ კონვენციის 32-ე მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაციის მიწოდებაში; და

c) უზრუნველყოფს სხვა შესაბამისი საერთაშორისო და რეგიონალური ორგანიზაციების სამდივნოებთან აუცილებელ კოორდინაციას;

მუხლი 34. კონვენციის იმპლემენტაცია

1. თითოეული მონაწილე სახელმწიფო, თავისი შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპების შესაბამისად, მიიღებს ზომებს, მათ შორის, საკანონმდებლო და ადმინისტრაციულ ზომებს, რომლებიც აუცილებელია ამ კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებების შესასრულებლად.

2. მონაწილე სახელმწიფოებმა ამ კონვენციის მე-5, მე-6, მე-8 და 23-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულები თავიანთ შიდა კანონმდებლობაში უნდა გაითვალისწინონ მათი ტრანსნაციონალური ხასიათის და დამნაშავეთა ორგანიზებულ ჯგუფთან კავშირისაგან დამოუკიდებლად, როგორც ეს მითითებულია წინამდებარე კონვენციის მე-3 მუხლის პირველ პუნქტში, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც კონვენციის მე-5 მუხლი დანაშაულის სავალდებულო ელემენტად აწესებს დამნაშავეთა ორგანიზებულ ჯგუფთან კავშირს.

3. ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის თავიდან აცილებისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით, თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მიიღოს უფრო მკაცრი ან მძიმე ზომები, ვიდრე ამ კონვენციითაა გათვალისწინებული.

მუხლი 35 დავების გადაწყვეტა

1. მონაწილე სახელმწიფოები შეეცდებიან, ამ კონვენციის ინტერპრეტაციასთან ან გამოყენებასთან დაკავშირებით წარმოშობილი დავა გადაწყვიტონ მოლაპარაკების გზით.

2. ამ კონვენციის ინტერპრეტაციასთან ან გამოყენებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი დავა ორ ან მეტ მონაწილე სახელმწიფოს შორის, რომელიც ვერ გადაწყდა მოლაპარაკების გზით დროის გონივრულ ვადაში, ერთ-ერთი მონაწილე სახელმწიფოს მოთხოვნით, გადაეცემა არბიტრაჟს. თუ არბიტრაჟის მიერ დავის განხილვის მოთხოვნიდან ექვსი თვის განმავლობაში მონაწილე სახელმწიფოები ვერ შეთანხმდებიან არბიტრაჟის ორგანიზებაზე, ამ მონაწილე სახელმწიფოებიდან ნებისმიერს შეუძლია დავა განსახილველად გადასცეს მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლოს ამ სასამართლოს წესდებით გათვალისწინებული წესით.

3. ამ კონვენციის ხელმოწერის, რატიფიკაციის, მიღების, დამტკიცების ან მასთან მიერთებისას, თითოეულ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია განაცხადოს, რომ იგი არ აღიარებს ამ მუხლის მე-2 პუნქტის სავალდებულობას. სხვა მონაწილე სახელმწიფოებისათვის ამ მუხლის მე-2 პუნქტი არ იქნება სავალდებულო იმ მონაწილე სახელმწიფოსთან მიმართებაში, რომელმაც გააკეთა აღნიშნული დათქმა.

4. ნებისმიერ მონაწილე სახელმწიფოს, რომელმაც გააკეთა დათქმა ამ მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, შეუძლია ეს დათქმა გააუქმოს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის შესაბამისი შეტყობინების გაგზავნის გზით.

მუხლი 36. ხელმოწერა, რატიფიკაცია, მიღება, დამტკიცება და მიერთება

1. ეს კონვენცია ყველა სახელმწიფოსათვის ხელმოსაწერად ღიაა 2000 წლის 12-დან 15 დეკემბრამდე იტალიის ქალაქ პალერმოში, ხოლო შემდგომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის შტაბბინაში, ქალაქ ნიუ-იორკში, 2002 წლის 12 დეკემბრამდე.

2. ეს კონვენციას ასევე ღიაა ხელმოსაწერად ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონალური ორგანიზაციებისათვის იმ პირობით, რომ ასეთი რეგიონალური ორგანიზაციის ერთ წევრ სახელმწიფოს მაინც აქვს ხელი მოწერილი ამ კონვენციაზე ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული წესით.

3. ეს კონვენცია ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. რატიფიკაციის სიგელი, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტები დეპონირდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან. ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონულ ორგანიზაციას შეუძლია მოახდინოს თავისი რატიფიკაციის სიგელის, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტის დეპონირება, თუ მისმა ერთმა წევრმა სახელმწიფომ მაინც მოახდინა აღნიშნული დოკუმენტის დეპონირება. რატიფიკაციის სიგელის, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტში ასეთმა ორგანიზაციამ უნდა განსაზღვროს თავისი კომპეტენციის ფარგლები ამ კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებთან მიმართებაში. აღნიშნულმა ორგანიზაციამ ასევე დეპონირებს უნდა შეატყობინოს თავისი კომპეტენციის ფარგლებში მომხდარი ნებისმიერი ცვლილების შესახებ.

4. ეს კონვენცია მიერთებისთვის ღიაა ყველა სახელმწიფოსათვის ან ეკონომიკური ინტეგრაციის იმ რეგიონული ორგანიზაციისთვის, რომლის ერთი წევრი მაინც არის ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფო. მიერთების შესახებ დოკუმენტი დეპონირდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან; მიერთების დროს, ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონულმა ორგანიზაციამ უნდა განსაზღვროს თავისი კომპეტენციის ფარგლები ამ კონვენციით გათვალისწინებულ საკითხებთან მიმართებაში. აღნიშნულმა ორგანიზაციამ ასევე დეპოზიტარს უნდა შეატყობინოს თავისი კომპეტენციის ფარგლებში მომხდარი ნებისმიერი ცვლილების შესახებ.

მუხლი 37. დამოკიდებულება ოქმებთან

1. ამ კონვენციას შეიძლება დაემატოს ერთი ან რამდენიმე ოქმი.
2. იმისათვის, რომ ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონალური ორგანიზაცია გახდეს ოქმის მონაწილე, ის უნდა იყოს ამ კონვენციის მონაწილეც.
3. ამ კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოსთვის ოქმი არ იქნება სავალდებულო, თუ იგი არ გახდება ოქმის მონაწილე მასში დადგენილი წესით.
4. ამ კონვენციის ნებისმიერი ოქმი უნდა განიმარტოს კონვენციასთან ერთობლიობაში, ამ ოქმის მიზნების გათვალისწინებით.

მუხლი 38. ძალაში შესვლა

1. ეს კონვენცია ძალაში შედის მე-40 სარატიფიკაციო სიგელის, მიღების, დამტკიცების ან მიერთების დოკუმენტის დეპონირებიდან 90-ე დღეს. ამ პუნქტის მიზნებისათვის, ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონალური ორგანიზაციის მიერ დეპონირებული არცერთი დოკუმენტი არ ჩაითვლება ამ ორგანიზაციის წევრი სახელმწიფოების მიერ დეპონირებული დოკუმენტების დანამატად.
2. ყოველი სახელმწიფოსთვის ან ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონალური ორგანიზაციისათვის, რომელმაც მოახდინა ამ კონვენციის რატიფიცირება, მიღება, დამტკიცება ან მიუერთდა მას მე-40 დოკუმენტის დეპონირების შემდეგ, ეს კონვენცია ძალაში შევა ამ სახელმწიფოს ან ორგანიზაციის მიერ შესაბამისი დოკუმენტის დეპონირებიდან 30-ე დღეს.

მუხლი 39. ცვლილებები

1. ამ კონვენციის ძალაში შესვლიდან 5 წლის შემდეგ მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია წარმოადგინოს წინადადება ცვლილების შეტანის შესახებ და გადასცეს იგი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანს, რომელიც ამ წინადადებას განსახილველად და გადაწყვეტილების მისაღებად გაუგზავნის მონაწილე სახელმწიფოებს და კონვენციის მონაწილეთა კონფერენციას. მონაწილეთა კონფერენცია ყოველმხრივ უნდა ეცადოს, რომ თითოეულ ცვლილების პროექტზე მიღწეულ იქნეს კონსენსუსი. თუ კონსენსუსის მიღწევის ყველა საშუალება ამოიწურა და შეთანხმება მაინც ვერ მოხერხდა, მაშინ უკიდურესი საშუალების სახით, ცვლილების მიღებისათვის საჭიროა

მონაწილეთა კონფერენციაზე დამსწრე და კენჭისყრაში მონაწილე სახელმწიფოთა ხმების ორი მესამედი.

2. ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონალურ ორგანიზაციებს, თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში, შეუძლიათ კენჭისყრაში მონაწილეობა მიიღონ იმდენი ხმით, ამ კონვენციის რამდენი მონაწილე სახელმწიფოც არის მათი წევრი. ამ ორგანიზაციებს არ შეუძლიათ ხმის მიცემა, თუ ხმის მიცემის უფლებას ახორციელებს მათი წევრი სახელმწიფო და პირიქით.

3. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული წესით მიღებული ცვლილება ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას მონაწილე სახელმწიფოების მიერ.

4. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული წესით მიღებული ცვლილება მონაწილე სახელმწიფოსათვის ძალაში შედის მის მიერ ამ ცვლილების რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან დეპონირებიდან 90-ე დღეს.

5. ძალაში შესვლის შემდეგ ცვლილება სავალდებულოა იმ მონაწილე სახელმწიფოებისათვის, რომლებმაც გამოთქვეს თანხმობა მათთვის ამ ცვლილების სავალდებულობაზე. სხვა მონაწილე სახელმწიფოებისათვის ამ კონვენციის დებულებები და მათ მიერ ადრე რატიფიცირებული, მიღებული ან დამტკიცებული ცვლილება რჩება სავალდებულო.

მუხლი 40. დენონსაცია

1. მონაწილე სახელმწიფოს შეუძლია მოახდინოს ამ კონვენციის დენონსაცია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივნისათვის წერილობითი შეტყობინების გზით. დენონსაცია ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღებიდან ერთი წლის შემდეგ.

2. ეკონომიკური ინტეგრაციის რეგიონული ორგანიზაცია წყვეტს ამ კონვენციის წევრობას, თუ ამ ორგანიზაციის ყველა წევრმა სახელმწიფომ მოახდინა კონვენციის დენონსაცია.

3. ამ მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილი წესით ამ კონვენციის დენონსაცია გაიშვება მისი ყველა ოქმის დენონსაციას.

მუხლი 41. დეპოზიტარი და ენები

1. ამ კონვენციის დეპოზიტარად ინიშნება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი.

2. ამ კონვენციის დედანი, რომლის ინგლისური, არაბული, ესპანური, ჩინური, რუსული და ფრანგული ტექსტები არის თანაბრად ავთენტური, დეპონირდება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივანთან.

რის დასადასტურებლადაც ქვემოთ ხელისმომწერნი, თავიანთი მთავრობებისგან უფლებამოსილი და სრულუფლებიანი წარმომადგენლები, ხელს აწერენ წინამდებარე კონვენციას.

